

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij, Mededeelingen van het Bestuur. — Agenda voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Alweer een jaar.

Berichten: H. van Belkum overleden. — Aanvulling van de Staatscommissie in zake vrije uitoefening der geneeskunst. — Druideszalf gestolen.

Mededeelingen van verschillenden aard: De methode Kauling voor genezing van tering.

Uit de Pers: Wat is een geheimmiddel? — Niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst. — Gelijk-gerechtigdheid van niet-bevoegden en bevoegden.

Rechtszaken: Een onbevoegde in hooger beroep. — Onbevoegde uitoefening der tandheelkunst.

Correspondentie.

Feuilleton; Uit den goeden ouden tijd.

Alweer een jaar.

Alweer treedt onze Vereeniging en haar Maandblad een nieuw jaar in — het 38e — en nog steeds is er geen vooruitzicht, dat aan de werkzaamheid der Vereeniging en hare waarschuwingen een einde kan komen.

Integendeel. De kwakzalverij bloeit tieriger dan ooit en de middelen tot beteugeling van dien bloei aangewend door hen, die voor de volksgezondheid en volkswelvaart dienden te waken, blijven achterwege.

Wat er van de kwestie van de uitoefening der geneeskunst, 't zij alléén door daartoe bevoegden, 't zij ook door onbevoegden terecht zal komen is vooralsnog voor ons een raadsel. Vast staat het voor ons echter, dat in de z.g. vrije uitoefening een bron van de meest uitgebreide kwakzalverij gelegen is. Deze bewering is niet los terneer geworpen maar berust op de ondervinding, opgedaan in die landen, waar men het publiek rijp genoeg acht om zelf te oordeelen aan wien men het herstel van de geschokte gezondheid wenschte toe te vertrouwen.

Maar niet alléén zij, die, sommigen nog min of meer in 't verborgen, optreden als behandelaars en raadgevers in medische gevallen, zonder daartoe de kennis en bevoegdheid te bezitten, vormen de kern der kwakzalvers, er is nog een andere categorie, niet minder gevaarlijk voor de lijdende menschheid. Zij bestaat uit de talloze fabrikanten en verkoopers van z.g. geneesmiddelen — meestal geheim van samenstelling — die met overdreven, over het algemeen leugenachtige reclame, aan het publiek worden aangeboden, als zijnde dienstig zelden tegen één, dikwijls tegen meerdere en somwijlen tegen alle kwalen zonder dat de leverancier iets weet omtrent den persoon van den lijder en diens ziekte.

Wij durven gerust schrijven: zonder dat hij iets begeert te weten omtrent den persoon, want die kennis laat hem koud, het is hem alléén te doen om te verkoopen liefst tegen buitensporig hoogen prijs. Behalve als melkkoe wordt de persoon van den lijder alléén gewaardeerd als verschafter van een attest.

Brutaal treden deze lieden op, dankbaar gebruik makende van de hulp van de pers wier advertentiekolommen (op enkele zeer te waardeeren uitzonderingen na), tegen goede betaling, voor het verspreiden van hunne leugens openstaan. Letten wij op een Akker, die zijn suikeroplossing met een beetje salicylzuur dag in, dag uit uitbazuint o.a. als een middel tegen asthma en een voorbehoedmiddel tegen tering, oopen MIJNHARDT die bijna voor iedere ziekte een tablet bereid, waarvan sommige zoo sterke geneesmiddelen bevatten, dat het gebruik zonder deskundige controle, ongetwijfeld schadelijk kan werken terwijl

die tabletten toch maar aan iedereen, zonder onderscheid van den zieken persoon, worden aangeboden. Zien we verder naar een WORTELBOER, een FOSTER, naar den bereider van de Pinkpillen, die middelen tegen alles en nog wat aanbieden om van zoovele anderen niet te spreken.

Maar daarbij blijft het niet. Winkels en z.g. laboratoria, die zich in hoofdzak met de verspreiding van allerlei zeer betreurenswaardige en gevaarlijke kwakzalverijen bezig houden zijn, in de laatste jaren, als uit den grond verzezen. Wij wijzen slechts op de winkels van Sanitas, De Noorderpost, De Chem. en Pharm. fabriek „De Adelaar”, het Chemisch-cosmetisch laboratorium Esculaap en andere, die wij genoodzaakt waren in ons blad te bestrijden en die de lezer misschien ook bij name kent naar aanleiding van de vele advertenties, waarin zij zich bij het publiek aanbevelen.

En juist tegen deze laatste categorie van kwakzalvers, wordt van de zijde der daartoe aangewezen autoriteiten slechts zeer slap opgetreden. Terwijl wij bijna in elk Maandblad melding kunnen maken van vervolging van overtreders van de Wet, regelende de uitoefening der geneeskunst (onbevoegde uitoefening) is het een zeldzaamheid, dat wij kunnen wijzen op een actie, ingesteld tegen de, ongetwijfeld bekende overtreders van de Wet, regelende de uitoefening der artsnijbereikunst (verkoop van kwakzalversmiddelen). En toch bevat deze laatste wet een artikel (art.30) waardoor meestal met vrucht tegen verkoopers van die middelen kan worden opgetreden, ofschoon wij volmondig erkennen — wij hebben dit reeds herhaalde malen aangetoond — dat de vervolging lastig en omslachtig is.

Met voldoening zagen wij dan ook in het begin van 1915 het verschijnen van een ontwerp tot Herziening van de wet regelende de uitoefening der artsnijbereikunst, waarbij van Regeeringswege werd verklaard: „dat de handel in specialités, geheimmiddelen, aan banden moest worden gelegd” en welk doel o.i. door de voorgestelde wetsbepalingen voor een groot deel kan worden bereikt. Maar drie jaar zijn sinds dien verloop en van de behandeling van het ontwerp is nog niets gekomen.

En inmiddels steken de kwakzalvers steeds meer en meer het hoofd op en wordt het publiek voortdurend bedrogen. Wat daartegen te doen? Waarschuwen en altijd weer door waarschuwen, een taak, die ons blad vrijwillig — in 't belang der goede zaak — heeft op zich genomen, een taak, hoe verdrietig ook en ondankbaar tevens, die het niet van zich af mag schuiven. Wij moeten op den ingeslagen weg vastberaden voortgaan.

Maar zal men zeggen — en men zegt het reeds — wat helpt al uw geschrijf, waar gij zelf erkent,

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Algemeene Vergadering

op ZATERDAG 12 JANUARI 1918, des namiddags half drie, in een der zalen van het American Hotel, Leidscheplein, Amsterdam.

AGENDA:

- 1°. Opening door den Voorzitter.
  - 2°. Jaarverslag van den Secretaris.
(Maandblad April 1917).
  - 3°. Rekening en verantwoording van den Penningmeester.
(Maandblad April 1917).
  - 4°. Verslag van de commissie tot nazien van de rekening 1916.
  - 5°. Benoeming van de commissie tot nazien van de rekening 1917.
  - 6°. Bestuursverkiezing.
Overeenkomstig het huishoudelijk reglement stelt het bestuur voor in de
- Vacature FLEISCHER:
1. de heer F. C. FLEISCHER.
  2. „ „ Dr. H. J. MANSCHOT.
- Vacature LIND:
1. de heer Mr. A. LIND.
  2. „ „ Dr. C. HIJMANS.
- Vacature Mej. RESSING:
1. Mejuffrouw J. C. RESSING.
  2. Mevrouw F. BLOMBERG — SWART.
- 7°. Bespreking van de wenschelijkheid om aan het reizend Groene Kruismuseum deel te nemen.
De Secretaris-Penningmeester,
E. J. ABRAHAMS.

dat de toestand in geen enkel opzicht vooruitgaande is.

Hun, die zoo spreken, vragen wij: Wie weet hoe de toestand zou zijn, wanneer jaren geleden onze Vereeniging niet was opgericht, wanneer ons blad niet elke maand zijn waarschuwend stem had later hooren?

En al valt het moeilijk op die vraag een volkomen juist antwoord te geven, velen, die naar onze vermaning geluisterd hebben, zullen ongetwijfeld erkennen dat, al moge het aantal kwakzalvers zijn toegenomen, dit niet het geval is met het getal bedrogenen.

Gelukkig zijn de menschen — dank ook vermoedelijk onze raadgevingen — wijzer geworden en geen maand gaat er voorbij waarop men, niet vóór dat men tot het koopen en slikken van kwakzalversmiddelen overgaat, ons om raad vraagt en — wat meer zegt — dien opvolgt.

Wij staan voor iedereen klaar om, zoo mogelijk, alle ons bekende inlichtingen te verschaffen en van advies te dienen en wij durven gerust verklaren, men houde ons die grootspraak ten goede, dat wie naar onze onbaatzuchtige raadgevingen luistert en die van goede vrienden, kennissen en bureu, die zoo 'n baat bij dit of dat middel hebben gevonden, in den wind slaat, het beste deel heeft gekozen.

BERICHTEN.

H. van Belkum Kzn. † Op 26 December is te Leeuwarden overleden de heer H. VAN BELKUM KZN., een man, die met hart en ziel de belangen onzer Vereeniging was toegedaan. Als uitgever bezorgde hij de beide boekjes van de GEBRS. BRUINSMA, die den strijd tegen de kwakzalverij openden en van 1880 tot 1900, dus 20 jaren lang, trad hij op als uitgever van het Maandblad onzer Vereeniging. Met veel ijver en goeden wil heeft hij zich van die taak gekweten, zoodat hij een dankbare herinnering bij ons heeft achtergelaten.

FEUILLETON.

UIT DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

In een boekje gewijd aan de „Natuurlijke Historien, Wetenschappen, Kunsten en Handwerken." uitgegeven in 1721, lezen we zooveel „wetenschappelijks" dat we het niet kunnen laten een en ander nu, na bijna twee eeuwen van vooruitgang der wetenschap, eens op te rakelen.

Wij zien hoe allerlei bijgeloof op het gebied van ziekten en ongemakken, welig tiert, en dat zelfs voor dien tijd zeer geleerden, er niet vrij van zijn.

Het is te meer merkwaardig, omdat ook thans nog een aantal van die middeljes tot „geneezing" onder het volk opgeld doen; wel een bewijs hoe moeilijk het is die bijgeloofigheden uit te roeien, en hoe gaarne het mensdom zijn toevlucht neemt tot allerlei obscure middelen, hoe goed de grond bereid is voor de kwakzalverij.

Wij geven het volgende in dezelve spelling als waarin het gedrukt is.

Na dat de uitmuntende Robertus Boyle ¹⁾ in zyne verhandelingen over de Nuteid der Natuurlijke Historie-kunde en proefkundige Wysbegeerte, getoont heeft, welke uitstekende vruchten konnen voortgebracht worden, door een *Naturalist*, vervolgt hy deze stoffe, met te onderzoeken, of niet noch door andere ongewoone en verwonderenswaardige wegen, groote geneezingen konnen uitgevonden en verricht worden. Hij vraagt of het de moeite niet waardig is, om eens naauwkeurig te onderzoeken, of niet wel wonderlyke geneezingen konnen volbragt worden door hulpmiddelen, dewelke (zonder dezelve te onderzoeken) voor fabeltjes en halve tovery gehouden en verworpen worden.

De heer Boyle verhaalt, dat hy door het *Sympathetische poeder* ²⁾ grooten dienst gedaan heeft aan een Vriend, in een zeer pynlyke zweer van de pisblaas

¹⁾ Robert Boyle, Engelsch natuurvorseher (1627—1691.) Grondlegger der proefondervindelijke wijsbegeerte.

²⁾ Sympathetische geneezingen noemt men zulke geneezingen, die niet door de werking van medicijnen of andere bekende middelen, maar door een geheimzinnige kracht veroorzaakt worden, door den invloed van personen of zaken, die zich soms niet eens in de nabijheid van den patiënt bevinden.

Men onderstelde, dat de genezende kracht in een soort verband, sympathie tusschen het menschelijk lichaam en

Vrije uitoefening van de geneeskunst. Bij Kon. besluit van 17 Dec. zijn alsnog benoemd tot lid van de staatscommissie, ingeteld bij het Kon. besluit van 31 Juli 1917 no. 39, aan welke is opgedragen een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst toegepaste geneeswijze en naar de door dezen verkregen resultaten: dr. A. A. HIJMAN VAN DEN BERGH, hoogleeraar te Groningen en dr. L. POLAK DANTEUS, geneesheer aan het gemeenteziekenhuis te 's-Gravenhage.

Druideszalf gestolen. Ten radacie van de naamlooze vennootschap Vereenigde Drogisten in de Wijnstraat te Rotterdam zijn 1000 kleine en 200 groote rollen Druides-zalf gestolen.

Aldus meldt de *N. Rotl. Ct.* Wanneer van dit zo dje niets meer terecht kwam zou het mensdom er niet ongelukkiger om zijn. Maar onbegrijpe ijk is het toch dat van zoo'n kwakzalversmiddel nog zoo groote hoeveelheden in voorraad zijn.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Een zoogenaamde bijzondere methode voor genezing van tering.

Naar aanleiding van onze mededeeling in het vorig no. over den opvolger van den teringgenezer Dr. KAULING, ortvingen wij van verschillende zijden vragen om omtrent de geneesmethode eenige nadere inlichtingen te verschaffen. Wij meenen niet beter te kunnen doen dan hier twee artikelen te laten volgen, het eerste verschenen in het Maandblad van November 1904, het tweede in dat van Augustus 1906, beide artikelen van de hand van twee, door ons nog zeer betreurde, overleden medewerkers.

„Dezer dagen ontving ik van een collega uit Groningen een verzoek om inlichtingen aangaande eene bijzondere behandeling van tering die een collega bij mij in de buurt in toepassing bracht en waarvan een zijner patiënten veel goeds had gehoord, hoewel hij zelf er geen heil in zag. Te-

met het zelve (dus die poeder) te doen werken in de etterachtige urine van den lijder.

De heer Boyle wil echter niet aangemerkt worden voor zoodanig bijgelovig, alsof hij zoude trachten te verdedigen de getuigenissen en berichten van *Paracelsus, Helmont, Goelenius, Burggraaf, Servius* ³⁾ of wie het ook zoude mogen zijn, van de ongelooftlyke krachten van de wapen-zalf, of ook wel van het *Sympathetische poeder*; echter oordeelt hy, dat het de moeite wel waardig is, eenige zeer verwonderenswaardige waarnemingen aan te merken, en onder anderen van Dominicus Panarola, in de leeftijd van den heer Boyle hoogleeraar der Geneeskunde tot Rome, dewelke getuigt, dat de proef-ondervinding dikwils bevestigd heeft, dat de al te sterke vloedt der menstruatie gestremd is geworden, door iets, hetwelk in het menstruaalblotd gedoopt was, onder de gloeyende asch te leggen; als ook dat zyn Leermeester, de vermaarde *Petrus Castellus*, verzekerde, dat hy ondervonden had dat de aambeyen opdroogden, als zij gestreker wierden met de knobbelachtige wortel van de *Chondrilla*, indien die wortel dan gedroogt wierd; en dat de aambeyen verrotteden, als de wortel kwam te rotten of te bederven, om welke reden zodanig een knobbelachtige wortel van de *Chondrilla*, na de aanraaking van de aambeyen, onder de schoorsteen om te droogen geplaatst wierd.

De geleerde Geneesheer Salmuib verhaalt een geval van het wegnemen van een felle pyn aan den arm, door overplantinge, met een te zaamen gestampt mengzel van roode koraalen en eikebladen, hetwelk zo lang op het beledigde deel gelegd wierd, dat door hetzelfde een verettering veroorzaakt was, waar na het mengzel des morgens vroeg gedaan wierd in de doorgeboorde wortel van een eikenboom, aan de oostzijde van den boom; en dat, zoo ras als de opening van de wortel met een weinig van het eikenhout was toegestopt, de pyn dateljk was opgehouden en genezen.

Het is voor iemand, dewelke zodanige vreemde geneezingen niet zelfs ondervonder heeft, ze r bezwaarlijk om volkomen geloof aan dezelve te geeven;

geesten, planeten, ander menschen, dieren of gesteenten. De wetenschap verwerpt de sympathetische geneesmiddelen en rekent ze onder het bijgeloof, en verklaart de mogelijkheid van een daardoor verkregen geneezing door autosuggestie, d. w. z. als een gevolg van het vaste geloof van den lijder, dat het middel helpen zal.

Boyle schijnt dus een sympathetisch poeder gebruikt te hebben.

³⁾ Zoekers naar den steen der wijzen uit dien tijd.

gelijktijd ongeveer vroeg de redactie van dit blad mij hetzelfde naar aanleiding van het onderstaande schrijven, door haar ontvangen.

„Maandblad tegen de Kwakzalverij.

„Mijne Heeren,

„Een neef van mij is sedert 17 weken onder behandeling van Dr. KAULING Ginneken, wegens Tuberculose.

„Alhoewel deze medicus verklaart dat hij steeds in beterschap toeneemt, is er weinig van te zien, ik voor mij vind dat hij minder wordt.

„Kunt u mij soms eens mede deelen, wat uw meening omtrent dezen geneesheer en zijn methode is.

„Naar ik verneem moeten er wel 50 patiënten onder zijn behandeling zijn! Het is een aardige veraienste voor dezen medicus; hij ontvangt van elk der patiënten f 2.50 daags."

Van tijd tot tijd werden er omtrent dezen geneesheer en zijne behandeling door sommige bladen berichtjes verspreid, dat zijne methode zulke gunstige resultaten heeft opgeleverd, dat zij geheel nieuw en onbekend is enz. Het laatste nieuws in een der Haagsche bladen was, dat de dokter niet ongenegen was zijn geheim aan de Regeering te verkoopen, hetgeen ongetwijfeld een zegen zou zijn voor de menschheid zoo werd er bijgevoegd om het aanbod smakelijk te maken en bedriegen de geruchten niet, dan zal men nu eerstdaags lezen, dat hij bezig is een dik boek te schrijven, om zijne behandeling wereldkundig te maken.

Niemand behoeft te denken, dat er van het een of het ander ooit iets komen zal; toen dezen zomer de Algemeene Vergadering van de Maatschappij ter bevordering der Geneeskunst te Breda een paar honderd medici had bijeengebracht, zijn een viertal jonge artsen naar hem in het vlakbij geleger Ginneken gegaan en hebben gevraagd hem te mogen spreken, met het doel hem uit te noodigen ter vergadering met hen in discussie te treden over zijne behandeling en de resultaten daarvan wetenschappelijk te toetsen. Hoewel de collega thuis was, zijn

echter verzekert de heer Boyle, dat de meid van een geloofwaardige *Dame* van zijn kennis, van een hardnekkige geelzucht geneezer wierd, alleenlijk met de urine van de lydster met iets, het welke door dezelve bevochtigt was, onder de gloeyende asch te leggen.

Hy verhaalt, dat een voornaam Geneesheer geneezen wierd van een teeringachtige uitdroging (dewelke door geen geneesmiddelen konde geholpen worden) door een ey zeer hard te koken in de urine van den lyder, en 't welk op eenige plaatsen met een priem door de schaal gestoken zynde, gelegd wierd in een miere nest, en dat na mate, dat het ey verteert wierd, de ziekte afnam, en de lyder volkoomen herstelt wierd

* * *

„De Experte Lazar. Riverius verhaalt, dat de oudste dochter van een voornaam Fransch officier vier geheele dagen met zoodanig een pyn, veroorzaakt door de vyt aan een vinger, aangetast was, dat de lydster, zonder geheele nachten te slaapen als verteert wierd, en dat de zelve van de zwelling en pyn verlost wierd met de vinger te steken in het oor van een kat.

Dezelve Riverius verhaalt het zelve van een Raadsheers vrouw, die op dezelve wyze binnen een viendeel uurs van de onverdraaglyke pyn geneezen wierd, en dat (het welk aanmerkelyk was) de kat in elk geval door schreeuwen als anderszins te kennen gaf, dat de onverdraaglyke pyn in het oor was overgeslagen.

De naauwkeurige *Petrus Borellus* verzekert, dat de podagra wonderbaarlyk verlicht word, als eenige hondjes by den lyder onder het deksel van het bed slaapen; want dat de hondjes de ziekte zo zeer na zich trekken, dat zy naauwelyks konnen voortgaan, en dat daardoor ondertusschen de lyder verlicht zat worden

De vermaarde Chymist Robertus Fludd zag omtrent een Podagrist een hond leggen, en gebodt dat dezelve bij de zieke dikwils gelegd moest worden, en hy heeft ondervonden, dat het dier naderhand geplagd wierd met de podagreus overvallen, dewelke te voren de lyder onderworpen was geweest. Ik zal mijn oordeel over voorverhaalde gevallen terug houden, maar ik durf stoutmoediglyk aan mijnen Lezer verzekeren, dat de Podagra aan een hondje, het welk zeer lang aan de voeten van een Podagrist geslapen heeft, is medegedeelt.

W. H. B.

(Wordt vervolgd.)

zij niet toegelaten: „de dokter had wel wat beters te doen”, zeide de meid hun aan de deur. Nu voor zich zelf zeer beter, want het lijdt geen twijfel of bij alle reputatie, die hem door enkele leeken met zekere hardnekkigheid wordt nagedragen, zou hij het tegenover een ernstig onderzoek jammerlijk hebben afgelegd.

De behandeling der patiënten bestaat in het inwrijven, onder gelijktijdige massage door een tweetal vrouwelijke huisgenooten met *oleum chelidonii*, een volkomen onschuldige olie, maar die hoog geel van kleur is, zoodat zij ook op huid en kleeren die kleur achterlaat en daardoor bij leeken den indruk maakt van een lijzonder sterk werkende stof, die door alles heen dringt. Verder worden de patiënten tabletten gegeven van *chinine*, die echter niemand mee naar huis krijgt maar bij den dokter zelf moeten worden ingenomen, terwijl bovendien nog sommige inspuitingen geschieden met serum, eene behandeling, die eenige jaren geleden in het buitenland eenigen opgang heeft gemaakt, en ook bij collega's in België nog een enkelen aangerader vindt, gewoonlijk op een tijdstip als de ongelukkige teringlijders nagenoeg aan het einde zijn van hun leven.

Deze behandeling geschiedt geheel en uitsluitend bij den dokter aan huis tegen contante betaling van f 2.50 iedere keer; allen worden aangenomen, onverschillig in welk tijdperk der ziekte, soms bijna stervenden. Het is een treurige scoet, dien ik van tijd tot tijd mijn woning zie voorbijgaan; die teringlijders, zich voortsleepende langs de straat tegen het opgegeven spreekuur of met een heen en weer rijdende vigilante afgehaald uit de woningen, waar zij zijn ingekwartierd, soms zeven bij één burgergezin. De dokter komt namelijk nimmer bij een patiënt aan huis, zelfs al krijgt deze b.v. midden in den nacht een bloedspuwing. Vlak achter mij woont een arbeider, wiens vrouw aan tering lijderde, onder behandeling was van een alleszins bekwaam arts uit mijne buurt; hij achtte zich verplicht haar man eindelijk mede te deelen, dat zij nog hoogstens een paar weken kon leven. Het zoo dikwijls geziene gevolg bleef niet uit, als de dokter toch geen kans meer zag, zou men het met den ander probeeren en zond naar den heer Kauling. Hoewel op nauwelijks vijf minuten afstands wonende, kwam deze zelf echter niet, maar moest de uitgeputte lijderes bij hem aan huis komen. Dit geschiedde; iederer dag betaalde zij 50 cts. voor de vigilante, die haar kwam halen en bracht f 2.50 aan den dokter; — een dag of tien heeft zij 't nog vol kunnen houden, toen kon zij letterlijk niet meer en bleef weg uit eigen beweging, anders had de maai, die hard moest werken voor het brood van zijn gezin nog langer telkens een drie gulden kwijt geweest voor elke visite zijner nagenoeg stervende vrouw; een week later is zij reeds overleden.

In den tegenwoordigen tijd, nu het bij menig teringlijder zoo duidelijk spreekt, welk een heilzame werking kan worden verwacht van veel lucht, licht, rust en gepaste voeding, doet het onaangenaam aan te ontwaren, hoe bij tal van deze ongelukkigen onder behandeling van een bevoegd arts, hoegenaamd geen gewicht wordt gehecht aan al deze hygiënische maatregelen. Wel wordt een enkel maal eenig dieet voorgeschreven, maar er is niemand die nagaat of er de hand aan wordt gehouden; de omstreken van Ginneken zijn gezond en gezocht om hunne frissche dennebosschen; geen van al die teringlijders geniet er van; zij blijven meest den geheelen dag in huis; zij kunnen doen en laten wat zij verkiezen, mits zij zich op het aangegeven uur vertoonen in de kamer van den dokter om met olie te worden gewreven, *chinine* te slikken en f 2.50 te betalen.

En nu de resultaten! Uit den brief, hierboven afgedrukt, kan men zien, dat lijders, die steeds achteruit gaan, toch zelf soms meener beter te worden — schrijver dezes heeft er van zulk soort verschillender ontmoet, waaronder, die maanden lang onder behandeling waren om eindelijk heen te gaan en te sterven of hier begraven te worden — en zelfs dan ook zwijgt de reclame dikwijls niet; de tering, zoo wordt verklaard, was genezen, geheel genezen, maar... er was iets bijgekomen. Tegen al zulke praatjes is eenvoudig niets te doen, alleen de

enkele verstandigen, die zich er niet door om den tuin laten leiden, kan men waarschuwen en dit is het doel vooral van dit schrijven en is het antwoord aan mijn collega in Groningerland.

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij heeft er in vroeger jaren veel geld voor moeten betalen, dat zij dingen en menschen bij hun waren naam noemde, *un chat un chat et Rolin...* iets anders; zij zou verkeerd doen de waarheid weer te dienen op zulk een dure wijze en ik raad haar daarom aan zich te onthouden van iedere kwalificatie der handelingen van zulk een geneesheer, als hier aan het werk is.

G. W. BRUINSMA.

Onderzoek Kaulingsche teringmiddelen.

Op verzoek van een arts alhier, heb ik in het laboratorium onderzocht twee geneesmiddelen, voor in- en uitwendig gebruik, bestemd tegen longtering, en verstrekt door dokter KAULING te Ginneken, over wien nadere inlichtingen gegeven zijn in dit Maandblad van November 1904 en Februari 1905. Het mij ter onderzoek verschaft materiaal was: één capsule en een fleschje smeersel.

1. Middel voor inwendig gebruik.

Gelatine-capsule, inhoudend 0.350 gram eener organische kristallijne, onvermengde witte stof; reukeloos, van zeer bitteren smaak. Lost moeilijk op in water, gemakkelijk echter, en met krachtige blauwe fluorescentie, indien een druppel verdund zwavelzuur wordt toegevoegd, welke verdunde oplossing der stof in water (1-1000) geeft eene prachtige groene verkleuring met chloor water en ammoniak (thalleiochine-reactie) alsmede een wit neerslag (van baryumsulfaat) bij toevoeging van van baryumnitrat. 0.200 gram der stof, opgelost in verdund zoutzuur, gaf met natronloog een wit neerslag, dat na uitwasschen er drogen 0.150 gr. bedroeg, en als *chinine* herkend werd.

Resultaat: de inhoud der capsule bestaat uit 0.350 gr. zwavelzure kinine.

2. Middel voor uitwendig gebruik.

Smeersel, zijnde eene door chlorophyl groen-gekleurde, spiritueuze vloeistof, die als brandspiritus (z.g. gemethyleerd) riekt, en bitter smaakt; s.g. 0.900. 10 c.M³. laten bij verdamping eene ietwat narcotisch, naar bilzenkruid (*Hyoscyamus*) riekende, bruine, met groene hars gemengde droogrest van 0.215 gr. Deze werd afgewreven met door zwavelzuur aangezuurd water, gefiltreerd twee malen met aether uitgewasschen, alkalisch gemaakt en opnieuw met aether uitgeschud. Deze aetherische vloeistof was licht geelbruin, en liet bij verdamping een evenzoo gekleurde rest, die in aangezuurd water opgelost eene bittere gele vloeistof gaf, welke sterke alkaloid-neerslagen vertoonde met Mayer'sche vloeistof, pikrinezuur, joodjoodkalium. De gekleurde alkaloidrest zelve werd met sterk zwavelzuur vuil-groen, met salpeterzuur vuil-oranje, en kwam in aard en voorkomen overeen met het totaal-alkaloid van *Chelidonium*.

Ter vergelijking werden 2 d. brandspiritus (s.g. 0.849; verdampingsrest van 10 c.M³: 0.004 gr.) in de koude getrokken met 1 d. fijngehakt versch. gouwekruid; de zoo verkregen tinctuur had een z.g. van 0.912; 10 c.M³. liet een droogrest van 0.120 gr.: deze werd geheel op gelijke wijze als die der te onderzoeken vloeistof behandeld en bleek daarmee alleszins overeenstemmend. Naar de gewichtsverhoudingen te oordeelen zal men een gelijke vloeistof als het smeersel krijgen door 1 d. gedroogd gouwekruid (met de wortels) te trekken op 5 d. brandspiritus; dat nog ander kruid erbij is, is onwaarschijnlijk; met volkomen zekerheid laat zich zulks in dit geval niet zeggen.

Resultaat: het smeersel bevat *Stinkende gouwe* (*Chelidonium majus*), getrokken op brand spiritus.

Haarlem, Juli 1906.

M. GRESHOFF.

Laboratorium van het Koloniaal Museum.

UIT DE PERS.

Wat is een geheimmiddel?

Het „Bundsgerecht” van Zwitserland, bevestigend een vonnis van de rechtbank te Bazel,

heeft een belangrijke beslissing genomen omtrent de beteekenis van het woord geheimmiddel.

De Zwitsersche wet, wars van de Nederlandsche „vrijheid”, verbiedt nl. „geheimmiddelen en geneeskundige specialités, zonder bijzondere toestemming van het gezondheidsdepartement, in de bladen of in vlugschriften of op aanplakbiljetten aan te kondigen, zulke aankondigingen te verspreiden, of zulke middelen te verkoopen”. Ook is het verboden, attesten over genezingen te verspreiden, indien daarin tevens de aankondiging van ongeoorloofde geheimmiddelen is bevat. Het Bundsgerecht heeft nu uitgemaakt dat het er niet toe doet, waaruit de geheimmiddelen bestaan, of zij schadelijk zijn of niet, wetenschap pelijk verdedigbaar zijn of niet. Het wezen van de aanprijzing van een geheimmiddel ligt in het *geheimhouden* van het aangeprezen middel, omdat het doel daarvan is, zekere soorten van menschen aan te lokken, die bij voorkeur aan het heimzinnige kracht toekennen. Zelfs als de verkooper bereid is, op aanvraag van den zich als koper anmeldende, vooraf de samenstelling van zijn middel mede te deelen, verandert dit de zaak niet, want *zonder* zulk een mededeeling heeft de verkooper zich tot een grooteren kring van personen gewend. Ook behoeft de aankondiging geen bombast te bevatten; juist met een schijn van wetenschappelijkheid kan men sommige personen eerder lokken.

De in dit geval veroordeelde koopman had in zijn vlugschrift, dat hij aan een aantal personen had verzonden, niet eens zijn middelen aanbevolen maar alleen gezegd, dat hij zijn „volgens homoeopatische beginselen en nauwkeurig naar gelang der ziekteverschijnselen gekozen middelen” op discrete wijze zou toezenden.

(Corresp. f. Schweiz. Aerzte, d. Ph. Weekbl.)

Niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst.

De *Nieuwe Courant* bevatte het volgend ingezonden stuk (dat trouwens ook in andere couranten is opgenomen):

M. de R.

In het laatst der vorige maand is in de bladen medegedeeld dat de Staatscommissie, aan welke is opgedragen een onderzoek in te stellen naar de doeltreffendheid der geneeswijzen van niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst enz.” aan een magnetiseur te dezer stede de geneeskundige behandeling van eenige patiënten in een der gasthuizen had opgedragen. Waar alle in behandeling gegeven patiënten reeds geruimen tijd in het gasthuis hadden verbleven, zonder dat kennelijk beterschap in hun ziekte-toestand was te bespeuren (hetgeen overigens zeer begrijpelijk is, omdat de commissie natuurlijk geen bijna genezen patiënten ter geneeskundige behandeling zou opgedragen hebben aan iemand die, buiten den kring van artsen staande, „proeven van bekwaamheid” moest afleggen) was het redelijkerwijs te verwachten, dat genoemden magnetiseur zooveel tijdruimte voor zijn geneeskundige behandeling gelaten zou worden, als hij zelf noodig oordeelde voor het door hem beoogde doel, n. genezing zijner patiënten.

Immers, de geneeswijze moet worden nagegaan (?) en onderzocht! Daartoe is de Staatscommissie ingesteld.

Wat echter is thans te dien opzichte gebeurd?

De magnetiseur is zijn behandeling nauwelijks een maand geleden begonnen en thans is hem reeds vanwege de Staatscommissie verboden met de toepassing zijner geneesmethode voort te gaan.

Afgezien van het feit, dat in zulk een korten tijd, in aanmerking genomen dat alle patiënten reeds aanmerkelijk langer onder „dokters behandeling” geweest waren, zonder merkbaar resultaat, toch zeker niet met recht het eindresultaat mag verdacht worden, rijst daarnevens ook de vraag, waar het met recht en billijkheid heen moet, wanneer de Staatscommissie, die alleen voor het onderzoek naar de doeltreffendheid der geneesmethoden van niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst is ingesteld, zich op zulk een ondeugdelijke wijze van deze urgente zaak tracht af te maken.

Ware het er niet in de eerste plaats om te

doen, zoo eenigszins mogelijk te trachten het lijden te verzachten en zoo mogelijk op te heffen, dus een algemeen belang te dienen, deze zaak kon van minder belang geacht worden, doch het zij aan het oordeel van het denkend publiek overgelaten, of deze wijze van „onderzoeken” naar de mogelijkheid of misschien door andere dan de tot dusver gevolgde geneesmethode meer heil voor de lijdende menschheid gevonden mocht worden, niet den schijn van zuivere partijdigheid op de onderzoekers laadt.

Niet alleen heeft de bedoelde Staatscommissie ons bitter teleurgesteld, ons vertrouwen in haar leden ernstig geschokt, doch ook het publiek, wiens (bewust of onbewust) belang hierbij op het spel staat, wordt geen recht gedaan, wanneer een officieele Staatscommissie een onderzoek, wat haar is opgedragen, op een dergelijke wijze van de hand tracht te schuiven.

Met dank voor de verleende plaatsruimte,

Hoogachtend,

Bond van wettelijk-onbevoegde genezers (niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst.)

Amsterdam, 28 November 1917.

De Redactie van *De Nieuwe Courant* laat hierop het volgende (waarmee wij het volkomen eens zijn) volgen:

Wij hebben aan deze klacht de gevraagde plaatsruimte niet willen weigeren, maar willen er toch even de aandacht op vestigen, dat als de feiten zich hebben toegedragen als hier geschetst is er ruimte is voor een andere conclusie dan waartoe de inzender komt.

Zoo is het b.v. zeer wel mogelijk, dat de betrokken patienten hebben geweigerd zich op deze wijze verder te laten behandelen — hun toestemming zal natuurlijk van te voren zijn gevraagd — of dat hun toestand dermate ongunstig werd dat de proef in hun belang moest worden gestaakt.

Red.

In *De Maasbode* schrijft *Medicus*, na opname van het hierboven vermelde protest:

„Ziehier een illustratie van wat ik reeds in 't eerste artikel over dit thema in deze kroniek opmerkte. (*) Men wachte slechts, en de Babylonische spraakverwarring tusschen de wettelijke en niet-wettelijke geneeskunstbeoefenaren zal nog grooter worden. Reeds over de grondbegrippen der zaak heerscht overal een onoverkomelijk schijnende verwarring. En dan nog de invloed der wereldberoemde „suggestie! De geachte inzender zal dit naschrift wel zeer waarschijnlijk niet voor een degelijk antwoord op zijn ingezonden stuk houden. *Medicus* kan het niet helpen. Wat dunke u van nog een paar maanden magnetiseeren?

Eenige gelijkgerechtigdheid van wettelijk niet-bevoegde geneeskunstbeoefenaren met de wettelijke geneesheeren.

In het Maandblad van November 1917 namen wij uit de *De Maasbode* een artikel over, onder bovenstaanden titel door *MEDICUS* in de rubriek *Medische kroniek* geschreven. Dit artikel is in andere no's van het gemelde blad vervolgd en het laatst geschrevene, zeker van belang voor onze lezers, luidt aldus:

„Een belangrijke groep van wettelijk niet-bevoegde geneeskunstbeoefenaren vormen de raadgevers, die met somnambulen werken. Ook deze somnambulen kunnen zelf de raadgeefsters zijn, die uit eigen „zielekrachten”, uit hun eigen „zesde zintuig” de remedie meenen te kunnen halen, waardoor de grootvader of tante van de om raad komende persoon van zijne kwalen en klachten zou kunnen worden genezen.

Om dit problematische „zesde zintuig” in werking te brengen laten de somnambulen zooveel mogelijk hare gewone dagelijks ordinaire, vijf zintuigen tijdelijk buiten werking stellen, of van uit hunne gewone werking in een gewijzigde actie overgaan. Dit geschiedt dan naar zij meenen, in

den somnambulen slaap, den toestand, die geen gewone slaap is, maar een waarin het bewustzijn op eigenaardige wijze veranderd is. Na afloop daarvan weten de zoogenaamde echte somnambulen niet wat tijdens hun z.g. slaap geschied is. En tijdens dien slaap kunnen zij zich wel den inhoud van den vroegeren somnambulenslaap herinneren. Zij voeren op deze wijze als het ware een dubbel, maar van elkaar gescheiden herinneringsleven.

In den somnambulenslaap meenen de moderne (en meenden ook reeds de oudste heidensche volkeren) bestudeerders dezer eigenaardige geestetoestanden, dat het innerlijk zintuig beter kan schouwen. De beroemde oierenkundige professor Perty, hoogleeraar te Bern, meende, dat in dien toestand de menschelijke ziel, deel had aan en kon schouwen in het „absolute zijn”, in het „Eeuwig Wezen”. Daardoor zou dan een deel der volmaakte eigenschappen van het Opperwezen het tijdelijk deel worden der somnambule. Deze, ontruikt aan de ordinaire greuzen van ruimte en tijd, zou dan naar believen in de verte en in 't verleden en de toekomst kunnen speuren. Geen wonder dan ook, dat gemakkelijk enthousiasmeerbare schrijvers der oudheid reeds zulke somnambules tot een soort van tempelheiligen hunner paganistische mysteriën verklaarden. In onzen tijd zijn ze danig in aanzien naar beneden gezakt, ook al wonen ze hooger in derde en hoogere etages.

De studie van dit somnambulisme heeft *Medicus* geleerd, dat deze studie op zich zelve belangrijker is, hoewel voor iedereen waarlijk niet aan te bevelen, dan het effect der genezingen, die door den raad der somnambules zouden zijn veroorzaakt. Deze genezingen, hoe ook door velen bejubeld, en door onderscheider personen aan den lijve gevoeld, zijn waarlijk niet waard, dat men ze met den rug aanziet. Het woord van Erasmus dat zij zelfs geen kreupel paard kunnen genezen (hoewel door den Rotterdamschen Volta're op andere personen toegepast), geldt hier ten volle. Het domein der somnambulen is kiespijn, heuppijnt, hoofdpijn, flauwten, hartkloppingen en verwante functioneele stoornissen.

Men kan in 't algemeen dit verklaren: Wie door een somnambule wil genezen worden, wie geestdrift gevoelt voor de ontwikkeling en manifestaties van 't zesde zintuig en van de huiksonnevlucht, een gedeelte van 't sympatisch zenuwstelsel, en wiens kwaal daarenboven geschikt is voor zenuwinwerking en wijziging door 't spel der verbeelding, zulk een zieke kan wisselend baat vinden ook bij de somnambules.

Maar ook zonder somnambules zou dit kunnen gaan, terwijl zonder gestudeerde artsen de wereld voor een deel spoedig een hospitaal zou zijn. Bovendien is geen enkele somnambule in staat een engeneeslijke ziekte te genezen, ook al heeft zij, naar soms beweerd wordt, den bijstand van een onzichtbaren „genius” of andere hoogzwevende spirit in het rijk der „lieben Geister.”

De debatten over de genezingen langs dezen avontuurlijken weg verkregen, zonder voor de rechtbank der geneeskundige Staatscommissie aanleiding kunnen geven om pro en contra de wereldbeschouwingen en medische inzichten te gaan beoordeelen van oude gnostieken, van neoplatonisten van Plato en Plotinus, van Cardanus en Mesmer, van Moleschott en Lombroso, van Charcot en Richet en meer andere geesten. Moge dan om tot een blijmoedig verzoenend slot in zake het zesde zintuig en zijn therapeutisch vermogen te kunnen geraken, vooral de geest van Molière voor het secretariaat der Geneeskundige Staatscommissie niet ontbreken.

Mij dunkt, dat een of andere somnambule van het „Rotterdamsch Nieuwsblad” wel het adres in 't absolute van dien verheven komiker bekend zal zijn.

Dat in den echten somnambulen toestand, ver boven de geheel onbeduidende genezingsmacht van dien staat uitgaande, geheel andere krachten te bestudeeren vallen, weet iedere kenner dezer studie. Vooral de zoogenaamde toekomstvoorspellingen en zoogenaamde filosofische en godgeleerde leeringen trekken dan de aandacht, die in verband met allerlei mediumnieke krachtproeven tot uiterste voorzichtigheid en behoedzaamheid manen en bij den christelijken beoordeelaar terecht het vermoeden wekken van inwerking van onbetrouwbare krachten, waardoor tevens

de overtuiging ontstaat, dat het ook maar beter is zich niet door somnambulen te laten „genezen”, welker geneeskracht, zooals reeds boven aangegeven werd, trouwens niets te beduiden heeft.”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

J. V., wonende te Rotterdam, was in verzet gekomen van een tegen hem door het kantongerecht 9 Nov. bij verstek gewezen vonnis, waarbij hij was veroordeeld wegens het niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen tot een geldboete van f 150 of 1 maand hechtenis.

Getuige B., huisvrouw van J. B., verklaart, dat zij bij beklagde, dien zij thans wel herkent, genezing is komen zoeken voor een wond, die zij aan haar been had. Zij had daarbij aan beklagde een fleschje met urine ter hand gesteld en beklagde den wond laten zien. Bekl. had gezegd dat zij kwaad bloed had en rust moest nemen, waarna hij haar voorts had aangeraden hooiluis met water te koken en dat in een zakje driemaal daags op den wond te leggen, waarna zij hem f 2.— had betaald.

Getuigen A. A. en diens echtg. Hakke verklaren eensluidend, wat de hiervoren genoemde get. heeft verklaard met dien verstande, dat zij den ter zitting aanwezige beklagde herkennen als den persoon, dien zij toen met mej. B. gesproken hebben en die het advies gegeven heeft

Bekl. blijft bij zijn bewering van de zaak niets af te weten.

Het O. M., waargenomen door mr. J. C. Koderritsch, eischt, nadat bekl. op zijn verzoek den kantontrechter had beloofd in den vervolge zich van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te onthouden, een voorwaardelijke veroordeeling van f 300 boete, subs. 6 maanden hechtenis.

Onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Voor het Kantongerecht te 's-Gravenhage werd op 20 December j.l. behandeld de zaak tegen M. P., tandtechniker, wonende te 's-Gravenhage, Wagenstraat 173 ter zake het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde. Beklaagde was niet verschenen en deed zich ook niet vertegenwoordigen. De verbalisant, de inspecteur van politie Lucas der Haagsche recheche, als eerste getuige gehoord, verklaarde, dat P. hem desgevraagd had medegedeeld niet bevoegd te zijn tot het uitoefenen der tandheelkunde, doch dat hij te Parijs daarvoor had gestudeerd zonder echter in het bezit te komen van eenig diploma als tandarts. De 2e getuige, een dame, kwam verklaren, dat beklagde op haar verzoek een tand zou uittrekken, die schuin in haar mond stond, doch beklagde was er toe overgegaan om die tand af te knippen en er verder een gaatje in te boren, 't welk daarna weer werd gevuld. De Kantontrechter Mr. VAN RAALTE, maakte de opmerking, dat hij zich niet kon begrijpen, dat men zich niet wendde tot een bevoegd tandheelkundige, in plaats van gevaar te loopen, het gebit te doen bederven door personen, die onbevoegd op dat gebied waren. Desgevraagd verklaarde getuige verder, dat zij één keer geholpen was door iemand anders dan P. die haar nogal ruw behandelde. Deze persoon bleek te zijn dr. CLAASSEN, wonende Piet Heinstraat te 's-Gravenhage, welke dokter P. een paar uren per dag bijstond.

Een tweede vrouwelijke getuige kwam verklaren, dat beklagde voor haar een vals gebit had gemaakt en daartoe 20 tanden had getrokken. Deze mededeeling ontlokte den Kantontrechter ironisch de vraag of het allemaal tanden waren, hetgeen in de deftige kantongerechtsaal hilariteit werkte.

Getuige verbeterde daarop hare verklaring door de mededeeling dat er onder het twintigtal ook de noodige kiezen waren. Getuige had voor de behandeling f 80 betaald.

De ambtenaar v/h O.M. eischte tegen beklagde f 100.— boete. Uitspraak volgt.

CORRESPONDENTIE.

C. H. te Z. Ongetwijfeld zijn dergelijke middelen *zwendel* Een middel ter bereiking van het doel, in de advertentie beloofd, *bestaat er niet*. Het ware te wenschen, dat andere u voorbeeld volgden, door eerst bij ons te informeren vóór zij hun geld aan brutale kwakzalvers wegwierpen.

Dr. H. P. te G. Wij zullen het poeder laten onderzoeken en daarna daarover berichten.

Op het tweede gedeelte van uwen brief zal onzen secretaris-penningmeester u antwoorden.

*) Door ons overgenomen in het Maandblad van November 1917. RED. Mbl.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER
Vereniging tegen de Kwakzalverij
 OP 1 JANUARI 1918.

Totaal 837 leden.

DAGELIJKS BESTUUR:

Ir. P. W. de Koning, Advocaat te Amsterdam, *Voorzitter*.
 Ir. A. Lind, Advocaat, A'dam.
 J. J. Abrahams, Arts, A'dam.
Secretaris-Penningmeester.

ALGEMEEN BESTUUR:

Ir. W. P. R. Bouman, Substituut-Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Rotterdam.
 Ir. A. A. Cnopius, Officier v. Justitie b.d. A.-R. te den Bosch.
 Ir. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. bij het Kant. te Leiden.
 S. F. C. Fleischer, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk.
 Nannes Gorter, Journ., Alkmaar.
 E. J. C. Rensing te Delden.
 van Riel, Dir. Mil. Apotheek, Directeur van het Rijks Magazijn van Gen. te Amsterdam.
 Ir. G. Romijn, Inspecteur van de Volksgez. te 's-Hertogenbosch.
 I. van Gelder, *Redacteur*.

NEDERLAND.

EERELID:

B. Schmidt, te Amsterdam.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.
 A. J. Bon, arts.
 V. Sneathage, arts.
Aalsten.
 J. der Weduwen, arts.
Akersloot.
 Baart de la Faille, arts.
Alkmaar.
 J. M. van Dam.
 J. Degenaar, arts.
 J. van der Heyde, arts.
 L. Molenaar, apotheker.
 Nannes Gorter, journalist.
 Schouten, Apotheker.
 R. G. G. Schröder.
 G. E. Valk.
 R. J. W. Wichering, arts.
Almelo.
 Ir. W. H. Hoyer, off. v. Justitie.
Almen.
 L. van der Harst, arts.
 I. vrouw C. E. Janssen.
Amersfoort.
 Gezondheidscommissie.
 Vereniging tot bevordering van de belangen van slechthoorenden.
 M. M. Vermolen, apotheker.
Amsterdam.
 J. Abrahams, arts.
 P. Basenau.
 J. J. M. van Bergen.
 Blaauboer Jzn., apotheker.
 R. Ch. Hles, arts.
 Blomberg, apotheker.
 Mevr. F. Blomberg—Swart.
 H. Bon, apotheker.
 R. C. F. Bosch.
 R. W. G. Bouman, arts.
 M. Bouvy & Zoon, apothekers.
 R. H. Brongersma.
 R. J. de Bruin.
 Prof. Dr. H. Burger.
 P. W. C. M. Busch, arts.
 J. W. van Buuren.
 J. van Campen, arts.
 C. W. Coex, apotheker.
 L. Coopman, arts.
 Cijfer, arts.
 van Daal, arts.
 Apart. Amsterdam van de Ned. Maatsch. tot bev. d. Pharmacie.
 L. Deijl, arts.
 W. Dito, arts.
 E. J. A. van Driel, apotheker.
 R. D. M. Edaou.
 J. J. P. van der Eijden.
 C. Filedt Kok, apotheker.
 A. Fortuin.
 Frederikke, arts.
 S. Gallé, apotheker.
 van Gelder, dirig. mil. apoth.

J. B. Gersons, apotheker.
 Dr. J. Gewin.
 Meij. M. Gockel, Arts.
 Dr. J. G. Gohl, arts.
 Mevr. J. de Haan-v. Maarseveen arts.
 F. de Haas, apotheker.
 H. D. de Haas, arts.
 Dr. P. F. van Hamel Roos, scheik.
 Dr. R. J. Harrenstein.
 J. J. Hempenius, apotheker.
 Mevr. Hobbél-Moll Schnitzler apotheker.
 Dr. C. van Hoogenhuize.
 E. van der Hoop, arts.
 J. H. van der Hoop, arts.
 Dr. S. van der Horst.
 Dr. A. Huender, apotheker.
 Meij. C. Hugenholz, apoth.
 Dr. C. Hymans.
 V. van Itallie, apotheker.
 Joh. Jelgerhuis Swildens, apoth.
 Dr. N. M. Josephus Jitta, wet-houder.
 M. de Jong, apotheker.
 W. R. van de Kastele, arts.
 B. A. van Ketel, apotheker.
 Dr. D. H. Koetsier, arts.
 Mr. P. van de Koning, advocaat.
 P. J. Kruysse, apotheker.
 G. G. Lambers, apotheker.
 Meij. Dr. C. de Lange, arts.
 C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.
 M. L. Q. van Ledden Hulsebosch.
 M. E. van Lennep.
 Mr. A. Lind, advocaat.
 W. v. d. Linden, apotheker.
 W. A. de Looze, Off. v. Gezondh.
 B. van Marwijk Kooij.
 Prof. S. Mendes da Costa.
 Dr. L. C. v. d. Meulen, arts.
 E. Mogendorff, arts.
 Dr. P. Muntendam.
 J. Musaph.
 Ned. Maats. t. bev. d. Geneesk.
 Ned. Maats. t. bev. d. Pharmacie.
 G. A. Nering Bügel.
 Dr. B. W. Th. Nuyens.
 Mr. V. K. L. van Os.
 A. Otto, arts.
 H. G. Pitsch, tandarts.
 M. J. van der Plaats, apotheker.
 C. M. Pleyte d'Ailly.
 W. Polak, arts.
 Dr. C. N. v. d. Poll, arts.
 A. H. Pos, arts.
 L. P. G. Postema, arts.
 Dr. W. Posthumus Meyjes.
 W. F. Privé, kapt. mil. apoth.
 A. A. Quanjier, arts.
 M. V. Redert, apotheker.
 Dr. A. W. van Renterghem.
 J. van Riel, Dir. mil. apotheker.
 Dr. D. A. van Riemsdijk.
 Meij. J. C. Rübssaam, apotheker.
 H. van 't Sant, apotheker.
 G. Schipper, apotheker.
 G. B. Schmidt, apotheker.
 H. J. M. Schoo, arts.
 Dr. J. Schrijver.
 Dr. S. Simons, arts.
 Dr. S. H. Solkes.
 Dr. A. Spanjaard, arts.
 J. Stäreke, arts.
 S. Stork, apotheker.
 W. S. Stuyven, veerarts.
 Dr. J. F. Suyver, apotheker.
 W. N. Sweets, arts.
 A. N. Swijghuisen Reijgersberg.
 J. van Tengbergen, arts.
 J. Th. Tinkelenberg, apotheker.
 Dr. J. W. v. d. Valk Jr., arts.
 P. Verhagen, arts.
 A. Verhoeff, caud. arts.
 Dr. P. C. Vlaanderen, arts.
 G. P. H. Vriens, apotheker.
 L. A. de Vries.
 Dr. P. N. de Vries Jr.
 M. L. J. Wallast, arts.
 Mr. R. van de Werk.
 Hendrik Wertheim, notaris.
 Prof. Dr. J. R. A. Wertheim Salomonson.
 Ed. Wiener, arts.
 P. A. de Wilde, arts.
 Witte Kruis, afd. Amst.
 Dr. H. Woltring, arts.
 J. L. C. Wortman Dir. Gen. dienst.
 Dr. G. J. Wijchel, arts.
 Wijnhoff env. Gulpen, hand. sch.k.
Andijk.
 Dr. J. A. L. Heenk, arts.
Apeldoorn.
 A. A. Bonnema, apotheker.
 Dr. W. Driendijk.
 Gezondheidscommissie.
 Mevr. A. G. Kerkhoven-Wijthoff
 P. Persijn, apotheker.
 L. Pot, arts.

Appingedam.
 Gezondheidscommissie.
 Groene Kruis.
Arnhem.
 Dr. G. J. M. Couvée, arts.
 Meij. M. M. Couvée.
 Mr. F. O. v. d. Dussen, rechter i. d. arr.-rechtbank.
 H. G. Enklaar, off. v. gezondheid
 Gezondheidscommissie.
 Th. Hillen, apotheker.
 Meij. G. Jongbloed, gemeente apot.
 Mr. P. J. A. Jordens.
 J. S. Meihuizen, apotheker.
 Dr. P. W. Meihuizen, arts.
 E. Menthen.
 Mr. D. J. Mom Visch.
 J. J. Ninck Blok, arts.
 Meij. Dr. A. A. L. Pilgrim, apoth.
Arum (Fr.)
 D. M. Sypkens Smit.
Assen.
 Dr. H. Anema, arts.
 Mr. A. Hilbingh ten Oever.
Avenhorn.
 R. Geel, arts.
 Witte Kruis.
Baarn.
 Afd. Gooi en Eemland, Ned. Mij. ter bev. der geneeskunst.
 Dr. P. V. Astro, arts.
 D. Bierhaalter, apotheker.
 W. H. J. Gautvoort, apotheker.
 Gezondheidscommissie.
 Rud. Heijbroek, arts.
 Meij. M. C. Julius, apotheker.
 Dr. F. J. A. Muijsken, arts.
 Dr. A. J. A. Thomas, arts.
Bakkum.
 Meij. Dr. I. Aukes.
Balkbrug.
 Groene Kruis.
Barendrecht.
 Gezondheids-Commissie.
 Dr. J. van der Meulen, arts.
Barsingherhorn.
 Witte Kruis.
Beek bij Nijmegen.
 G. V. H. Wendelaar.
Beilen.
 Groene Kruis.
Benebroek.
 A. Kouwenaar, arts.
Bennekom.
 J. W. F. Donath.
Benschop.
 W. Honig, arts.
Bergen op Zoom.
 H. Jonker, Arts.
Berkel (Z.H.)
 Dr. H. J. J. M. Moet.
Berkhout.
 Witte Kruis.
Berlikum.
 Dr. J. Kwast.
Beverwijk.
 A. Donker, apotheker.
 Meij. Anna C. A. Sepp, apotheker.
De Bilt.
 K. J. Lette, arts.
 Dr. H. W. Melchior, arts.
Bloemendaal.
 Mevr. wed. A. Kalf.
 H. Lemstra van Beusekom, arts.
 Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, arts.
 Adr. Stoop.
Bodegraven.
 L. C. G. Douwes Dekker, apoth.
 Gezondheidscommissie.
 Groene Kruis.
 Dr. M. Marsman.
Bolsward.
 S. Andela, arts.
 H. Beekhuis, arts.
Boreoulo.
 Groene Kruis.
Borger (Dr.)
 Gezondheidscommissie.
Borne.
 Groene Kruis.
Bovenkarspel.
 W. B. C. H. Canoy, arts.
 P. van Dillewijn, arts.
Boxmeer.
 Gezondheidscommissie.
 A. Smeets.
Bozum.
 J. H. Regenbogen, arts.
Brakel.
 J. J. Warnsinek, arts.
Breda.
 Geneeskundig Leesgezelschap.
 Groene Kruis.

Breukelen.
 Dr. M. H. J. Adela.
Brille.
 Gezondheidscommissie.
Buikslot.
 S. van Kempen, arts.
Buitenpost.
 H. Yzonides, arts.
Burg (Texel.)
 A. Wagemaker, arts.
Bussum.
 Mr. J. P. C. van der Burgh.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. D. W. de Jong, arts.
 Dr. C. J. Koning, apotheker.
Castrioum.
 Witte Kruis.
Colijnsplaat.
 J. J. Wolters, arts.
Culemborg.
 Groene Kruis.
Cuyck.
 J. van den Broek.
Deledersvaart.
 Th. Ruys, arts.
Deiden.
 Dr. J. W. A. Gewin.
 Groene Kruis.
 Meij. J. C. Rensing.
 Dr. J. L. Winkler Prins.
Delft.
 Groene Kruis.
 L. J. Röhner.
Denekamp.
 A. J. Hondelink, arts.
Deventer.
 Geldersche Ver. het Groene Kruis
 Gezondheidscommissie.
 P. Volders, apotheker.
Dieren.
 J. van Eijk, apotheker.
 Leesgez. Elk wat wils.
Dinteloord.
 J. M. van den Hoek, arts.
Dinxperlo.
 Groene Kruis.
Dirksland.
 Groene Kruis.
Doesburg.
 Dr. J. Braud.
Doorn.
 M. J. van Dam, arts.
Dordrecht.
 J. J. Benjamins, arts.
 Mr. P. Blussé v. Oud-Abblas, adv.
 P. A. Giltay, apotheker
 Groene Kruis.
 S. M. Hugo van Gijn.
 Jan Hordijk Jzn., fabrikant.
 A. J. Lebrét, fabrikant.
 Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.
 Maatsch. tot Bev. der Geneesk.
 M. L. C. Staring, oud-maj. d. art.
 J. J. Visser, arts.
Doorn.
 W. C. van Dusseldorp.
Drachten.
 De Touars & Harmse, apoth.
Dubbeldam.
 Groene Kruis.
Echten.
 Groene Kruis.
Edam.
 J. van der Molen, arts.
 Witte Kruis.
Ede.
 Dr. C. A. W. Weyer.
Eefde.
 Dr. J. v. d. Hoeven, arts.
Eelde.
 Dr. A. Hesselink.
Eindhoven.
 Gezondheidscommissie.
 J. A. H. Rijke, apotheker
Elburg.
 Groene Kruis.
Elslo (Fr.)
 Groene Kruis (afd. Makkinga.)
Elst.
 Groene Kruis.
Enkhuizen.
 Gezondheidscommissie.
Enschede.
 G. Baurichter, apotheker.
 Abr. Ebeling.
 Gezondheidscommissie.
 H. Sijtsma, apotheker.
Ezinge.
 J. A. Schleurholtz, arts.

Garmerwolde (Gr.)
 J. H. v. Heijningen Nanninga, arts.
Gasselter-Nijveen.
 Groene Kruis.
Giessen Nieuwkerk.
 W. C. Rensen, arts.
Giessendam.
 Groene Kruis.
Ginneken.
 Mr. F. Couvée.
 Gezondheidscommissie.
Goedereede.
 Groene Kruis.
Goes.
 J. J. Ochtman.
Goor.
 H. F. Koning, arts.
Gorinchem.
 Gezondheidscommissie
Gorredijk.
 G. Zwart, apotheker.
Gouda.
 Gezondheidscommissie.
 J. Haddéus Oostingh, tandarts.
 Dr. A. Montagne.
Goudarak.
 Dr. F. Beekenkamp.
Grave.
 Het Groene Kruis.
's-Graveland.
 Dr. H. Jonker.
 Jhr. J. W. Six, technoloog.
Groningen.
 Dr. M. Bolt.
 Dr. L. Bouman.
 T. E. van Dijk, apotheker.
 Groene Kruis.
 Dr. H. Kremer, arts.
 Dr. L. H. Leopold, arts.
 Mr. L. B. Lohmann, rechter.
 Dr. D. de Vries Reilingh.
Grouw.
 Dr. A. Prins, arts.
Grijskerk.
 Groene Kruis.
Gulpen.
 Gezondheidscommissie
 Groene Kruis.
Den Haag.
 A. van Andel.
 Mr. J. H. de Bas, advocaat.
 Dr. A. Binnerts.
 J. Blomberg Jr., apotheker.
 Meij. A. Bouvin.
 Mr. P. A. Callenfels, advocaat.
 A. Carrière, arts.
 Dr. G. D. Cohen Tervaert, arts.
 Dep. d. Maatsch. t. b. d. Pharm.
 J. H. L. Dreckmeyer.
 J. Dijk.
 Dr. J. van Dijk.
 W. S. A. van Eck, notaris
 Dr. D. W. Ekker, arts.
 Dr. C. J. L. Feith.
 G. van Gangelen, arts.
 Dr. J. R. van Geuns, arts.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. E. W. Goteling Vinnis.
 C. E. Grasswinkel, arts.
 B. M. Gratama, ing. bij de Ned. Ind. Spoorw.-Mij.
 Ned. Verenig. het Groene Kruis
 Dr. J. de Groot, arts.
 Dr. E. H. Halbertsma, Dir. O. v. G.
 Dr. C. E. Heinsius, arts.
 Dr. A. Hendriks
 Mevr. Wed. Dr. P. F. Huizinga.
 A. J. van Huffel Jr., apotheker
 Dr. H. M. Hijmaans, arts.
 Dr. M. Hijmans.
 G. P. Itman, arts.
 W. G. J. Jaarsveld.
 L. de Jong, arts.
 L. Jonker, arts.
 C. J. Kleyn, arts.
 Dr. M. van der Koogh.
 Dr. A. A. Korteweg, arts.
 R. H. Laverman, apotheker.
 Th. Luykx, apotheker.
 H. M. March.
 Dr. Adolph Meijer.
 J. Morks, uitgever.
 A. C. Nanning.
 Ned. Mij. tot bevord. der Geneesk. afd. den Haag.
 A. W. F. Nieman.
 G. Oosterbaan, inspect. Volksgez.
 J. Oostra, arts.
 Mr. C. P. D. Pape.
 Mr. C. W. J. J. Pape.
 Dr. J. Th. Peters, arts.
 A. Pleijsier, arts.
 Mr. Th. B. Pleyte, Min. v. Kolon.
 Jhr. Dr. N. F. C. Pompe v. Meer-
 dervoor, arts.

Dr. G. Prins, arts.
 H. Rolandus Hagedoorn.
 Dr. J. M. W. Scheltema, arts.
 J. F. Schill.
 J. J. Schoevers.
 D. P. Schram.
 Dr. H. B. Semmelink, arts
 Dr. A. Sikkell.
 Dr. W. v. d. Slooten, apotheker.
 E. Sijbolts, apotheker.
 J. C. van den Tol.
 Dr. A. v. d. Tooren, apotheker
 Dr. A. Tuckermann, arts.
 W. D. Valkis, apotheker.
 A. Veenhuysen.
 Mr. J. D. Verbroek, advocaat
 Vereniging tot bevordering der
 Homeopathie.
 Dr. H. Verploegh.
 P. H. Versteeg, arts.
 Dr. J. G. Walaardt Sacré.
 J. K. W. Weijgers, arts.
Haarlem.
 O. S. Frank, arts.
 S. W. Hoekstra, makelaar.
 P. J. Honoré Metz.
 Dr. L. C. Kersbergen, arts.
 Dr. H. Kikkert Czn., arts.
 Dr. W. E. Merens.
 G. Nolst Trenité, leeraar H. B. S.
 W. Posthumus Meyjes.
 J. E. Schalwijk.
 Dr. A. E. Ten Oever, arts.
 J. C. Tadeua.
 J. Waller Zeper, arts.
Haarlemmermeer.
 Gezondheidscommissie.
Stad Hardenberg.
 Gezondheidscommissie.
Harderwijk.
 H. Blanken Jzn., arts.
Hardinxveld.
 Groene Kruis.
Battem.
 Gezondheidscommissie.
Hedel.
 H. Reid, arts.
Heesum.
 Groene Kruis.
 Dr. G. W. S. Lingbeek.
Heemstede.
 C. J. H. van den Broek.
 C. J. C. Burkens, arts.
 Dr. E. A. H. Droog, arts.
 Mr. J. D. van der Plaats.
's Heer Arendskerke.
 H. van Iwaarden, arts.
Heerenveen.
 Mr. W. H. de Greve.
Heer Hugo Waard.
 Witte Kruis.
Heerlen.
 Gezondheidscommissie.
Hee.
 Mevr. M. Wieseman.
Heinoord.
 A. de Reus, arts.
Helder.
 Gezondheidscommissie.
 Witte Kruis.
Hellendoorn.
 Dr. B. H. Vos, arts.
 Dr. J. M. Wentzel.
Hendrik Ido-Ambacht.
 D. J. Kamberg, arts.
Hengelo (O.)
 G. O. D. Dikkers, fabrikant.
 Mevr. D. W. Stork.
's Hertogenbosch.
Paer, apotheker
 M. A. A. Cnopius, Off. v. Justitie.
 Gezondheidscommissie
 Dr. G. Romijn, insp. v. d. Volksgez.
Herwijnen.
 W. A. Lampe, arts.
Heusden.
 Gezondheidscommissie.
Heythuysen.
 J. D. Smits, arts.
Hillegersberg.
 D. Heineke, arts.
 Groene Kruis.
Hilversum.
 G. Groeneveld, apotheker.
 A. J. v. Heemskerck Düker, apoth.
 Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
 v. Manen.
 Meij. R. S. Meijer.
 Dr. M. Niemeijer, arts.
 Jhr. H. Trip, Jr.
 Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
 A. J. Deyer, arts.

Hoofddorp.
Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
Gezondheidscommissie.
f. R. Meijeringh, arts.
Hoogezand.
Gezondheidscommissie.
Hoogkerk.
Groene Kruis.
Huis ter Heijde.
Dr. F. A. K. Rombach.
Huizum (Fr.)
Groene Kruis.
Dr. W. Sinninghe Damsté, arts.
Hulst.
Gezondheidscommissie
f. A. van Lierop, arts.
Kampen:
P. Butter arts.
Het Groene Kruis.
Katwijk aan den Rijn.
f. Huetingh, arts.
Katwijk aan Zee:
Dr. D. L. van Elk, arts.
H. E. de Ruiter Zijlker, arts.
Dr. A. J. v. Walsem.
Kethel (Z.-H.)
J. Sauer, arts.
Kinderdijk.
Jan Smit V.
Klundert.
Dr. B. J. Holster.
Koog a. d. Zaan.
M. Scheele.
Kollum.
Dr. de Jager.
Kortgene.
L. G. Gelderman, arts.
Groene Kruis.
Krimpen a. d. IJssel.
W. M. Blom, arts.
Krommenie.
Witte Kruis.
Kruiningen.
F. D. Kolff van Oosterwijk, arts.
Lage Zwaluwe.
D. Dooremans, arts.
Laren (N.-H.)
K. F. A. Lommel, arts
Prof. Hector Treub.
Mej. A. J. Westerling, apoth.
H. G. Willenberg, arts.
Leek.
Groene Kruis.
Leeuwarden.
Groene Kruis.
Mr. A. Menalda Hz.
D. H. Reitsma.
Dr. J. A. Römer, arts.
Dr. F. van Setten.
W. C. C. ten Velthuys, arts.
C. J. de Vogel, apotheker.
Leeuwen
Dr. A. W. van Haagen.
Leiden
Mr. P. J. H. Aalberse.
Mr. M. d'Aumerie.
Dr. H. J. M. Boonacker.
J. P. A. Brand, tandarts.
Dr. E. H. la Chapelle.
Mr. A. van der Elst, ambt. O. M.
J. G. van Es, arts.
Dr. G. Fabius.
Gezondheidscommissie.
C. J. van Houweningen Grafdijk,
arts.
Prof. dr. L. van Itallie.
Prof. Dr. P. Th. L. Kan.
P. Kingma Boltjes, arts.
Dr. J. C. Koch.
Dr. P. S. R. Kusters.
J. R. F. Rassers, arts.
Dr. A. van Rijn.
H. P. Veldhuisen, arts.
Dr. J. H. Zaaijer, Hoogleeraar.
Lent (bij Nijmegen).
F. C. Kuipers, arts.
Lexmond.
P. Bon, arts.
De Lier.
Groene Kruis.
P. van der Marel, arts.
Lisse.
D. Blok, arts.
Lith.
J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
J. A. ten Bokkel Huinink, arts.
Gezondheidscommissie.
Dr. H. J. Offerhaus.
Loenen a. d. Vecht.
L. L. Posthuma, arts.

Loosduinen.
Dr. A. Deenik.
Dr. H. A. Gerritsen.
H. A. N. Vechtman, arts.
Losser.
J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
Dr. W. C. Kinnijser, arts.
Maastricht.
L. J. Nijst, arts.
A. H. Schmedding, arts.
Makkum.
E. Heckman, apoth.
Markeloo
Js. B. Wanrooij, arts.
Meerkerk.
Dr. C. Spijkerboer, arts.
Medemblik.
Witte Kruis.
Meppel.
Dep. Mij. tot Nut van 't Algemeen
Gezondheidscommissie.
Middelburg.
Gezondheidscommissie.
L. K. v. d. Harst J. Jzn., apoth.
J. P. van der Morel, kapt. apoth.
M. J. Pienbroek, apotheker.
Middelharnis.
Gezondheidscommissie.
Middelie.
Witte Kruis.
Midwoud.
Witte Kruis.
Ter Neuzen.
Gezondheidscommissie.
Afd. Zeeuwsch Vlaanderen. Ned
Mij. ter bevordering der geneesk.
Nieuw-Weerdinge.
Groene Kruis.
Nieuwendam.
P. J. J. Honig, arts.
Nieuwe Tonge
C. van Gelder, arts.
Nieuwolde.
Dr. H. H. F. Bekenkamp, arts.
Noord-Scharwoude.
Witte Kruis, afd. Langedijk.
Noordwijk.
L. Graaf van Limburg Stirum.
Numansdorp.
C. Flohil, arts.
Nunspeet.
Dr. J. Schut, arts.
Nijehorne.
Dr. M. J. Visser.
Nijkerk.
P. N. van Lit, arts.
Nijmegen.
J. Bartholottij Rijnders, dir. off.
van gezondheid.
Dr. L. P. J. Berends Jr.
Dr. J. Haspels.
J. W. Hoeffelman, arts.
Dr. W. J. Kolff.
P. Leendertz.
G. Ph. G. Moeijs, apotheker.
Dr. N. Muik, arts.
G. J. W. Rosenkranz, controleur
grondbelasting.
W. F. A. Wijnen, tandarts.
Oegstgeest.
D. Timmermans, arts.
Oene.
Groene Kruis.
Oisterwijk.
Gezondheidscommissie.
Dr. A. J. van den Heuvel.
Oldehoeve (Gr.)
Groene Kruis.
Oldekerk.
Afd. Groene Kruis Niekerk.
Ommen.
Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oostburg.
Dr. C. Prey Jr., apotheker
Oost- en West Souburg.
C. E. Plugge, arts.
Oosterend.
Groene Kruis.
Oosterzee.
R. E. Wieringa, arts.
Oost-Kapelle (Z.)
W. Bal, arts.
Oostzaan.
Witte Kruis.
Oppendoes.
Witte Kruis.
Oss.
Gezondheidscommissie.
Ouddorp (Flakkee).
K. C. Cruq, arts.

Ouderkerk a. d. Amstel.
M. Eeftink Schattenkerk, arts.
Oud-Karspel.
J. G. Vogelenzang, arts.
Overveen.
B. Kanis, administrateur,
Witte Kruis, afd. Bloemendaal.
Papendrecht.
Dr. E. Brandts.
St. Philipsland.
A. Leon van Eldik, arts.
Poortugaal.
Dr. K. R. Rootzant, arts.
Princenhage.
Dr. M. Batenburg, arts.
Purmerend.
K. van Giffen, apotheker.
Dr. J. J. Maats.
Putten.
M. C. G. Middelburg
Puttershoek.
Groene Kruis.
Raamsdonksveer.
B. Knaap, arts.
Rauwerd.
Gezondheidscommissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
J. M. van Staveren, arts.
Renkum.
Groene Kruis.
Dr. A. Schuld.
Rhoon.
Groene Kruis.
Rhijnsburg.
H. G. Jonker, arts.
Ridderkerk.
C. H. Nijkamp, arts
Rockanje.
Groene Kruis.
D. F. Groenewoud, arts,
Roermond.
Gezondheidscommissie.
F. A. Haan, apotheker.
W. Herten Jzn.
Dr. H. J. Hoying.
Jhr. Mr. Louis Michiels v. Kes-
senich.
Th. Paulussen, officier v. gez.
Rozendaal.
Gezondheidscommissie.
Rotterdam.
J. van Assen Jr., arts.
J. Beker, apotheker.
Mr. A. C. v. Blommestein.
Mr. J. L. F. Böhlingk, subst. off. v.
justitie.
Mr. W. P. R. Bouman, sub. off. v. j.
A. S. Briedé.
D. H. Brinkhorst, arts.
Dr. J. M. Dutilh, arts.
C. Groenewegen, arts.
Mr. H. W. M. van Helten, rech-
ter in de arr. rechtbank
Dr. W. P. J. Hoogveld.
J. V. Huysman, arts.
J. de Jongh, arts.
Mr. Kneepkens, amb. O. M. b.
h. Kant.
J. H. M. Luts.
J. L. J. M. Maas, apotheker.
G. O. Meuleman, arts.
Dr. G. H. Moll van Charante.
Dr. L. B. de Monchy, arts.
Dr. D. Neurdénberg, arts.
Dr. R. P. Offringa, arts.
J. C. Pelle, apotheker.
L. van der Perk, arts.
R. F. H. de Richemont, apoth.
Dr. M. B. Romeny.
H. van Roijen, arts.
Mej. G. M. Rueb.
Rijks-Seraminrichting.
Van Schaick & Baljon, kooplieden
P. Schrameier Verbrugge, notari.
Dr. P. Spaapen, arts.
Dr. G. J. Stracke, leer-Handelssch
C. L. W. Stutterheim, apotheker
Mr. L. R. Telting.
Dr. E. C. Tuinsing.
Dr. P. A. Vos, apotheker.
A. Willemze, arts.
V. Winkler Prins, arts.
B. J. A. Wolfson, arts.
K. J. Wijlacker, dir. ziekenfonds
A. J. Wijune, gemeente-apoth.
H. C. Zeelt, apotheker.
D. J. Zwaan.
Rozenburg.
Groene Kruis.
Ruurlo.
H. W. C. E. Hofstede, arts.
De Rijp.
B. J. Hornstra, arts.
P. M. S. van Leeuwen, arts.
Rijssen.
Groene Kruis.

Rijswijk.
Dr. C. van der Sluijs, arts.
Sassenheim.
Dr. P. le Grand.
Sas van Gent.
J. F. Timmermans, arts.
Schaesberg.
A. H. Claessens, apotheker.
Schagen.
Gezondheidscommissie.
Scharmer (gem. Slochteren.)
H. J. Fockens, arts.
Scheveningen.
C. van Altena, arts.
W. A. Asman, arts.
Dr. A. Brester.
J. E. Brouwer, arts.
J. van Bauren, apotheker.
M. den Heijer, apotheker.
Dr. F. Lycklema à Nijeholt.
Dr. C. Oorthuys.
J. A. van Vlier, arts.
Dr. Westerman, arts.
Schiermonnikoog.
J. S. Beekhuis, arts.
Schipluiden.
Groene Kruis.
Schoondijke.
Groene Kruis.
Schoonhoven.
J. Groesbeek, arts.
Schoorl.
Witte Kruis.
Serooskerke (Walcheren.)
H. G. J. van den Bosch, arts.
Sleen.
Groene Kruis.
F. A. van Reemst, arts.
Sliedrecht.
F. J. v. d. Berg, apotheker.
Dr. H. D. de Boer.
Gezondheidscommissie.
Groene Kruis.
Dr. A. Prins de Baat, arts.
Sloten. (N.H.)
Mej. F. Con, apotheker.
Sneek.
B. J. Boerrigter, apotheker.
Gezondheidscommissie.
Soest.
Het Gemeentebestuur.
H. P. Schoonenbeek, arts.
Sparndam.
G. L. F. Baronv. Fridagh, Burgem.
F. Nije, arts.
Spanbroek.
Dr. G. C. v. Balen Blanken Jr. arts.
Speckholzerheide.
M. Retera, arts.
Station de Bildt.
Dr. I. J. Hage.
Steenwijk.
Gezondheidscommissie.
Stiens.
H. Hooghoudt, arts.
Stompvoren (N.-H.)
Witte Kruis.
Streefkerk.
Groene Kruis.
Surhuisterveen.
Gezondheidscommissie.
Terborg.
N. P. Brunt, arts.
Ternaard.
Groene Kruis.
Tilburg.
M. J. M. Bijvoet, apotheker.
Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Twisk (N.-H.)
Witte Kruis.
Ubbergen.
Gezondheidscommissie.
Uen (N.-B.)
Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
Witte Kruis.
Utrecht.
M. A. v. Bouwdijk Bastiaanse, arts.
Dr. J. H. G. Carstens.
Dr. B. Freriks, arts.
Gem. Geneesk. Dienst.
Gezondheidscommissie.
J. Grijns, arts.
N. W. van der Haar, apotheker.
W. G. de Haas, arts.
Dr. J. Hartog, arts.
Prof. Dr. B. J. Kouwer.
Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
Dr. E. H. B. van Lier.
Dr. J. Loricé.

J. C. Th. Marius, ag. in wet. sch. instr.
P. E. A. Musquetier.
Mej. M. Myers, apotheker.
B. H. van Nes, arts.
H. Offerhaus, arts.
Prof. C. A. Pekelharing.
Pharmaceutisch Laboratorium.
Dr. Y. A. Popta, arts.
Dr. Remijne, arts.
E. van Schaik.
Prof. Dr. C. H. H. Spronck.
W. F. Verhooff, arts.
Prof. Dr. H. Wefers Bettink.
Dr. L. W. H. C. Werndly, arts.
J. A. Wijzenbeek, arts.
Vaassen.
Groene Kruis.
G. G. Windemüller, arts.
Valkenswaard.
Groene Kruis.
Varsseveld.
Dr. E. J. A. Melster.
Veen (bij Heusden).
J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
W. Boer, notaris.
Gezondheidscommissie.
Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veere.
Gezondheidscommissie.
Dr. C. W. Broers, arts. off. v. gez.
Velp (bij Arnhem.)
Dr. A. S. de Bruijn.
Gezondheidscommissie.
Dr. E. Langemeyer.
Mej. A. M. van Meerten.
Dr. R. Piekema, arts.
Mr. L. H. D. baron de Vos tot Nederveen Cappel.
Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Velsen.
Dr. P. E. Bos.
Venhuizen.
M. de Heer Klots, arts.
Vianen.
H. J. Thorbecke, arts.
Vinkeveen.
S. Bijlsma.
Vlaardingen.
C. M. Hoogenboom, arts.
A. Knottenbelt, notaris.
Dr. J. Voogd.
Vlissingen.
Gezondheidscommissie.
P. Greup, arts.
A. Staverman, arts.
J. P. Vermaas, arts.
Voorburg.
Dr. A. W. M. van Deventer.
Waarder.
Groene Kruis.
Wagenfngen.
C. D. Bergacker, apotheker.
R. van Eck, apotheker.
Warnswerd.
B. Buis, arts.
Warfum.
Gezondheidscommissie.
Wassenaar.
Dr. M. Rutgers.
Watergraafsmeer.
P. Dekker, arts.
Wedde.
Gezondheidscommissie.
Weesp.
N. A. Ballintijn, apotheker.
A. A. Knaap, arts.
Wervershout (N.-H.)
Witte Kruis.
Westervoort.
J. H. W. Kuneman, arts.
West Graafdiijk.
J. de Wit, arts.
Westwoud.
B. S. H. Stieler, arts.
Wierden.
Gezondheidscommissie.
Wieringen.
Witte Kruis.
Wildervank.
Dr. D. Huizinga.
Willemstad.
Dep. v. d. Mij. tot Nut van 't Alg.
Winsum.
Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
F. C. Fleischer, Doopsgez. pred.
Gezondheidscommissie.
Dr. J. W. R. Koch, arts.
H. J. Mausehot, arts.

Wirdum.
H. Duinter Tebbens, arts.
Wognum (bij Hoorn.)
L. H. W. Janssens, arts.
Wolvega.
Dep. v. d. Mij. tot Nut v. 't Alg.
Groene Kruis.
Workum.
L. H. Bogtstra, apo heker.
J. Hiemstra, arts.
Mevr. Wed. Dr. L. A. Æ. Sluitermar.
Wormerveer.
Dr. C. J. Brenkman.
Woudrichem.
Afd. Gorinchem. Mij. tot bevoor.
der geneeskunde.
Wijhe.
Gezondheidscommissie.
Wijk of Duurstede.
Dep. der Mij. tot Nut van 't Alg.
IJmuiden.
Dr. E. F. Rommeling.
IJselmonde.
H. C. van den Bijllaardt, arts.
IJselstein.
J. H. Duijvis, arts.
W. Peel, arts.
Zaandam.
Gezondheidscommissie.
J. W. de Goeje, arts.
A. M. Pelt, arts.
G. van Sante Bz., apotheker.
J. Wirtjes, tandarts.
Witte Kruis.
Zalt-Bommel.
Gezondheidscommissie.
W. van Tright, apotheker.
Dr. J. de Wit, arts.
Het Zand.
Dr. A. N. Nolst Trénité.
Zeist.
L. H. van Berk, apotheker.
Dr. S. Heeg, arts.
N. A. Kortlandt, arts.
Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, art.
Zevenbergen.
L. van der Linde, arts.
Zevenhuijzen (Z.-H.)
Dr. H. J. de Witt, arts.
Zierikzee.
Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
Gezondheidscommissie.
Zuidbróek.
Groene Kruis.
Zuidhorn.
Gezondheidscommissie.
Zuidland.
Groene Kruis.
Zutphen.
Mr. E. F. Engers, subst. off.
v. Justitie.
Gezondheidscommissie.
Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
C. Storm Buijsing, burgemeester.
Zwolle.
Dr. W. H. Bloemendal, apoth.
R. Meulenhoff, oud-apotheker.
Dr. B. H. Stephan, insp. Vol.
gezondheid.
J. J. Tijn, uitgever.
NED. O. INDIE.
Buitenzorg.
H. van den Hengel, arts.
Djokjo Karta
Dr. J. P. H. Lindner.
Fort de Kok.
H. W. Borel, officier v. gezond.
Kediri.
Dr. F. S. Stibbe.
Magalang.
A. B. Grivel, offic. v. gez.
Makassar.
Dr. G. M. Brouwer.
Pati.
W. W. van Ravestein, arts.
Sidoardjio.
L. Ligtenstein, offic. v. gezond.
Weltevreden
Vereeniging v. vrouwenkiesre

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOPIUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **DS. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **O. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **MEJ. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIED**, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉ'S** bij den **Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. — Verslag van de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Electriche kuren van v. Alimonda. Berichten: Kwakzalverij en tuberculose. — Geen kwakzalversadvertenties. — Patentmiddelen bij tuberculose.

Mededeelingen van verschillende aard: Behandeling van asthma door een arts. — Urie-pillen van Sanitas.

Uit de Pers: Vrije uitoefening van de geneeskunst en het artsmonopolie. — Gelijkgerichtheid van bevoegde en onbevoegde geneeskunst-beoefenaars.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Correspondentie.

Feuilleton: Uit den goedenouden tijd.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden de heer **D. E. JANSEN**, Apotheker te Wageningen.

Verslag van de Algemeene Vergadering gehouden op 12 Januari.

In zijn openingswoord herdenkt de Voorzitter de in 1917 overleden leden de heeren **VAN ELK** en **KEG**; hij schetst beider verdiensten voor onze Vereeniging en verzekert dat hunne nagedachtenis bij ons in eere zal blijven.

Omtrent het bekende adres aan de regeering waarbij vrije uitoefening der geneeskunst wordt verzocht vermeldt de Voorzitter mede, dat twee commissies door den minister zijn benoemd om deze zaak te onderzoeken. Hij spreekt er zijn groote teleurstelling over uit, dat geen der onzen als lid van deze commissies is aangewezen. Dat de regeering het niet noodig heeft geacht van onze bijna 40 jarige ervaring partij te trekken, betreurt de Voorzitter ten zeerste; wij kunnen thans slechts het resultaat van het werken dezer commissie afwachten.

De Voorzitter vermeldt, dat de propaganda op de gewone wijze werd gevoerd, dat het aantal spreekbeurten door de tijdsomstandigheden echter sterk moest worden verkleind. Daarna werden het jaarverslag en de rekening 1916 door de vergadering goedgekeurd.

Tot leden van de commissie voor het nazien van de rekening 1917 worden benoemd:

MEYTOUW F. BLOMBERG-SWART, Mejjuffrouw **C. HUGENHOLTZ** en **DR. C. HJUMANS**.

Tot bestuursleden worden herkozen de heeren **MR. A. LIND**, **DS. F. C. FLEISCHER** en Mejjuffrouw **J. RESSING**.

Het bestuur stelt voor deel te nemen aan het reizend Groene Kruis Museum, dat binnenkort zal worden geopend. De bedoeling is het bestuur van dit Museum de afdeling Kwakzalverij-bestrijding aan te bieden, welke afdeling dan voor rekening van onze vereeniging zal worden ingericht.

Het voorstel wordt na eenige bespreking aangenomen waarna de vergadering wordt gesloten.

E. J. ABRAHAMS.

Secretaris-Penningmeester.

ELECTRISCHE KUREN.*)

uitgevonden en toegepast door de doctoren von *Alimonda*.

(Een gevaarlijk boekje.)

Ruim 20 jaar geleden prijkte de volgende advertentie in onze Nederlandsche bladen:

„Bij **J. ODÉ** te *Schiedam* is verschenen, naar rekening van den vertaler, en wordt, na ontvangst van / 0.80 (postwissel), franco toegezonden:

ELECTRISCHE KUREN,

uitgevonden en toegepast door de Doctoren **VON ALIMONDA**, te *Sagrado*, besproken door **LILL VON LILLÉNACH**, **DR. MAX VOGEL**, **FR. STEIN**, **DR. NOË** en anderen, met bijlagen. Interessante berichten omtrent eene nieuwe, uitsluitend Electriche Geneesmethode.

„Zachte, volkomen pijnlooze resultaatvolle, eigenaardige behandeling, bij alle acuut en chronisch lijden, aan eenvoudigheid alle kuren overtreffend.“ — „Energiek, snel, nawerkend.“ — Het werkje handelt ook over wetenschappelijke openbaarmaking der methode — ook voor oningewijden — en billijke spoedige verkrijgbaarstelling van apparaten voor zelfbehandeling.

De aankondiging van zoo'n universeele, alles overtreffende allesgenezer noopte ons tot nadere kennismaking en wij haasten ons het resultaat van onze kennismaking onder de oogen van onze lezers te brengen, teneinde hun vooreerst de noodige uitgave van 80 cent te besparen en — en dit is de hoofdzak — hen tijdig te waarschuwen tegen de adder, die in dit boekje, onder het gras verscholen ligt. Want op iemand die slecht leest of niet eenigszins op de hoogte is van de streken der kwakzalvers, kan het boekje dat, als 't ware, met overtuiging geschreven is, den indruk maken

*) Herhaalde malen, zelfs pas voor eenige weken nog, worden in de advertentiekolommen van de dagbladen *electriche toestellen van d'Alimonda* te koop gevraagd, een bewijs, dat de methode van deze heeren nog voortdurend hier te lande toepassing vindt. Toen zij in 1894 hier werd ingevoerd, hebben wij reeds daartegen gewaarschuwd en later zagen wij ons genoodzaakt meermalen waarschuwend op te treden. Hoe wij over deze zaak reeds bij eerste kennismaking dachten, willen wij hier nog eens, in 't kort, uiteenzetten.

alsof dit eens alles de zuivere waarheid is. Bij goed nadenken echter en wanneer men zich nauwkeurig rekenschap geeft van het gelezene, kan het niet anders of men raadt spoedig het doel, waarmee het boekje in de wereld wordt gebracht. Tenminste voor ons bestaat daaromtrent geen twijfel meer en, teneinde ook onze lezers onze overtuiging te doen deelen, is het noodig dat wij het boekje iets uitvoerig bespreken.

Het werkje, dat, naar wij moeten opmaken, oorspronkelijk in het Italiaansch verscheen, heet uit het Duitsch vertaald te zijn en wel door een Nederlander, die, volgens het voorbericht, „om de belangrijkheid der vinding het niet ongepast vond ook voor zijn landgenooten een en ander in ruimen kring bekend te maken.“

't Spijt ons het te moeten zeggen, maar de vertaling boezemt ons geen vertrouwen in. Er zijn zekere kwakzalvers-bureaux, waar vooral zij, die groote zaken drijven en met brochures werken, die brochures in verschillende talen maken.

Of dit hier het geval is weten wij niet, maar den lezer zal bij de enkele stukjes die wij uit het boekje overnemen, met ons zeker wel eens de vraag op de lippen liggen: is hier een Nederlander aan 't woord of niet?

Wij wijzen hierop niet uit taalfitterij, maar omdat deze bijzondereheid ons reeds stof geeft tot wantrouwen.

En dit wantrouwen wordt versterkt bijna met iedere bladzijde die wij verder lezen.

Het boekje begint met een „Algemeene beschouwing over Elektrotherapie.“ Zoals te verwachten is worden de „blufferige couranten-aankondigingen over onfeilbare genees- en versterkende middelen“ veroordeeld en wordt er op gewezen dat „niettegenstaande de veelbelovende berichten over nieuwe therapeutische behandelingswijzen“ de algemeene ziekte-toestand nauwelijks verbeterd is.

„Wanneer men daarom“, zoo zegt de schrijver, „niet voortdurend teleurstellingen voeden wil, is het dringend geboden, eene strengere kritiek, als tot heden, aan alle nieuw opduikende verbeteringen op het gebied der krakenbehandeling — bijzonder betrekkelijk hunne geneeswijzen — te oefenen. Men zal vooral zijn oordeel van invloed der persoonlijkheden en autoriteiten vrij te houden hebben en slechts daadzaken laten spreken, in de tweede plaats echter deze daadzaken slechts dan als beslissend aanzien, wanneer eene groote rij derzelve de gevolgtrekking op eene en dezelfde werkende oorzaak, naar de wetten der logica, voerdert.“

En wanneer men dit doet, dan komt de schrijver in het tweede hoofdstuk, waarin hij eerst verschillende methoden van electriche behan-

delling bespreekt, beoordeelt en sommige hoog houdt, tot de slotsom, dat: „Wanneer het nu „onderzoekers in den jongsten tijd gelukt is eene „methode te ontdekken, door middel van welke „niet slechts de nadeelge pathologische gevol- „gen vermeden worden, die met de electricische „behandeling, naar erkentenis van beduïdende „vakmannen, slechts te dikwijls verbonden zijn, „maar ook gelijkmatige gunstige gevolgen in „de meeste krankheden, en wel ook in zulke „behaald worden, bij welke de tot dusverre ge- „volgde behandeling zich gansch niet beproefd „toonde of even zoo onzeker bewees als de ge- „neeskundige therapie, zoo heeft daarmede de „geneeskunde eene wezenlijke verrijking ervaren, „welke de vordering der psychiatrische therapie „in 't algemeen en der electricische inzonderheid „te pas komen zal.”

En uit het vervolg van het boekje blijkt nu, dat de heeren VON ALIMONDA de gelukkigen zijn, die deze methode ontdekten hebben.

„De heeren Von Alimonda, waarvan de een „als med. Doctor zijne vorming aan de Weener „hoogeschool te danken heeft, de andere echter „als doctor in de rechten zich later bij den arbeid „zijns broeders aansloot, hebben twintig jaren „aan de studien en de praktische beproeving „dezer hun eigendommelijke, tot heden als hun „geheim bewaarde, electricische geneesmethode „opgeofferd en beschouwen als een hoofdvoor- „deel derzelve: de energieke, snelle, nauwerke *) „denkbaar zachtste procedure, welke, wanneer zij „eenmaal algemeen ingang gevonden zal hebben, „aan eenvoudigheid alle kuren overtreffen zal.”

*) „nachhaltigs”.

FEUILLETON.

UIT DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

2)

N.N. een pottebakker (zegt de heer BOYLE) had een zoon, dewelke zeer lang met het koningszeer gekweld was geweest, en dat de gezwellen, na dat dezelve waren doorgebroken, na gene geneesmiddelen luisterden; maar de hond van de vader likt volgens gewoonte de zweeringe zo lang, tot dat het gezwel volkomen genezen was, als wanneer het zelve aan den hond was overgeplant, in zo verre dat het beest altyd met een dik gezwollen keel belemmert was. (Gien wonder! B.)

De heer BOYLE getuigt verder, dat by zyn tyd in het jaar 1660 deze zoon leefde, en volkomen gezond was, en dat hy hem zelfs dikwyls hadde gezien.

De vermaarde BARTHOLINUS verhaalt, dat zyn Oom, de Hoogleraar JACOBUS FINCHUS, van een zwaare kolyk-pyn was aangetast, dat hy zyn gewoonlyk huishondje op zyn buik hadde gelegd, en dat, zoo ras als de hond heet begon te worden, de pyn vermindert was, en dat het hondje met kracht trachtte te ontvluchten, en zeer sterk begon te braaken.

Dat op een andere tyd de dienstmaagd, onverduldig door de tandpyn, de hond tegens de wang hadde gelegd, dat dadelijk de tandpyn was vermindert, en de hond door blaffen als anderssins een groote pyn te kennen gaf: dat een zeker schryver of boekhouder, die een gezwel aan zyn hals hadde, ook het zelve hadde ondervonden.

Met één woord, wy leezen zeer veel van de geneezingen der ziekten door overplanting bij de vermaartste schryvers, in zo verre dat indien wy alles niet kennen gelooven, wy echter altijd best zullen doen, van ons oordeel op te schorten, tot zo lang dat de ondervinding aan ons de waarheid of valsheid dezer dingen heeft verzekert.

De groote en welbekende VERULAMUS, dewelke niets minder als bygelovig was, getuigt zeer solennel, dat hy bevydt is geworden, niet alleen van eenige nieuwe wratten, maar zelfs van een, met dewelke hy geboren was, door een stukje spek, daar het zwaard noch aan was, en het welk, na dat de wratten met het zelve gestreken waren, onder een venster na het zuiden gehangen wierd om te verrotten.

De Heer BOYLE verhaalt, dat de groote HARVEUS, beroemt door 't ophelderen van den ommeloop des bloeds, wel een zeer gestreng Natuurkundige was, dog echter daarom niet nabiet zomtyds een proef te nemen omtrent de geneezing van nytwassen en gezwellen, door op dezelve te doen houden de koude hand van een gestorven menschelyk ligchaam zo lang tot dat de koude diep ingedrongen was, en dat HARVEUS zelfs getuigt heeft, dat zommige gevallen gelukt, en zomtyds andere mislukt waren.

En na deze beschouwing gaat de schryver over tot verheerlijking van de ALIMONDA's en hun methode.

Na een min of meer poëtische beschrijving van de reis naar *Savvato*, het plaatsje waar zich het kasteel *Alimonda* bevindt, van het dorpje zelf en van het kasteel met zyn *electricch ambulatorium* volgt een opsomming van de talrijke lijders en hunne kwalen, die allen in de inrichting genezing hebben gevonden. Wij noemen slechts enkele dier kwalen:

Drichtsche nierziekte na 24 zittingen volkomen genezen.			
Maagkanker	7	„	„
Een groot gezwel in het oog tengevolge van een hoornstoot van een os	na 1 zitting	volkomen	genezen.
Gewrichts-rheumatiek	4 zittingen	„	„
Longontsteking	8	„	„
Bloedvergiftiging (met tetanus)	4	„	„
Gapende hoofdwond en hersenschudding	3	„	„

Ons oordeel is: dat wij aan die wonderdadige verhalen geen geloof hechten, dat de schryver juist te veel bewijst en dat de opgeschreefde berichten van al die geneezingen ontspringen uit dezelfde bron waarin zoo menig kwakzalversattest zyn oorsprong vindt. De schryver voelt zelf, dat hij de zaak te veel ophemelt om geloof aan zijne beweringen te doen slaan en wapent zich daarom aan het slot met de volgende tirade:

„Het is iedereen geoorloofd deze, van personen „die hem onbekend zijn, uitgaande berichten „over zoo ongewone resultaten te betwijfelen. „Maar, wie zonder voorafgaand onder- „zoek de mogelijkheid dezer daadzaken onkent „en gelijk dit in dergelijke gevallen pleegt te „geschieden het geheel als „kwakzalverij” be-

De Heer BOYLE is van gelachten, dat veele ziekten kunnen geneezen worden door onzichtbare uitvloeyingen, en door de werking van kleine deelen dewelke genzins door de zinnen ontdekt worden: dat de Geneesheeren dwaalen, als zy zich voorstellen, dat de ziekten altyd door zichtbare ontlastingen van kwaade of bedorve vochten behooren geneeze te worden, daar ondertussen de grootste ontroeringen in de deelen van het bloed en de andere humeuren kunnen ingebracht worden, zonder eenige ontlasting of inneeming van zichtbare stof, maar enkelijk door een inwendige beweging, of malkander-wryvinge, of vershikkinge of scheidinge van deelen, dewelke zodanig een vocht uit maaken, of dewelke zich in zodanige vochten door den tyd, en tegens de natuur van het vocht hebben ingewikkelt. De heer BOYLE oordeelt dat de *Physiologia* of de Natuurkunde, in dewelke de Geneesheeren en andere op de scholen onderwezen wierden, in zyn tyd dikwyls te groef en te ongepolyst was, om door deszelfs behulp te verkrygen zodanige denkbeelden, door dewelke de verwonderwaardige en afgelege verschynzelen der natuur aan 't verstand voorgesteld behooren te worden, en dat dit de oorzaak is, waarom zelfs de grootste Geneesheeren gewoonlyk dwars afkyken van de zeer aanmerkelijke kwynziekten en zwaare accidenten, als byvoorbeeld lamheid, vallende ziekten, melattsheid, verouderde teering, ingewortelde hoofdpynen, *hypochondriaque* en *hysteriqueuse* dampen, opbruzingen en benaudtheden, *melancholy*, dolheid, podagra, steen der niereen en blaas, zweerenle kankers en alle andere: (dit had hij wel eerder kunnen zeggen B) terwyl ondertussen zommige door kwakzalvers en oude wyven, tot schanle en schaamte der Medicynmeesters, geneezen worden, op een wyze, die dikwyls volgens hunne schoollessen onmogelyk schynt te zyn. (Tegenwoordig zou men zeggen: „hij zét wat” B.)

Hoe zeer zomtyds een vocht kan veranlert worden door een onzichtbare uitwasseming van eenige onzichtbare en fyne deelen, blykt ten minste door gisting, uit de verandering van de Wijn in Azyn, het welk wy dagelijks overal maar voornamentlyk dikwyls binnen een zeer korten tyd in de zeer heete luchten zien gebeuren.

Piso verhaalt, dat het uitgeparste zap van het zuikerriet, op zich zelfs gelaaten zynde, zyn zoetheid maar vierentwintig uren kan behouden, en naderhand onbekwaam om van het zelve zuiker te maaken, in goeden azyn veranlert.

Linschoten verhaalt, dat, als de Sura, dewelke uit de kokosboom vergaderd word, maar een uur in de zon gesteld word, dezelve datelyk in goeden azyn is overgegaan. Waarom zouden de kwaadaardige humeuren in het menschelyke lichaam (vraagt de Heer BOYLE) door een enkele inwendige beweging en onzichtbare verschikkinge van deelen niet kunnen verbeterd worden, daar het uitgeparste zap van de Manioc, hoe vergiftig het zelve anderszins ook zyn mag, door een enkele gesting van eenige uren

„schouwt, alleen derhalve, wyl het niet in de „lijst van het heerschende, voor onaanastbaar „gehouden leerstelsel past, met welke de tegen- „spreker zich geboft te moeten verenigen, die „stelt zich daarmee in de rij dier fanatieken, die „niet overtuigd willen n zijn, moge de fetisch „die zij huldigen en welke hen hindert hunne „vooringenomenheid te overwinnen een religius „dogma, een wetenschappelyk stelsel of het eigen „lk” zyn.”

Welu, op gevaar af van door „fanatiek” te worden uitgescholden, noemen wij een zaak, waar- van zooveel wordt verhaald, dat tegen het gezond verstand indruischt, alleen om die zaak op een hoog standpunt te plaatsen, een genees- methode, die alles en nog wat heet te genezen: kwakzalverij.

Maar, zal men ons vragen, waarom vóór het uitspreken van uw oordeel u niet ter plaatse zelf voldoende op de hoogte gesteld zoude de schryver beweert gedaan te hebben?

Wij weten niet of de inrichting van de heeren *von Alimonda*, zooals zij in de brochure beschreven is, ooit bestaan heeft maar wel zien wij uit een schryven als aanhangsel bij het boekje gevoegd dat zij thans gesloten is. Dit schryven luidt aldus:

„WelEdele Heer!

„In antwoord op uw briefkaart van den 20 „sten dezer maand, deel ik U mede, dat sedert „1 Januari dezes jaars het *Ambulatorium* „van dit jaar eene wetenschappelyke open- „baarmaking der Methode door een „werk geschiedt.

zyn geheele schadelijke gesteltheit van zelfs aflegt? Dat insgelyks door een enkele inbrinzinge van eenige fyne en onzichtbare stof in zommige *liqueuren* inwendige bewegingen kunnen verwekt worden, blykt uit de zuurheid en goorheid, dewelke de wijn, hel bier en de melk, zomtyds zeer schielijk verkrygen door de ratelende en dreunende donderslagen in den dampkring, het welk zomtyds zo algemeen doorgaat, dat de heer BOYLE een geval verhaalt van een geheel geboerschap, in het welke al het bier door den donder bedurven was geworden. De Heer BOYLE gedenkt zelfs van een aardbeving, dewelke, terwyl hy tot *Geneve* uit *Italien* te rug kwam, aldaar meest al de wyf der inwoonders hadde zuur gemaakt. Als wy zulke aanmerkelijke veranderingen zien, door enkele beweging van fyne en onzichtbare deelen, kunnen wy te lichter toestemmen, dat de verwonderwaardige geneezingen, dewelke wy door de *Amuleta*, of op een andere onzichtbare wyze zien gebeuren, door dergelyke onzichtbare uitvloeyzels en veranderingen koomen te geschieden.

Hoe zeer *Galenus* verslingert was op de zichtbare hoofdstoffen van *Aristoteles*, namentlyk de *lucht*, het *vuur*, de *aarde*, en het *water*, mitsgaders derzelve eerste vermogens, de droogte, vochtigheid, koude en hitte, heeft hy echter zelfs het onzichtbaar en onbegrypelyk vermogen der *Amuleta* niet in twyfel getrokken, want hy verbaait zelfs van een vallende wortel van een kinlt, het welke geneezen wierd, alleen door het aan den hals hangen van de varsche wortel van de poenen; en hij oordeelt dat de beleddigde deelen, in dewelke de oorzaak van de ziekte gehuisvest was, of geneezen wierde door het inademen van de onzichtbare uitvloeyzels van de wortel, of dat de wortel het vermogen heeft, om de lucht, dewelke gedurig ingeademt word, zodanig te veranderen en te vertemperen, dat dezelve een hoedanigheid verkrygt, door dewelke de stoffelike oorzaak van de ziekte verandert word.

GALENUS spreekt in het zelfde Capittel noch van verscheide andere geneezingen, dewelke door onzichtbare uitvloeyzels gebeuren.

De schryver van al dit „wetenschappelyks” was een pracht van een reclamemaker voor de kwakzalverij. Wat zou hij wel gezegd hebben van het „Volta kruis” en de kunsten van de tegenwoordige kwakzalvers.

Om reden het er naar gaat gelijken alsof wij er mee instemmen, wijzen wij er nog eens op, vooral voor hen die het eerste artikel niet lezen, dat deze opstellen geput zijn uit een werke uitgegeven in 1721, en de Redactie alleen om de curiositeit deze opstellen plaats en om te laten zien hoe de kwakzalverij in vroegere tijden in de hand werk gewerkt, daar zelfs de geneesheeren er aan geloofden.

W. H. B.

(wordt vervolgd)

„De tot zelfbehandeling noodige apparaten zullen, in eene te Sagrado opgerichte groote fabriek, verkrijgbaar zijn.

Met achting,
(geteekend) v. ALIMONDA.”

Uit een later schrijven blijkt dat :
„de voor de behandeling noodige apparaten „alleenlijk in de te Sagrado daartoe opzetteljk opgerichte fabriek welke voor „verlasselijkheid“ (vertrouwbaarheid) en onvervalscht-heid garrandeert, verkrijgbaar zullen zijn ;”
„het wetenschappelijk werk ook „in de Duitsche taal wordt uitgegeven „waar is nog niet bestemd, doch te Sagrado „verrijgbaar zal zijn; dat de prijs van het werk „ongeveer f 10.— zal bedragen en die der complete apparaten tusschen f 60.— en f 80.—. Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen „alle mogelijke krankheden.”

Daar is „des Pudels Kern”! Eindelijk komt de aap uit de mouw kijken!

Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke ziekten door lezing van het wetenschappelijk werk en aanwending van de apparaten, alleen onvervalscht verkrijgbaar aan de fabriek te Sagrado.

Voor een bagatel van f 90 is men geholpen. Wat dunkt u, lezer, wanneer wij het grootste gedeelte van de brochure (de eerste 43 bladzijden) beschouwen als alléén geschreven om reclame te maken voor het wetenschappelijk werk en de apparaten, (een handelwijze zeer gewoon bij de kwakzalvers, die de electriciteit voor hun doel hebben gekozen) zouden wij dan ver van de waarheid zijn?

Ongetwijfeld neen. Uit alles blijkt, hoe kundig anders ook op touw gezet, dat hier het opzet bestaat om opnieuw te speuleeren op de lichtgelovigheid van het publiek.

Apparaten voor zekerste zelfbehandeling tegen alle mogelijke kwalen kunnen niet bestaan; wie het beweert, liegt met een bepaald oogmerk.

Het oogmerk hier is niet raadselachtig. Men zij ten ernstigste gewaarschuwd en late zich niet beetnemen.

BERICHTEN.

Kwakzalverij en tuberculose. In het ochtendblad van de *N. Rotf. Ct.* van 25 Januari j.l. heeft de heer H. VAN DER TAN, Voorz. atd. Alphen en O. van de Ned. Mij tot bev. der Geneesk. een ongezonder stuk geplaatst, naar aanleiding van den utval van den heer SCHAPER, in de Tweede Kamer, tegen de medici. Uit dit stuk nemen wij het volgende, met instemming, over:

„Dat vele medici niet instemmen met de tegenwoordige wijze van tbc.-bestrijding is een feit, en ik behoort ook tot diegenen, die in de tot nu toe gevolgde methode geen heil zien. Eovendien acht ik iedere wijze van tbc.-bestrijding nutteloos, zoolang niet krachtig de kwakzalverij wordt tegengegaan. Waar de meeste tbc.-lijders meest chronische patiënten zijn, leveren zij een groot contingent slachtoffers aan de kwakzalvers. Deze behandelen hen naar mijne 23-jarige ervaring, onder allerlei foutieve diagnosen en verzuimen maatregelen te doen nemen, die besmettingskansen in 't gezin en in de omgeving kunnen verminderen.”

Geen kwakzalversadvertenties. De Administrateur van de annoucerubriek van het *Maandblad van den Bond van Procureurs- en Deurwaardersklerken in Nederland*, de heer K. DROOG te Rotterdam, bericht ons dat, zoolang hij belast is met het beheer, door hem geen kwakzalversadvertenties worden opgenomen.

Met genoegen maken wij melding van deze mededeeling; moge zij anderen aansporen dit goede voorbeeld te volgen

Patentmiddelen bij tuberculose. Het handelsdepartement der Vereenigde Staten, in zijn ijver om de „beschaving” tegen een goeden prijs aan de blinde heidenen te brengen, heeft China aanbevolen als goed veld ter bevordering van de belangen van den Amerikaanschen handel in patent-geneesmiddelen. De nationale vereeniging tegen de tuberculose heeft daartegen in krachtige bewoordingen bij het departement verzet aangeteekend. De vereeniging schat, dat de fabrikanten van patentmiddelen jaarlijks 10 miljoen dollars verdienen. De lijst van zulke middelen, die tegen tuberculose

worden aanprezen, telt meer dan 500 nummers, zoodat een groot deel van dat geld wordt opgebracht door onwetende teringlijders, want het staat vast, dat geen dier middelen tuberculose kan genezen. China is nog niet bekomen van de gevolgen der opiumgewoonten, welke het aan de Westersche beschaving te danken heeft. Aan een nieuw kwaad heeft het volstrekt geen behoefte. („Am. Journ. of Nursing”). Door de bestrijding der tuberculose, ook in ons land zou op dit gebied veel nuttige arbeid kunnen worden verricht. Tegenover de buitenwaartsche zending der kramers de inwendige zending van het gezond verstand!
(T.v.G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Behandeling van Asthma.

(Eigencardig optreden van een Arts.)

De *Prins* bevatte eenigen tijd geleden de volgende advertentie:

„Allen Asthmaliijders Gratis Hulp te verstrekken is ondoenlijk. Doch wel is het mogelijk de kwaal van menigen lijder te verlichten door het gebruik van goedkoope geneesmiddelen. Indien U lijdt aan Asthma, zend ons dan uw naam en adres en u ontvangt gratis het geneesmiddel op proef.

Brieven onder No. 1000 Bureau van dit blad.”
Advertenties, waarbij hulp tegen asthma wordt aanbevolen verschijnen er bijna dagelijks (men denke slechts aan de *Abdijsiroop van Akker*) en dit is te begrijpen omdat asthma een zeer moeilijk geheel te genezen kwaal is en juist dergelijke ziekten een goudmijn voor kwakzalvers vormen.

Er was misschien dan ook voor ons, bij het vele dat wij telkens te behandelen hebben, geen reden geweest om ons speciaal met deze advertentie bezig te houden, ware het niet, dat de vorm der annonce, die zooveel geleeke op die van de reeds dikwijls beschreven methode van genezing per brief, onze bijzondere aandacht trok. En wij hebben niet mis getast, maar daarbij tevens een onaangename ervaring opgedaan.

Als antwoord op het schrijven aan No. 1000, den onbekenden weldoener, werd een antwoord ontvangen van een Nederlandsch arts, de heer T. A. HOOFTMAN te Alblasserdam; dit luidde aldus:

„T. A. HOOFTMAN.
Arts.

Telefoon-numer 15.

Alblasserdam.

M.

Naar aanleiding van Uwe aanvraag verzoek ik U beleefd mij achterstaande vragen even beantwoord terug te zenden. Zulks is noodig om de beste wijze van toediening van het geneesmiddel te bepalen, opdat de te verwachten verbetering van Uw lijden zoo groot mogelijk zij.

Zoodra de ingevulde lijst in mijn bezit is ontvangt U de gratis-poeders franco. Na het gebruik van deze poeders verneem ik gaarne welke veranderingen in het lijden gij kunt bespeuren.

Na het gratis-monster is de prijs van het geneesmiddel f 1.10 per doos van 10 poeders. Deze worden na ontvangst van postwissel franco toegezonden.

Hoogachtend,

w. g. T. A. HOOFTMAN.”

De vragenlijst, die geschreven was, nog niet gedrukt, zooals wij 't meestal gewoon zijn, was als volgt ingericht:

1. Naam?
2. Juist adres?
3. Leeftijd?
4. Beroep?
5. Hoelang reeds asthmatisch?
6. Alleen overdag benauwd of ook s'nachts?
7. Asthma overgebleven uit vroegere longziekte?
8. Is de urine helder?
9. Schuimt ze?
10. 's Nachts opstaan om te wateren?
11. Hartkloppingen?
12. Dikke voeten?
13. Veel dorst?
14. Eetlust normaal?
15. Geen afwijkingen in den neus?
16. Beschrijf aan ommezijde wat U verder over Uwe ziekte wilt mededeelen.

Men ziet het, de gewone methode. *Zonder onderzoek van den patiënt*, alleen op diens eigen opgaven, (en men weet, hoe weinig dergelijke opgaven, dikwijls naar eigen opvatting verstrekt, te vertrouwen zijn) wordt de behandeling voortgezet. Maar zal men zeggen, misschien is het een speciale behandeling, een geheim van den arts, dat hij in zijn belang niet wenscht te openbaren. Ofschoon wij een dusdanig optreden van een geneesheer in geen enkel opzicht kunnen billijken, (wij denken o.a. aan het geval v. GRAFHORST) kunnen wij ook deze verontschuldiging niet laten gelden, want in de methode zit niets speciaals.

Het onderzoek van een der gratis-proefpoeders, leerde den heer N. KEULEMANS, dat deze bestonden uit het algemeen bekende *Aspirine*, vermengd met *Melksuiker*.

Na deze mededeeling laten wij het oordeel over de handelwijze van genoemden arts aan onze lezers over. Wij weten wel, wat wij er van te denken hebben, wij zullen het echter niet uitspreken. De veroordeeling van Dr. OOSTERBAAN, die geheel te goeder trouw en in het algemeen belang tegen v. GRAFHORST optrad, ligt ons nog te versch in het geheugen.

Urie-pillen van Sanitas.

Wij moeten ons weer eens met deze maatschappij bezig houden en wel naar aanleiding van de volgende advertentie:

„Urie-pillen No. 2, tegen bedwateren. (Overvloedig urineeren). Prijs f 2.50. Franco tegen toezending van f 2.70. N.V. Mij. SANITAS. Paleisstraat 23B, Amsterdam.”

Op het fleschje, dat wij voor f 2.50 kochten, bevond zich het opschrift: „Urie No. 2 van Dr. Pieters. Speciaal middel tegen bedwateren, pijnlijke, moeilijke, of overvloedige Urineering. Gebruiksaanwijzing: Volwassenen 5 maal daags 5 pillen met een weinig water, kinderen boven 6 jaar 5 maal daags 2 pillen met een weinig water.

Het onderzoek welwillend verricht door Mejuffr. KNIPSCHEER en den heer KEULEMANS, toonde als hoofdbestanddeel der pillen aan: *Urotropine*, een bekend geneesmiddel, dat geenszins als specialiteit van den z.g. Dr. PIETERS is te beschouwen. Inderdaad wordt *Urotropine* door geneesheeren bij ziekten van de urinewegen aangewend, maar het zou desnietteenstaande hoogst verkeerd zijn dit middel, alleen op de aanbeveling van *Sanitas*, klakkeloos te gaan gebruiken bij de kwalen, in de advertentie opgegeven en het zoo maar aan kinderen te doen gebruiken. *Urotropine* is geen onschuldige stof en kan slechts onder contrôle van den geneeskundige zonder gevaar worden aangewend.

Het voorbeeld van de *Urie-pillen* toont opnieuw hoe de kwakzalvers zich van zeer gewone geneesmiddelen bedienen om deze als iets geheel bijzonders aan het lichtgelovig publiek op te dringen. Men zij voorzichtig!

UIT DE PERS.

De vrije uitoefening van de geneeskunst en het artsenmonopolie.

In de *Sumatra Post* van 21 Augustus 1917 is het onderstaand artikel verschenen. Alhoewel thans het slot daarvan eenigszins als mosterd na den maaltijd komt, meenden wij toch onzen lezers de kennis-making met deze beschouwing niet te moeten onthouden:

„Bij elke gedachtenwisseling over dit onderwerp moet één ding vooropgesteld worden, n.l., dat de vraag van de vrije geneeskunst er een is, die in de allereerste plaats voor het publiek van belang is. Het zoogenaamde „artsen-monopolie” van de wet van 1 Juni 1865, is niet bedoeld om der artsensstand te beschermen tegen geldelijke concurrentie, maar juist om het geheele volk te behoeden tegen behandeling door onbevoegden. De wetgever en de groote meerderheid der toenmalige vertegenwoordiging van het Nederlandsche volk (eene verzameling van menschen dus geheel buiten den artsen-stand) gingen daarbij uit van de meening, dat voor het uitoefenen der geneeskunst als beroep noodig zijn zekere vereischten van kennis en ervaring. En zij meenden, dat de best bruikbare waarborg daarvoor was, een met goed gevolg afgelegd artsenexamen met de daarvoor noodige universitaire vóorstudie.

Hierbij werd dus de bevoegdheid tot uitoefenen de geneeskunst gebonden aan een zekere positieve basis van kennis, maar (en het is van groot belang, hier den nadruk op te leggen) verder is ieder arts vóór komen vrij gelaten in zijn opvattingen, in het gebruik van alle mogelijke „singuliere“ gaven en alle mogelijke geneesmethoden.

Het publiek is, in directen zin, geheel vrijgelaten, het kan zich wenden tot wien het wil, het kan „gezond bidden“, het kan handopleggen, en het kan ter bedevaart gaan. Maar wél wordt met straf bedreigd (wet van 16 April 1886) hij „niet toegelaten tot de uitoefening van het beroep (van geneeskundige), het buiten noodzaak uitoefent“. En indirect wordt hierdoor dus ook de gelegenheid voor het publiek, om zich tot de „vrije genezers“ te wenden, verkleind.

Het publiek wordt dan indirect iets belemmerd in zijn vrijheid om genezing te zoeken, waar het wil. Er is getracht, de kans te verminderen, dat het zich wendt tot lieden, die de geneeskunst als beroep (tegen betaling) uitoefenen, zonder eenigen anderen waarborg dan de eigen getuigenis van hun kunnen, of de verklaringen van, meestal, onkundige leeken. Een voorgedij over een deel van het publiek is hierin niet te miskennen. Maar deze voorgedij is niet opgelegd door de artsen maar door de eigen vertegenwoordiging.

Door deze strafbaarheid van bonafidevrije genezers en door de indirecte vrijheidsbeperking van het publiek achten nu sommigen in den lande (en met name het driemanschap, dat de zaak door hun adres weer naar voren bracht: Mr. S. v. HOUTEN, Jhr. Mr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN en Prof. Mr. J. A. VAN HAMEL) zich in hun rechtsovertuiging gekrenkt. Zij gaan daarbij verder veelal uit van het denkbeeld, dat de bevoegde artsen zeer vaak tekortschieten bij het bieden van hulp aan het ziekbed, terwijl vaak onbevoegden daartoe wel in staat blijken, en juist dikwijls door methoden, die de „officieele wetenschap“ niet kan beoordeelen of pedant negeert.

Nu moet het eerste dadelijk en onomwonden worden toegegeven. De kunst vermag veel; zeer veel is er echter wat de kunst niet vermag. Maar men hoort hierover vaak, ook bij ontwikkelde lieden, fraaie redeneeringen. Als één medicus zich vergist, is hij een domme man, en weten meerdere geen uitkomst dan worden „die dokters“ even à faire genomen! Ik meen, dat het toch meer voor de hand liggend en veel juister zou zijn, als volgt te redeneren: Als iemand met de noodige vak kennis en ervaring zich vergist, dan is de kans voor vergissing van iemand, zonder die vak kennis en ervaring, zeker veel grooter. En als meerdere bekwame vaklieden het niet weten, dan is dat toch wel een machtig bewijs, dat het vak der geneeskunst buitengewoon moeilijk is, en dat ons allen, en a fortiori den leeken, een groote bescheidenheid in ons oordeel past.

Wat betreft de genezingen door onbevoegden: geen verstandig arts zal ze ontkennen, en evenmin, dat er methodisch wat uit te leeren kan vallen. Hij zal echter vaak deze dingen, op grond van zijn meerder weten, juister kunnen beoordeelen dan leeken en dus allicht tot het oordeel komen, dat deze genezingen niet zoo wonderdadig zijn en hun aantal niet zoo groot is. Toch negeert de „officieele“ wetenschap of de „school-geneeskunde, zooals ze vaak schamper genoemd wordt, zulke zaken niet. Integendeel, zij behooren tot haar gebied, moeten behoren tot haar veld van onderzoek. Zij ontken ook de „intuïtie“ allerminst. Zij werkt er dagelijks mee. Zonder geniale intuïtie zijn geen groote wetenschappelijke ontdekkingen mogelijk. Maar zij kent méér dan de intuïtie alléén, zij kent ook de ijskoude Critiek en het moeitevol, methodisch zwoegen, zonder welke de intuïtie niet beheerscht, en niet in zegenrijke daden omgezet kan worden.

Ik wil geenszins ontkennen, dat sommige artsen, zich welens op een sectarisch standpunt plaatsen en a priori veroordeelen, wat eerst zorgvuldig onderzocht had moeten worden.

Maar, en dit dient tegen alle schamperheden in, uitdrukkelijk te worden vastgesteld: er is geen officieele School-geneeskunde, die, sectarisch gezind, zich binnen een eng kringetje zou bewegen. De geneeskunde en de geneeskunst hebben als eenige grenzen, die haar beperken, het object harer studie en het doel van haar streven. Zij trachten den gezonden en den zieken mensch te kennen en te doorgroenden, met alle mogelijke middelen, die toegepast kunnen worden, met het doel: ziekte te voorkomen of te genezen en lijden te verzachten.

Hieruit volgt, dat de geneeskundige wetenschap niet vijandig staat tegenover de vrije genezers. Zij heeft er niets van te vrezen. Zij eischt vrijheid voor zichzelf en wil anderer vrijheid niet beperken. Eerlijke overtuiging van anderen dient haar als welkome wetsteen voor haar vernuft; en voor concurrentie met oneerlijke baatzuchtigen staat zij eigenlijk te hoog. De uitwassen der vrije geneeskunst schaden

haar niet. En naar mijn overtuiging evenmin den artsenstand.

Het was van deze gezichtspunten uit dat een arts, Dr. Löwe-Kalbe, in de Rijksdagzitting van 10 April 1869, voorstelde, de wetten tegen de kwakzalverij in Duitschland af te schaffen als overbodig en den medische stand en het Deutsche volk onwaardig. Hij deed dat naar aanleiding van een petitie van de Berliner Medic. Gesellschaft, en werd gesteund door heroën onzer wetenschap zooals Virchow, von Graefe von Langenbeck. De „Kurier-Freiheit“ in Duitschland is dus ingesteld op voorstel der artsen die zich trotsch, boven allen strijd stelden en het volk zelf wilden laten kiezen.

Er is echter in Duitschland een kentering, en de regering heeft reeds bij den Rijksdag een wetsvoorstel ingediend, met een systeem van zeer beperkende bepalingen voor de „niet approbierte Aertzte.“ De Rijksdag heeft, door de slechte ervaring geleerd, de wenschelijkheid daarvan erkend en de zaak naar een commissie verwezen.

De Regeering, die voor de volksgezondheid heeft zorg te dragen, en het volk zelf, dat natuurlijk ook de bedoeling heeft, zijne gezondheid te behartigen, staan als direct belanghebbers dan ook natuurlijk anders tegenover de vrije genezers dan de artsen.

Het publiek kan wél geschaad worden door de uitwassen der vrije geneeskunst: niet alleen zij, die zich door een vrijen genezer willen laten behandelen (dat zouden zij zelf moeten weten), maar ook anderen. En hierbij denk ik vooral aan de epidemische ziekten en de geslachtsziekten, die, niet tijdig herkend en goed behandeld, gemakkelijk tot verdere verbreiding kunnen leiden.

Onze regering en ons volk zullen dus moeten weten, wat ze willen, nu het adres van de 3 H's in 1913 deze vraag weer aan de orde heeft gesteld. Willen ze meer officieele vrijheid in de uitoefening der geneeskunde, goed. Maar dan zijn wij artsen, verplicht, niet in ons, maar in hun belang, hen te waarschuwen voor dreigende gevaren, die wij beter kunnen beoordeelen door studie en dagelijksche ervaring, dan zij. Wij moeten toegeven, dat de wet van 1865 (met zijn wijzigingen) de kwakzalverij weinig heeft voorkomen, maar eenigen waarborg gaf ze toch. Wil men nu bona fide-vrije genezers een zekere bevoegdheid toekennen, dan spiegele men zich aan het Deutsche voorbeeld. En dan zal het zeker noodig zijn, zooals de heeren VAN HOUTEN C. e.s. zelf al toegeven, een systeem van beperkende bepalingen te scheppen tegen bedrog en tegen schade uit onkunde. Hiertoe is niet alleen eene wijziging van de wet van 1865 noodig, maar ook een vrij uitgebreide wijziging in het Wetboek van Strafrecht, de Gezondheidswet en de wet op de besmettelijke ziekten. Dit is een omvangrijke arbeid. En het is wenschelijk, eene commissie te benoemen, liefst met de heeren VAN HOUTEN, VAN HOLTHE en VAN HAMEL als medeleden, om te onderzoeken, of het mogelijk is, een afgerond geheel van doeltreffende bepalingen te maken. Omtrent de werking van zulke bepalingen is a priori moeilijk veel te zeggen. Het blijft steeds een sprong in het duister, maar het is zóó te wagen.

Verder is het zeker sterk aan te raden, dat er een gemengde commissie worde benoemd om zich te vergewissen van de resultaten, die de vrije genezers met hunne methoden meenen te bereiken. Waarschijnlijk zal de uitslag niet meevallen, maar wij willen niets verzuimen en van te voren niet uitsluiten, dat er iets heilzaam aan het daglicht gebracht kan worden.

Het is ook in dezen geest, dat de Centrale Gezondheidsraad (een lichaam, dat voor 25 uit artsen bestaat, maar waar de doktoren toch den toon aangeven) aan de Regeering heeft geadviseerd, nadat zij de voorstellers van het adres en vele vrije genezers had gehoord.

Zóóver staat de kwestie thans. De Regeering zal metertijd wel met voorstellen komen, de Volksvertegenwoordiging heeft de beslissing, het volk moet de gevolgen afwachten. En de arts, die geen partij is in het geding, maar slechts raadgever, kan, na wél overwogen advies, weder rustig aan zijn schoonen arbeid gaan.

Medicus.

Eenige gelijkgerechtigdheid van wettelijk niet-bevoegde geneeskunstbeoefenaren met de wettelijke geneesheeren.

In de Medische Kroniek van De Maasbode besluit MEDICUS zijne artikelen over bovenstaand onderwerp. Wij ontleenen daaraan het volgende:

Weer een andere groep van „wettelijk niet-bevoegde geneeskunst-beoefenaren“, bij 't groote publiek eveneens kwakzalvers geheeten, verkondigt 't monomane denkbeeld dat één middel, één zalfje, één stroompje of elixer, één tinctuurtje alle ziekten

of ten minste alle kwalen van een bepaald orgaan-systeem radicaal genezen kan. Men vindt zoowel schatrijke als straatarme kwakzalvers dezer soort. Holloway werd rijk door zijne pillen. Een mijner kennissen blijft arm ondanks 't universeele zijner likdoornpleisters. Dat er geen enkel middel bestaat om alle ziekten radicaal te genezen is wel de eerste zekere les der bescheidenheid, die de wetenschappelijke studie der geneeskunde en harer ontwikkelings-historie in den loop der tijden kan leeren. Alleen A, handelaar in boter en kaas en daarbij eigenaar van een familiegeheimzalfje, of B., internationaal handelsreiziger en agent voor een stroop van een door een granaat in een krater verzonken klooster wil dat niet gelooven. Zij n zalf, zij n stroop cureert alles. Cureerde baron zus en handelsraad zoo. In de spiritistische kringen kan bekend zijn een zalf, vervaardigd door een geest tijdens den slaap van 't medium!!

De kwakzalverij is de hofnar van 't bedrog en zelfbedrog der eeuwen. In een Brabantsch dorp stond jaren geleden een man met brillen. Het trof mij, dat die „brillen“ meestal niet geslepen waren. Ik zei dit den „koopman“. Hij fluisterde aan mijn oor, achter zijn hand: „Menheertje is geslepen, laat mij, reeële koopman, ook es geslepen zijn.“ Het is ongelooftijk wat het publiek zich al laat wijsmaken. Menigmaal tot zijn schade. Menig kwakzalver strijkt met bepaalde zalven bepaalde huiduitslagen geheel of bijna geheel weg. De zieke is in de glorie, maar na weinig tijds is hij weer ziek en nu veelal aan de nieren.

Het zou interessant worden dergelijke „geneeskunstbeoefenaren“ eerst onder contróle der geneeskundige staatscommissie een poos aan 't werk te zien. Tal van kwakzalversmiddelen zijn bepaald vieze en ellendige brouwsels. Ten allen tijde is er kwakzalverij geweest, maar zijn er ook schrijvers tegen opgekomen. Het is bepaald komisch te lezen, hoe de spotter der oudheid, Lucianus, er tegen fulmineert. Ook zijn evenknie in den overgang der midden- en nieuwere tijden, Erasmus, kon in zijne Epistolae geweldig met de kwakzalvers spotten. Eerlijkheidshalve moet getuigd, hoe evenwel ook vele dokters door hem met sarcasme zijn overladen. Men leze slechts zijne reisbeschrijving van Bazel over Keulen, Aken en Tongeren naar Leuven, waar hij ernstig ziek aankwam en in een paar dagen tijd wel een dozijn artsen, magisters der chirurgie en der physica, aan zijn bed kwamen. Elders weer prijst Erasmus de wetenschappelijke geneeskunde dier dagen, vooral die in Engeland, hoog.

Wij zouden nog over tal van aristocratisch-deftige en democratisch-vulgaire vormen van kwakzalverij kunnen schrijven. De astrologische vorm, die der sterrenwielarij, en 't zigeunerachtig kijken naar 't lijnenspel van de hand, waarin ook Medicus ervaring zonder resultaat heeft kunnen opdoen, zijn de vormen, die thans op weg zijn zich meer en meer in de kringen der élite salonachtig te kunnen presenteren. Daar zijn er nog andere deftigheidszoekers die van oordeel zijn, dat er bijzondere krachten, nog andere dan de vroeger reeds genoemde magnetische fluida, uit hunne vingers en teenen, uit hun navel en vooral uit hunne oogen tot export kunnen worden gebracht tot heil der zieke menschheid.

Dit alles is nieuw, en toch oud als de wegen naar den toren van Babel.

Heil der geneeskundige Staatscommissie, die dit alles zou willen onderzoeken.

Ten slotte kunnen wij herhalen, dat de eindrapporten van den arbeid der commissie weinig of geen wijziging zullen brengen in de meeningen der menschen. Immers berusten deze meeningen op de verschillen in de diepere levensinzichten der onderscheiden partijen.

RECHTSZAKEN.

De kantonrechter, mr. E. S. HOLLANDER te Rotterdam heeft J. V. aldaar, wegens uitoefening van de geneeskunde, zonder daartoe bevoegd te zijn, veroordeeld tot en boete van f 150 subs. 1 maand hechtenis.

(Men zie ons vorig no.)

CORRESPONDENTIE.

A. B. te V. Gij hebt zeer verstandig gedaan, door niet op die advertenties uit De Prins af te gaan, maar eerst ons advies in te winnen. Uit de u gezonden Maandbladen zal het u duidelijk zijn geworden, dat wij het gebruik van de middelen, zoowel van de Granuline Handelsafdeeling te Rotterdam, als van de N.V. Spiraea te Watergraafsmeer ernstig afraden.

Kosten zijn aan dit advies niet verbonden; gaarne geven wij alle mogelijke inlichtingen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTEB**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOPUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *'s Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **C. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIEB**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de **REDACTIE** van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het **BESTUUR DER VEREENIGING** en voor **AANGIFTE** van **LEDEN** en **ABONNÉ'S** bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, **KEIZERSGRACHT 239, AMSTEDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Ergelijke advertenties.

Berichten: Lezing over kwakzalverij. — Een zwaarwichtig geneesmiddel. — Een mop.

Mededeelingen van verschillenden aard: Cachets van Dr. Faivre. — Arcanum — Nog eens Dr. Damman. — Watten met niets. — Schoonheidsmiddelen.

Uit de Pers: Waarzegster en hypnotiseur.

Ingezonden: De droppeis van Dr. Petschloff. — Behandeling van asthma.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der tandheelkunst.

Correspondentie.

Feuilleton: Uit den goeden ouden tijd. III.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toetreden de heer **S. ENGERS** arts te *Amsterdam*.

Ergelijk.

In één nummer van het *Nieuws van den Dag* werden de lezers getraakteerd op de volgende acht advertenties:

„Firma **Wed. SILLEVIS**, Hygiënische Artikelen.

Dagelijks te spreken van 11—4 uur. **Jacob van Lennepkade 52** huis, Lijn 3, *Amsterdam*.

Mevr. J. van der Werff 2 Kerkstr. 2, *Amsterdam*, verkoopt de nieuwste pat. Geneesmiddelen (geheime ziekten en scoormissen) in ieder gestel.

Mevr. CRAMER, Accoucheuse, met practiseerend Arts Cons. 11 tot 4. **Sarphatistraat 155** huis, *Amsterdam*. Telefoon Noord 4714, bij **W. P. Station**. Zondags en Vrijdags geen spreekuur.

Mevrouw SOPHIA, Medium, Gedachtenlezers, ontsluit alle geheim. Per brief / 1. **Elisabeth Wolffstraat 12**, 2e étage, bij de **Bilderdijsstraat**.

— **Mej. KEIZER**, — Planeetkundige, leest uw verleden en toekomst uit de hand, ook per brief en op portret. Spreekuur v. 10 tot 10 uur; **Kanaalstraat 35**, winkelhuis, bij tramlijn 17 en 7.

Mevr. MEVIHSEN, Helderziende **Sonnambule**, geeft raad en daad in alle zaken. Medium, ook per brief. *Amsterdam*. **Thorbeckeplein 26**.

Mevr. VAN DER BERG, nieuwste patentgeneesmiddelen ter radicale genezing van geheime ziekten, ongereldheden en vertraging in ieder gestel. Op aanvraag dagelijks te spreken, vraagt alle inlichtingen per brief aan **Centraal Laboratorium Walhalla**, *Amsterdam*.

Mevr. BAKKER, Medium in alle voork. zaken, **Heerenmarkt 22** (huis), bij het **Centraal-Station**, *Amsterdam*. Te spreken **Maandag**. **Woensdag** **Vrijdag** van 11 tot 6 uur, andere dagen beslist niet. **Telef. 9765 Noord**.

Zou de Redactie van het *Nieuws*, waarin week aan week zulke roerende zedekundige beschouwingen voorkomen, nu inderdaad niet bekend zijn met de ware bedoelingen van die advertenties? En zoo zij 't weet (wat wij wel gelooven, want 't zou een belediging aan haar inzicht zijn iets anders van haar te verwachten), vindt zij het dan zelve niet verschrikkelijk dusdanige adverteerders de gelegenheid te geven voor hun onwaardig beroep reclame te maken in in een blad, dat blijkbaar het goede wil?

En vindt zij dat, dan wil het er bij ons niet in, dat het gewone excuus, redactie en administratie zijn twee geheel afgescheiden zaken, bij haar ingang kan vinden. Het kan haar toch niet onverschillig zijn, dat fatsoenlijke menschen haar blad uit de huiskamer weren, omdat zij de walgelijke advertenties niet onder de oogen van hunne jonge huisgenooten willen brengen.

Waar een wil is, is ook een weg. Blijft de toestand, zooals zij is, dan kan de Redactie de beschuldiging niet ontgaan, dat het ook aan haar te wijten is, dat haar blad door vele wel-denkenden als minderwaardig wordt beschouwd.

Deze ontboezeming — reeds zoo dikwijls door ons geuit, ook ten opzichte van andere bladen — moest ons weer eens van het hart, toen ons oog viel op de advertenties hierboven afgedrukt.

Maar onze ergernis betrof niet alleen het plaatsen van die advertenties, ook de advertenties zelve, ofschoon ze herhaaldelijk in de bladen voorkomen, vonden wij ergerlijk.

Wie geen vreemdeling is in *Jeruzalem* en een weinig in de wereld heeft rondgekeken, weet in die annonces tusschen de regels te lezen; hij weet, zoo niet van alle, dan toch van de meeste, wat het doel is van haar berooiging.

Hoe menigeen heeft, door hulp te zoeken bij de adverteerders, lichamelijk en moreel min of meer ernstige schade geleden, veel meer dan het groote publiek weet. Nog daargelaten de financiële offers, die soms met ontbering van het meest noodige worden gebracht.

Die advertenties — en het zijn vooral de couranten, verschijnende in de groote steden, die ze bevatten — zijn een groot gevaar, zoowel voor de volkswelvaart als voor de volksgezondheid.

En nog ergerlijker dan alles is, dat vanwege de bevoegde macht niets gedaan wordt om aan de handelingen van de adverteerders paal en perk te stellen.

Het gevaar voor de samenleving bestaat; dat wordt niet betwijfeld. De naam der overtredders is bekend; zij geven wel soms een fancy-naam op maar het adres wijst den weg maar met dit al... laat men hun ongemeoid hun gang gaan.

Mag dat zoo blijven?

BERICHTEN.

Lezing over Kwakzalverij. In het Leidsche Volkshuis werd de eerste der drie lezingen gehouden van den tuberculose-cursus. De spreker dr. **ABRAHAMS** uit *Amsterdam* begon met er aan te herinneren dat enkele jaren geleden drie rechtsgeleerden het goed recht bepleitten van de vrije uitoefening de geneeskunde een verschijnsel dat zeker verwondering wekt, als men bedenkt hoe men in de rechtswetenschap allerminst geneigd is inmeening van leeken te dulden.

Wel wenscht de medische wetenschap dat het inzicht in de gezondheidsleer zal worden verscherpt en door leeken de eerste hulp bij ongelukken kan worden verleend doch bij acute zoowel als bij chronische gevallen blijft ingrijpen van deskundigen ten allen tijde noodig. Het is de wiaucht die kwakzalverij in het leven riep en sedert eeuwen voor velen één rijk middel van bestaan werd (*Haarlemmerolie*) hetzij door persoonlijke behandeling het zij per correspondentie.

Ook de godsdienst werd vaak in dienst gesteld van deze heillooze onderneming getuige het *Volta-kruis* en de *Abdysiroop*. „Hoe het komt” dat dit altijd loonend blijft? vroeg spreker. Wel de doctoren kunnen niet alles en de schijnsuccessen worden handig uitgebuit.

Bij de bestrijding der tuberculose hebben wij in 't oog te houden dat niet alle gevallen voor genezing vatbaar zijn de sociale oeconomische, de woningtoestanden spelen bij de kaas op herstel een groote rol en hygiënische omstandigheden en vooral drank-misbruik zijn twee groote vijanden die met kracht moeten worden bestreden; met een getrouwe opvolging der medische voorschriften kunnen echter verrassende resultaten worden bereikt. Het toevlucht nemen tot de middelen der kwakzalverij blijft altijd in het nadeel van den zieke, het „baat niet, schaadt niet” is een misleidende leuze en zelfs in het gunstigste geval beduidt het tijd en geldverlies.

Met tal van treffende voorbeelden lichte spreker deze rede toe terwijl tot besluit een reeks fraaie lichtbeelden het met overtuiging gesproken woord aardig illustreerde. (*Leidsch Dagblad*.)

Een zwaarwichtig geneesmiddel. Door den kwakzalver **BADER** uit *Christershofen* in *Zwaben* werd met veel humbug zijn geneesmiddel voor alle kwalen: „*dirinal*” aangeprezen. Een door het Koninklijk Saksische „Landesmedizinal collegium” ingesteld onderzoek bracht aan het licht, dat dit „natuurgeneesmiddel” bestond uit gemalen kiezelstenen, welk poeder de man tegen 2½ mark per pakje verkocht. Dezen menschenvriend is de verdere uitoefening zijner praktijk verboden. Er wordt een vervolging tegen hem ingesteld. (*Twentsch Zondagsblad*.)

Een mop? Men zond ons het volgende gedrukte berichtje, zonder vermelding van den bron van herkomst:

— In het comité ter verkrijging eener wijziging in de wet op de geneeskunde zal ook zitting nemen **Nio de Braaman**.

Het zal wel een mop zijn!

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Cachets van Dr. Faivre.

Behooren deze cachets tot de kwakzalvers-middelen? Het antwoord hierop laten wij nog even rusten; eerst eenige beschouwingen, die o.i. voor medici niet van belang ontbloeit zijn. Het is n.l. bekend, dat sommige geneesheeren in deze cachets geen kwakzalverij zien maar eenvoudig een van de vele *spécialités*, die telkens meer en meer in den handel worden gebracht en waarvan door hen dan ook gebruik wordt gemaakt. In hoeverre dit gewenscht is, vooral bij praeparaten waarvan de juiste samenstelling niet bekend is moeten wij aan het oordeel der medici overlaten.

Op verzoek van een geneeskundige hebben wij de cachets laten onderzoeken ofschoon in de literatuur omtrent de samenstelling al eenige opgaven waren versprekt. O.a. wordt daaromtrent het volgende vermeld:

Eén capsule bevat

Phenacétine	300 milligr.
Koffeine	100 „
Pyramiden	150 „
Zwavelzure kinine	135 „
Gebrande magnesia	40 „
Andere opgaven luiden:	
Salipyrine	500 mgr.
Zouzure kinine	100 „
Koffeine	50 „

terwijl ook antifebrine als bestanddeel wordt genoemd.

Ons onderzoek leerde, dat de cachets weinig *phenacétine* en veel *pyramidon* bevatten terwijl ook *magnesia* werd aangetoond.

De vraag nu daargelaten of de cachets wel altijd gelijk van samenstelling zijn is er iets van meer belang, waarop wij de aandacht nu moeten vestigen.

Wij nemen daartoe de gebruiksaanwijzing ter hand, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Ofschoon van niet veel betekenis bij de meesten der menschen is Migraine en Neuralgie van geheel ander gewicht bij het intellectuele gedeelte der menschheid zooals bij zenuwpatiënten, gewrichtsjichtlijders en zenuwzwakken.

De minste afwijking in de levenswijze, de geringste verandering in gewoonten, een lichte verkoudheid, een tocht, een geringe overspanning der hersenen is voldoende om een pijn te veroorzaken.

Voorals dames zijn er aan onderhevig; een kleinigheid kan bij hen deze zenuwpijnen doen ontstaan, welke door hunne hardnekkigheid dikwijls het bestaan eener vrouw geheel vergiftigen.

Onder de talrijke middelen welke vroeger

gebruikt werden (aconitine, opium, morphine, quinine) zijn er verschillende waar men van teruggekomen is, door de nadeelige gevolgen welke zij veroorzaken.

Antipyrine en soortgelijke middelen welke gedurende eenige jaren in trek waren, durven vele zieken niet meer te gebruiken ter oorzaak van het gevaar voor het hart, maag en huid, maar vooral daar neerslachtigheid en ontzenuwing dikwijls het gevolg er van waren.

De Cachets van Dr. FAIVRE hebben thans al deze middelen vervangen; hunne snelle en zekere werking kan in geen enkel geval aanleiding geven tot de geringste ongesteldheid, zelfs bij kinderen van 12 tot 15 jaar.

Pijnstillend en versterkend als deze cachets zijn, gaan zij de vermoeidheid en andere soorten van afmating tegen, terwijl zij de pijnen geheel doen verdwijnen.

Bij Rheumatiek, Heupjicht, Spit, Gordelroos, Influenza, enz., is het goed twee of 3 cachets per etmaal in te nemen en dat gedurende 3 of 4 achtereenvolgende dagen, indien men deze hardnekkige aandoeningen afdoend wil tegen gaan.

Als bestanddeel, geheel verschillend van de vroeger (zoo schadelijke) geneesmiddelen wordt vervolgens opgegeven *oxyquinolthéine* terwijl — het gewone verschijnsel — tegen elken namaak wordt gewaarschuwd.

Het was ons niet mogelijk, ieder deskundige zal dit begrijpen, na te gaan of een stof genaamd *oxyquinolthéine* in de cachets aanwezig was maar dit was ook onmoedig, daar de aanwezigheid van een der *vroegere oude middelen*, *pyramidon*, in ruime hoeveelheid was aangetoond. De glans van de beroemde uitvinding van Dr. FAIVRE was hiermede volkomen verduisterd niet alleen maar het *gevaarlijke* van zijn middel, vooral in handen van leeken, zonneklaar blootgesteld. *Pyramidon* ten onrechte een geliefkoosd middel, dat vooral dames zonder voorkennis van hun medicus gebruiken, is lang geen onschuldige stof.

En welke naam zou men thans, na het bovenstaande te hebben gelezen, aan het wonderproduct van Dr. FAIVRE geven?

Arcanum.

Een soort jujubes, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS bestaande uit *suiker*, *drop*, *anijsolie* en *pepermentolie* of *menthol*, beschouwen wij, als zoodanig, niet als een *kwakzalvermiddel*.

Tuch kan dit product, door de wijze van aanbeveling aanspraak maken op een plaatsje in ons blad.

Wij laten hier die aanbeveling volgen, waar-

van wij enkele zinsneden cursief hebben gedrukt.

„Arcanum geneest snel hoest en verkoudheid.

Arcanum is een *voorbehoedmiddel tegen influenza*.

Arcanum is zuiverend voor mond en tanden.

Arcanum is zoowel voor ouden als voor jongen het *eenige afdoende middel* dat *direct* krachtadig werkt tegen Hoest, Keelpijn, Verkoudheid, *Influenza*, *Bronchitis*, etc. etc.

Arcanum wordt in den handel gebracht in zware Tabletten en moet in zeer kleine stukjes gebruikt worden.

Arcanum voor een volwassene 1 Tablet per dag.

Arcanum voor kinderen een half Tablet per dag.

Fabriek Wereldbol.

JURRIËN VELDKAMP, Groningen”.

Het is niet waar, dat het z.g. *Arcanum* een *voorbehoedmiddel* tegen *influenza* is en een ieder zal begrijpen, dat wat gezegd wordt over het *eenig afdoend middel*, dat *direct* *krachtadig* werkt o.a. bij keelpijn, influenza en bronchitis een *gevaarlijke leugen* is. Gevaarlijk, omdat de oorzaken van die ziekten menigmaal op geheel andere wijzen moeten worden bescreven en de verwaarloozing van de noodige maatregelen, op advies van den heer JURRIËN VELDKAMP, ernstige gevolgen na zich kan slepen. Had de fabrikant zijn waar als een eenvoudig middelje tegen hoest aanbevolen, wij zouden hem zeker ongemoeid gelaten hebben, thans, nu hij niet schroomt, met een niet te miskennen doel, dat middel eigenschappen toe te schrijven, die het *niet* bezit, moeten wij ernstig tegen *Arcanum* waarschuwen.

Nog eens Dr. Damman.

Ons wordt om inlichtingen gevraagd betreffende een brochure van den belgischen geneesheer G. DAMMAN getiteld: *Eiwitziekte*, Brightsche ziekte, acute of chronische *nierontstekingen*, terwijl tevens een geringe hoeveelheid van een vloeistof, in het boekje aanbevolen, ter onderzoek werd aangeboden.

Dr. DAMMAN is voor ons geen onbekende; hij adverteert geregeld in onze bladen, o.m. tot aanbeveling van zijn middel tegen *suikerziekte* en andere kwalen zonder dat een onderzoek van den lijder noodig blijkt te zijn. Die adverteerders gelijken, wat den inhoud betreft veel op die van kwakzalvers en ook de brochure, ons toegezonden, geeft ons den indruk van niet door een sericus medicus te zijn geschreven.

Inmiddels gaf het onderzoek van de vroeger duur gekochte middelen ons geen houvast en ook de analyse van het ons toegezonden monsterje, blijkbaar een afreksel van een of meer plantendeelen, voerde tot geen resultaat.

Wanneer men daarbij bedenkt, dat DAMMAN

FEUILLETON.

UIT DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

3)

Als wij aanmerken, dat de levendige lichaamen, zo door de ademhaaling als de spyzen, gedurig met lucht als vervuld worden, dat alle derzelver deelen door onafgebaar onzichtbare luchtgaatjes gedurig worden doorgewassent; en dat de planta, minerale, en zelfs de harde metaalen, overvloedig veel onzichtbare uitvloeizels als uitdampen, koemen wy zeer klaar ontdekken, dat wy de werking der geneesmiddelen niet behooren te bepalen alleenlyk aan die gewrochten, dewelke aan onze grove zinnen openbaar zyn. Weik een onbegrypelyk getal van zeer kleine en onzichtbare deelen werpen de welruikende lichaamen (gelyk als de amber, de muscus, de civet de speerjeet, de fijne gedestilleerde olien), niet uit, die geheele kamers, ja de vertrekken van een geheel huis, met haar reuk vervullen, zonder dat zy in gewigt en hoeveelheid nauwelyks iets schynen te verminderen? Wie kan zich zelve verbeelden de onbegrypelyke fynheid van de *materie*, dewelke wij vuur noemen, of de deelen van het licht, als wij door het aan den braad steeken van een weinig vuurvattende deelen of oly of vet, een groote en donkere zaal zien verlichten, of de koude lucht van een geheel vertrek voelen verwarmen?

Wie heeft tot noch toe met zyn zinnen konnen achterhaalen dat onbegrypelyke wezen, door het welke het yzer gedirigeert word na den zeilsteen of andere magnetische lichamen? Als wy het glas van

Antimony, of de *Crocus metallorum*, of de *regulus* van de Antimony, of het *Sulfer auratum Antimonii*, en dergelyke purgeer- en braakmiddelen in een hoeveelheid gebruiken, dewelke zo gering is, dat dezelve nauwelyks onder de zinnen valt, moeten wy dan niet bekennen, dat de onzichtbaarheid zelfs op onze lichaamen hevig kan werken, en alle onze ingewanden beroeren, en onze vochten in een kragtige beweging brengen?

Het Kwikzilver, *gedigereert* in water, zal, zonder iets van zyn gewigt te verliezen, aan het water een kragt en vermogen byzetten, waar door, als dit water ingesomen word, de warmen werden gedoodt en door stoelgang uitgeworpen.

Dat de *textuur* of samenrechting der vloeibaare lichaamen en *articulaire* van derzelver deelen konnen verandert worden, door onzichtbare uitvloeizels van andere lichaamen, dewelke gedwoogen zyn in derzelver wezenband, is een zaak, dewelke aan alle stofscheidingkundige al te openbaar is, om met veel omslag bewezen te worden.

Het Kwikzilver, zijnde een van de vloeibaarste lichaamen der wereld, laat zich te zamen stroommen tot een vastigheid byna als loodt, zo ras als het zelve doorgedroogen word van een metallische uitwasseming; en zoo ras deze ingedrooge damp door een andere werkdraad wederom word ontlast, verkrijgt het Kwikzilver ook datelyk zyn vorige vloeibaarheid wederom. Word niet de werking der onzichtbare wezen wonderbaarlyk bevestigd, als wy zien, dat een yzer, aan de noorderpool van een zeilsteen gestreken, al zyn verkregen magoetische kragt verliest, als het maar zeer gezwindelyk boven over de zuider pool van den steen, zonder den steen eens aan te raaken, bewogen word? Blijkt niet by uit-

maatendheid de verschikking en *alteratie* van de samenwevinge eenes lichaams, door onzichtbare invloeiingen, aan het verzachten of verharden van het staal? Wy ondervinden, dat alleenlyk het schielyk of het langzaam koud worden van een gloeyend lichaam deszeifs zamehang meer of minder bros of taay kan maken. Als de glasblazers de glazen zo ras als dezelve geblaazen zyn, datelyk in de koude lucht plaatstea, zouden zy onbruikbaar en bros worden, maar als zy dezelve allenkeens laten verkoelen in een daar toe gemetzelde en warme plaats boven den glasoven, verkrygen zy haare behoorlyke vastheid en vereischte stevigheid.

De zeer fyne en onzichtbare uitvloeizels der wezen werken dikwijls zo openbaar op de lichaamen van sommige menschen, dat zy alleen door de reuk van de draaken afgang en zomtyds de loop krygen, gelyk als onder anderen met verscheide voorbeelden bevestigd word van de vermaarde Mannen *Salmaib Dr. Pfeil*, *Henricus ab Heer*.

De ontroeringe, dewelke alleenlyk een zeer fyne en doordringende lucht in de lichaamen der menschen kan verwekken, in het overreizen der hooge bergtens is al dikwijls bewezen met de reizen, dewelke gedaan worden over de bergen *Pariacaca*, van Peru, en dewelke gebeuren aan die gene, die al te hoog klimmen op de piek van *Canarie*.

Maar wat alles te boven gaat, zyn de *emlatien* der onzichtbare en fyne uitwassemingen der besmette lichaamen en goederen in de voortkruipende pest. Welke verwonderaaswaardige ontroeringen, aandoeningen, en veranderingen, zien wy niet, dargelyks gebeuren aan de ingewanden, ledemaaten, vaste deelen en zappen des menschelyken lichaams, alleenlyk door een enkelde gedachte, by voorbeeld

werkelijk een geneeskundige is zal men het ons ten goede houden, dat wij, uit vrees van met den rechter kennis te maken ons vermoeden omtrent den aard van diens optreden voor ons houden.

Dat men in andere landen niet zoo vreesachtig behoeft te zijn leert ons een bericht, overgenomen uit de *Schweizerische Apotheker-Zeitung*, reeds vroeger in ons Maandblad geplaatst. Het luidt aldus:

„Een belgische arts, Dr. G. DAMMAN te Brussel wendt pogingen aan om bij de zwitsersche apothekers depôts voor zijne specialités te vestigen. Deze bestaan uit middelen tegen diabetes, albuminurie enz. die tegen zeer hoogen prijs worden aangeboden en verder uit pillen tegen het hoesten, waarin volgens het prospectus, gevaarlijke artsensijstoffen als morphine en opium geheel ontbreken en vervangen zijn door *heroïne* (!) *)

De dephouders worden er op gewezen, de personen die, naar aanleiding van de advertenties in de bladen, om de middelen vragen, eerst een drukwerk en daarna de specialités ter hand te stellen. De *Schw. Apoth. Zeitung* waarschuwt voor den man.

Watten met niets.

Het is geen duur geneesmiddel maar 't is toch je ware niet. Door een pakje watten zou een patiënt van ischias genezen zijn. Ons werd naar aanleiding daarvan een monster gezonden en gevraagd of het middel ons bekend was en of het ook schadelijke bestanddeelen bevatte.

Ons antwoord op de eerste vraag is ja. Gewone watten kennen wij wel.

Op de tweede vraag antwoorden wij *neen*; want herhaald onderzoek heeft geen enkele stof doen vinden, waarmee de watten doortrokken waren.

Schoonheidsmiddelen.

Herhaaldelijk worden ons inlichtingen gevraagd omtrent de talloze en bespottelijke middeljes, die in de modejournalen aan de dames worden aanprezen tot verhooging der schoonheid of verhoeding van de werking van den onderdom of van ondoelmatige voeding en levenswijze.

Het is daartegenover niet van belang ontbloot wat Dr. C. H. STRATZ in de inleiding zegt van zijn verdienstelijk en wetenschappelijk prachtwerk: „De schoonheid der vrouw”.

„Talrijke geschriften van anderen, namelijk die van anthropologen, kwamen mij te scade bij mijne onderzoekingen, welke mij na eenen arbeid van vijftien jaren tot de gevolgerekking geleid hebben.

* Heroïne behoort ook tot de sterk werkende vergiften. (RED. Mbl.)

in de schrik, vrees, droefheid, melancholy en naar-geestigheid, of in al te hevige blijdschap?

Welk een veranderinge van kleur, beweging, trilling en beeving brengt zomtyds de beschaamtheid niet voort? Het gezicht van een tegenstrydige spyzevervekt dikwils walginge of braakinge. Op het gezicht van een kat, rot, muis, of spianekop, vallen zommige als roerloos en halfdood op den grond. De enkelde reuk of stank van een uitgebluschte kaars kan dikwils een geschrokken, of half-dood leggende, door opstyginge in een oogenblik geheel wederom herstellen.

De Boeken van de Geneeskundige Schryvers vloeyen over van de verwonderenswaardige voorbeelden, van de kracht van de inbeelding der moeders, op haar ongeborene vrucht. Wie is zo vreemd in den ommekeer der menschen, die niet dagelijks ondervindt, dat de inbeelding de lichaamen der menschen zomtyds zodanig hevig beroert, en de geest, de fyaste deelen der zapper, het bloedt, de gal, en andere humeuren zodanig verschikt, dat daar uit zeer dikwils zeer gevaarlijke ziekten geboren worden?

De Heer Boyle heeft zelfs een geval gezien van een Kapitein in Ierland, aan dewelke door een vaste vrees voor de dood gebeurde, dat een gedeelte van zijn haar, het welk ros van kleur was, in een zeer korten tyd grays wierd.

In de uitvindinge en verkiezinge der geneesmiddelen, ontdekken wy dagelijks twee uitersteis dewelke zeer diepen vermydt te worden, dat is: zommige geneesmiddelen die niet als by nacht en dag droomen van *specifica*, van *Arcana*, van een *Panacea*, of algemeen geneesmiddel, en oordeelen,

dat wij niet anders dan langs negatieve weg, d.i. door uitsluiting van ziektemakende invloeden, van alle door ondoelmatige kleefting, erfelijkheid, niet passende voeding en onoordeelkundige levenswijze voortgebrachte waanstaltigheden des lichaams, tot een normalen vorm, tot een schoonheidsideaal, geraken kunnen, dat dan wel individueel zeer verschillend kan zijn, maar immer aan onveranderlijke wetten gebonden is, want volmaakte schoonheid staat met volkomen gezondheid in het nauwste verband. Daardoor alleen verkrijgen wij een vasten, op feiten berustenden grondslag, welken wij, onafhankelijk van individueele, op geen vaste gronden steunende, opvattingen, kunnen toepassen. Bovendien hebben, naar ik meen, mijne onderzoekingen ook eene zekere practische waarde, dewijl daarin blijkt, dat wij zeer goed in staat zijn, althans bij de aankomende jeugd, met de gezondheid tevens ook de schoonheid van het lichaam te verhoogen en te veredelen.

UIT DE PERS.

Waarzegster en Hypnotiseur.

In de *Haagsche Post* van 12 Jan. j.l. kwam onder bovencstaanden titel een aardig stuk voor, dat wij gaarne uitvoerig hadden overgeaomen. De ruïne daarvoor ontbrak ons echter en eerst thans zijn wij in de gelegenheid een gedeelte van het artikel onder de oogen van onze lezers te brengen:

„De toestaad was onhoudbaar zoo; ik moest zekerheid hebben. Wat te doen? Het orakel van Delphi is min of meer uit den tijd, en het schatten van den inboud eener flesch met grauwe erwtien was troosteloos afgehoopen. Nog één uitweg stond mij open: een pelgrimage naar „de ondoorgroombare oogenblikkelijke spoedziester”, naar „Maestro Giovanni” of naar „het wonder dezer eeuw”. In verband met den eenigszins wonderlijken toestaad dezer eeuw koos ik het laatste. Helaas, het wonder dezer eeuw was niet thuis, het was... in de buurt een boodschap doen. Bitter ontgoocheld door zoo prozaische arbeid bij zoo grootsche taak, heb ik in den tempel der toekomst zijn terugkomst afgewacht. Het altaar bestond uit een ronde tafel; op het ééne halfrood lag een badhandboek, op het andere rustte de toekomst: 18 spellen oude, vuile kaarten. In de troonzetel der priesteres... saurkte een hooft; langs de tempelwanden stonde zetels met en zonder zitting, met heele en halve leuningen. De atmosfeer was er koel; gebrek aan brandstoffen durfde zelfs deez' gewijde plek aantastaen. Na onduidbaar lang wachten, waarin elke seconde (voor mij) minstens een eeuwigeheid was, schreef het wonder dezer eeuw zijn tempel binnen; en — mijne pen weigert het schier te beschrijven — het zette een emmer met Regeeringsaardappelen aan den voet des altaars. Dat was te veel voor een wreed gefolterde, die snaakte naar zekerheid; ik sprong op, wilde vluchten, maar het wonder dezer eeuw hield mij staande, wees met soeverein gebaar op haar tafel, lispelde nog eenige andere middelen, welke haar (en mij) ten dienste

zeer onvoorzichtiglyk, dat alle ziekten behooren geneezen te worden door fyne deeltjes, of door onzichtbare uitvloeyzels, en ongevoelige verschikkinge en vertemperinge der deeltjes van de kwalijk gestelde wezensband der bedurve of zieke humeuren, en lydeade vaste deelen, zonder eenige zichtbare ontlastinge van bedurve stoffen door den afgang, door de urine wegen, door het zweeten, door het braaken, door het kwylen, door het rochelen uit de long, of de ontlasting van de slym uit de neus; maar voorwaar Lezer, een ondervinding van lange jaaren en een gemeenzaame ommekeer, met diergelyke lieder, heeft my hua overmogen, zelfs meest altyd hune groote onkunde der ziekten, en de werkinge der medicynen, niet alleen openbaarilyk doen zien maar ook doen bevinden, dat, als het op de zaak aankomt, zij zeer dikwils verlegen staan, en dat wy zeer dikwils door de zichtbare werkinge der geneesmiddelen veel zaaken en ziekten moeten herstellen en geneezen.

(Hier is de kwakzalver aan 't woord. De echte kwakzalversstijl van den tegenwoordigen tijd. By Andere Geneesheere zijn welerom rechttraads tege de bovvermelde, en veroordeelen en belachen zelfs de naam van *Specificum*, vaststellende dat geen ziekte geneezen kan worden, ten zij de vuile en bedurve stof door een zichtbare ontlastinge uit het lichaam na buiten word gebragt.

Omtrent de Specifica moeten wy niet datelyk alles met een groot vooroordeel verwerpen, zonder daaromtrent eenige proefondervindinge te neemen, en dat op een enkelde stelling, om dat dezelve niet zijn *laxerende*, of braak-verwekkende, of zweet of waterdruyende, of dat in dezelve niet kan bespeurt worden

stonden, als daar zijn: het ei, de slaap, de handlijnen, en het firmament. Voor zoo uiteenlopende begaafdheid bezweek mijn verbittering en ik nam plaats aan de zijde des badhandboeks op een gemobiliseerden stoel. Gevraagd naar het doel mijner komst, verwittigde ik de ster mijnjaer hope met mijn duldelooze onzekerheid (de lezer zal niet vergeen, dat ik deez' teere plaat aan den killea adem der openbare nieuwsgierigheit prijsgeef) en smeekte haar om er een eind aan te maken (t.w. aan die onzekerheid). Een oogenblik van spaarende stilte volgde; men hoorde niets anders dan het gesnurk van den hooft, het getik van twee klokken en een veater, die door de nauwe straat schreeuwde, dat hij haring in 't zuur verkocht.

„Dan sprak het wonder dezer eeuw: „Meneir, trek uwé hier nou es drie kaarten uit, en hier drie, en hier drie, da's aegen.” Ik kon deze wiskundige zekerheid niet bestrijden, deed wat mij gevraagd was en stelde de negen kaarten haar weer ter hand. Zij staarde er op met een blik, die het midden hield tusseha weinig hoop en veel vrees, en sprak dan: „Meneir, het is duister, heel duister. Maar weet u wat, komt uwes over drie dagea terug, en breng uwes me vanavond nog een ei van uwes eigen gebruik, dan beloof ik u na drie dagea, dat uwes d'r portret zien zult.” Onder den indruk van dit hernieuwd gespannen worden op de pijnbaak der onzekerheid, verloor ik mijn tegenwoordigheit van geest en plaatste de in de in dit milieu wel zeer onerbiedighe vraag, of het een versch ei of een kalket moest wezen. Het wonder dezer eeuw bleef echter in haar rol, en antwoordde „Meneir, uwes toestaad is heel duister, het beste is een versch ei, daar kan ik beter mee werken.” Ik ging heen, bang te moede, vanwege dat ei, en vanwege mijn gulden, die dit zeer bijzondere geval zou kosten boven het tarief van het eerste consult: een kwartje.

In het land der blieden, waar de toekomst zoo helder is als koffiedik, is één oog koning. De geachte dame, die ik bezocht, en een der 36 (zegge zes-entertig) is, die door geregeld adverteeren in de Residantie een gunstig arbeidsterrein viadea, was 53 jaar oud en vanaf haar 15e jaar in dit siistere beroep werkzaam. Rijkdom heeft het haar niet gebracht; de omgeving was er, gelijk bij de meeste, niterst poover. Koning éénoog is de gewezen melkboer die, gezeten in een weelderig saloon, in rok met hoogen hooft, de toekomst voorspelt: deze meneer bewoont een eigen huis en is de vraagbaak van meer autobezitters, dan er op 't oogenblik beziaen hebben. De vragen, aan kaartlegsters e.d. voorgelegd, liggen vooral in de amoureuse richting, terwijl die aan somnambules meestal verband houden met ziektegevallen. Daargelaten enkele „frappaante” gevallen, is het advies der helderziende dames gewoonlyk in zoo algemeene en vage of ook negatieve, termen vervat, en luidt het recept zoo passe-partout-achtig, dat wel geen ernstig mensch er enige waarde aan hechten kan. Wat intusschen toch geschiedt. Maar ik vraag u: wat moest de stakkerd beginaen, die dit recept kreeg: „8) flesch drank, getrokken van 6 wortel-, zaad- en bladsoorten, inkappaen van buik- en lendena, handen en polsen, pappe van havergort en kruidea, aanwending van slaolie en olie van bilzenkruid, heete kruiken, licht voedsel, goede soep.” En de juf

eenige openbaare hoedanigheit van hitte, koude, droogte, reuk, smaak, zamentrekkinge, of iets diergelyks; of om dat dezelve zomtyds in een gezond lichaam geen de minste werkinge of veranderinge doen zien. Maar als wy acht geeven op de verwonderenswaardige vermogens van de onzichtbare lucht, in het geneezen en ongevoelig verdwynen van de kwyn-ziekten, zullen wy daar uit, en uit ontelbare andere voorbeelden, konnen ontdekken, dat de grootste ziekten dikwils geneezen worden door genees- en hulpmiddelea, dewelke noch de alderminste zichtbare ontlastinge, noch ook geen zichtbare *alteratie* aan het lichaam verwekken.

Het lichaam van een levendig mensch is bijna als een gesaart *musicaal instrument*, het welke over al, waar het zelve maar word aangeraakt door klank en beweging, mededeelende is aan zijn verste en afgelegenste deelen. Wy moeten het levendige, gevoelige en bezield menschehlyk lichaam, niet zo maar groflyk aanzien, als een enkelde verzameling van vaten en vochtigheden, maar veel liever als een konstige *Machine*, dewelke uit zekere wel te zamen gevoegde en welgepaste deelen, door een verwonderenswaardige en eerstemmende aanreuschakeling bestaat, op een wyze, dat door de kracht van deze haare overeenstemminge datelyk groote beweeginge en veranderinge konnen gebeuren in deszelfs afgelegenste deelen, en dikwils in de geheele *machine* als zomtyds een stof, dewelke zelfs onzichtbaar is, op het een of het andere deel van deze *machine* eenige indrukkingen of invloeyingen doet.

W. H. B.
(Wordt vervolgd.)

die hem doorzag, diagnoseerde (notabene schriftelijk nagezonden): „De zenuwen der onderbuik zien ik wel wat ruimer, doch door de zwakten der lever liggen de bloedvaten noch wel beklemd”. Een ander lijder kreeg, ter „belegging van het zieke deel”: „kaarsvet, vatenwater, laurierblad, kruidnagelen, gekauwd zoethout, zoete koek. Een pap er van maken”, enz. De opbrengst dezer middelen, gevoegd bij die van het advies, verschaft der schoone slaapster wel zoodanige inkomsten, dat haar hypnotiseur er bovendien een niet al te ingespannen levenstaak bij vindt. (Enkele dames maken zichzelf in slaap, maar dat is niet chiqué!) De hypnotiseur is natuurlijk even doorkneed als zijn medium; bovendien zijn er legio codes — ook door stembuiging en woordschikking — die het advies, tot verbazing der bezoekers, snel doen volgen.”

INGEZONDEN.

„De druppels van dr. Petschiloff.”

In den laatsten tijd kwamen in eenige dagbladen voor advertenties, waarin door het „chemisch laboratorium” Wilhelmina van Pruisenstraat 39 den Haag reclame werd gemaakt voor een middel tegen vallende ziekte. Zij, die de daarin aangeboden prospectus aanvroegen, kregen eene circulaire van den volgende inhoud:

Chem. Laboratorium
39 Wilh. v. Pruisenstraat,
’s-Gravenhage.

’s-Gravenhage,
datum heden.

M.

In den tegenwoordigen tijd komt „vallende ziekte”, of ook genoemd „Toevallen” veel meer voor, dan in vroegere tijden. Vele doctoren wijden er zich aan om de oorzaken van deze ellende op te te sporen.

De meeningen over de oorzaak van „vallende ziekte” loopen nogal uiteen.

Zoo zegt Dr. „Friederich von Esmarch” in zijn boek „Eerste hulp bij plotselinge ongelukken”: „Vallende ziekte is een ziekte van de hersenen.”

De groote Fransche Schei- en Natuurkundige „Raspail” daartegen zegt: de oorzaak van vallende ziekte, stuipen etc. is: de werking van vreemde vergiften, vreemde lichamen of wormen op de zenuwen.

De spoel- en lintworm veroorzaken dikwerf de „vallende ziekte” daarom is het aan te raden de ingewantswormen en voornamelijk den lintworm te verdrijven.

De Russische professor, „Petschiloff” heeft thans na jaren zoekens, druppels uitgevonden, welke den lijder (es) aan „vallende ziekte” in korten tijd geneest. Het schijnt dat deze professor in hoofdzaak werkt op de zenuwen en ze zoodanig weet te kalmeeren, dat de toevallen zoo niet geheel wegblijven, toch enorm verminderen.

Vele proeven tegen deze lastige kwaal zijn er door verschillende doctoren in de loop der jaren genomen, zonder resultaat.

Thans schijnt „dr. Petschiloff” hem in zijn macht te hebben.

„Extractum Dr. Petschiloff” wordt 3 x daags 6 druppels op water ingenomen.

Doch men moet verder op de gebruiksaanwijzing letten, welke zich bij elke flacon bevindt. Deze bevat raadgevingen en wenken, welke, zoo ze goed worden opgevolgd „den aan vallende ziekte” lijdende persoon van onschatbare waarde zijn. Vele resultaten ook hier in Nederland, zien wij.

Het gebruik van één flacon „Extractum Dr. Petschiloff” bewijst, dat de toevallen verminderen en op den duur verdwijnen, mits men let op de gegevens, welke in de gebruiksaanwijzing voorkomen.

De prijs van 1 flacon is f 5.— U betaalt f 2.50 plus porto bij ontvangst en f 2.50 nadat U ons bericht heeft gezonden van Uwe tevredenheid door het gebruik.

Het middel wordt alleen versterkt onder voorwaarde U ons bericht zoodra de „toevallen” niet meer voorkomen, opdat wij van Uw naam gebruik kunnen maken in ’t belang van allen die aan bovengenoemde last onderhevig zijn.

Achtend

Chemisch laboratorium,
Den Haag.

Aanlokkelijk nietwaar? deze circulaire, hoe wel gesteld onder storende taalfouten. Die treurige ziekte, waartegen weinig of geen kruid gewassen schijnt, doet menigeen uit een soort wanhoop besluiten toch nog dit „veelgeprezen” middel eens te probeeren. Er staat toch definitief vermeld, dat een russisch professor de lijders in korten tijd geneest! Geschreven dus om het middel. Men ontvangt nu een klein fleschje met een kleurloos vocht, waarbij de volgende gebruiksaanwijzing:

Gebruiksaanwijzing
Extractum Dr. Petschiloff.

De heilzaam werkende druppels van Dr. Petschiloff worden 3 maal daags ingenomen, nl. 6 druppels op water.

Opmerkingen:

1°. Vleesch en zouthoudende consumptie’s mogen niet gebruikt worden.

2°. Het is ten zeerste aan te raden, aan onderstaand Laboratorium, Uw Urine te zenden. U ontvangt volledige analyse. De prijs van Urine-onderzoek is f 1.1.50 (!)

3°. Van den beginne dat men de druppels gebruikt lette men voortdurend op zich zelf. Dat wil zeggen:

Zoo men in den eersten tijd nog de bewusteloosheid (d.i. verlies van gevoel en willekeurige beweging) voelt aankomen, tracht men er zich tegen te verzetten, zooveel men kan.

In het eerst zal het niet gaan, doch op den duur, door volhardende oefening en gebruik van Extractum Dr. Petschiloff” gaat het beter en verdwijnen de toevallen geheel.

Chem. Laboratorium

39 Wilhelmina van Pruisenstraat,
Den Haag.”

Bij ontvangst van dit middel, dat onder rembours wordt gezonden, betaalt men f 3.30. Daar dit middel schijnt te bestaan uit een paar druppels pepermuntolie plus een paar druppels glycerine en de rest water*) heeft de recherche te ’s-Gravenhage het noodig geoordeeld hier in te grijpen en den verkooper van dit middel, een zekeren van P., te verbaliseren wegens oplichting. Hferover later.

N.

Ablasserdam, 23 Febr. 1918.

Mijnheer de Redacteur.

Door enkele mijner patienten kreeg ik kennis van Uw artikel in het Februari nummer van dit blad getiteld: „Behandeling van asthma, eigenaardig optreden van een arts.”

Zonder ernstig protest mag ik dit artikel niet laten voorbijgaan, waarom ik U bepleid verzoek het onderstaande onmiddellijk in Uw maandblad op te nemen.

In de eerste plaats moet ik mijne verwondering er over uitspreken dat Uwe redactie mij geen exemplaar van dit maandblad deed toekomen, waaruit ik Uwe aanval op mijne handelingen als medicus had kunnen bemerken. Nu moest ik eerst door anderen hierop oplettend gemaakt worden! Is zulk eene wijze van doen niet te laken?

Wat de inhoud van Uw artikel betreft: daarop is nog al een en ander aan te merken! U komt door het onderzoek van den heer KEULEMANS tot de overtuiging, dat in het geneesmiddel „niets speciaals” zat. U zijt daarbij te veel ter goeder trouw geweest mijnheer de Redacteur want ik verklaar dat het met dit onderzoek „zoo goed als zeker” niet in den haak is. Ook een scheikundige kan zich vergissen! Voorloopig kan ik slechts zeggen, zoo goed als zeker, want inderdaad zoud ik éénmaal aan één der aanvragers poeders van aspirine en melksuiker!! Doch dat geschiedde in geen geval voor asthma, doch om zekerheid te krijgen over iets geheel anders, wat wel zeer interessant is, doch overbodig hier te vermelden. En het zou uiterst toevallig zijn als de heer KEULEMANS juist deze poeders had onderzocht. Daarom verzoek ik U mij hieronder, of zoo U zulks liever wenscht per brief, mede te deelen van welke aanvrager U de poeders hebt onderzocht. Ik ben niet bang open kaart te spelen!

Reeds alleen de veronderstelling, dat een medicus zou trachten niet wat aspirine en melksuiker astmalijders te helpen is eevoudig belachelijk! En dan zouden er nog wel van die aspirine en melksuiker

*) Het onderzoek naar de samenstelling onzerzijds is nog niet afgevoerd en wordt later meegedeeld.

poeders gratis op proef worden gezonden, aan alle aanvragers, wat veel tijd en geld kost! Zou daarop ooit eene nabestelling kunnen volgen? Mij duikt verder commentaar hierbij is volkomen overbodig. Ik zou de zaak dan ook meer van den vroolijken kant willen beschouwen als Uw blad niet steeds was een ernstig blad, gewoon misstanden aan de kaak te stellen. Dat maakt de zaak, voor mij zeer onaangenaam, waarbij nog komt dat Uwe in 7200 exemplaren in de wereld gezonden aanval door andere bladen en zelfs personen, verder in mijn naam wordt uitgewerkt. Ik houd mij het recht voor U zoonoedig hiervoor aansprakelijk te stellen.

Hoe ik er dan toe kwam te handelen zooals ik deed bedoelde ik ter meer bevoegder plaatse eenmaal te kunnen medelen. En dan zal daarbij blijken hoe weinig steekhoudend Uw artikel was en dat daarbij geheel andere belangen in het spel waren als jacht naar geld! Gelukkig kan ik tevreden zijn met den opbrengst van mijn dorpspraktijk.

Imiddels wil ik U wel mededeelen dat om meer dan één reden U van mij geene advertenties meer zult aantreffen. De lust hiertoe is mij na deze onaangename ervaring wel wat vergaan!

Met dank voor de verleende plaatsruimte,

T. A. HOOFMAN.

***

De verklaring aan het slot van dit schrijven is reden dat wij dit thans opnemen. Het is anders onze gewoonte niet aan personen, die wij beschouwen als niet vrij te zijn van kwakzalverij de gelegenheid te geven in ons blad, door repiek reclame voor hun zaak te maken. Ons orgaan is een strijdblad, dat in het algemeen waarschuwt tegen ’t geer wij verkeerd achten. Wij doen dit na ernstig onderzoek en zien daarbij de noodzakelijkheid niet in, aan de talrijke personen die wij meenen te moeten bestrijden (wij doen het dikwijls ongaarne) telkens een exemplaar van het blad te zenden.

In de door den heer KEULEMANS onderzochte poeders werd als hoofdbestanddeel alléén aspirine aangetroffen en die poeders, als gratis-monster verstrekt, waren verzegeld van de in ons vorig no. opgenomen vragenbrief.

Meer wenschen wij over deze zaak niet te zeggen; het ingezonden stuk heeft ons niet overtuigd, dat wij gedwaald hebben.

Redactie.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening der Tandheelkunde

Den 14en Februari j.l. diende voor het Kantongerecht te ’s-Gravenhage de zaak tegen F. C. S. dentist, wonende aldaar Nieuwe Uitleg 30, ter zake het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde. Gedagvaard waren twee getuigen, die zich door beklagde hadden laten behandelen en wel beide door het doen trekken en plombeeren van kiezen. Beklagde erkent de feiten doch wil nog een soort verdediging voeren door de mededeeling, dat een der getuigen bij hem kwam met hevige kiespijn en hij het dadelijk geboden achte hier hulp te verlenen waardoor hij uit „noodweer” handelde. Voorts deelde hij mede als Amerikaansch tandarts te zijn gediplomeerd en dat hij thans de leden de Duitsche legatie bemilitair diende, zijnde hij (hij is Duitscher) tevens als tandarts benoemd om de geïnterneerde Duitsche militairen als zoodanig hulp te verlenen.

Ondanks alles acht de ambtenaar v/h Openbaar Ministerie de feiten bewezen en vordert een geldboete van f 25.—

CORRESPONDENTIE.

W. P. R. B. te R. Het onderzoek der kruiden is nog niet afgevoerd.

A. G. L. te R. Het middel is nog in onderzoek. Zoodra dit beëindigd is, zenden wij u de stukken terug.

P. J. S. Jr. te R. Tot ons leedwezen ontvingen wij van u geen antwoord op ons schrijven, zoodat wij niet weten, of gij aan het verzoek voldaan hebt.

P. M. R. te S. Ofschoon wij uwe opinie deelen en vermoeden dat hier inderdaad kwakzalverij in het spel is, zullen wij, teneinde zekerheid te krijgen, het middel aankopen en laten onderzoeken. Dus later meer hierover.

— Wij betuigen onzen dank voor de toezending van Het Centrum, waarin een advertentie voorkomt, bevattende een aanbeveling van den bekenden R. HAVERHOEK te Utrecht ten gunste van een klooster. Nu, zoo’n aanbeveling is, naar het ons voorkomt, niet te verwerpen; zoo de waard is vertrouwt men zijn gast.

J. C. S. te A. Het blad wordt te Dordrecht gedrukt. Van de verspreiding ten uwent is ons niets bekend; wend u daarom tot de administratie, Keizersgracht 239, te Amsterdam.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur. — Jaarverslag over 1917. — Rekening en Verantwoording over 1917.

Hoofdartikel: Provocatie.

Berichten: Officieel orgaan van de onbevoegde geneeskunstbeoefenaars. — Practische bestrijding in Zwitserland. —

Mededeelingen van verschillenden aard: Merkwaaardige overeenkomst. — Een behartigingswaardig woord. — Volksgeneeskunst en kwakzalverij. — De reclames van „Het Leven“. — Kwakzalverij en epidemie.

Rechtszaken: Een kwakzalver te Dordrecht.

Correspondentie.

Feuilleton: Uit den goeden ouden tijd. IV.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarverslag over 1917 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het jaar 1917 ging voorbij zonder dat onze vereeniging door den algemeenen wereldbrand al te zeer schade leed. Het ledental daalde met ongeveer 30, het kassaldo steeg met ongeveer f 200.— Twee onzer voormannen ontvielen ons, het zijn de heeren J. M. VAN ELK en P. KEG Czn., op wier bereidwilligheid wij nooit vergeefs een beroep deden en die wij in het vervolg noede zullen missen.

De propaganda werd, zoo goed de tijdsomstandigheden het toelieten, regelmatig voortgezet; 15 nieuwe Kwakzalversmiddelen werden door onze ijverige onderzoekers gewogen en te licht bevonden. Deze industrie schijnt den terugslag der tijden niet te gevoelen.

De mondelinge propaganda moest wegens de slechte financiële omstandigheden en de moeilijke reisgelegenheid zeer belangrijk worden beperkt.

Onder onze leden tellen wij 64 gezondheidscommissies en 80 afdelingen van het Groene- of Witte Kruis.

Dit jaar stelde de regeering de commissie, die een onderzoek zal instellen naar de wenschelijkheid van de z.g. vrije uitoefening der geneeskunde in; men vond daarbij blijkbaar geen aanleiding van onze langdurige ervaring partij te trekken.

Uit de rubriek-rechtszaken, in ons maandblad geregeld opgenomen, zien onze leden, dat de justitie ook dit jaar weer eettelijke gevallen van kwakzalverij heeft vervolgd en dat verschillende kwakzalvers veroordeeld zijn.

In dit verslag moet voor het eerst na vele jaren licht en schaduw worden verdeeld; aan onze regelmatige groei is voorloopig een eind gekomen en het feit dat na het opmaken onzer ledenlijst

een belangrijk aantal leden bedankte maant tot voorzichtigheid. Laat ons hopen, dat onze leden hun taak zullen begrijpen en door het voeren van propaganda ons dit verlies zullen vergoeden.

Het bestuur, dat zich voortdurend inspant

om de strijd tegen het bedrog aan te binden, mag toch in deze ook wel eens een bewijs van goeden wil van de leden ontvangen.

E. J. ABRAHAMS.

Secretaris-penningmeester.

Rekening en verantwoording over het jaar 1917.

INKOMSTEN.		UITGAVEN.	
Batig Saldo 1916	f 1887.93 ^s	Secretariaat.....	f 200.—
820 contributies	2460.—	Onkosten secretariaat	40.05
Extra bijdragen leden	38.20	Redactie	500.—
Restitutie inningskosten	80.50	Onkosten Redactie	52.92
Ned. Maatsch. tot bevord. der geneesk.....	50.—	Aankoop en onderzoek Kwakzalversmiddelen..	136.85 ^s
Idem Afd. Alkmaar en omstr.....	10.—	Propaganda	123.67 ^s
Idem Afd. den Haag en omstr	10.—	Drukken	1625.46
Idem afd. Gooi en Eemland.....	10.—	Lidmaatschap Groene Kruis	15.—
Ned. Maatsch. ter bevord. der Pharmacie.....	25.—	Gezondheidsregeling	5.—
Idem Departement Amsterdam	10.—	Persinlichtingen	51.89
201 abonnementen	251.25	Reiskosten, en algemeene vergadering	138.60
Restitutie inningskosten	19.70	Inningskosten.....	96.52 ^s
Extra bijdragen	2.50	Kosten in het beheer	1.80
114 Boekhandel-abonnementen	114.—	Batig saldo 1917.....	2056.73
Verkoop boekje	31.54		
Rente 1916	43.88		
	f 5044.50 ^s		f 5044.50 ^s

Accoord bevonden, de commissie tot nazien van de Rekening.

C. HUGENHOLTZ.
F. BLOMBERG—SWART.
Dr. C. HIJMANS.

Accoord bevonden, het dagelijksch bestuur.

P. W. DE KONING.
A. LIND.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

Provocatie.

‘t Is niet voor het eerst, dat wij over dit onderwerp schrijven. Aanleiding om er thans weer op terug te komen vonden wij in het onderstaand stuk, door de Redactie van het *Maandblad van de Vereeniging van Drogisten (Apothekers-Advisanten)* overgenomen uit de *Gooi- en Eemlander*.

„EEN JACHT OP BEKEURINGEN.

Men had het nuttig en noodig geoordeeld, dat de Hilversumsche drogisten eens werden gecontroleerd, of zij zich wel stipt houden aan de wet in 1865 uitgevaardigd, waarbij het aan hen verboden werd zekere medicamenten onder een bepaald gewicht of bepaalde hoeveelheid te verkoopen.

De roem van gezond, schoon Hilversum begon reeds duchtig te tanen, toen bij de invoering der melk-distributie bleek, dat 70% der Hilversumsche bevolking aan allerlei kwalen laboreerden en thuis behoorden in de rijen der zwakken, die hun dagelijksch extra-glaasje melk onmogelijk konden missen. Wat zou er echter van terecht komen, als de een of andere drogist of misschien allen tegelijk door het verkoopen van carbolwater, lysol, of wonderolie eenige dorpsgenooten naar

de andere wereld hielp? Daarvoor diende gewaakt en een scherpe controle moest worden uitgeoefend. Maar wien daarmee te belasten? De drogisten waren zoo gewiekst en lieten zich niet zoo makkelijk nemen. Het oog viel op den jongsten inspecteur; deze was hier nog niet zoo goed bekend en indien hij beleidvol te werk ging, dan kreeg hij er vast een paar op de bon.

Wanneer hij in uniform zijn slachtoffers bezocht, zou het resultaat nihil zijn; dus de jacht moest geschieden in politiek. Nu verdwijnt bij dezen inspecteur alle aanzien, als hij uniform en sabel aan den kapstok hangt en in zijn sober burgergewaad ziet men in hem slechts den jongeling met zonnig gelaat, voor wien men geen vreeze behoeft te koesteren. Bovendien zweefde er in zijn hals, onder een laag pleisters een steenpuis en aldus uirgerust werd met een medelijdend gezicht de heer Hasselo in de Schoutenstraat bezocht.

— „Meneer, heeft u voor mij 5 cents lysol?”
— „Vijf cents lysol, meneer? Het fleschje kost alléén meer, U zult iets meer moeten nemen.”
— „Geeft u dan maar 50 gram.”
— „Met genoegen.”
De heer Hasselo maakte het fleschje lysol gereed en gaf het zijn klant over.

Deze betaalde het bedrag, maakte zich bekend als inspecteur van politie en deelde mede dat hij proces-verbaal zou opmaken wegens overtreding der Wet op de Artsenijbereidkunde.

De heer Hasselo toonde zich diep verontwaardigd over zulk een optreden van de politie en meende, dat men daar een karakter voor moest hebben om zulk een overtredding te provooceren. Dan waren er voorheen andere inspecteurs bij hem geweest, die zich van hun taak op een humaner manier kweten.

De politie-inspecteur antwoordde daar alleen op, dat hij een en ander in zijn proces-verbaal zou vermelden en verliet den winkel om een ander slachtoffer op te zoeken. Dit was de drogist Vogelenzang in de Kerkstraat, of liever zijn vrouw die juist in den winkel stond, toen de inspecteur-in-politiek binnen trad.

— „Juffrouw, mag ik van u 100 gram carbolwater?”

De juffrouw keek haar cliënt eens aan, monsterde diens bepleisterde steenpuist en dacht: „Ja ventje, een beetje carbolwater zal je wel goed doen.” Of meneer een fleschje bij zich had? Neen dat had hij niet. De juffrouw goot voor 5 cents carbolwater in een fleschje van 4 centen, gaf het aan den meneer en nam 9 centen in ontvangst. Het spelletje begon toen opnieuw.

— „Het spijt mij wel, juffrouw, maar ik ben van de politie. U is in overtreding, dus mag ik uw naam weten? U krijgt een proces-verbaal.

— „Gunst, meneer, ik heb er heelemaal niet bij gedacht. U moet weten uw steenpuist, ... maar geef mij het fleschje dan maar terug, hier zijn uw negen centjes.”

De inspecteur beduidde de juffrouw dat zulks niet ging en verliet de drogisterij met de voldoening een tweede bekeuring te hebben gemaakt.

De derde drogist, die hij met een bezoek verzeerde, was de heer Verhaaff in de Spoorstraat, waar 25 gram perubalsem werd besteld.

— „Och, meneer, die is veel te duur, indien u 25 gram wenscht, zult u diep in den zak moeten tasten.”

— „Is dat goed dan zoo duur?”

— „Ja meneer, 100 gram kost zes gulden”; de drogist keek eens even met een kennersblik naar des inspecteurs's steenpuist en vervolgde, „aan 5 gram heeft u voldoende.”

— „Goed, geeft u mij dan maar 5 gram.”

Nauwelijks was de inspecteur in het bezit van zijn 5 gram perubalsem, of daar ging het weer.

— „Het is zeer onaangenaam, maar ik moet u verbaliseren wegens overtreding der Wet op de Artsenijbereidkunde.”

Natuurlijk was de heer Verhaaff ten hoogste verontwaardigd, doch er was niets aan te doen. Zijn naam werd geplaatst op het zondenregister naast die zijner collega's.

FEUILLETON.

UIT DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

4)

Wij gaan verder met de „wetenschappen” van vóór 200 jaar. We blijven maar bij de oude spelling.

De *machine* van het menschelyk lichaam is zodanig gesteld, dat het zelve zeer groote beroertens kan ontvangen van de minste beweging der voorwerpen, dewelke met deszelfs gesteltheid niet overeenkomt. Als iemand zeer schielijk zich in de stralen van de zon begeeft, zal het dikwils gebeuren, dat, zo ras de stralen van de zon, de eindjes van zyn haar nauwelijks aanraken, (om zo te spreken) in zyn hoofd, en vorder door zyn geheele lichaam die *verhemente* beweging verwekt word, dewelke wij *niezen* noemen. Op 't enkele gezicht van boven van een hoogen tooren na om laag, zullen zommige menschen een zwymelinge en ontroeringe des ganschen lichaams gewaar worden. Als iemand op de zee gedurige walginge gevoelt, en niet aan het overgeeven kan geraaken, bevelen gewoonlijk de zeelieden dat zodanige benaauwde zee zieken op het boord van het schip moeten gaan leggen en zeer sterk hun gezicht vestigen op de voorby snorrende watergolven, waar door zy datelyk aan het overgeeven geraaken. *Ik hebbe zelfs*, (zegt de Heer BOYLE) *als ik gezondheids-halve eens wilde comeeren zulks dikwils ondervonden.*

Door het enkele kittelen van een veder onder aan de plant van de voet, word het geheele lichaam, en alle deszelfs deelen en spieren in hondert bogten bewogen, zelfs tot de spieren en trekken van het aan-

Nog was de inspecteur niet tevreden met zyn succes. Hij liep nog eens even binnen in den winkel van den drogist Akkerman in de Leeuwenstraat, waar hij eveneens de juffrouw aantrof.

Eenigszins bedeesd vroeg hij om 50 gram wonderolie.

De juffrouw zag eens naar den bloeden jongeman en den steenpuist gewaar wordende, gaf zij hem gelijk; een goed purgeermiddel zou hem wel van de kwade stoffen bevrijden. Men kan zich echter haar verbazing en verontwaardiging voorstellen, toen ook haar een proces-verbaal werd aangezegd, zoodra zij de gevraagde wonderolie had gegeven.

Nog bij eenige andere drogisten trachtte de inspecteur zyn aantal bekeuringen te vermeerderen, doch tevergeefs, men had elkander ge-waarschuwd.”

Het *Maandblad van de Vereeniging van Drogisten* doet dit stuk vergezeld gaan van de volgende opmerking, met vette letter gedrukt:

„POLITIEWERK”?

Naar uit de bladen blijkt is in een van onze steden weer een ijverige politieman bezig geweest verschillende overtredingen uit te lokken, want ook dit edelaardig bedrijf schijnt soms tot het „politievak” te behooren. Vier slachtoffers werden gemaakt! Is zoo'n handelwijze te verdedigen? En heeft, zoo vragen wij nu eens voorloopig in gemoede, de politie in den tegenwoordigen tijd geen nuttiger en beter werk te doen om drogisten met of zonder bekwaamheid te verleiden om voor 5 of 10 cent hen tot eene overtreding te nopen?

Ieder zij dus voorzichtig en helpe mede om dergelijke provocaties waardeloos te maken. Collega's, oogen en ooren open! Organiseert U en zoo Gij uw plicht begrijpt, ook al zijt gij geen lid van de eene of andere vakvereeniging, waarschuwt elkander!”

De Redactie van het *Maandblad* maakt zich ten onrechte boos; de politie doet niets meer dan haar *plicht*; zorg te dragen dat de bestaande wettelijke voorschriften niet worden overtreden. In het onderhavige geval kan men moeilijk anders het bewijs leveren, dat er overtreding plaats heeft, dan door de handeling, die *verboden* is, uit te lokken. Anders ware het, wanneer de verkooper geweigerd had het gevraagde af te leveren en de kooper op levering had *aangedrongen* maar hiervan blijkt geen sprake te zijn. Vrijwillig is aan het verzoek voldaan, een bewijs dat men gewoon is de wet als niet bestaande te beschouwen.

Dat woord *provocatie* speelt altijd een groote rol — ook bij de verdedigers — wanneer een overtreder van de pharmaceutische wetten voor

gezicht *inclus*, gelyk wy dikwils zien, dat de menschen, dewelke zulks niet veelen kennen, daar door gedwongen worden te lachen, en alderhande, vreemde *posturen* te maaken. Als wy dan begrypen, dat zodanig een geringe beweging, als die van een veder aan de plant van de voet, zulke verafgelege deelen, als de spieren van het aangezicht enz. kan aan het bewegen brengen, begrypen wy daar uit openbaarlyk:

1°. de algemeene deelachtigmakinge van alle de deelen onzes lichaams, in 't geval van ongewoone aandoeningen, of lydingen van het eene of het ander byzonder deel.

2°. Hoe door de aldergeringste, ja dikwils onzichtbare oorzaaken, in het menschelyk lichaam komen voortgebracht worden zeer sterke bewegingen, braakingen, trekkingen van leden, stuipen, opstygingen, stilstand, of ook wel zwaare ontroeringen der zappen, beroertens bezwymingen enz.

3°. de mogelykheid, dat door de *Amuleta*, of zaaken dewelke iemand aan zyn lichaam draagt, of uitwendig op hetzelfde *apliceert*, zomtjids de ziekten komen genezen worden.

Elk mensch kan in zich zelfs ondervinden, welke aandoeningen hy dikwils gevoelt, op het enkele gehoor van het krassen van een vyl, van het droog schuuren van metaal, van het kryten van een wiel, het welk niet bestreken is met wagensmeer. Zommige menschen krygen daar door zomtjids zodanig een sterke dreuninge in hun hoofd, dat hune tanden als doof van gevoel worden. De Heer BOYLE verhaalt, dat een van zyne dienstboden zomtjids het bloed uit het tandvleesch konde springen, door de krassende bewegingen, die door het slypen van een mes veroorzaakt word.

(De geleerde heer bedoelt natuurlijk het krassende geluid en niet de „beweging.” B.)

Henricus ab Heer verhaalt, dat een zekere *Dame*

den rechter wordt gedaagd. Maar norgmaals, hoe kan er anders worden gehandeld, wanneer dag aan dag in het publiek — per advertentie — wordt aangekondigd dat er handelingen gepleegd worden die bij de wet verboden zijn en waarvoor een positief bewijs noodig is? Zou iemand gelooven, dat wanneer de Inspecteur te Hilversum naar carbol gevraagd zou hebben, onder mededeeling dat het hem te doen was om te zien of de wet ook werd nageleefd, dat hij zijn doel zou hebben bereikt? Het „waarschuwt elkaar” in het bijschrift van de Redactie van het *Maandblad* zegt genoeg.

En nu enkele woorden over de overtreding zelve.

In de wet, regelende de uitoefening van de artsenijbereidkunde van 1 Junij 1865 S. 61, is uitgegaan van het beginsel, dat de aflevering van geneesmiddelen aan het publiek in het klein alléén behoort te geschieden in de apotheken. Art. 30 van die wet regelt deze bepaling; z.g. drogisten en apothekers-assistenten, die zich drogisten noemen mogen derhalve zekere met name genoemde geneesmiddelen niet beneden een opgegeven hoeveelheid verkoopen; doen zij het wel, dan maken zij zich aan wetsovertreding schuldig. *En dat doen zij allemaal*, of ten minste bijna allen. Daargelaten nu, dat mildere bepalingen misschien gewenscht zouden zijn, is het, op 't oogenblik, *nu de wet nog van kracht is* de plicht van hen, die voor de toepassing van onze wetten hebben zorg te dragen, op de naleving te letten.

In zóóver gaat echter deze zaak buiten ons om en buiten de zaken, waarmee onze Vereeniging en haar *Maandblad* zich bezig houden. Maar voorloopig zijn wij bij een strikte toepassing van het bedoelde art. 30 nog ten zeerste geïnteresseerd. Herhaaldelijk hebben wij reeds betoogd dat, bij onze geheel onvoldoende wetgeving ter beteugeling der kwakzalverij, *juist dat art. 30* nog eenig houvast geeft om den verkoop van kwakzalversmiddelen te beletten. Blijkt het dat zoo'n middel een van de aangewezen middelen bevat en wel beneden de daarvoor bepaalde hoeveelheid — *en wordt dit middel door een wegens zyn ambt bevoegde aangekocht* — dan kan tot vervolging van den kwakzalver of zyn helper worden overgegaan en is er reeds menigmaal veroordeeling gevolgd.

Dat zich nu niemand van de heeren Drogisten (Apothekers adistenten) aan den verkoop van kwakzalversmiddelen schuldig maakt, zal wel geen hunner durven beweren; de wetgever moge dus het oog op hen blijven houden. Dat daardoor de verkoop van bedoelde middelen, zelfs bij strenge toepassing van de wet, geheel zou belet worden weten wij wel beter. Apothekers kunnen

met een byzonder overval gekwelt wierd, het welk haar doods gelyk konde maaken, en voortgebracht wierd op het hooren van het een of het ander geluid, het zy van een klok, of zelfs van een harde stem; en dat dit overval afhankelijk was van de gesteldheid van haar lichaam, (dat zal wel B.) zulks bleek, om dat deze *Dame* door het gebruik van 't Spa-water en andere geneesmiddelen hersteld wierd.

(Waarom niet alleen door Spa-water, dat zou veel aardiger, pakkender zijn geweest. Die „andere geneesmiddelen” bederven nu alle indruk weer. Jammer B.)

Ik kenne zelfs een voortreffelyke juffrouw, dewelke niettegenstaande haar zeer bekwaam verstand en oordeel, niet kan beletten, van niet alleen hevige te schrikken op het hard schellen of kloppen aan de voordeur van het huis, daar zy zich in bevindt, maar zelfs dikwils geheel als weg te zwymen en als half dood te schyaen. Zomtjids zal een vrouw de op styginge krygen op een hard woord, of op het gezicht van eenige zaak, of op de reuk van muskus, civet, of amber enz.

Dat de zeer fyne en onzichtbare uitvloeizels zomtjids grooter vermogen hebben op de ziekelyke lichaamen, als op de gezonde, blykt zeer dikwils, en zelfs kan dit verstreken tot een voorbeeld, dat daarom zommige *Amuleta* komen werken op ziekelyke, zwakke of kwynende lichaamen, terwijl die zelfde *Amuleta*, geen de minste veranderinge aan gezonde lichaamen toebrengen. (Toch wel „veranderinge en verbetering” meestal, in de portemonnaie van den kwakzalver. B) De zeer fyne en onzichtbare uitvloeizels, dewelke door de lucht zwerven, op dien tyd als de Dampkring in baarensnood van een hevige storm is, (mooi gezegd. B) verwekken aan de graveelgelyche jichtige, schourbuikige, *hypochondriacque*, en andere

door het artikel 30 niet getroffen worden en helaas! het valt niet te ontkennen, er zijn apothekers, die er geen bezwaar in zien als helpers van de kwakzalvers op te treden die zelfs het eervolle beroep van kwakzalver uitoefenen.

Maar beter een half ei dan een ledige dop.

BERICHTEN.

Als officieel orgaan van den Bond van niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der Geneeskunst van het Comité tot verkrijging van wijziging der wet op de geneeskunst en van den Kring van onafhankelijke beroepsmagistraten is thans verschenen het eerste nummer van „Voor Vrijheid en Recht”, een maandblad gewijd aan de belangen der niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst. Behalve een begripsverklaring biedt het eerste nummer een artikel van mr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN over „Vrijheid van uitoefening der geneeskunst”, bovendien kritiek op de handwijze der staatscommissie. (K.B.31 Juli 1917). (N. Rott. Ct.)

Practische bestrijding der Kwakzalverij in Zwitserland. Het Bull. d. Schw. Gesundheitsamtes geeft in No. 4, 5 en 6 van dit jaar de bepalingen over den verkoop van geheimmiddelen in Zürich. Met name worden een aantal middelen, niet minder dan 590, genoemd, waarvan de aankondiging en de verkoop in Zürich is verboden. Omdat echter voortdurend nieuwe, niet onderzochte middelen opduiken, is bovendien het aankondigen van andere middelen verboden, totdat de uitgevers, advertentiebureaux, enz. een bewijs kunnen overleggen, dat een aankondiging van het middel opgenomen mag worden. Een radicale en aanbevelenswaardige maatregel.

De Zwitsersche en daarvan weer de Zürichsche „kwakzalvers ijverheid” wordt er in de eerste plaats door getroffen. De producten van Nederlandsch bedrog zagen we, op de Haarlemmerolie na, niet op de lijst. We zouden, naar de uitstallingen op de Jaarbeurs te oordeelen, anders het verheffend schouwspel kunnen genieten, dat thans, onder allerlei lugubere namen, ook de naam van een Nederlandsch apotheker te vinden zou zijn.

(Pharm. Weekbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Merkwaardige overeenkomst.

In het Maandblad van October 1917 bespraken wij de *Tinctura van Dr. Polanimeo* (een middel tegen stotteren), aangeboden door de Chem. fabriek „De Adelaar”, kantoor N. Markt te 's-Gravenhage en in ons no. van Maart j.l. de *Droppels van dr. Petschillof* (tegen vallende ziekte) aangeboden door het Chem. laboratorium 39 Wilhelmstraat den Haag.

zieken of zwakken, dikwils onverdragelijke pynen, beaauwtheden enz. terwyl ondertusschen de gezonde niets ongewoons in hunne lichaamen gewaar worden. (Toch wel. Mijn likdoorn kan geweldig „likken” of steken als de Dampkring in barensood is.

En mijn schoonmoeder voelt kou op haar rug, als er sneeuw in aantocht is. Komt altijd precies uit, waarde Heer B). Zommige menschen krygen een draayinge voor de oogen, of geraaken zelfs aan het braaken, wanneer zy achter uit ryden in een koets.

Een verandering in de dispositie van het lichaam kan dikwils de aldersterkste menschen in een staat stellen, dat zy niet kunnen verdraagen zaaken, dewelke zy anderzins dagelyks gewoon zyn zonder het alderminste letzel te gebruiken, gelyk wy dagelyks zien zelfs in de sterkste en alderrobuste arbeiders, wanneer zy door den arbeid zeer verhit zynde, door het al te schielijk driaken van een glas koud bier of water, dikwils of zeer zwaare ziekten, of een haastige dood op hun hals haalen, daar integendeel niet alleen zomtyds het koud water hun dagelyksche drank is, maar zelfs aan zommige menschen voor een groot hulpmiddel wordt verstrekt des morgens tegens de verhitte gal, tegens de dampen en opstygingen van de moer (! B) en verscheide andere gebreken.

Wat reden zouden wy hebben, om niet te gelooven, dat de onzichtbare uitvloezels uit de Amuleta de ziekten in zommige gevallen kunnen geneezen, en op de inwendige deelen en zappen werken, daar wy dagelyks zulks zien gebeuren door 't rooken?

Zommige geneezen de roode loop of graauwe loop, door te zitten over een pot, met de waassens of rook van de eene of de andere wortel of kruidt, of diergelyke zaak. De klistereen (lavementen B) uit de rook van

Dus twee verschillende leveranciers, die alle twee met den vreemden naam van zoo'n vreemden dokter aankomen, zou men zeggen!

Is dit vermoeden wel juist?

Zoo ja, dan staan wij vol verwondering over de merkwaardige overeenkomst die, behalve in het gebruik maken van dergelijke wondernamen, ook in andere opzichten bij die twee (!) firma's bestaat.

Wanneer men op de advertenties, door de fabriek en het laboratorium de wereld ingezonden, schrijft krijgt men als antwoord een circulaire, die aldus luidt:

Voor de tinctura van Dr. Polanimeo:

's-Gravenhage
datum postmerk.
M.

In beleefd antwoord op Uwe aanvraag diene het volgende:

In den tegenwoordigen tijd komt het stotteren of z.g. hikkelen in 't spreken, enorm meer voor, dan in vroegere tijden. Of dit nu komt door verzwakking der menschheid, hetwelk ontstaat o.m. door de drukkende omstandigheden voor het bestaan, en bezorgdheid der Maatschappelijke en staatkundige toestanden, etc.; dit staat vast, dat bij iemand die stottert, „de zenuwen” de hoofdtoon voert.

Vele proeven, al jaren lang, zijn er genomen om het stotteren te doen verdwijnen, alles echter zonder of weinig resultaat. Doch de mannen der wetenschap gingen door met zoeken naar het middel, hetwelk $\frac{1}{3}$ onzer bevolking in Europa noodig heeft. Want wat is verschrikkelijker dan dat iemand (vooral een volwassen persoon) zich niet kan mengen in een aangenaam, vloeiend, gezellig gesprek?

Hoeveel zakenmenschen ondervinden fi-

Voor extractum Dr. Petschillof.

Chem. Laboratorium
39 Wilh. v. Pruisenstr.
's-Gravenhage.
's-Gravenhage,
datum heden.
M.

In den tegenwoordigen tijd komt „vallende ziekte”, of ook genoemd „Toevallen” veel meer voor, dan in vroegere tijden. Vele doctoren wijden er zich aan om de oorzaken van deze ellende op te sporen.

De meeningen over de oorzaak van „vallende ziekte” loopen nogal uiteen.

Zoo zegt Dr. „Friedrich von Esmerch” in zijn boek „Eerste hulp bij plotselinge ongelukken”: *Vallende ziekte is een ziekte van de hersenen.*

De groote Fransche Schei- en Natuurkundige „Raspail” daartegen zegt: de oorzaak van vallende ziekte, stuipen etc. is: *de werking van vreemde vergiften, vreemde lichamen of wormen op de zenuwen.*

De spoel- en lintworm veroorzaken dikwerf de „vallende ziekte” daarom is het aan te raden de ingewantswormen en voornamelijk den lintworm te verdrijven.

de Tabak tegens de zwaare kolyk-pynen zyn nu algemeen bekend. De Heer BOYLE getuigt, dat iemand van een zwaare scheurbuik en een voortetende zweer geneezen wierd, door de gedurige rook van een poeder, het welk, indien dit poeder uit kwikzilver is bereid geweest, en deze ziekte in de plaats van de scheurbuik een voortetende zweer is geweest uit een Venus-ziekte, zeer wel geloofd mag worden. (Nu zét hij weer wat B).

Zien wy niet dagelyks (hij ziet zoo dagelyks nog al wat! B.) als van de dood opwekken de menschen in den overval van de vallende ziekte, bezwyminge, flauwte, alleenlyk door aan de neus te houden de geest van hartshoora, van ammoniakzout enz.?

Welk een uitmuntend vermogen de onzichtbare uitvloezels, de welke in de lucht zwerfen bezitten, blykt openbaarlyk tot groot Cairo in Egypten, want, als in die Stadt een zeer wreede en voortkruipende pest grasseert, worden volgens de getuigenisse van Prosper Alpinus alle de zieken en de geheele stad van de plaage verlost, zo ras als met het begin van de maand Juny de noordelyke winden beginnen te waayen het welk bevestigd word door de getuigenisse van een Engelsch Heer, die lang tot groot Cairo gewoond heeft, en die een zeer goede kennis van den heer BOYLE was.

Van welk een uitnemenden dienst en nut de uitwendige wrijving van ons lichaam is, tot onderhouding van onze gezondheid, geneezinge van verscheide wangedaantens en kwyziekteas, blykt uit de getuigenisse van onzen vermaarde Pisa, wegens de geneezingen, dewelke verricht worden door de eenvoudige Brasiliana, alleenlyk met wryven en smeeran van de uitwendige deelen des lichaams. Als wij zou-

nancieele schade, doordat ze hun wil en gedachten niet kunnen uitspreken?

Thans heeft de Italiaansche professor Dr. Polanimeo, een vloeisofsamengesteld, hetwelk daar ten lande schitterende resultaten geeft.

Het gebruik van 1 flacon „Tinctura Dr. Polanimeo”, geeft het bewijs, dat het stotteren vermindert en dan verdwijnt; mits men goed acht geeft op de gebruiksaanwijzing en gegevens, welke moeten worden opgevolgd.

De prijs van 1 flacon is f 5.— Doch U betaalt f 2.50 plus f 0.25 porto bij ontvangst en de andere f 2.50 pas, nadat U ons bericht heeft gezonden van Uwe tevredenheid door het gebruik.

Het wordt alleen verstrekt op voorwaarde dat: zoodra het stotteren geheel verdwenen is U er ons van bericht, erge wij van Uw naam ook gebruik kunnen maken in 't belang van allen die aan bovenbeschreven last onderhevig zijn.

Hoogachtend,
Chem. en Pharm. fabriek
„De Adelaar”,
Nieuwe Markt 18
Molenstraat 18a
Kantoor N. Markt 18”

De Russische professor „Petschillof” heeft thans na jaren zoekens, droppels uitgevonden, welke den lijder (es) aan „vallende ziekte” in korten tijd geneest. Het schijnt dat deze professor in hoofdzaak werkt op de zenuwen en ze zoodanig weet te kalmeeren, dat de toevallen zoo niet geheel wegblijven, toch enorm verminderen.

Vele proeven tegen deze lastige kwaal zijn er door verschillende doctoren in de loop der jaren genomen, zonder resultaat.

Thans schijnt „dr. Petschillof” hem in zijn macht te hebben.

„Extractum Dr. Petschillof” wordt 3 x daags 6 druppels op water ingenomen.

Doch men moet verder op de gebruiksaanwijzing letten, welke zich bij elke flacon bevindt. Deze bevat raadgevingen en wenken, welke, zoo ze goed worden opgevolgd „den aan vallende ziekte” lijdende persoon van onschatbare waarde zijn. Vele resultaten ook hier in Nederland, zien wij.

Het gebruik van één flacon „Extractum Dr. Petschillof” bewijst, dat de toevallen verminderen en op den duur verdwijnen, mits men let op de gegevens, welke in de gebruiksaanwijzing voorkomen.

De prijs van 1 flacon is f 5.— U betaalt f 2.50 plus porto bij ontvangst en f 2.50 nadat U ons bericht heeft gezonden van Uwe tevredenheid door het gebruik.

Het middel wordt al-

den bybrengen de voorbeelden van de zwaare kolyk-pynen, jicht-pijnen, slaapziekten, ylhoofdigheid en ontelbare andere harsen en zenuwkwalen, alleen door 't aanstellen van blinde koppen, die geneezen worden, wy zouden (om zo te spreken) geen eind krygen.

Als wy over deze zaaken leezen de *Medicina Gymnastica* der aloude Grieken, bij *Mercurialis*, by *Galenus*, by *Paulus Aegineta* by *Oribasius* enz. moeten wy verwondert staan over de uitmuntende geneezingen, dewelke verricht worden door wryvingen en smeeringen des lichaams.

Hoe kragtig zomtyds een enkelde beweging van de gedilde lucht op ons lichaam kan werken, toont de Musyk dagelyks; de klanken en overeenstemmende toonen kunnen, als wy zeer aandachtig op de aangenaamheid van dit geluid zijn, onzen geest op alderhande wyzen beweegen, in ons verwekken vrolykheid en vreugde, en ons lichaam in alderhande posturen stellen; ons gezicht, de spieren van ons aangezicht, handen en voeten, zonder dat wy dikwils zulks zelfs eens merken, als aan den gang brengen. Door de kragt van de Musyk word de gevaarlijke Napelsche ziekte (namentlyk het *Tarantismus*, welke door een fenynige steek van een spinnekop, de *Tarantula* genaamd, veroorzaakt word) geneezen. De wyze, op welke deze geneezing geschiedt, kan de Leezer vinden by de vermaarde Schryvers Robertus Pantarus, Epiphanius Ferdinandus, Matthiolus, G. Baglivus, en verscheide andere groote mannen.

W. H. B.

(Wordt vervolgd).

leen verstrekt onder voorwaarde U ons bericht zodra de „toevallen” niet meer voorkomen, opdat wij van Uw naam gebruik kunnen maken in 't belang van allen die aan bovengenoemde last onderhevig zijn.

Achtend
Chemisch laboratorium.
Den Haag.”

Is zoo'n overeenkomst niet opvallend? En geeft zij niet te denken?

Een behartigenswaardig woord.

Prof. P. v. D. WIELEN heeft bij gelegenheid van het 8e lustrum der Pharm. Studentenvereniging „Luctor et Emergo” een toespraak gehouden over: *De taak van den apotheker bij gebruik van geneesmiddelen* en daarbij aan het slot het volgende gezegd:

„Ook zonder wettelijke maatregelen moet de gemeenschap er op kunnen vertrouwen, dat zij in de apotheek een instituut bezit van onbegrensde betrouwbaarheid en dit is alleen mogelijk, wanneer groot verantwoordelijkheidsgevoel met groote kennis gepaard gaat bij den apotheker.

Boven wetenschappelijke waarheid staat de morele waarheid; deze kan door ieder worden benaderd voor zich zelf; voor zoover het de uitoefening van Uw aanstaand beroep betreft, behoeft niemand U regels te geven. Ook zonder dat iemand het U vertelt, weet Ge, dat Ge moreel verkeerd handelt, indien Ge de taak, die Ge op Uwe schouders hebt genomen, afwentelt op de schouders van Uwe ondergeschikten; geen beroep op hetgeen Ge bij anderen hebt waargenomen, kan U helpen in Uwe verdediging tegen U zelf; niemand behoeft U te vertellen, dat, wanneer Ge van Uw wetenschap op onrechtmatige wijze gebruik maakt, Ge immoreel handelt, b.v. wanneer Ge voor het voorbeeld van velen van Uwe buitenlandsche en gelukkig slechts van een enkele van Uw a.s. Nederlandsche collega's, geheimmiddelen in den handel brengt en Ge U met misbruik van Uw titel tracht te verrijken, door te speculeeren op de lichtgeloovigheid der menigte.”

Volksgeneeskunst en Kwakzalverij.

De Gezondheid bevat een referaat van een proefschrift van Dr. M. A. VAN ANDEL, arts te Gorinchem, over Volksgeneeskunst in Nederland, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Men moet een scheiding maken tusschen de eigenlijke volksgeneeskunde en de kwakzalverij. Moge beide soms al in keuze van middelen en in vertrouwen op de lichtgeloovigheid van hun publiek een treffende overeenkomst vertoonen, een overeenkomst, die gemakkelijk uit hun gezamenlijken oorsprong kan worden verklaard, toch bestaat er een fundamenteel verschil tusschen beide, n.l. dat de volksgeneeskunde belangeloos werkt en van het genezen geen vak of onderneming maakt. Voor de kwakzalverij daarentegen is de commercieele zijde hoofdzak en in haar meest modernen vorm treedt zij zelfs als zuivere koopmanszaak, bijv. als naamlooze vennootschap, op.

Men moet echter niet uit het oog verliezen, dat de zoeven getrokken grens een kunstmatig is. Inderdaad bestaan er tusschen volksgeneeskunde en kwakzalverij allerlei overgangen.

* * *

In iedere stad en ieder dorp vindt men personen, die zich in den roep verheugen, dat zij over genezende krachten beschikken of geheime recepten en geneesmiddelen bezitten, waarvan de geneesheeren totaal onkundig heeten te zijn. Meestal wordt door hen dan ook die hulp belangeloos verstrekt; de wetenschap, dat zij in het bezit zijn van een, hun alleen bekend, onfeilbaar middel, schijnt streelend genoeg voor hun eigenliefde, om daarvoor geldelijk voordeel prijs te geven.

Anderen echter stellen zich hiermede niet tevreden. Wel heet het dat sommige bezweerders en strijkers alleen met succes kunnen behandelen,

wanneer ze voor hun hulp geen belooning vragen, doch zij wijzen daarom een vrijwillig gegeven geschenk niet van de hand; velen zelfs rekenen daarop als rechtmatige vergoeding voor hun verstrekte hulp. Hier nadert men het gebied der kwakzalverij.

Nu volgt de volksgeneeskundige, die voor zijn hulp een honorarium verlangt, maar nog steeds de behandeling als bijvak beschouwt; blijkt hem echter die oorspronkelijke bijverdienste loonder dan zijn eigen beroep, dan geeft hij zich geheel aan de kwakzalverij over, ontloopt zich als „natuurgeneeskundige” en „uroscop”, gaat vaste spreekuren houden en zijn patiënten tegen een vastgesteld tarief behandelen.

Hier houdt de volksgeneeskunde op en begint de kwakzalverij.

Er bestaat bovendien nog een ander onderscheid: kwakzalverij is een grove vorm van oplichterij, terwijl de volksgeneeskunde te goeder trouw is en vast vertrouwen stelt in de werkzaamheid harer voorschriften.”

De reclames van „Het Leven”.

Reeds meermalen waren wij genoodzaakt de aandacht te vestigen op het feit, dat het Weekblad *Het Leven* niet alleen talrijke kwakzalverijen in de redactie-kolommen aanbeveelt maar die aanbeveling van illustraties vergezelt doet gaan. Of de Redactie door die in het oog vallende reclame, waarvoor de verantwoordelijkheid geheel op haar valt, aan het algemeen belang schade doet, schijnt haar niet te hinderen, zij zal wel weten, waarom zij op deze wijze in het belang der kwakzalvers optreedt. Ergerlijk en gevaarlijk is de onderstaande reclame in een van de laatste no's van het weekblad verschenen:

„*Maxima Doctrina*. Maxima Doctrina is een middel om menschen, die aan tuberculose lijden zoo mogelijk te genezen. Dit middel wordt reeds jaren in den handel gebracht door den heer J. VAN OOSTRUM, Koningsplein 25, Den Haag.

Wij hebben voor ons liggen, een boekje, hetwelk door genoemden heer wordt uitgegeven en waarin tal van namen en adressen voorkomen van personen, die geheel of bijna genezen zijn; deze personen zijn gaarne bereid belanghebbenden de noodige inlichtingen te verschaffen. Waar de vreeselijke ziekte duizenden slachtoffers maakt, zou het werkelijk aanbeveling verdienen dit anti-tuberculosemiddel eens te beproeven.”

Het zou „werkkelijk aanbeveling” verdienen als aan dergelijke *aanbevelingen* paal en perk kon worden gesteld.

Kwakzalverij en Epidemie.

Wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht. Reeds meermalen is er door ons op gewezen, dat onder de gevaren verbonden aan de z.g. vrije uitoefening der geneeskunst, niet het lichtst te tellen is de omstandigheid, dat de onbevoegden niet in staat zijn besmettelijke ziekten te herkennen en dientengevolge de verspreiding bevorderen.

Door de tegenstanders van het zogenaamde artsenmonopolie wordt over deze zaak nog al vluchtig heengegleden, zooals wij weer merken uit een dezer dagen gevoerde correspondentie.

Wij willen den geachten schrijver — en ook anderen, daarom plaatsing in dit blad — eens wijzen op volgende mededeelingen, ontleend aan het 38ste jaarverslag van den gezondheidsdienst in Saksen:

Het optreden van een kwakzalver te *Auerswalde* gaf den districts-arts aanleiding tot een aanklacht bij het gerecht. De man had de ziekte eener vrouw niet als diphtheritis erkend, door verkeerde behandeling waarschijnlijk den dood der vrouw veroorzaakt en *door het niet-toepassen van de noodige maatregelen er toe bijgedragen dat de kinderen eveneens door die ziekte werden aangeast* en misschien ook het optreden van eenige diphtherie-gevallen bewerkt in een bakkersfamilie waarvan de verspreiding van die ziekte in ruimer kring het gevolg is geweest.

Van September tot December 1908 werden in *Küllstedt*, waar de veel geconsulteerde kwakzal-

ver *AUSMEIER* zijn praktijk uitoefent, aan typhus en diphtheritis 96 personen ziek met 13 sterfgevallen. Onder deze 13 waren er 3 waarvan de geneesheer geen verklaring wilde afgeven, omdat men hem te laat kennis had gegeven. Menigmaal waren de zieken behandeld met uien, petroleum en tabaksaftreksel, middelen begrijpelijkerwijze geheel onwerkzaam bij de genoemde ziekten.

Eenige maanden geleden traden in een dorp bij *Miesbach* verscheidene gevallen van zware diphtheritis op, die zich meer en meer uitbreidden. Verschillende van die gevallen kwamen in behandeling van den boer-kwakzalver *HINTERKUISEHOFER*, die zijn wijsheid had opgedaan bij een overleden homoëopaath, die de zomervacantie ten zijnen huize had doorgebracht. Deze laatste had den boer in de geheimen van de homoëopathische wetenschap ingewijd en sinds dien tijd genas H. er maar op los met tincturen en korreltjes, die hij tegen wisselende prijzen liet betalen. Bij zware gevallen, waarin zijn wijsheid hem in de steek liet, verwees hij naar een anderen kwakzalver in consult. Op zekeren nacht in Februari 1909 werd een geneesheer, ter plaatse waar de kwakzalver woonde, geroepen bij een kind, dat op sterven lag tengevolge van hevige diphtheritis. Hulp was niet meer mogelijk; het kind was te voren onder behandeling van den genoemden kwakzalver geweest. In dezelfde familie werd kort daarop een tweede kind door dezelfde ziekte aangetast, dat echter, dank zij den vroegtijdig ingeroepen geneeskundigen bijstand, genas.

Naar aanleiding van deze mededeelingen wordt in het verslag gevraagd: Wat helpen alle voorschriften voor de geneesheeren verplichtend gesteld en door dezen ook getrouw opgevolgd, betreffende de aangifte van besmettelijke ziekten, als de kwakzalver zonder zich aan die voorschriften te storen, dergelijke ziekten kan behandelen en derhalve de deur voor verspreiding van die ziekten wagenwijd openstelt?

RECHTSZAKEN.

Kwakzalverij.

Op 23 December j.l bevond zich te *Dordrecht*, de 47-jarige J.v.V. een koopman, die fleschjes haar- en jachtwater verkocht. Hij had vernomen in een koffiehuis dat zekere J. VLEIGENTHART aan een maagkwaal leed en aan zenuwen in het hoofd; hij deelde toen mede dat hij daarvoor een afdoend middel bezat, hij vervoegde zich aan de woning van VLEIGENTHART en wist het zoo ver te brengen dat diens vrouw een paar fleschjes van hem kocht voor f 2.50. Zij was daartoe bewogen door het verhaal van den koopman dat hij verschillende personen had genezen, o.m. ook den Burgemeester van Boskoop. Het bleek, dat hij de fleschjes haarwater wanneer het geval zich voordeed, zooals hier, ook als geneesmiddel verkocht, tegen hooger prijs. Ter zake van dit feit requireerde het O.M. 2 maanden gevangenisstraf.

(*Dordrechtsche Ct.*)

CORRESPONDENTIE.

Dr. H. te A. Met u keuren wij het artikel in *De Drogist* getiteld: *Glycerine als geneesmiddel, een weldaad voor de menscheit* af. Bij al de goede eigenschappen van glycerine, gaat het toch niet aan daarvan o.a. te schrijven, dat het warme aanbeveling verdient, „vooral bij verkoudheid, bij ontstekng en lastige slijmvorming der ademhalingsorganen en soortgelijke aandoeningen.” Nog erger is de zinsnede: „Ook in geval van maag- en ingewandsziekte bewijst glycerine uitstekende diensten”, vooral om het algemeene, dat in dien zin is opgesloten en waardoor de niet-deskundige lezer op een dwaalspoor wordt gebracht.

Meer kunnen wij er niet over uitweiden, want *kwakzalverij*, zooals wij dat opvatten, zien wij in het artikel niet.

B. H. te Z. Gij zijt bij ons Maandblad tegen de *kwakzalverij* aan het verkeerde kantoor Onderzoek van surrogaten hoort te huis bij het Maandblad tegen *vervalschingen*, Redactie de heeren VAN HAMEL ROOS en HARMENS te Amsterdam. Het stuk zeep ligt ter uwer beschikking.

W. D. V. te 's-G. Dank voor de gezonden advertentie. Wij zullen een onderzoek instellen.

— Het jaarverslag over 1917 van de Gezondheidscommissie zetelende te *Aalsmeer* in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: **MR. P. W. DE KONING**, Advocaat te *Amsterdam*, **VOORZITTER**; **MR. W. P. R. BOUMAN**, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; **MR. A. A. CNOPUS**, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's *Hertogenbosch*; **MR. A. VAN DER ELST**, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; **Ds. F. C. FLEISCHER**, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; **O. NANNES GORTER**, Journalist te *Alkmaar*; **MR. A. LIND**, Advocaat te *Amsterdam*; **Mej. J. C. RESSING** te *Delden*; **J. VAN RIED**, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; **DR. G. ROMIJN**, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-*Hertogenbosch*; **E. J. ABRAHAMS**, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, **AMSTEL 102** te *Amsterdam*; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester **E. J. ABRAHAMS**, Arts, KEIZERSGRACHT 239, **AMSTEDAM**, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Hoofdartikel: Akker schaamt zich niet.
Berichten: Het artsenmonopolie in de Eerste Kamer — Wijziging van de wet geneeskunst. — Voor Recht en Vrijheid. — Predikant-kwakzalver. — Strengere maatregelen tegen de kwakzalverij in Duitschland.
Mededeelingen van verschillenden aard: Zenuwkruiden van Mej. Geertje W. Hoogland. — Nog eens Esculaap — Een attest voor Winsummer zalf. — Een doofheidsgenezer.
Uit de Pers: Specialités en geheimmiddelen. — Le genezing op gebed.
Correspondentie.
Feuilleton: Uit den goeden ouden tijd. (Slot).

Akker schaamt zich niet.

Dr. JAN VAN EPEN, de schrijver van het in den laatsten tijd veel gespeeld tooneelstuk, houde het ons ten goede, dat wij, met een enkele weglating, van zijn titel gebruik maken; maar als onwillekeurig gaf die titel ons aanleiding tot de volgende beschouwing.

„Akker schaamt zich niet.” Hoe menigmaal zijn wij al in de gelegenheid geweest door voorbeelden aan te toonen, hoe de fabrikant van de *Abdijsiroop* en den *Kloosterbalsem* zonder blikken of blozen onophoudelijk zijne waren aanbeveelt met gebruikmaking van allerlei verklaringen, die de toets der waarheid niet kunnen doorstaan. Reeds de naam van zijne producten, z.g. betrekking hebbende op een Abdij en een klooster, wijst er op, dat het publiek in den waan moet worden gebracht, dat die praeparaten een bijzonderen oorsprong hebben terwijl het vast staat, dat die oorsprong alleen in het brein van AKKER is ontsproten. Maar AKKER gaat maar voort van die misleidende namen gebruik te maken, het geneert hem niet.

Maar erger is het, waar bij de aanbeveling *leuens* worden gebruikt, die oorzaak kunnen zijn, dat het groote publiek, geloof slaande aan die leuens, de waardelooze kwakzalverijen gaat gebruiken in die gevallen, waar doelmatige deskundige hulp een eerste voorwaarde is tot herstel. En toch schaamt Akker zich niet in zijne advertenties zijne middelen aan te bieden tegen kwalen, waarvan hij zelf moet weten, dat zij geen effect kunnen uitoefenen.

Tallose malen hebben wij voor deze bewering de bewijzen in ons blad geleverd, zelfs hebben wij aangetoond, dat de bij de advertenties gevoegde attesten met portret zonder twijfel gefingeerd waren maar AKKER doet alsof hem dit alles niet aangaat en steeds verschijnen weer andere, even gevaarlijke aanbiedingen in de dagbladen.

De twee nieuwste advertenties, ter aanbeveling van de *Abdijsiroop*, die wij in de laatste dagen

onder de oogen kregen, mogen daarvan getuigen. Zij luiden aldus:

„Hij leed aan asthma doch nu niet meer. *)

BORSTLIJERS,

grijpt naar het geneesmiddel, dat Uw borst en keel kan zuiveren van die taaie, vastzittende slijm.

Dan kunt gij weer LUCHT krijgen.

Dan kan Uw ademhaling weder

Diep en Vrij worden.

Koopt nog heden de onontbeerlijke

ABDIJSIROOP

verzachtend, slijmoplossend, genezend, veel geprezen bij aandoeningen der luchtwegen, als Hoest, Influenza, Kinkhoest, Bronchitis, Heesheid, Keelpijn en Asthma.”

„DAT BRANDENDE GEVOEL IN DE KEEL die pijn bij het slikken, waarschuwt U, dat Uw keel rood, gezwollen, open en ontstoken is.

Menschen past op. Uw ontstoken keel is een open deur voor ziektekiemen.

Geneest u vandaag nog.

Vandaag is Uw keel nog maar ontstoken, morgen kan die ontsteking zich hebben voortgeplaat naar Uw luchtpijp of longen. Voorkomt dat! Gebruikt nog heden

de krachtig ingrijpende

ABDIJSIROOP,

slijmoplossend, zuiverend,

verzachtend, hoeststillend,

veelgeprezen

bij Hoest, Bronchitis, Catarrh,

Influenza, Asthma.

Zijn nu die advertenties misleidend of niet? Zijn ze soms niet gevaarlijk?

Wie weet, dat de *Abdijsiroop* niets anders is dan dik suikerwater met wat kaneel en een spoorje salicyl zal het wel met ons eens zijn, dat dit middel bij influenza en bronchitis, in plaats van „onontbeerlijk”, zonder eenige waarde is en dat hij, die bij een „brandend gevoel in de keel”, dat de voorbode kan zijn van een ernstige keelontsteking, zijn toevlucht neemt tot de „krachtig ingrijpende” *Abdijsiroop* groot gevaar loopt zijn ziekte te verergeren niet alleen maar oorzaak kan zijn, dat ook anderen worden aangetast.

Het wordt hoog tijd, dat van regeeringswege tegen dergelijke, het menschedom vergifigende advertenties met kracht worde opgetreden. Wanneer zal dat gebeuren?

Inmiddels zullen wij blijven waarschuwen en trachten het publiek zooveel mogelijk in te

*) De leelijke prentjes, bij de advertenties geplaatst, hebben wij weggelaten; onze lezers verliezen er niets bij.

lichten. Onze strijd is zwaar; dank zij de lichtgeloovigheid van het publiek, dat geloof slaat aan de telkens herhaalde onwaarheden, wordt AKKER in staat gesteld groote sommen aan advertenties te besteden en daarbij:

„Akker schaamt zich niet.”

BERICHTEN.

Het artsenmonopolie in de Eerste Kamer. Volgens het verslag van de *N. Rott. Ct.* heeft de heer VAN KOL bij de behandeling van de begroting van Binnenl. Zaken o.m. het volgende te beede gebracht:

Spr. verklaart zich voor wetswijziging, waarbij het artse monopolie niet langer wordt gehandhaafd. De minister huldigt ten deze een ruim standpunt en laat de zaak door twee commissies onderzoeken. Door de straffen tegen de onbevoegde uitoefening van de geneeskunst wordt het rechtsgevoel van velen gekrenkt. Spr. betreurt het echter, dat in de commissie geen enkel voorstander zit van de natuur-geneeswijze en geen enkel kenner van somnambulisme, magnetisme enz. Hebben dan de artsen de wijsheid in pacht? Spr. had in zijn studententijd veel omgang met artsen uit Leiden. Heel hard werken deden de heeren niet. Een oud-academievriend van spr. zeide van een dier artsen later: ga er gauw van weg, want hij vermoordt al zijn patiënten. Onze geleerde artsen weten niet, hoe we ons moeten kleeden, wat we moeten eten en hoe we moeten ademen. En de beste geneesmiddelen hebben zij aan onbeschaaftde wilden te danken. Deze heeren moeten wat minder neerzien op hun ongeplomeerde collega's. Spr. handhaaft wat hij jaren geleden in de Twee Kamer zeide: laat de zon binnen in uw kamer en jaag de artsen eruit! De ultra-violet stralen doen meer voor genezing dan alle artsen. De licht- en luchtbaden worden in Nederland nog te weinig naar waarde geschat. ROUSSEAU heeft reeds gezegd, dat onder alle bloemen de menschelijke bloem het meest behoefte heeft aan zon. Zelfs door een Amsterdamse professor ongeroepelijk verklaarde krankzinnigen zijn na toepassing van magnetisme genezen. Ook zijn onloochenbare reiten bekend van genezing door christiaan science.

Zeker dient tegen misbruiken gewaakt, maar even zeer tegen onoordeelkundige behandeling door doctoren. Spr. hoopt, dat de tijd zal aanbreeken, dat het artsenmonopolie zijn tijd heeft gehad.

De Minister heeft hierop geantwoord:

„Inzake de vrije uitoefening van de geneeskunde dient het rapport der desbetreffende commissie afgewacht.”

Wijziging wet geneeskunst. Het Comité tot verkrijging van wijziging der wet op de Geneeskunst meent in een circulaire den Minister van Binnenlandsche Zaken, in verband met de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag

betreffende het Hoofdstuk: „Volksgezondheid en Armwezen”, erop te moeten wijzen, dat zij niet kan meegaan met de opmerkingen van den Minister, inzake de „eenzijdige samenstelling der medische Staatscommissie, benoemd bij K. B. van 31 Juli 1917” al dat Zijne Excellentie het in het Voorloopig Verslag geuite bezwaar daartegen „niet grond” acht.

Het Comité deelt vervolgens mede, dat het onaangenaam is getroffen door het z. i. willekeurig afbreken eener magnetische behandeling in een der gasthuizen alhier vanwege een lid der Staatscommissie.

Het Comité ziet een bezwaar in het feit, dat elk lid der Staatscommissie de vrijheid heeft, naar eigen goeddunken eenige behandeling door een wettelijk niet toegelaten beoefenaar der geneeskunst af te breken, wanneer hem dit noodig voorkomt.

Niet alleen dit standpunt opent de mogelijkheid tot willekeur, ook zal men een open oog hebben voor de mogelijke tegenwerking, hetzij openlijk hetzij clandestien, van de artsen in het algemeen en mede van de artsen-commissieleden.

Bij het samenstellen van de medische Staatscommissie is de Minister van Binnenlandsche Zaken uitgegaan van de veronderstelling dat de artsen werkelijk onbevooroordeeld staan tegenover de wettelijk niet bevoegden.

Dit is — volgens het Comité — onlogisch; van niemand kan verwacht worden, dat hij onbevooroordeeld staat tegenover zijn concurrent. Ook de eenzijdigheid der benoeming is onrechtvaardig, omdat a priori moet worden aangenomen, dat het hoor en wederhoor niet onpartijdig kan zijn, zooals dit bij alle andere enquête-commissies wel mogelijk gemaakt wordt, door een even groot aantal leden pro- als contra te benoemen.

Het Comité beëindigd zijn schrijven door er op aan te dringen, ook een wettelijk niet toegelaten beoefenaar der geneeskunst zoo mogelijk alsnog recht te doen wedervaren.

(Algem. Handelsbl.)

Voor Recht en Vrijheid. In ons vorig Maandblad deelden wij de verschijning mede van dit officieel orgaan, gewijd aan de belangen van de niet wettelijk toegelaten beoefenaars der geneeskunst, van welk Maandblad de Administratie zoo beleefd was ons thans een exemplaar van N°. 2 te zenden.

Wanneer wij mededeelen, dat ongeveer de helft van den inhoud bestaat uit artikelen van de hand van den bekenden H. J. EILERS, te *Oegstgeest*, dat onder de advertenties er voorkomen van diezelfde EILERS, van JACOB MOT en van het *Staphorster Boerje*, dan zal men wel begrijpen, dat ons de lust ontbreekt aan het gemelde blad een bespreking te wijden.

FEUILLETON.

UIT DEN GOEDEN OUDEN TIJD.

5)

(Slot.)

De *Ideosyncrasia* (of de bijzondere eigenschap of getempertheid zommiger lichaamen) overtuigt ons in veele gevallen, welke groote uitwerkingen dikwils in de lichaamen der menschen kunnen werkeert en voortgebracht worden, door onzichtbare uitvloezels en dikwils onbegrijpelyk-fyne deelen: zommige beginnen op het gezicht of gehoor van een kat te beeven en vallen dikwils in een flauwte.

De Engelsche Graaf van *Barrymore* konde geen *Tanacetum* of wurm-kruidt zien. (Dan had hij een bril moeten opzetten.) B) De heer Boyle konde geen groote spinnekop zonder ontroeringe zien. Een groote Mevrouw in Ierland konde geen honing zien, of zij wierd zeer ontroert, en zij konde zelfs geen zelf op haar lichaam verdraagen, daar maar de minste honing onder gemengt was. Een zeker Heer kan geen kop koffy drinken, zonder zeer geweldig te braaken. (Drink lekker.) B)

De Boeken der Geneesheeren vloeyen over van diergelyke zaaken. (Die boeken zullen er dan wel niet erg frisch uitzien! B)

Zommige menschen worden aangedaan van zeer byzondere lusten, zelfs naar ongewone en ongebruikelijke dingen, en worden, zo ras als zy dezelve gegeten of gedronken hebben, dikwils zeer onverwacht van gevaarlyke krankheden verlost. (Dat noemen we tegenwoordig „gewoonweg beffen”. B)

Uit welk alles overvloedig blijkt dat wy de kragten der *specifica* (een bepaald geneesmiddel tegen een kwaal of ziekte. B) niet datelyk moeten verwerpen schoon wy dezelve niet kunnen zien werken door openbaare vermogens en zinnelyke werkdaaden. Het is nodig dat wy eerst onderzoeken door verscheide proeven, hoedanig de uitkomsten van die

Predikant-kwakzalver.

In het pas verschenen verslag van de gezondheidscommissie voor Rauwerderhem, Utingeradeel, Haskerland, Idaarderadeel en Baarderadeel wordt melding gemaakt van het uitoefenen van kwakzalverij door een predikant. Deze kwakzalverij bestaat, aldus het verslag, in de behandeli g met het terecht beruchte Alimondatoestel en gaat uit van de leer, dat alle ziekten van den mensch worden veroorzaakt door een tekort aan electriciteit in het menschelijk lichaam. De commissie vindt deze kwakzalverij vooral daarom zoo gevaarlyk, omdat het publiek redeneert: dominee heeft ook gestudeerd en weet er dus wel wat van. Het zou goed zijn, als er gemeentelijke verordeningen tegen de kwakzalverij tot stand kwamen, zegt het verslag

(Nieuwsbl. v. Friesland).

In ons blad van Februari j.l. hebben wij nog eens tegen de electrische kuren van v. ALMONDA gewaarschuwd.

Strengere maatregelen tegen de kwakzalverij in Duitschland. De opperbevelhebber in de Marken heeft voor Berlijn en Brandenburg bepaald, dat niet gediplomeerde uitoefenaars der geneeskunst hun bedrijf niet anders dan door hun naambord aan hun huis en door vermelding in het adresboek en den telefoonids bekend mogen maken. Tandtechnici, breakbandenmakers, pedicures en gymnastiekonderwijzers zijn in dit verbod niet begrepen. Verboden is het uitstellen, adverteeren, het in tijdschriften of drukwerken beschrijven of het venten of colportereeren van voorwerpen, middelen of handelwijzen tot voorkoming der zwangerschap of het afbreken daarvan, of tot genezing van „menstruatiestoornissen”. Dit alles is ook verboden, als het „in bedekte termen” geschiedt. Andere toestellen, middelen of handelwijzen tot genezing van ziekten of afwijkingen mogen worden geadverteerd of bekend gemaakt, in zoverre zij niet door de „Oberzensurstelle” op de verboden lijst zijn geplaatst. De directies van de bladen zijn verantwoordelijk voor het opnemen van aankondigingen van verboden middelen. Voor ieder middel, dat nog niet is aangekondigd, moet, door bemiddeling der „Zensurstelle” ter plaatse, de vergunning der „Oberzensurstelle” worden aangevraagd. Al deze bepalingen zijn ongeldig voor de geneeskundige en pharmaceutische vakpers. Behandeling „in de verte” en door mystieke handelingen, behandeling van besmettelijke en voor het algemeen gevaarlyke ziekten, van vrouwen- en zoogenaamde geslachtsziekten, van kanker, is verboden aan niet-gediplomeerde geneeskunstoefenaars. Evenzoo het aanwenden van hypnose, algemeen verbovende middelen, insluitingen onder de huid of in bloedvaten (voorzoover dit niet met alleen plaatselijk verbovende middelen geschiedt) en inwendige massage der vrou-

zaaken zyn: het welk ook niet kan gekent en vastgesteld worden uit twee of drie gevallen, maar uit een groote menigte, en die dikwils herhaalt en goed bevonden zijn geworden; want anderszins zoude het konnen gebeuren dat wy bedrogen wierden: want omdat de lichaamen der menschen in zeer veele gevallen alle ongelijk zyn, en dat een en dezelfde ziekte om veele omstandigheden en toevallen dikwils zeer verscheiden is, zullen wy altyd menschen ontmoeten, omtrent dewelke de alderbekwaamste *specifica* of buiten onze verwachting of geheel niet zullen werken.

Alschoon dat de uitvloezels van de *Amuleta* of uitwendig geapliceerde zaaken, of van de *specifica*, dewelke geen openbaare werkinge schynen te verrichten, zeer gering in hoeveelheid mogten zyn staat daar geenzins uit te besluiten, dat dezelve om die reden niets op ons lichaam zou konnen uitrechten. Als wy beschouwen de vreeselyke ziekten, ontroeringen, en doodelyke gewrechten, dewelke voortgebracht worden dikwils door een vierde van een grein van het speekzel van een adderslang, in deszelfs doodelyke beet, of door den steek van een *tarantula*, of door het fenyn van *Makasser*, of door den steek van een schorpioen, of door den beet van een dolle hond-enz. zullen wy niet langer twyfen, dat zommige zaaken in een uitnemende geringe hoeveelheid een groot vermogen op ons lichaam oefenen.

Alschoon wy toestemmen, dat zommige *Amuleta*, en middelen, dewelke uitwendig gebruikt worden op een onzichtbaare wyze zomtyds zeer zwaare ziekten konnen geneezen: als ook dat door zommige *Specifica* eenige ziekten konnen geneezen worden op een en dezelfde wyze in verscheide menschen door onkundige lieden en kwakzalvers, zonder eenige voor afgaande kennis van oorzaken of omstandigheden, volgt hier echter niet uit, dat wy zouden toestemmen, dat de geneezingen, dewelke op zodanige wyze door onkundigen verricht worden, veilig en pryslyk zyn:

1°. Om dat zommige ziekten niet moogen geneezen worden in die gevallen, daar dezelve niet

weljkje geslachtsorganen. Overtredingen kunnen worden gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar, of onder verzachtendeomstandigheden, met hechtenis of boete tot 1500 mark.

(Pharm. Weekbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Ze uuwkruiden van Mej. Geertje W. Hoogland.

De volgende advertentie bracht ons in kennis met bovenstaande, ons tot nu toe onbekende kruiden:

„ZENUWPIJN.

Geheele genezing van maagpijn, verstoppingen, nerveusheid, hoofdpijn, benauwdheid, slapeloosheid door Zenuwkruiden van Mej. Geertje W. Hoogland. Prijs f 0.40 p. pakje. Hoofddepot D. Heijstek, Hoofdsteeg 37, R'dam.”

’t Is een koopje, voor 40 ct. van al de genoemde kwalen geheel genezen te worden. Maar als men de kruiden koopt, ziet men op het zakje, dat men nog meer voor zijn geld krijgt. *Hartwater, slechte spijsverteering, misselijkheid* — gevolgen van veel rooken en koffiedrinken — zijn ook niet bestand tegen deze wonderkruiden. En nog hooger ziet men tegen dit middel op, wanneer men de wetenschappelijke verhandeling leest, die gratis bij het pakje verstrekt wordt. Men overtuige zich:

„Over zenuwpijnen, zenuwstoornis, nerveusheid en hun genezing.

Geen lijden is zoo algemeen verbreid in onzen tijd als het zenuwlijden en de daaraan verbonden onaangename gevolgen. Hoewel dit éénsdeels geweten moet worden aan het jagend, zenuwstrend leven, is het verkeerd dit geheel daaraan te wijten; want hoewel het leven veel van ons eischt, moet een gezond mensch daartegen bestand wezen en iedereen kent in zijn omgeving wel menschen, die, hoewel een zeer drukken werkring hebbende, toch in het minst geen last hebben van zenuwstoornis of -pijnen, en ook U behoort daaraan niet te lijden.

Zenuwstoornissen doen niet bij ieder dezelfde verschijnselen ontstaan, openbaren zich meestal als pijn en stoornissen in verschillende organen en worden dan doorgaans voor iets anders gehouden dan zij zijn.

In lichte mate openbaren zij zich als bevingen, het zien van sterretjes (vooral na het hoesten),

andere zyn als ontlastingen, daar zommige bedurve ingewanden of lydende inwendige deelen zich door koomen te ontlasten, welke ontlasting niet zelden word opgehouden en gestremt door het geneezen van de zo genaamde ziekten; van welke verkeerde en onkundige geneezingen ik dagelyks veel droevige gevallen koopte te ontmoeten.

2°. Zal iemand bevinden, dat de *specifica* niet aan alle menschen zonder onderscheid, en noch minder in alle omstandigheden, egaal koomen te werken.

3°. Worden veele *specifica* gevonden, dewelke de ziekte maar koomen op te stoppen en geenzins te geneezen: waar door de oorzaak der ziekte zich elders wendende, dikwils na verloop van eenigen tyd een geheel andere, en veel gevaarlyker ziekte, ja zelfs de dood komt te verwekken.

4°. Moet een *specificum* eerst naauwkeurig gekent, de wyze van deszelfs werkinge ontdekt; de omstandigheden en redenen van deszelfs verschillende gewrochten achterhaalt, en op deszelfs gebruik een bekwaame *Theory*, door een geleert, voorzichtig en ervaren Man gemaakt worden, eer het zelve tot de geneezinge van eenige ziekte behoort toegepast te worden.

Na dat de Heer Boyle de nutheid der natuurlyke Historikunde en proefkundige Wysbegeerte in de Geneeskunst overvloediglyk heeft aangetoont, bevestigt, hy derzelve dienst, nutheid en gebruik in verscheide andere wetenschappen, konsten, en handwerken, en verder in verscheide andere zaaken dewelke konnen verstrekken tot dienst, cieraad en vermaak der menschen, en tot bevestiginge der gelukkige zamenwooning des volks. Behalven dat de natuurlyke Historikunde en proefkundige Natuurkunde veel hulp en ophelderinge toebrengen aan de wetenschappen, konsten, handwerken en groote werken der Menschen, konnen dezelve ook dienen, om de wetenschappen, konsten en hanwerken, te verbeteren uit te breiden, en met veel nieuwe uitvindingen te veruyken.

En nu zullen we nog een stukje geven van hetgeen

tijdelijke hoofd- of kiespijn, benauwdheid, slechte spijsvertering, maagzuur, hartwater of gasvorming. Bij verergering der kwaal ontstaan drukkende pijnen in de maagstreek, in het hartkuiltje of aan de zijden der borsten, langdurige verstopping en diarrhee, zware hoofd- of kiespijn, een gedrukt gevoel en verstoord humeur. Slapeloosheid en lusteloosheid zijn mede veel voorkomende verschijnselen.

Verkeerd is het te meenen, dat daaraan toch niets te doen is, men van alles al geprobeerd heeft en de kwaal steeds verergerde, ondanks het innemen van veel geneesmiddelen in den vorm van pillen, poeders of tabletten. Dergelijke geneesmiddelen schaden doorgaans meer dan dat ze goed doen, want daar zij meestal in te groote hoeveelheden worden ingenomen, hoopen zij zich op in de verschillende organen. Vooral de chemische medicijnen, welke als poeders, pillen en tabletten worden aangeboden, doen veel kwaad en veroorzaken veelal medicijnvergiftigingen. Slechts die medicijnen, welke de natuur in verschillende kruiden en planten verschaft, zijn geschikt om door het lichaam te worden opgenomen. Door een juiste behandeling en een goede, niet dure geneeswijze, welke in ieders bereik ligt, kan men terstond verlichting bekomen en bij voortzetting in de meest verouderde en verergerde gevallen een volkomen genezing.

De meening dat een streng dieet en nalaten van alle genotmiddelen noodzakelijk is, is geheel verkeerd, want dit doet meer kwaad dan goed, en elke lijder, welke dit beproefde, voelde zich erger worden in plaats van beter. Hoewel eenige beperking noodzakelijk is, doet het drinken van koffie en thee (echter niet te sterk en niet te veel), een enkel glas licht bier en het rooken van een paar lichte sigaren, geen kwaad. In het algemeen niet te veel drinken, weinig zout en geen alcohol gebruiken. Vermindering van vleeschgerechten, eieren, boonen, erwten, peulvruchten, koolsoorten, geen sterke koffie of thee en matig rooken. Zeer nadeelig is ook het zich ergeren of boosmaken en in bedompte lokalen verblijven.

Daarentegen zijn veel appelen, spinazie en bladgroenten, aardappelen en aardbeien, bessen en andere vruchten, jams en limonades zeer goed. Neem ook veel beweging in de buitenlucht, veel zon en wat meer rust. Gepaste ontspanning, prettige lectuur en opgewekte muziek, vooral humor en lachen doet veel goed.

Hoewel het in acht nemen van het bovenstaande de genezing zeer bevordert, is het evenwel

de schrijver van vóór twee honderd jaar vertelt, over de gal en sappen van het menschelyk lichaam. Het gelykt een hoogoven!

— Niemand heeft tot noch toe geoordeelt, dat de natte en koele Herfst-lucht, in onze lichamen een groote overvloed van brandende, geele, vlugge en *corrosyve* gal voortteelt. Maar het is waar, dat in zeer heete en drooge zomer-maanden, ons lichaam word vervuld met veel vuur, hartsachtige en hairachtige deelen van de lucht, dat dit vuur ons vet heeft doen smelten, en gekookt tot een bittere, brandende, zeer scherpe, vlugge en geele gal, (op die zelfde wyze, gelyk als alle olien en vette stoffen bitter worden door het branden van al te veel vuur en langdurige hette) die met veel vuur bevrugt is.

Dat de natte en verkoelende waterdeelen onzer sappen, door de groote hette en droogte der zomer-maanden zijn weg gewazemd, en daar door onze sappen drooger, dikker en brandiger geworden zyn. Zo lang als nu de hette duurt, en door geduurig drinken, de brand, hette en droogte van onze sappen word verkoelt en bevoigtigt, en dat wy door het openstaan van onze zweetgaten, deze vogtigheid komen te ontlasten, gevoelen wy noch geen ongemak van 't vuur dat in onze gal ingewikkelt is, noch ook van den brand en droogte onzer sappen; maar zo ras als, door de koude lucht van den Herfst, onze zweetgaten worden gesloten, en wy de vogtigheid, waar door wy onze heete vogten gewoon waren te verkoelen, als ook de koude vogtigheid, die wy uit de Herfstlucht inademen, niet zoo wel digelyks kunnen uitdampen, worden onze sappen, in derzelve oppervlakkige omtrek, daar door eenigzints verkout, verdikt en in haare voortvloeiende beweging belemmert.

Zo ras als deze belemmering van derzelve voortvloeiing maar eenigzints komt te gebeuren, beginnen de ingeslote vurige deelen van onze sappen zig zelven tegen malkanderen te wryven, waar door een losmaking van 't opgestapelde vuur, en een sterker werking van de brandende en met vuur-bevrugte gal veroorzaakt word; waardoor dezelve zich begint uit de gal-blaas en lever uit te werpen, om zich,

niet voldoende. Om volkomen genezen te worden, gebruikt men de door ons in den handel gebrachte kruid n. volgens een oud beproefd recept van wijlen mej. Geerteje W. Hoogland te Genemuiden, samengesteld. Deze kruiden, op de juiste wijze gebruikt, geven terstond verbetering en geheele genezing na voortzetting der kuur. In zeer verouderde gevallen, vooral indien men reeds veel verschillende geneesmiddelen heeft ingenomen, moeten de kruiden gedurende eenige weken gebruikt worden; doch zelfs in het ongunstigste geval is geheele genezing mogelijk."

Het is weer het oude, bekende praatje. Alle middelen afkeuren op één na en dat *eene middel* is juist het aanbevolene.

Teneinde na te gaan in hoeverre deze bewering juist was, werd een pakje kruiden aangekocht en vonden wij den heer JOH. JELGERHUIS SWILDENS, Apotheeker te Amsterdam bereid, de samenstelling daarvan vast te stellen.

Behalve een enkel verwaald blaadje en wat gras was in de kruiden niets anders aan te toonen dan een groote hoeveelheid *Duizendblad* (Herba Millefolii) benevens *Gezegende Distelkruid* (Herba Cardui benedicti).

En nu wij de samenstelling weten vinden wij den prijs van 40 cent, hoe gering ook, nog veel te hoog omdat het middel volstrekt van geen beteekenis is als geneesmiddel tegen kwalen, die hun oorsprong in zenuwstoornis en dergelijke hebben.

Wij eindigen met twee raadgevingen:

Eén aan de koopers: Houdt uw geld in de zak; het middel zal niet uitrichten wat er van beloofd wordt.

Een aan de verkoopers: Staakt den verkoop, want gij maakt u schuldig aan overtreding van art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artsenebereidkunst. *Herba Cardui benedicti* mag door onbevoegden niet worden verkocht beneden de hoeveelheid van 100 gram en zóóveel weegt het heele pakje kruiden niet eens.

Nog eens Esculaap.

In ons blad van December 1917 hebben wij de aandacht onzer lezers gevestigd op het z.g. *Centraal Depot „Esculaap”* gevestigd Keizersgracht 768 te Amsterdam, waaromrent wij schreven: Wij beschouwen dergelijke inrichtingen als een ge-

onder de gestalte van koorts, buiten ons lichaam te ontasten. Zo ras als het vuur van onze hitzig gemaakte gal, door de wryving van onze verdikte sappen, d.welke hunne *Progressive* beweging veranderen in een innerlyke *Agitatie* van deelen, word ontsteken, (dun heb je de poppen aan 't dansen. B) komt het zelve daatlyk uit zijne harsachtige en olyfachtige kerkers losbarsten, om zich een weg te banen en deze is de koorts. Want inderdaad Lezer, *de koorts is niet anders als een tegennatuurlyke, vermeerderde of belemmerde beweging van 't vuur dat in ons lichaam is.*

In zommige ziekten word een verwonderenswaardige rol gespeeld, van een zeer fyne, doordringende, scherpe, en zomtyds kwaadardige damp, die als een blixemstraal door de deelen, en zelts door de sappen van 't lichaam doorvliegt. Dit zien wy in de doordringendheid der dampen en hoe dezelve, als een fyne en zeer scherpe wind, dikwils vliegen door de deelen en sappen, en op de vliezen en zenuwachtige deelen, hunne wonderlyke verschijnselen verrigten.

Het zelfde zien wy in de ziekte, d'e wy noemen een wijd vandelung, waar in winden, als vlugge geesten door alle de deelen onze lichaams vliegen. Wy zien ook hetzelfde in de *Hypochondriaque* opvlammingen, verdoving van zenuwen, overvloed van winden enz. Zodanig een fyne damp of geest, speelt ook de hoofdrol in de pest, bluts(?) pestilentielle en kwaadaardige ziekten. Zomtijds kan dezelve in die ziekten geheel stil zijn, en den lyder doen genieten een goede pols, urine, tong, of een onzikelijke gesteldheid, en weinig tyd daar na, kan dezelve losbarsten, en alles overhoop werpen, gelyk als een fenynige damp uit de *arsenicale* mynen (Is dát wat, of niet? B.)

Zodanige pestgeesten zyn gewoonlyk gepaart met een vlugge gal-stof in ons lichaam en werken als een fenynige *mineraal* sulver. De vlugge, brandende en *corrosyve*-gal, als een blixem gevlogen zynde door onze sappen, vertraagt in dien eersten inval derzelve beweging, door deszelfs *corrosytheid*, waar mede zy de deelen van onze sappen aangrijpt en als beklemt, waar door voor eenigen tijd, de beweging, dewelke onze natuurlyke warmte verrigt, word vertraagt en de koude

waar voor de samenleving, een gevaar, waartegen de bevoegde macht moest optreden.

Door vermelding van de artikelen, bij „Esculaap” verkrijgbaar, hebben wij getracht deze bewering duidelijk te maken er verder bij voegende, dat het ons moeilijk viel die artikelen en de kwalen, waartegen zij worden aanbevolen, te bespreken in ons blad, dat door zijn ruime *gratis*-verspreiding in handen van tal van lezers en lezeressen — en wel van elken leeftijd — komt. Ofschoon wij geen heil zagen in het onderzoek der middelen, te meer waar wij bij de mededeeling van het resultaat tot verklaringen moesten komen, waarvoor in ons blad geen plaats is, besloten wij toch met twee middelen een onderscheid te maken omdat deze zoo herhaaldelijk per advertentie werden aanbevolen.

Het zijn de *Versterkings pastilles „Sana”* en *Gonosol*. Het doel van het laatstgenoemde middel en derhalve ook de samenstelling, moeten wij stilzwijgend voorbijgaan; wat *Sana* betreft, waarvan gezegd wordt: „Genezen onfeilbaar *Onmacht, Droomen, Abnormaal verlies van levenskrachten*, in deze pastilles hadden wij, even als in al dit soort pastilles, *lecithine* verwacht en het onderzoek van Mejuffr. KNIPSCHEER en den heer N. KEULEMANS te Amsterdam heeft ons vermoeden bevestigd. Dus niets nieuws en niets bijzonders. Wij zouden bijna de f 7.40 beklaagd hebben, die wij aan deze prullerijen besteed hebben, ware het niet, dat de nadere kennismaking met beide soorten van pastilles ons iets te zien gaf, dat ons ten zeerste interesseerde. Op elke kleine pastille, zoowel van *Sana* als van *Gonosol* (N.B. op de fleschjes, waarin de pastilles bevat waren, bevond zich *geen* etikette), was ingedrukt de naam PRANA, niets anders.

Wanneer men nu weet, dat er te Amersfoort een N.V. *Biochemische fabriek „Prana”* bestaat, die een goeden naam bezit, die een lector aan een der Rijks Universiteiten tot wetenschappelijk adviseur heeft en die de door haar bereide pastilles (van dezelfde grootte als *Sana* en *Gonosol*) alleen stempelt met het woord *Prana*, dan rijzen bij ons de volgende vragen:

Is de biochemische fabriek te Amersfoort de leverancierster van de pastilles *Sana* en *Gonosol*? Zoo neen, wat ons zou verheugen.

Mag dan het *Centraal Depot „Esculaap”* van het woord *Prana* gebruik maken?

van de koorts gebooren. Maar zo ras als de gal, met deszelfs bytende *corrosytheid* heeft uitgedoed, en dat de scherpe zouten, die met de gal vereenigt, verzadigt, en omwonden zyn met de lymige en zachte deelen van onze sappen, dewelke zy hebben aangegrepen begint het vuur der gal, ontslagen zynde van de takachtige harsdeelen en styve zouten, waarin hetzelfde als verstrikt was, meer ruimte te krygen, uit zyn kerkers uit te spatten en alles aan te steken (illuminatie. B) waar door de hette van de koorts veroorzaakt word en zo lang duurt, tot dat dit gedeelte van heete en verbrande gal, die in elke koorts uit deszelfs schuilhoek is opgekomen, ontlast word door een sterke uitzweting, brandige urine en beslage tong; of in 't begin van de koorts, door braking of stoelgang. (Nu weet U 't wel, wát? B.)

* * *

Hoewel de schrijver nog veel vertelt van de „Algemeene Natuurlijke Historie” en van verschillende „Historischryvers” aanhalingen doet, zullen wij het hierbij laten, omdat het zaken betreft, die in dit blad minder op hun plaats zyn.

Uit het medegedeelde blijkt voldoende, hoe de kwakzalverij in dien tijd welig kón tieren, door dat zelfs voor hun tijd geleerde en vooraan staande menschen als b.v. Boyle, stellingen verkondigden en bekend maakten, die wij tegenwoordig onzin noemen.

Evenals alle woekerplanten zich vastklemmen en voortvretten, heeft ook de kwakzalverij diep wortel geschoten, zoodat zij niet, of zeer moeilijk is uit te roeien, gesteund en gevoed als zij bovenal wordt door de bladen die de kwakzalvers-annonce's opnemen.

Thans, na twee eeuwen! De couranten staan vol met advertentieën van kwakzalvers, wier artikelen soms zeer *gevaarlijke* artikelen, gaarne worden gekocht en duur, veel te duur betaald.

Helaas! Veel wijzer zijn de menschen in dit opzicht nog niet geworden!

W. H. B.

Een attest voor Winsumer zalf.

In het Maandblad van November 1916 schreven wij over de *Oprechte Winsumer zalf* o.m. hecnderstaande:

Deze zalf wordt op de volgende wijze aangekondigd:

„Zorg voor uw lichaam en verwijder steenpuisten, bloedvinnen, negenooogen, dauw-baard- en ringworm, gezwellen en zweren van allerlei aard door 't aanwenden van de *Oprechte Winsumer Zalf*, van den fabrikant J. C. DE VRIES te Winsum-Obergum, zwerende borsten, brand- en snijwonden genezen in 3 à 4 dagen.

Verkrijgbaar per busje à 50 cent, bij Apothekers en Drogisten, en vele Winkeliers.”

Bij bestelling aan den fabrikant (ons was gelukkig geen enkele apotheker bekend, die zich verwaardigde een middel, met zoo 'n aanbeveling de wereld ingezonden, te verkoopen) ontvingen wij een kokertje waarin zich bevond een zalfstift gewikkeld in perkamentpapier, welke zalf, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, bestond uit *Venetiaansche terpentijn* en *geel was*. Leest men nu nog eens de advertentie na en ziet men tegen welke verschillende, sommige *hoogst ernstige kwalen*, de zalf wordt aanbevolen, dan staat men versteld over de brutaliteit van den fabrikant, die *zijn* middel bij dergelijke ongesteldheden *durft* aan te raden. Wij noemen het *misdadig* o.a. bij *negenooogen*, *zwerende borsten* e.a., die een deskundige, en bovenal *aseptische* behandeling vóór alles noodig hebben, de menschen af te houden van doelmatige hulp in te roepen en hun toevlucht te doen zoeken bij in dit geval *nietswaardige* kwakzalverijen.”

Onze opinie wordt versterkt door het volgend ingezonden stuk, kortgeleden verschenen in de *Schager Courant*:

„Ewycksluis, April 1918.

Geachte redactie,

Wil zoo goed zijn, deze regels te plaatsen in Uw veel gelezen blad, bij voorbaat mijn dank.

WAARSCHUWING.

Ondergeteekende waarschuwt het publiek voor het uitgeven van geld voor Winsumer Zalf, daar gebleken is, dat zoo 'n advertentie niets dan leugen en bedrog is. Zelf heb ik bewijzen van Mej. BROEKHUIZEN. Deze juffrouw heeft wel Winsumer Zalf aangewend voor een open been, doch dit is er zeer door verslecht, inplaats dan er van genezen. Laat dus U niet verlijden door dergelijke advertenties, deze zijn valsch en leugenachtig. Onderzoek dus eerst alvorens geld uit te geven voor dergelijke oplichterij, waar geen woord van waar is.

C. SMIT Szn.

Ewycksluis.”

Inderdaad, een veelzeggend attest, dat de fabrikant der zalf niet publiek zal maken!

Een doofheidsgenezer.

De heer H. M. KAISER te Neuzen schrijft ons: Het vorig jaar werden de bewoners van *Sluiskil* bezocht door iemand, die een zoogenaamd geneesmiddel verkocht tegen doofheid. Hij had de verzekering gegeven dat zoo het middel niet hielp, men zijn geld terug kreeg. Of nu de man vergeten was dat hij al eens in Sluiskil was geweest of dat hij gedacht had, dat de menschen hem daar vergeten zouden zijn, is niet bekend, maar in ieder geval dezer dagen verscheen hij weder in Sluiskil waar men... hem onmiddellijk herkende. Men eischte zijn geld terug, maar dit gaf hij niet.

Toen de bevolking een dreigende houding begon aan te nemen zette hij het op een loopen, maar de veldwachter was hem te vlug af.

Deze sprong op een fiets haalde hem in en maakte proces verbaal op wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Als alle kwakzalvers eens op deze manier terecht werden.....

UIT DE PERS.

Specialités en geheimmiddelen.

In de Académie de Médecine is de verkoop der geheimmiddelen en de noodzakelijkheid, om de samenstelling van alle spécialités bekend te maken, een onderwerp van bespreking geweest.

Bij die gelegenheid werd er o.a. op gewezen, hoe de omzet in deze geneesmiddelen in Frankrijk ongeveer 200 miljoen per jaar bedraagt en het daarin belegde kapitaal eene waarde van minstens een half milliard vertegenwoordigt, zoodat deze particuliere belangen niet uit het oog moesten worden verloren.

Prof. Bourquelot heeft naar aanleiding daarvan het juiste verschil aangegeven tusschen spécialité en geheimmiddel. Het verwondert mij, zoo sprak hij, dat bij dit debat geen duidelijker onderscheid is gemaakt tusschen twee stroomingen op dit gebied en dat voor velen het fortuin der kwakzalvers een even rechtmatig verkregen goed schijnt als dat der eerlijke apothekers.

Hoeveel miljoenen per jaar worden er niet aan allerlei belachelijke artikelen besteed, die tegen alle kwalen dienstig zijn en welke door het onwetend publiek gekocht worden, aangelokt door domme en dikwijls misdadige reclame.

Indien door toepassing der thans geldende wetten eenige miljoenen werden ontrukkt aan deze exploitatie der menschelijke dwaasheid, zou ik daarover geen oogenblik spijt gevoelen.

Maar naast deze kwakzalversmiddelen, die aan hun geheimzinnigheid dikwijls hun succes danken, bestaan er een groot aantal pharmaceutische spécialités, die niet tot de groep der geheimmiddelen mogen worden gerekend.

Zulk een spécialité is een door een apotheker speciaal bereid medicament en het geheim houden der samenstelling van zulk een spécialité zoo noodig voor den geheimmiddelfabrikant, is voor de goede spécialités overbodig.

Gebruiken niet vele chirurgen een bepaald merk chloroform, hoewel de chloroform ad narcosin van de pharmacopee aan alle eischen voldoet, omdat zij in dat bepaalde merk groot vertrouwen stellen?

Het succes der spécialités berust niet op het geheim houden hunner samenstelling, maar wel op het vertrouwen, dat zij hebben verworven door nauwkeurige en zorgvuldige bereiding, door het gebruik van uitgezochte grondstoffen of door toepassing van speciale werkwijzen bij de bereiding, waardoor het product er zooveel beter uitziet dan andere gelijksoortige.

Door bekendheid van samenstelling te eischen van alle geneesmiddel-praeparaten, zullen de apothekers-specialisten geen nadeel ondervinden; zij zullen voortgaan, op eerlijke wijze de dienssen te maken, waarop zij door hun speciale studie recht hebben.

(Pharm. Weekbl.)

De genezing op gebed.

Deze week hield Dr. B. WIELENGA te Amsterdam voor een talrijk gehoor een lezing over bovengenoemd onderwerp.

Na een korte inleiding behandelde spreker zijn onderwerp tweeledig n.l. eerst de gebedsgenezing, die uit een wijsgeerig pantheïstisch beginsel voortvloeit, en daarna de gebedsgenezing, die zich beroept op Gods Woord.

Het eerste verschijnsel wordt Christian Science genoemd, verbonden aan den naam van Mrs. EDDY, een beweging, die in Amerika haar oorsprong nam en thans over de heele wereld 1600 kerken en afdelingen en een millioen aanhangers telt. Over de persoon van de stichtster is het moeilijk te oordeelen, daar zij beurtelings is vergoed en verguisd. Doel der leer is eudaimonistisch (gelukzoekend), namelijk opheffing van het levensleed en oplossing der wereldraadselen. Christian Science poogt dit doel te bereiken door ziekte en stof te verklaren als zijnde gedachten- ding, enkel waan en steunt deze opvatting met een streng consequente pantheïstische Gods-

beschouwing, die herinnert aan de wijsbegeerte van Spinoza en Hegel, zoover al het bestaande denkende Geest wordt genoemd. Natuurlijk sluit deze opvatting in zich een totale miskenning van het positieve Christendom. Van eigenlijk gebed is hier geen sprake. Bidden is enkel een wijsgeerig denkproces of een redelijke ontroering.

De gebedsgenezing op godsdienstig terrein wil een voortzetting en herbloeijing zijn van het wonder, waarover de Schrift verhaalt. De poging tot herschepping van dit wonder treffen wij aan in de geheele geschiedenis der Kerk. In de 4e eeuw, stal men de olie uit de kerklampen, meenende dat daarin geneeskraft school. In de M.E., in den tijd der Reformatie en daarna treden telkens geloofsgenezers ten toonele, zich sierend met het aureool van het wonder.

Onder de jongste verschijnselen wijst spreker op de Irvingianen, de tempelgemeente van Hoffmann, de beweging van Ds. BLUMHARDT; in het bijzonder op de Pinkstergemeente van Polman, die, behalve de gave der tongen, ook de gave der gezondmaking beweert te bezitten, en op de vereeniging, die gesticht is door Ds. HAZENBERG onder den naam „De Goddelijke Genezing”, en waarvan nog enkele vertakkingen en kleine uitspruitsels, vooral in Amsterdam, worden gevonden.

Het beginsel, dezer gebedsgenezers is geheel tegenovergesteld aan dat van Christian-Science. De ziekte wordt beschouwd als een rechtsreeksche inwerking van satan op het lichaam, niet te genezen door wetenschap of medicinale hulp, maar alleen door het rechtstreeksche ingrijpen der Goddelijke almacht. Deze hulp geeft God aan wie gelooft, en afstaat van allen menschelijken bijstand. De geloofsgenezer haalt een menigte teksten aan om dit te bewijzen.

De geschiedenis, een strenge rechter, heeft over deze beweging echter vonnis geveld, aldus spreker.

De pogingen tot herbeleving van het wonder zijn mislukt. Wel zijn er feiten geconstateerd van treffende genezingen zonder dokter's hulp, maar deze zijn te beschouwen als de overwinning van de ziel op het lichaam. Ds. WIELENGA verkon- digde voorts de meening, dat ook de Schrift de opvatting der gebedsgenezers veroordeelt. God bindt ons niet aan het teeken, maar aan het Woord. God is groot, niet slechts in het wonder, maar ook in het handhaven van de wet, en in het verband tusschen natuur en genade. Zalig zijn zij, die niet zullen gezien en nochtans zullen geloofd hebben.

Ook is het onjuist de ziekte enkel aan satanische werking toe te schrijven. De Schrift leert anders. Ziekte staat onder Goddelijk bestel. Daarom is het komen van ziekte voor den Christen niet een afschuwelijke ramp, noch het wegnemen der ziekte het hoogste geluk. In ziekte kan zegen schuilen, gelijk in alle kruis, meer dan in gezondheid en levensbloei. Paulus' doorn in het vleesch heeft de algemeenzame genade Gods verheerlijkt even- goed als de heugelijkste wondergenezing.

Aan de gedachteswisseling werd door enkele leiders der gebedsgenezing deelgenomen.

(De Amsterdammer [Chr.]

CORRESPONDENTIE.

J. G. v. E. te L. De pillen worden onderzocht.

H. M. K. te T. N. Wij ontvingen uw schrijven met genoegen. Dank voor de medewerking; wij houden ons verder aanbevolen.

W. D. V. te 's G. Ons onderzoek heeft tot geen resultaat geleid.

— Een onzer leden bericht ons, dat hij na lezing van ons artikeltje in het vorig no. *De reclames van „Het Leven”* terstond voor het abonnement op dit weekblad heeft bedankt. Hij deed dit om ons in onzen strijd tegen de kwakzalverij te steunen en — door de uitgevers van dergelijke bladen in hun zak te tasten — verandering ten goede te krijgen. Wij danken hem en deelen zijn gevoelen.

R. H. P. F. te Utrecht. Wij kunnen alle aanvrager niet afzonderlijk beantwoorden, ook niet als postzegels zijn ingesloten.

Als abonné kennen wij U niet, wel den door U genoemden boekhandelaar, die echter geweigerd heeft het abonnementsgeld te betalen, zoodat dit de reden zal zijn waarom gij het maandblad niet meer ontvangt.

De door U aangevraagde nummers wil de administratie wel eens voor U bij elkander zoeken, althans indien gij wat geduld hebt.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LIDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.2

INHOUD:

Hoofdartikel: Patentmiddelen.
Berichten: Vrije uitoefening der geneeskunst (Verslag Eerste Kamer). — Staatstoezicht op de volksgezondheid. — Ned. Bond voor Physische Therapie. — Een minder eerzaam baantje.
Mededeelingen van verschillenden aard: Het optreden van Mijnhardt. — Obat Satoe. — De Atomizer. — Predikant-kwakzalver.
Uit de Pers: Amerikaanse doktoren.
Varia: Spijkerbalsem. — De walvisch.
Rechtszaken: Eilers voor het kantongerecht. — J. Boonstra, een gevaarlijk mensch.
Correspondentie.
Herhaalde waarschuwingen: Mijnhardt's middelen.

Patentmiddelen.

De advertenties, waarbij z.g. *patentgeneesmiddelen* aan het publiek te koop worden aangeboden, nemen telkens meer en meer in aantal toe. Voorbeelden daarvan waren wij in de gelegenheid reeds herhaalde malen aan te wijzen. Zich noemende chemische fabrieken, laboratoria, centraal-depôts worden op tal van plaatsen gevestigd en bieden der lijdende menschheid, elk op zijne wijze, hulp aan voor de meest verscheidene kwalen door niet geevenaarde *patentmiddelen*.

Wat zijn dat voor middelen? Wij weten het niet of liever wij weten het wel maar hebben er een anderen naam voor, n.l. *kwakzalversmiddelen*.

Het lijkt geen twijfel of al de bovengenoemde inrichtingen oefenen de kwakzalverij uit op zeer moderne maar ook hoogst gevaarlijke manier, voor enkele hebben wij dit reeds met bewijzen aange-toond. Maar dit blijft voor ons een moeilijke taak. Vele van die *patentmiddelen* worden aangeprezen tegen kwalen — of liever gevallen — die een publieke bespreking, in een algemeen verspreid blad, in den weg staan. Men zal dit begrijpen, wanneer men de uitstalkasten van *Sanitas* en van de *Noorderpost* eens aandachtig beschouwd of de daar verkrijgbare brochures leest, wanneer men de circulaire nagaat, die o.a. het *Centraal Depôt „Esculaap”* welwillend ter beschikking stelt.

't Is o.i. voldoende wanneer wij beweren, dat gevaarlijke, hoogst gevaarlijke *patentgeneesmiddelen* in dergelijke inrichtingen verkrijgbaar worden gesteld en dat veel kwaad wordt gesticht door de voortdurende reclame, voor die middelen gemaakt.

Men vrage het ieder der zake kundige en hij zal ongetwijfeld onze meening bevestigen, dat hier een ernstig gevaar voor de samenleving bestaat, een gevaar dat met den dag toeneemt.

Daar moet iets tegen gedaan worden, het publiek belang eischt het. Maar wat?

Met de onvoldoende middelen, die onze wetgeving biedt om de kwakzalverij met geneesmiddelen te

bestrijden, zal de kans van slagen zeer gering zijn (de meeste der verkochte stoffen vallen buiten de bekende lijst). Het ingrijpen van hen, die belast zijn met de zorg voor de volksgezondheid of van de autoriteiten, die ervoor te waken hebben dat geen aanslagen op de volkswelvaart worden gesmeed, zal, bij de thans bestaande wetten, groote moeilijkheden opleveren en toch *zóó kan het niet blijven*.

Maar wat dan? Wij zien geen uitkomst. Verbied de reclame, zooals die gemaakt wordt voor al die patentgeneesmiddelen en veel is er gewonnen. Maar dat gaat op 't oogenblik niet. Dusdanige maatregel was voorgesteld in de apothekerswet, waarvan het ontwerp reeds eenige jaren geleden is ingediend... maar bij de indiening is het gebleven en het vooruitzicht, dat het ontwerp spoedig wet zal worden, is, gezien de politieke omstandigheden, vrij duister.

Rest ons dus niets anders dan, 't geen wij onophoudelijk in ons Maandblad doen, te waarschuwen:

Wacht U voor de patentgeneesmiddelen!

BERICHTEN.

Vrije uitoefening der geneeskunst. Aan het voorloopig verslag der Eerste Kamer over de Staatsbegroting voor 1918 is het volgende ontleend:

Gevraagd werd naar den stand van het onderzoek, dat de op 31 Juli 1917 ingestelde staatscommissie heeft ter hand genomen aangaande de wenschelijkheid, aan de uitoefening der geneeskunde meer vrijheid te verleenen. Men meende dat in die commissie hoofdzakelijk tegenstanders van die groote vrijheid zijn opgenomen, terwijl het ontwerp toch geheel onbevooroordeeld dient te worden bestudeerd.

In de Memorie van Antwoord werd hierop gezegd: De voorzitter van de juridische staatscommissie in zake de vrije uitoefening der geneeskunst, gevraagd naar den stand der werkzaamheden van zijne commissie, deelt mede, dat de aan zijne commissie opgedragen taak overweging van een aantal vragen betreffende [de toepassing van dit beginsel noodzakelijk maakt. Het einde is daarvan binnenkort in uitzicht, waarna de opstelling van het verslag nog eenigen tijd zal vorderen.

De voorzitter der medische staatscommissie verschafte de volgende inlichtingen over den stand der werkzaamheden van zijn commissie.

De Staatscommissie heeft, terstond nadat zij half Sept. 1917 haar taak had aanvaard al degenen, die in Nederland zonder wettelijke bevoegdheid geneeskunst uitoefenen, uitgenodigd, onder toezicht van en verantwoordelijkheid der commissie zieken te behandelen, om de commissie in staat te stellen, over hun geneswijzen en de daarmee verkregen uitkomsten te oordeelen.

De stand van het onderzoek is nu zoo, dat ruim 20 onbevoegden, meerendeels magnetiseurs, onder het toezicht van leden der commissie een vrij belangrijk aantal patienten behandeld hebben of nog behandelen. Omtrent de uitkomsten daarvan kunnen nog geen mededeelingen worden gedaan.

De commissie ondervindt bij haar werk ééne moeilijkheid, hierin gelegen, dat door verscheidene onbevoegden hun eigen patienten vergoeding van reiskosten en verpleging in een ziekenhuis wordt verzekerd. Aan het verlangen der onbevoegden, dat de commissie hun zieken ter behandeling zal geven, kan niet altijd worden voldaan, omdat dit alleen kan geschieden wanneer geenerlei nadeel van die behandeling kan worden verwacht, en omdat bovendien bij de patienten, die zich aan leden der commissie hebben toevertrouwd, niet kan worden aangedrongen, zich aan de behandeling door onbevoegden te onderwerpen.

Het in het V. V. geuit bezwaar tegen de samenstelling der commissie acht de minister niet gegrond.

(In ons vorig no. kon het bovenstaande niet worden opgenomen, vandaar dat het eerst thans geplaatst wordt).

Het Staatstoezicht op de volksgezondheid. Mr. J. Kruseman schrijft in de Vragen des Tijds over het staatstoezicht op de volksgezondheid:

Wat de reorganisatie van het staatstoezicht op de volksgezondheid betreft, moet deze naar zijn oordeel uitgaan van de volgende beginselen:

1e. Het vormen van den Centralen Gezondheidsraad tot een zuiver adviseerend lichaam voor de Regeering over alle aangelegenheden van algemeen aard, de volksgezondheid rakende, welk lichaam naar 's-Gravenhage moet worden overgebracht, en waarmede de Centrale Commissie voor Drinkwatervoorziening en het Rijks-Woning-College moeten worden samengesmolten, onder waarborgen, dat eene even goede wijze van behandeling der zaken, als thans bij die twee colleges bestaat, behouden blijve.

2e. Afschaffing van de instelling der territoriale hoofdinspecteurs, tevens leden van den Centralen Gezondheidsraad, en regeling van inspecteursvergaderingen in elken tak der inspectie; alsmede opdracht van behartiging der belangen welke niet bij één tak der inspectie onder te brengen zijn, aan één bepaalden, b.v. den oudsten, inspecteur.

3e. Mogelijkheid tot het leggen der verplichtingen op de gemeentebesturen, om technische ambtenaren voor woningonderzoek en bouwpolitie aan te stellen, met geldelijke hulp van het Rijk, zulks ter vergemakkelijking van de taak der gezondheidscommissiën.

4e. Meerdere openbaarheid van de besprekingen en handelingen van den Centralen Gezondheidsraad en van de gezondheidscommissiën. N. R. C.

Ned. Bond voor Physische Therapie. Op 9 April is te 's-Gravenhage besloten (op initiatief van dr. D. DE NIET) tot het oprichten van boven-

genoemden Bond met de bedoeling alle Nederlanders te vereenigen die belang stellen in de physische geneeswijzen en deze willen toegepast zien bij de ziektebehandeling van zich of van hunne familieleden.

Naar het oordeel der oprichters moet de bond de regeering er toe brengen aan de universiteiten aan de aanstaande artsen ook deze geneeswijzen te leeren; voorts wenschen zij de gelegenheid te scheppen tot opleiding van verplegend personeel, dat de doktoren bij de behandeling behulpzaam moet zijn.

Zoodra in een gemeente het aantal bondsleden groot genoeg wordt geacht zal de bond behulpzaam zijn tot het verkrijgen van een arts, grondig bekend met de gewenschte geneeswijze, en waaraan de leden zich gaarne zullen toevertrouwen.

Dan stellen zij zich voor om door het stichten van inrichtingen voor de physische therapie de zegenvolle uitwerking daarvan binnen het bereik te brengen van velen, ook van minder gegoeden.

(Dagbl. v. Z.-Holl en 's Gravenhage).

Een minder eerzaam doch leerzaam baantje. Het N. v. d. D. bevatte dezer dagen de volgende advertentie:

„ARTS gevraagd, voor Amsterdam, door niet ge-dipl. geneeskundige, op de hoogte met homoeopathie, biochemie, natuur-geneeswijze. gelaatkunde en oogdiagnose.”

Wat zal die arts-helper een hoeveelheid wetenschap bij zijn patroon opdoen!

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het optreden van A. Mijnhardt te Zeist.

Wij zien ons genoodzaakt ons weder eens met Mijnhardt te bemoeien. Het loopt inderdaad de spuigaten uit.

Men zou zoo zeggen, dat de medische faculteiten aan alle universiteiten konden worden opgeheven; geneesheeren zijn niet meer noodig.

Mijnhardt geneest bijna alles en allen, getuige de volgende advertentie, die in den laatsten tijd, zoowel in de groote als in de kleine bladen werd aangetroffen.

„Geen zwakte, ziekte of pijn kan blijven bestaan, indien slechts het goede geneesmiddel wordt aangewend.

Als gij U afgemat gevoelt en lijdt aan voortdurende vermoeidheid, vermagering, bloedarmoede of verlies van krachten, gebruik dan bijtijds

Mijnhardt's Levetogen.

Dit is een zeker geneesmiddel. Sterkt lichaam en zenuwen. Buss. 90 ct., f 1.75, 4.25, 8.25.

Hoofdpijn. Gebruik Mijnhardt's Hoofdpijntabletten Per koker 45 ct.

Beginnende Hoest en verkoudheid. Neem ANGA-bonbons. Doos 35 en 70 ct.

Verouderde hoest, luchtpijpaandoeningen. bronchitis, slaapstorende hoestprikkel, hoest bij ouden van dagen, alsmede kinkhoest en slijmhoest bij kinderen. Gebruik dan ANGASIROOP.

Per flacon f 1.40, 3 fl. f 4.—

Rheumatisch, jicht, spier- en gewrichtspijn, pijn in de ledematen, influenza, aangezichtspijn en kiespijn. Gebruik SANAPERIN-tabletten.

Per koker 90 ct., 3 k. f 1.70.

Keelpijn, ontstoken keel, opgezette amandelen, pijn bij het slikken. Neem Mijnhardt's GLORIN-tabletten Per doos 40 ct., 3 d. f 1.10.

Maagzuur, maagpijn, maagwater, oprisping, geen eetlust, slechte spijsvertering. Mijnhardt's Maagtabletten Per koker 60 ct., 3 k. f 1.65.

Gal en slijm worden verwijderd door Mijnhardt's Laxeertabletten. Deze tabletten zijn bloedzuiverend, regelen den stoelgang. Per doos 40 ct., 3 d. f 1.10.

Enersan-Tabletten bloedvormende, lichtverteerbare staaltbl., tevens eetlustopwekkend.

Per koker f 1.—, 3 k. f 2.85.

Overspanning, onrust, zenuwachtigheid, slapeloosheid, gejaagdheid, Examenvrees. Mijnhardt's Zenuwtabletten. Per koker 60 ct., 3 k. f 1.70.

Wormen bij kinderen en volwassenen. Neem ENFAN-wormbonbons. Per doos 35 ct., 3 d. f 1.—.

Let bij koop op de naam van den fabrikant A. MIJNHARDT, Pharmac. Fabriek ZEIST.

Bij Apoth. en alle Drogisten.”

Verscheidene van de tabletten, in deze advertentie genoemd, zijn van onzentwege onderzocht, waarom-

trent wij verwijzen naar de rubriek „Herhaalde waarschuwingen” in dit no.

Uit dit onderzoek is gebleken, dat in die tabletten zeer bekende geneesmiddelen voorkomen, die herhaaldelijk door de geneesheeren in bepaalde gevallen worden aangewend.

Maar, zal men zeggen, dan zijn die tabletten toch goed, zij bevatten deugdelijke geneesmiddelen; welk kwaad steekt er dan in dat de fabrikant, die de middelen in een aangenamen vorm brengt, deze aanbeveelt en overall ingang tracht doen te vinden?

Welk kwaad? Wij zullen trachten dit duidelijk te maken.

Onder de middelen, door Mijnhardt in zijn tabletten gefabriceerd bevinden zich verscheidene, die lang niet onschuldig zijn en die slechts onder controle van een bevoegde deskundige mogen worden aangewend. Een geneeskundige zal het gebruik daarvan slechts aanraden, wanneer hij, door onderzoek van den patiënt, zich een oordeel heeft gevormd omtrent de kwaal, die bestreden moet worden en het gebruik doen ophouden, wanneer hij bemerkt, dat het aanbevolen geneesmiddel geen of zelf een nadeeligen invloed op den lijder uitoefent.

Geheel anders staat Mijnhardt hier tegenover. Even als alle echte kwakzalvers houdt hij geen rekening met den persoon van den zieke en met den aard zijner ziekte. De patiënt moet zelf maar uitmaken waaraan hij lijdt, (en hoe weinigen daartoe in staat zijn is bekend) hij moet zelf maar uitzoeken wat hij meent te moeten innemen en of hij daarbij schadelijke inwerking ondervindt, laat Mijnhardt volkomen koud. Als hij maar zooveel mogelijk van zijn tabletten verkoopt is hij tevreden, het belang van den lijder beteekent voor hem niets.

Zeggen wij dus te veel, wanneer wij beweren dat er veel kwaads steekt in het optreden van den Zeister fabrikant?

Inderdaad, het is onze overtuiging, dat het algemeen belang eischt, dat met alle (helaas onvoldoende) hulpmiddelen, die de wet aan de hand doet, de handelingen van Mijnhardt moeten worden bestreden. In vele van de tabletten — wij toonden dit reeds eerder aan — komen stoffen voor, die door onbevoegden niet beneden een opgegeven hoeveelheid (lijst C.) mogen worden verkocht.

Van dit bestrijdingsmiddel is, wanneer de autoriteiten dit willen, gebruik te maken.

Mijnhardt zelf is daardoor misschien niet direct te treffen.

Bij aflevering in 't groot aan zijn afnemers — wederverkoopters kan misschien de ter verkoop toegestane hoeveelheid worden bereikt maar door die afnemers-verkoopters te vervolgen kan men den verkoop beperken, en dus indirect den fabrikant in zijne gevaarlijke handelwijze beteugelen.

„Verkrijgbaar bij Apoth. en alle Drogisten” adverteert Mijnhardt. Nu zijn weliswaar de apothekers niet onderworpen aan de bepalingen van lijst C en kunnen deze, op dien grond niet worden vervolgd maar wij meenen te mogen veronderstellen dat er slechts enkele onder hen zullen worden gevonden, die hunne eervolle positie in de waagschaal zullen stellen door als helpers van den bijna alles-genezer op te treden. De voornaamste medewerkers zullen wel de z.g. drogisten zijn en hun leverancier heeft ervoor gezorgd, dat door opzichtige reclame-biljetten de aandacht van het publiek wordt gevestigd op de personen die zijne middelen verkoopen.

„Obat Satoe.

Radicaal Indisch middel tegen Aambeien (speen). Waar alles faalde, geneest dit.”

Dit buitengewoon middel is een product van de Verum Company te Vlissingen, een maatschappij tot Exploitatie van Patent-geneesmiddelen, die ook nog andere z.g. Indische geneesmiddelen in den handel brengt. Het middel, hierboven genoemd, wordt verder aldus aanbevolen:

„Het geneesmiddel Obat Satoe.

Dit geneesmiddel bij uitnemendheid tegen Aambeien is samengesteld uit Indische kruiden en bereid naar het recept van den dokter-Djawa Bromosoupe. Het is afdoende zoowel voor bloedende als blinde Aambeien. De genezing treedt zelfs bij de meest hardnekkige gevallen, na gebruik van één of twee kwantums, in.”

In hoever in het doosje met zalfachtige massa bestanddeelen van Indische kruiden aanwezig waren,

was door het onderzoek niet uit te maken. Wel werd door Mejuffr. KNIPSCHER en den heer N. KEULEMANS daarin aangetoond *Venetiaansche talk* en ongeveer 10 % was, dat is wat anders dan *Indische kruiden*.

Het resultaat van dit onderzoek brengt er ons toe de verklaring van de Vlissingse *Verum Company* niet zoo maar voetstoots aan te nemen en onze lezers aan te raden hetzelfde te doen.

De *Verum Company* (wie daarvoor optreedt is ons onbekend) brengt nog meer Indische specialiteiten in den handel, n.l. „Obat Goela, onfeilbaar Indisch middel tegen suikerziekte” en „Obat Akar onovertreffelijke Indische kruiden tegen koorts.”

Wij hebben die middelen maar niet laten onderzoeken; wij hadden aan het ééne onderzoek genoeg.

Bovendien de aanbevelingen: *radicaal, onfeilbaar, onovertreffelijk*, duiden o. i. genoegzaam aan, welk vleesch men in de kuip heeft.

De Atomizer.

Een toestel voor behandeling van asthma.

Dit instrument is een fleschje met zijdelingsche ballon; het fleschje eindigt naar boven in een nikkelbuisje van 10 c.M. lengte. Dit buisje wordt in den neus gebracht, een zeker vocht in 't fleschje gegoten en de ballon brengt, met de lucht die door de vloeistof gaat, den heilaanbrengenden damp in de longen van den lijder.

De toestel, met bijbehorende vloeistof, wordt tegen zeer hoogen prijs (vroeger f 41.—) door een zich noemenden Dr. TUCKER, vergezeld van de noodige reclame, in een brochure gevuld met attesten, in den handel gebracht.

Reeds 15 jaren geleden hebben wij de aandacht op dit instrument gevestigd; het schijnt echter nog aanhangers te vinden, want toevallig kregen wij bijna tegelijkertijd twee brieven, waarin ons om inlichtingen aangaande Tucker's middel wordt gevraagd.

In 't kort antwoorden wij daarop het volgende: Het is duidelijk dat een waarschijnlijk gunstige werking van het middel toegeschreven moet worden aan de vloeistof, die in het fleschje wordt gegoten.

Dr. AUFRECHT, een zeer gunstig ter naam staand chemicus, heeft het geheimmiddel onderzocht en uit zijn onderzoek trekt hij de conclusie dat de samenstelling daarvan ongeveer de volgende is: *Zoutzure cocaïne* 1 %, *salpeterzure kali* 5 %, *glycerine* 35 %, *bitteramandelwater* 30 %, *water* 25 %, *plantenextractiestoffen* (vermoedelijk uit *stramonium*) 4 %.

Uit deze mededeeling mogen wij de gevolgtrekking maken, dat, dank zij de aanwezigheid van het salpeterzure kali, (*salpeter*) en de bestanddeelen van *stramonium*, de ingeademde vloeistof inderdaad in staat is tijdelijke verlichting bij asthma aan te brengen; verder zal het resultaat wel niet gaan en om dat resultaat te verkrijgen behoeft men waarlijk niet de dure vloeistof uit den vreemde te koopen; in onze apotheken zijn bereidingen uit salpeter en stramonium evengoed verkrijgbaar. Of zou de *zoutzure cocaïne* het doen? Wij weten het niet, maar wel weten wij dat deze, zeer vergiftige stof oorzaak kan zijn van de verdooving, waarover sommige patiënten klagen. *Onschadelijk* is het mengsel, door Dr. AUFRECHT onderzocht, zeker niet.

Maar nu komt wat mooiers; het schijnt er niet op aan te komen wat men inademt, als men maar betaalt.

Van onzentwege werd een onderzoek ingesteld door Dr. C. PREY Jr. en deze kwam tot het resultaat, dat in de door hem onderzochte vloeistof werden aangetroffen: *Salpeterigzure soda*, *benzoë-zuur*, *cocaïne*, *glycerine* en de bestanddeelen van het kruid van *Grindelia robusta* (een kruid, dat in Amerika veel tegen asthma wordt aangewend). Vermoedelijk bevat het zeer samengestelde middel nog andere stoffen.

Uit verschillende onderzoekingen is thans gebleken, dat in beide vloeistoffen middelen voorkomen die, bij aanvallen van asthma, tijdelijk verlichting kunnen aanbrengen, maar die middelen waren reeds lang bekend en ook reeds zonder den toestel van Dr. TUCKER in gebruik. Verder is de aanwezigheid van *cocaïne* geconstateerd, een stof, die niet dan met de grootste omzichtigheid mag worden aangewend en die door de eene persoon veel beter kan worden verdragen dan door de andere. Men zij dus voorzichtig!

Predikant-Kwakzalver.

In ons vorig no. maakten wij, onder dit opschrift, melding van een verslag van de Gezondheidscommissie te Rauwerderhem enz., waarin o. m. een predikant werd beschuldigd van het uitoefenen van kwakzalverij. Deze kwakzalverij bestaat, aldus het verslag, in de behandeling met het toestel van d'Alimonde en gaat uit van de leer, dat alle ziekten van den mensch worden veroorzaakt door een tekort aan electriciteit in het menscheijk lichaam.

In het *Nieuwsblad van Friesland* verscheen daarop het onderstaand „Ingezonden Stuk” dat wij (voor het voorgaand no. was het te laat) hier laten volgen:

PREDIKANT-KWAKZALVER.

M. de R.

Mag ik aangaande onder bovenstaanden titel voorkomend bericht uit Rauwerd in Uw geacht blad van Dinsdag j.l. een weinig plaatsruimte? Ik meen n.l. dat, zooals het bericht daar staat, het bij Uw lezers een geheel verkeerden indruk moet geven. Een kwakzalver toch is, naar de gewone opvatting, een persoon van niet al te beste reputatie, die zijn beurs tracht te spekken door handig misbruik te maken van de vaak maar al te goedgeloovigheid der kranke menschen. En hoewel het bericht niemand noemt, zal dit voor velen, evenals voor mij duidelijk genoeg zijn, dat hiermede bedoeld wordt een predikant uit een naburig dorp, die als edel menschevriend en daadwerkelijk helper in den nood der lijdenden in al zijn vormen niet licht zijn weerga vindt. Dit nu maakt m. i. een zeer groot verschil, daar deze „kwakzalver” ten eersten in het geheel niet een vak maakt van dokteren, en tweedens al hetgeen geheel gratis, maar ook met bijvoegen van den zoo vaak onontbeerlijken financieelen steun uit eigen zak verricht. Overigens kunnen wij, die de zaken van meer nabij kennen, den berichtgever dankbaar zijn voor zijn berichtje, waar het ons meteen doet zien uit welke hoek de wind waait en er blijkbaar onder de doktoren uit Rauwerd e. o. personen schuilen, die zich niet ontzien vanaf een officieele plaats een officieel verslag te gebruiken om een zoo verre boven hen staand edel mensch een ezelstrap te geven en daarbij en passant even propaganda te maken voor nog sterker monopolie voor hun standje door invoering van gemeentelijke wetten, waardoor de lijdende menscheid nog meer dan tot dusver aan de officieele schoolgeneeskunde gekluisterd kan zijn en dit alles onder den mom van „voor het heil der menscheid”. Dat het heil der doktersportemonnaie er nader bij betrokken is, wijst anders wel heen datgene wat men in den jongsten tijd op het gebied van doktershandelingen heeft kunnen waarnemen in de omstreken van Rauwerd. Ik zou U willen toeroepen, gij dokters getuigt het niet tegen U, dat ge nog meer wetten meent noodig te hebben om uw patienten noodgedwongen op U aan te drijven? Zouden eenige schitterende daden op vakkundig gebied geen voor beide partijen voordeliger en aangenamer middelen zijn voor het aanbrengen van klanten? en kunt gij op U geneeskundig gebied niet iets schitterends presteeren, welnu, laat er dan bij U voorzittens iets edelers dan de portemonnaiebelangen, zorgt dat, als eens van een Uwer collega's voorgangers uit lang vervlogen tijden, van U en uw patienten gezegd kan worden: „net oan 't sket mar yn 't hert hat min syn portret” en het zal U blijken dat de gemeentewetjes achterwege kunnen blijven.

Irnsum, April.

J. ZIJLSTA.”

Ofschoon wij willen toegeven, dat, als het optreden van den predikant door den inzender juist is voorgesteld, hier het woord *kwakzalverij* niet op zijn plaats is en men liever het woord *gevaarlijke bemoeizucht* zou moeten toepassen, brengt het tweede gedeelte van het schrijven ons er toe, in het stuk iets meer te zien dan alleen verdediging van den aangevallene. Ons dunkt, dat de predikant wel zal uitroepen: Bewaar me voor mijn vrienden, met mijn vijanden zal ik het zelf wel klaarspelen!

UIT DE PERS.

Amerikaansche Doktoren.

In Amerika duurt de medische studie slechts zeer kort; 4 jaren uet inbegrip van de studie der voorbereidende wetenschappen — men heeft daar

veel haast. Wellicht niet zonder reden heeft men vermeden om den geest met onnoodige geleerdheid te vermoeien, doch de studenten, die van af het tweede jaar al in de praktijk onderwezen worden, bezoeken dan nog niet de hospitalen.

De wetenschap is Duitsch of Engelsch; zij wordt onderwezen in particuliere scholen, welke vaak met elkaar concurreeren en evenals handelszaken zijn opgezet. Een financier is in het bezit van een kapitaal, dat hij productief wil maken, hij bouwt een school, zoekt medici van naam om te doceeren en tracht door veel reclame te trekken. Op het eind van het jaar meet hij naar de grootte van het dividend de waarde van de onderwezen wetenschap af.

Uit deze concurrentie volgt, dat er een groote naijver bestaat en hard gewerkt wordt zoowel bij de leerlingen als bij de professoren, maar altijd om een practisch doel en niet om vooruitbrenging van de wetenschap.

Tot „doctors” gepromoveerd werpen zich die jongelini in de „stuggle for life” en op de bemachtiging van dollars met de geneeskundige praktijk als middel. Het gevolg daarvan is, dat al mogen eenigen hunner getrouw blijven aan een goede, gezonde methode, tal van anderen hun professie verlagen tot besognes van den minsten aard. Het zijn de „quacksdoctor” (zoo genoemd omdat hunne wetenschappelijke kennis gelijk gesteld wordt met die van een kraai) kwakzalvers, die op alle gepermitteerde en ongepermitteerde manieren zich een clientele trachten te scheppen door bedriegelijke advertenties en allerlei on gepaste reclame. Een paar voorbeelden zullen beter dan wat ook de grondheid van het beweerde aantonen.

In Amerika, waar geldverdieneu het eenige doel is, is de geneeskunst geen vrije kunst, maar een beroep, een metier als een ander. Om nu te zorgen dat dit metier goed marcheert, is een clientele noodig en om deze te verkrijgen bedient men zich van alle middelen, welke de reclame maar kan bedenken.

Men adverteert in de nieuwsbladen; zodoende kan men kolom aan kolom advertenties als de volgende lezen: Dr. Na... Graduate Royal University, Berlin, 20 jaar in de praktijk, geneest alle damesklachten, staat in alle gevallen voor genezing in, of W... Hi... chinese physician famous herb doctor, enz. enz.

Ten slotte om daarmede te eindigen, onder de chiropodisten: „Dr. Du... steriliseert zijn instrumenten, trekt likdoorns uit en verwijdert eelt.”

De patient, die deze annonce gelezen heeft en de genoemde celebriteten gaat opzoeken, kan zich niet in het huis vergewissen en evenwin in de verdieping, want op 's mans deur, op zijn venster en op zijn balkon prijken zijn naam en titels in groote vergulde letters. Een groot aantal hebben een winkel, waarin zij zich geïnstalleerd hebben, bij hen loopt men in en uit als bij zijn leverancier.

Deze reclamedokters dragen zorg goed op de hoogte te blijven van de verordeningen, welke op het gebied der reclame gemaakt worden en 's avonds, als de zon ondergegaan is, verspert een groot verlicht uithangbord het uitzicht van de wandelaars op het trottoir: *I Cure Men*.

Het zonde trouwens, zelfs voor de meest verstrooiden onmogelijk zijn, om niet even stil te staan voor dat magazijn, waar door poppen pakkende tafereelen uit den vrijheidsoorlog of tooneelen uit een gevecht tegen de Indianen worden voorgesteld. En dan dit plakkaat: „Vrije toegang; Jongelui beneden de 20 jaar worden niet toegelaten”. is er wel op gericht om de nieuwsgierigheid te prikkelen van die van 20 jaar en ouder.

Gaat men binnen, dan vindt men een eerste zaal met wasfiguren, zooals men die op de kermis zien kan: een vrouw met een baard, een slapende odalisque, waarvan de borst bij elke adembaling op en neer gaat, een voorstelling van den bloedsomloop in een half geopend lichaam, anatomische monstruositeiten enz. Zoo iets is wel geschikt om den geest te praepareeren om nog andere ellende van 's menschen bestaan te zien en zodoende dringt de bezoeker door in de achterkamer, waar de pathologisch-anatomische preparaten van meer bijzonderen aard ten toon gesteld zijn. Hier in dit museum van den chanker en phagadenische zweren zoude menig bezoeker onder den invloed geraken van het: „al wie hier binnentreedt, laat alle hopen varen”, doch gelukkigerwijze liggen verschillende brochures ter lezing, welke hem weer hoop geven

en ziet hij tegen den muur aanbodgingen, welke steeds eindigen met: „wend u tot den *Attendant* van de zaal, deze zal u bij Dr. X., den directeur van het Instituut brengen. Genezing verzekerd”. En de oplettende en zich goed voordoende „attendant” biedt zich direct aan om u tot gids te dienen en u bij den directeur van het instituut te brengen. 't Is heelemaal niet ver, maar ééne verdieping hooger.

Er zijn nog andere typen, nog wel specialiteiten van over zee. De chirurg wien men zijn corpus toevertrouwt, evenals men zijn geld bij een bankier brengt, maar met de vraag: 1o. hoeveel hij berekent, voor de operatie, 2o. hoeveel tijd hij voor de algeheele genezing behoeft, 3o. hoe dikwijls hij al succes had. Men vergelijkt, men maakt de balans en op die wijze wordt mathematisch de keuze van den operateur bepaald.

De redeneering, die de Amerikaansche patient houdt, is juist, en hij zelf is door zich geheel aan zijn geneesheer toe te vertrouwen een aangename patient, die hem niet hindert met vaak dwaze vragen e. d.

Nog valt te vermelden den telephoondokter, die zijn raadgevingen per draad verzendt, die op afstand onderzoekt en palpeert. Het is misschien niet erg klinisch, maar dit genre bevalt aan de Amerikanen, steeds gehaast als zij schijnen te zijn, omdat dit soort medicus lijkt een echte „businessman” te zijn.

De dentisten, als zij maar handig en vooral als zij goed zijn op het gebied van de prothese, kunnen zich ook in grooten getale doen kennen. Heele huizen zijn er vol van. Toch hebben zij veel te doen, want de Amerikanen gaan even vlug naar den tandarts als naar den kapper, wat in elk geval slechts kan geprezen worden. In Amerika ziet men trouwens in alle monden, die maar even open gaan, goud; dat is een der kenmerken van het land.

Een der meest opvallende bijzonderheden in de V. S. zou vergeten worden, als niet over de apothekers gesproken werd.

De pharmacie, de bondgenoot der geneeskunde, wordt daar uitgeoefend in de „drugstore”; men verkoopt er van alles: parfumerie, photographietoestellen, marokijn-artikelen, prentbriefkaarten, postzegels. Alsmede het voornaamste deel is echter het fameuze kantoor, dat in den zomer zoozeer gezocht is, waar dan *gents* en *ladies* naast elkaar op tabouretjes komen te zitten om te genieten van de ice-creams, de plain soda's enz. en ook van de „phosphates”, „salsaparillen”, of „celeries”, want men tapt er ook allerlei vreemde dranken met een pharmaceutisch luchtje er aan.

Een lichte rilling krijgt men over de leden, als men bij toeval de oogen eens laat dwalen van de rose en mousseerende dranken naar lugubere en groenachtige flesschen, die, half in het duister verstopt, vergift inhouden en onwillekeurig maakt ge u bang met de vraag, of dezelfde balans, waarmede aangeteekende brieven gewogen worden, ook moeten dienen ter dosseering van de atropine.

We zullen maar niet voortgaan; de genoemde voorbeelden zijn voldoende om aan te toonen, dat de medische verhoudingen in de V. S. niet op de hoogte van elders gehouden ziju. Waaraan is dit toe te schrijven? aan de landszeden, aan de te korte studie, aan de afwezigheid van elk filosofisch ideaal en ten slotte aan eene besmetting met koopmansmanieren, waardoor de kunst is gedaald tot een beroep in handen van handswerklieden. De zuivere wetenschap komt daar bijna niet voor, de geleerde nog minder; elke uitvinding wordt gebreveteerd zoowel als speciale behandelingswijzen. Voor alles is het doel „to get money”.

Met het voorafgaande wil evenwel niet gezegd zijn, dat de medische organisatie in de V. S. gebrekkig is. De ambtenaren van den gezondheidsdienst zorgen voor eene conscientieuze uitvoering van het hun opgedragen werk. Zoodra een hygiënische of prophylactische maatregel als noodzakelijk erkend is, wordt hij ten uitvoer gebracht, flink en met dien practischen zin, welke bij alles kan waargenomen worden. Zoo b.v. heeft men in dit land, waar de vieze en gevaarlijke gewoonte heerschte om overal te spuwen, niet verzocht, of eenvoudig verboden, zooals in Europa, om zulk na te laten, doch een lakonisch: „verboden te spuwen. 50 dollars boete” maakte er een eind aan.

G.

(Moleschott.)

Varia.

Spijkerbalsem.

Wie heeft niet wel eens van *Spijkerbalsem* gehoord, een zalf die bij het volk, vaak bij den apotheker of drogist voor alles en nog wat, voornamelijk voor op *builen* te smeren, die daardoor slinken en pijnloos worden, gehaald wordt. Spijkerbalsem heeft ook bij het volk andere namen als: Terpentijnzalf, Apostelzalf, Kroon van Indië, Locatelzalf, Mirakuleuze balsem, Rode tepelzalf, Roving, Rode balsem, Troost der armen, Zalf uit den gebroken pot, Zalf van het zevengetijde, Zalf voor de krabbers, Zalf voor pijn in den rug.

De Spijkerbalsem, in het Latijn Unguentum terebinthinaceum, bestaat, zooals de Latijnsche naam reeds aanduidt, uit: Terpentijn, Geel was, Sesamolie Rood sandelhout en Perubalsem.

Ons wordt de volgende advertentie uit de „Nederlandsche Courant” 16 November 1785 no. 137 en 7 Juli 1786 no 81 toegezonden:

„De alom bekende en oprechte en onvervalschte Spijkerbalsem, dewelke in veele jaaren door wijlen „Jan Spijker, in leeven Aanspreker, gewoon hebberde op de Kaisersgracht bij de Vijzelstraat te „Amsterdam, is verkocht, wordt gecontinueerd en „verkocht door dezelfde Dochter Alida Jacoba Spijker „Huisvrouw van J. Lann Christoph Stuntz, op de „Nieuwe Zijds Achterburgwal, op de hoek van het „Keizerrijk, te Amsterdam.”

Uit deze advertentie zien we, waaraan dit zoo zeer bekende volksmiddel zijn naam heeft ontleend.

(De Gezondheid).

De Walvisch.

„Heb jij wel eens gehoord van Dokter Heilman's middel tegen Jeuk- en Huidziekten, genaamd „De Walvisch?”

„Jawel, is dat ook al kwakzalverij denk je?”

„Och, dat zal ik niet zeggen, dat weet ik niet. Ik weet niet eens of die Dokter Heilman bestaat of ooit bestaan heeft.

Ik wou je alleen vragen: weet je waarom dat goed „De Walvisch” heet?

„Hoe moet ik dat nu weten! Ik weet alleen dat het naar jenever ruikt en als ik me niet vergis, een ietsje terpentijn.”

„Juist. Het ruikt flauw naar jenever, naar terpentijn, dat geloof ik niet. Welnu, in zoo'n proeffleschje van 65 cent zit voor één of twee cent jenever de rest is aqua misschien niet eens distillata. Geheel compleet met fleschje en verpakking kost het inkoop hoogstens een dubbeltje en ze krijgen er 65 cent voor.”

„Ik snap jou: een vischje uitgooiën om een kabeljauw te vangen, bedoel je. Maar de Dokter dacht ruim vijfhonderd procent..... dat is een Walvisch in plaats van kabeljauw.”

„Jij gunt die redders van het zieke menschdom ook heelemaal niks, zeg.
(Afgelusterd gesprek.)

B.

RECHTSZAKEN.

Eilers voor het Kantongerecht.

Door het O. M. bij het Kantongerecht te Leeuwarden is tegen den bekenden H. J. EILERS, wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, gevorderd f 300 boete, subs. 150 dagen hechtenis. Uitspraak 10 Juni.

Een gevaarlijk mensch.

JELKE BOONSTRA, een 42-jarige handelsreiziger te Groningen, die zich gewoonlijk uitgeeft voor dokter en bij voorkeur tuberculospatiënten behandelt, beweegt zich ook nog op ander terrein. Hij heeft nu terechtstaan te Winschoten, beklaagd in September 1917 den landbouwer Luiken Bruggers bewogen te hebben tot afgifte van f 60, door hem mede te deelen dat hij — beklagde — in verbinding stond met prof. Middendorp te Groningen en in samenwerking met genoemden hoogleraar zoo goed als zeker kon bewerken, dat Bruggers's zoon Harm voor den militairen dienst zou worden afgekeurd.

Op een vraag van den rechter mr. Huyser zegt bekl. achtereenvolgens, dat hij handelde in brandhout, naaimachines, brillen, doch hij blijft in gebreke te beantwoorden de vraag, waar hij het een of ander verkocht.

Op een vraag van mr. Bolt, zegt bekl., dat hij 11 Sept. jl. uit de gevangenis te Leeuwarden werd ontslagen.

Het O. M. eischte twee jaren gevangenisstraf.

De heer mr. Bolt wijst er op, dat geen opzet is ten laste gelegd en bekl. alleen daarom reeds moet worden vrijgesproken.

Aan een brief van prof. Middendorp aan Bruggers, gedateerd 22 Juli 1917, ontleent pl., dat daarin wordt gevraagd aan Bruggers of diens zoon was afgekeurd, terwijl prof. Middendorp daarin schrijft, dat hij met Boonstra niets heeft uit te staan. Dit wist de familie Bruggers dus in September en betaalde toen toch aan bekl. de f 60. Toen bekl. later nog eens f 180 vroeg en de vrouw er niet bij was, kreeg bekl. dit bedrag niet van Bruggers. Hieruit concludeert pl., dat Bruggers het geld gaf op aanraden van zijn vrouw en niet op aanraden van bekl. Pleiter concludeert tot vrij spraak, subsidiair ontslag van rechtsvervolgning.

De heer mr. Huyser wijst den verdediger er op, dat de door dezen aangehaalde brief van prof. Middendorp wel is gedateerd 22 Juli 1917, maar dat het stempel op de enveloppe, waarin deze brief was gesloten, is van 22 Nov. 1917, zoodat blijkbaar de professor wat verstrooid is geweest, en zich een maand of vier heeft vergist.

De rechtbank heeft BOONSTRA tot 1½ jaar gevangenisstraf veroordeeld. (Alg. Handelsbl.).

Wij maken van deze zaak, die niet direct in verband staat tot de onderwerpen in ons blad behandeld, gewag, omdat BOONSTRA een oude bekende van ons is. Eenige jaren geleden trad hij op als teringgenezer en werd hij o. a. door de rechtbank te Groningen veroordeeld tot 2 maanden hechtenisstraf, welk vonnis in hooger beroep door den Hoogen Raad bevestigd werd. (Men zie de Maandbladen van Augustus en December 1913, April 1914 en Januari en Maart 1916).

CORRESPONDENTIE.

W. W. T te 's-G. Aan uw verzoek zal worden voldaan.

Dr. J. G. v. E. te L. De hoeveelheid gezonden pillen was onvoldoende om het onderzoek tot een goed einde te brengen. Kunt gij ons nog eenige doen toekomen?

A. v. C. te U. Homoeopathie in 't algemeen, beschouwen wij niet als kwakzalverij. Ons blad leent zich dus niet voor de door u gewenschte bespreking.

Wendt u tot een der medische organen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Mijnhardt's middelen.

Uit de Pharmaceutische Fabriek te Zeist zijn in den laatsten tijd zooveel z.g. geneeskrachtige middelen aan het lijdend publiek aanbevolen, dat wij ze onder deze rubriek slechts in 't kort kunnen behandelen.

Mijnhardt's zenuwtabletten worden aldus aangekondigd:

„Een zenuwstillend middel, dat aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt, dat U kalmt en rust schenkt en een verkwikker den slaap, dat gejaagdheid en onrust doet ophouden, is een koker *Mijnhardt's Zenuwtabletten*.”

Het middel bestaat, behalve uit eenig keukenzout, uit broomkalium, broomnatrium en broom ammonium, drie zeer bekende, door geneesheeren veel voorgeschreven geneesmiddelen, waarvan echter geen enkele medicus zal verklaren, dat het mengsel van deze stoffen aan elken zenuwachtigen toestand een einde maakt. Wat zij wel zullen verklaren is, dat het veeluldig en langdurig gebruik van deze middelen, op eigen hand, zonder eenige controle van den geneeskundige, gevaarlijke gevolgen na zich kan slepen.

Daar schijnt zich de firma MIJNHARDT echter niet aan te storen. Zij beveelt maar aan: „gedurende eenige maanden 4 maal daags een tablet,” „gedurende een of meer jaren 4 maal daags een tablet,” alsof het niets is.

Men doet verstandig, die raadgevingen niet te volgen.

Mijnhardt's hoofdpijn tabletten bestaan, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, alleen uit *Artijryne*. Hiervan zegt de fabrikant: „stillen onmiddellijk de hevigste hoofdpijn en doen haar in korten tijd voor goed genezen!! Een brutale bewering; vraag dit maar eens aan een geneesheer. MIJNHARDT laat bij hoofdpijn „twee of vier pastilles” gebruiken, een hoeveelheid, die voor sommige gestellen, niet altijd ongevaarlijk is.

Mijnhardt's influenza tabletten verdrijven, volgens de etiketten „influenza, pijnen en gevoel van onwel te zijn, door gevatte koude ontstaan.” Zij bevatten, naar het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, *zwavelzure chinine* (de gewone kinine) en *salicylzure soda*. Als de patiënt nu maar in staat is zijn ziekte goed te herkennen, dan is er kans op, dat deze middelen wel eens helpen maar vóór dat *Mijnhardt* zijn wordermiddelen in den handel bracht bestond die kans ook.

Mijnhardt's transpireer-tabletten. Deze tabletten, zoo heet het, „bevorderen een flinke zweetafscheiding en verdrijven hierdoor rheumatische pijnen en pijn in spieren en gewrichten, welke zich in het gure jaargetijde veelvuldig voordoen.”

Zij bestaan, volgens het onderzoek van den heer en Mevrouw BLOMBERG, apothekers te Amsterdam, uit ongeveer 84 proc. *salicylzure soda*, 6 proc. *dubbelkoolzure soda* en 10 proc. *zelmee*, geparfumeerd met *lavendelolie*.

Een bijzondere uitvinding is het niet. *Salicylzure soda* bij rheumatiek is een bekend geneesmiddel, maar een middel, dat niet iedereen ongestraft mag gebruiken. Vóór de aanwending raadpege men zijn geestesbeer en, wanneer die er geen bezwaar in ziet... kan men zich het middel in elk apotheek aanschaffen, en heeft dan de zekerheid, dat het op zijn zuiverheid is onderzocht.

De hulp van MIJNHARDT is overbodig.

Mijnhardt's maag-tabletten waarvan de fabrikant zegt:

„Deze tabletten genezen maaglijden als maagzuur slechte spijsvertering, gebrek aan eetlust, verstopping en waken de maag weldadig op,” bevatten in hoofdzaak *dubbelkoolzure soda* (zuiveringszout).

Hier treedt de echte kwakzalver voor den dag.

Wie durft te beweren dat *zuiveringszout* maaglijden geneest, dus het aanbeveelt als universeel geneesmiddel bij alle maaglijden, maakt zich aan een laakbare leugen schuldig.

Mijnhardt's Laxeertabletten. Hiervan wordt verklaard: „Een zeker, zacht en heilzaam werkend laxermiddel. Tegen hoofdpijnen, gal, last van het zuur, slechte spijsvertering, hartwater, gele gelaatskleur, maagpijn en beslagen tong. Zuiveren het bloed.”

Het werkzame bestanddeel in deze tabletten is, volgens ons onderzoek *phenolphthaleïne*, tegenwoordig zooveel door kwakzalvers gebruikt en waarvan de schadelijke werking reeds meermalen is waargenomen.

In het Maandblad van April 1912 hebben wij uit het *Med. Weekblad* een geval van ernstige vergiftiging meegedeeld, veroorzaakt door het gebruik van eenige tabletjes *purgeen*, een z.g. specialité die *phenolphthaleïne* bevat. Het genoemde Weekblad waarschuwt: „Men moet dus met pugeermiddelen, waarin *phenolphthaleïne* aanwezig is, voorzichtig zijn.

Enersan zorgt voor eene overvloedige bloedvorming, verdrijft bleekzucht en bloedarmoede, neemt algemeene lichaamszwakte weg.”

Zoo luidt o. a. een der advertenties tot aanbeveling van een nieuw kwakzalversproduct van de firma MIJNHARDT, genaamd: *Enersan*.

In het middel werd door den heer KEULEMANS aangetoond:

Licithine en wel - te oordeelen naar den smaak - niet erg zuiver, verder *zwarelzuur ijzer* en... het zwaar vergiftige *Strychnine*, vermoedelijk in den vorm van *strychnosextract* (extract van braaknoten). Brutaal en schandelijk! Zeker, *strychnosextract* is een veel gebruikt en zeer gewaardeerd geneesmiddel maar teven zeer gevaarlijk wanneer het op eigen hand, zonder controle van den geneesheer en langdurig wordt ingenomen. En ook het gebruik van de ijzerverbinding en van de *licithine* zal aan menig zieke (en er zijn ernstige lijdens onder hen aan wie het gebruik van *Enersan* wordt aanbevolen) eer kwaad dan goed berokkenen.

Spru'tol: Cok een product van MIJNHARDT's fabriek, wordt aldus aanbevolen:

„Daar het uiterlijk schon van gelaat en handen bij vele dames door die onooglijke zomersproeten wordt bedorven is het zeer belangrijk dat het eindelijk gelukt is een preparaat samen te stellen dat uitstekend voldoet en zelfs de grootste en donkerste zomersproeten doet verdwijnen. Het preparaat is in den handel gebracht onder den gedeponeerden naam „*Spru'tol*”. Deze crème wordt om den anderen dag 's avonds aangewend en goed in de huid ingewreven op dat gedeelte waar de sproeten zich bevinden. Door deze regelmatige inwijving dringt de crème onder de huid en binnen enkele dagen ziet men reeds de zomersproeten verbleeken om spoedig daarna geheel te verdwijnen.”

Op deze aanbeveling moge onzerzijds een ernstige waarschuwing volgen: *Weest uiterst voorzichtig met het gebruik van Spru'tol en wendt het niet aan zonder voorkennis van uw geneesheer!* Want *Spru'tol* is een zeer gevaarlijk mengsel. Volgens het onderzoek van den heer C. BLOMBERG te Amsterdam, bevat de zalf *bismu'h-* en *kwikverbindingen* en wel de laatste verbinding in den meest vergiftigen vorm; ook uitwendig gebruik, werkt deze dikwijls hoogst schadelijk, vooral in een zalf, „die onder de huid dringt”, en, volgens het voorschrift, goed in de huid en regelmatig moet worden ingewreven.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEB, Dr. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

BID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD:

Berichten: Uit het jaarverslag van het Staats-toezicht op de Volksgezondheid over 1916. — Apotheken en kwakzalversmiddelen. — Eilers geen succes. — Middelen tegen geheime ziekten.

Mededeelingen van verschillenden aard: Het Maandblad „Voor Recht en Vrijheid” en ons orgaan. — Een voorstel van de Ned. Maatschappij t. bev. d. Pharmacie — Bakelaar's asthmamiddel. — Maatsch. „Zenobia”, middel tegen bedwateren. — Keizer's rheumatiek olie. — Antinervin van Dr. Lesage. — Een vreemde geschiedenis, Eilers betreffende.

Rechtszaken: Eilers opnieuw veroordeeld. Correspondentie.

BERICHTEN.

Uit het jaarverslag van het Staats-toezicht op de Volksgezondheid over 1916. Bij het doorlezen van dit lijvige verslag vielen ons de volgerde punten op, waarvan de kennisneming voor onze lezers niet van belang ontbreekt zal zijn:

Eigenmachtige kwalificatie van een Tijdschrift als „het orgaan der Gezondheidscommissies”.

De Raad ontving van een der hoofdinspecteurs de mededeeling, dat kort te voren, onder redactie van een geneeskundige, een blad het licht had gezien, dat zich aanmeldde als „orgaan der Gezondheidscommissies”. Vermits hierop zijne aardacht door eene der gezondheidscommissiën gevestigd was en de inhoud van het blad hem niet in alle opzichten onbedenklijk voorkwam, vroeg deze hoofdinspecteur of daartegen kon en eventueel moest worden opgetreden.

Toen uit een nader van dien hoofdinspecteur ontvangen bericht bleek, dat de redactie van het blad den titel bereids had gewijzigd, bestond er voor den Raad geen aanleiding nader op deze zaak in te gaan en besloot hij aan de prudentie van de hoofdinspecteurs over te laten te bepalen hoe en wanneer ter kennis van de gezondheidscommissiën gebracht zou worden, dat de aanvankelijke betiteling van het bedoelde tijdschrift niet juist kon zijn.

Wetsontwerp uitoefening artsenijsbereidkunst.

De behandeling in den Raad van het prae-advies der Pharmaceutische Commissie (de heeren Dr. J. W. Jenny Weyerman, Dr. H. Wefers Bettink, A. A. J. Quanjer en Jhr. Mr. A. J. Rethaan Macaré) en van een in verband daarmede alsnog van het lid dier Commissie den heer Dr. J. W. Jenny Weyerman ontvangen nota, inzake het schrijven van Uwe Excellentie, waarbij den Raad de gelegenheid werd geboden, zich alsnog uit te spreken over de begirselen van een aan Uw Departement ontworpen en bereids aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangeboden herziening van de wet tot regeling van de uitoefening der artsenijsbereidkunst (zie vorig jaarverslag bz. 132) had ten gevolge, dat het rapport op verschillende punten werd gewijzigd. Het aldus gewijzigde rapport werd Uwer Excellentie als 's Raads advies aangeboden.

Na daarin eene breede uiteenzetting te hebben gegeven van zijn standpunt, vatte de Raad ten slotte in het kort zijn oordeel als volgt samen: *)

I. Voor eene goede uitoefening der geneeskunst en alzoo in het belang der zieken is het bestaan van wetenschappelijk gevormde, goed geschoolde en zelfstandige apothekers onmisbaar.

II. Naar strenge afscheiding van de uitoefening van de geneeskunst van de uitoefening der artsenijsbereidkunst moet ook thans, voor zoover mogelijk, gestreefd worden; uitzonderingen op dien regel mogen slechts toegelaten worden, voor zoover de omstandigheden die gebiedend vorderen, en moeten, zoodra gewijzigde omstandigheden dit toelaten, vervallen.

III. De beantwoording der vraag, of op eenige plaats noodzakelijkheid bestaat, de uitoefening der geneeskunst met de uitoefening der artsenijsbereidkunst samen te doen gaan, moet aan de Overheid voorbehouden worden.

IV. Het is niet gewenscht kringen te trekken, waarbinnen de geneeskundige, aan wien de uitoefening der artsenijsbereidkunst bij uitzondering wordt toegestaan, de artsenijsbereidkunst zal mogen uitoefenen.

V. Het is noch noodig, noch gewenscht, de in het derde lid van artikel 9 der Wet van 1 Juni 1865, Stbl. 60 en in artikel 20j van het ontwerp-wet overgenomen uitzondering te handhaven.

VI. De geneeskundige, die geen bevoegdheid heeft tot uitoefening der artsenijsbereidkunst en aan wien vergund is de artsenijsbereidkunst uit te oefenen, mag de grondstoffen voor zijn apotheek alleen betrekken van een apotheker.

VII. Het is noodig en gewenscht in de wet een scherp belijde omschrijving te geven van hetgeen de wet onder artsenijs wil verstaan hebben.

VIII. Het is noch noodig, noch gewenscht, de bevoegdheden van de apothekers-assistenten uit te breiden.

IX. Filiaal-apotheken verdienen geen aanbeveling.

X. De verkoop van vergiften en van andere voor de gezondheid schadelijke stoffen buiten de apotheek wordt bij afzonderlijke wet geregeld.

XI. De verkoop in 't groot van geneesmiddelen wordt overigens niet beperkt.

XII. Toezicht op den invoer en op de fabriekmatige bereiding van zelfstardigheden, bestemd om als artsenijs aan het publiek te worden aangeboden en op den invoer en de bereiding van sera en vaccins is in het belang der openbare gezondheid gewenscht.

XIII. Het is noch noodig, noch gewenscht den eisch te stellen, dat de apotheek alleen voor persoonlijk rekening van den apotheker mag gedreven worden.

XIV. Voldoende is te bepalen, dat de apotheker niet meer dan één apotheek mag beheeren.

XV. De wet late het bereiden en afleveren van

*) Alhoewel een groot gedeelte van deze beschouwingen voor de meeste onzer lezers van minder belang is, vonden wij het niet raadzaam dit rapport te besnoeien.

artsenijs op recept geheel en uitsluitend aan de apothekers.

XVI. Met inachtneming van het in stelling X uitgesproken beginsel, late de wet den verkoop, buiten de apotheek, van stoffen, die ook als geneesmiddelen kunnen worden gebezigd, maar voor industrieele of andere dergelijke doeleinden, waarbij hare geneeskrachtige eigenschappen niet voor genezing worden aangewend, worden gevraagd, volkomen vrij.

XVII. Aan een wettelijke regeling van het bedrijf van den drogist bestaat geen behoefte.

XVIII. Kwakzalverij worde alleen strafbaar gesteld indien zij een bedrieglijk karakter heeft.

XIX. De reclame voor bedrieglijke kwakzalversmiddelen worde strafbaargesteld.

XX. Op het voorwerp of de verpakking, waarin eenig ter voorkoming, genezen of leniging van ziekte bij den mensch aangeprezen middel ten verkoop aangeboden, in voorraad gehouden of afgeleverd wordt moet eene duidelijke aanwijzing voorkomen van de bestanddeelen, waaruit het middel is saamgesteld.

XXI. Kwakzalverij moet van Overheidswege onverpoosd door openbare voorlichting bestreden worden.

XXII. Toepasselijkverklaring van alle voor de apotheken voorgeschreven bepalingen op militaire apotheken en op die in de gevangnissen is noch noodig, noch gewenscht.

XXIII. Aanbeveling verdient opneming eener bepaling in de wet op de regeling der uitoefening der artsenijsbereidkunst analoog aan de derde zinsnede van artikel 23 der Arbeidswet, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 7 October 1911, Staatsblad 314 (zie voor den tekst dier wet Staatsblad 1911, no. 319).

XXIV. Tegen het op recept bereiden of afleveren van artsenijs (geneesmiddelen) door onbevoegden buiten de apotheek bedreige de wet geldboete, bij herhaling sterk klimmende, die in beide gevallen gepaard kunnen gaan met verbeurdverklaring van hetgeen voor verdere overtredingen zou kunnen dienen, onverschillig of dit den overtreder al dan niet toebehoort.

XXV. De berechting van overtreding dezer wet worde opgedragen aan de rechtbanken.

Verzoeken om inlichtingen aan de Inspecteurs.

Van de verzoeken om voorlichting mogen er hier een tweetal genoemd worden.

Door een apotheker werd de aandacht van den inspecteur gevestigd op den verkoop en het annoneeren van Indische kruiden als geneesmiddel door een drogist. Het tweede geval betrof de mededeeling van een apotheker aangaande den verkoop en het annoneeren van homoeopatische geneesmiddelen, eveneens door een onbevoegde. In geen van beide gevallen bestond er gelegenheid om handelend te kunnen optreden. De bewuste kruiden kwamen, op misschien een enkele uitzondering na, niet voor op de lijst C van geneesmiddelen welke uitsluitend door apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen, afgeleverd mogen worden, terwijl in de homoeopa-

tische geneesmiddelen de aangegeven werkzame bestanddeelen dikwijls in zoo geringe hoeveelheid aanwezig waren, dat zij aan de waarneming ontsnapten, of wel als verontreiniging konden worden beschouwd.

Meer vrijheid in de uitoefening der geneeskunst.

Artsenmonopolie.

Het prae-advies der Commissie, bestaande uit de heeren Jhr. Mr. A. J. Rethaan Macaré, Dr. H. Wefers Bettink, Mr. Dr. H. Reuij en Dr. N. P. van Spanje, in zake het adres der heeren Mr. S. van Houten, Jhr. Mr. R. O. van Holthe tot Echten en Mr. J. A. van Hamel en de daarmede verband houdende adressen genoemd op blz. 150 van het Jaarverslag over 1915, kwam in den loop van het verslagjaar bij den Raad in. Te zamen met de naar aanleiding van het adres door sommige buitengewone leden en medische inspecteurs, zoomede door vele gezondheidscommissiën schriftelijk medegedeelde opmerkingen en beschouwingen, kwam het in verschillende raadsvergaderingen, waarin ook de stellers als deskundigen waren uitgenoodigd, in behandeling. 's Raads advies naar aanleiding van de gehouden besprekingen en kenbaar gemaakte meeningen, bereikte U in het laatst van het verslagjaar. Daarbij was gevoegd eene nota van minderheid van drie raadsleden, die zich met het advies van den Raad als zoodanig niet hadden kunnen vereenigen.

Onbevoegde uitoefening der genees- en verloskunst.

Hetgeen in vorige jaarverslagen omtrent de uitoefening der genees- en verloskunst door onbevoegden werd medegedeeld, geldt ook voor het jaar 1916. De praktijk dezer lieden bloeide welig en slechts enkele malen kon daartegen met goed gevolg in rechten worden geageerd. De gezamenlijke verslagen der hoofdinspecteurs en medische inspecteurs gewagen in het geheel van twee gevallen, waarin eene gerechtelijke vervolging ook veroordeeling ten gevolge had.

Persoonlijke bemoeiingen van de ambtenaren van het Staatstoezicht op de volksgezondheid leidden er soms toe, dat langs minnelijken weg verbetering van vicieuse toestanden werd verkregen.

Onbevoegde uitoefening der artseneijbereidkunst en verkoop van geneesmiddelen.

Het kwam ook in 1916 veelvuldig voor, dat klachten over verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden en over den verkoop door winkeliers van geneesmiddelen beneden de in Lijst C genoemde minimumhoeveelheden den betrokken inspecteurs bereikten zonder dat het mogelijk bleek tegen de overtreders in rechten op te treden of — indien dit al een enkele maal geschiedde — een veroordeelend vonnis te verkrijgen.

(Hoe is dat denkbaar? Red.)

Apotheken en kwakzalversmiddelen. In de rede, door den Voorzitter Dr. H. L. VISSER uitgesproken bij de opening van de Algem. Vergadering van de Maatschappij tot bev. der Pharmacie, heeft deze o. a. gezegd:

„Wat de beperking van de apothekers in de commercieele leiding van zijn bedrijf betreft, n verband met hun standpunt tegenover de kwakzalversmiddelen, meent spr., dat het duidelijk is, dat deze middelen niet in de apotheek thuis hooren. Tot een succesvolle bestrijding van de kwakzalverij is de apotheker alleen niet bij machte, zoo hij van overheidswege door inperking van de reclame en aanprijzing, zoo noodig door het verkoopverbod, geen steun ondervindt.

Spr. hoopt, dat een herziening van de wet op de uitoefening van de artseneijbereidkunst aan deze wenschen zal tegemoet komen.”

Wij ontleenen deze mededeeling aan het verslag, voorkomende in de *N. Rott. C.* Wanneer het officieele verslag in ons bezit is, bestaat er misschien aanleiding om nog eens op het gesprokene terug te komen.

Geen succes. Een te Leeuwarden in het Oranjehotel te houden vergadering, waarin de heer H. J. EILERS, de bekende wonderdokter uit Oegstgeest, zou spreken over tal van economische maatregelen, is, wegens gebrek aan belangstelling, niet doorgegaan. (*Nieuwe Courant*).

Middelen tegen geheime ziekten. In een onderhoud dat de Redactie van *De Telegraaf* met Dr. BOMBBERG gehad heeft over den *Strijd tegen de geslachtsziekten*, heeft deze o.m. verklaard:

„Buitendien moet de kwakzalverij op het gebied der z.g. geheime ziekten daadwerkelijk worden onderdrukt. Dit kan geschieden door met gevangenisstraf te bedreigen ieder, die onbevoegd raad of geneesmiddelen verschaft aan een geslachtszieke, voorts ieder, die geheime middelen tegen geslachtsziekten in welken vorm ook aanprijst, verkoopt, ten verkoop aanwezig heeft, uitstelt of gelegenheid voor een en ander verschaft. Dus ook alle advertenties op dit gebied zijn ontoelaatbaar.

Niet alleen de steller is strafbaar, ook het blad of geschrift, dat de advertentie opneemt.”

Dat zou helpen!

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het Maandblad „Voor Recht en Vrijheid”
en ons orgaan.

Het blad, gewijd aan de belangen van de niet wettelijk toegelaten beoefenaars der geneeskunst, bevatte in het Juni-no. het volgende:

„Het Maandblad v. d. Vereen. tegen de Kwakzalverij en ons Orgaan.

Het Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij ontving No. 2 van ons Orgaan, niet omdat wij de redactie over den inhoud in 't algemeen wenschten te doen oordeelen, (immers haar eenzijdigheid en exclusivisme zijn voldoende bekend) doch alleen, omdat daarin eenige bespreking voorkwam, welke een der redactieleden wellicht kon interesseeren. *)

Blijkbaar is haar het betreffende artikeltje niet opgevallen, niettemin geeft ze een overtuigend bewijs voor de juistheid onzer veronderstelling, die we hierboven weergaven.

Haar „oordeel” is, dat ze over ons orgaan niets zal zeggen, alleen maar dat de „helft” van den tekst van de hand van (den heer) Eilers was! en dat er advertenties in voorkomen van denzelfden Eilers, van den welbekenden Jacob Mot en van „het Staphorster boertje”!

Eerlijk duurt het langst (booze tongen hebben daar achter gevoegd „om rijk te worden”).

Zou de Redactie van het Maandblad misschien denken, dat wij voor ons orgaan speciaal tegenstanders van de vrije uitoefening der geneeskunst als medewerkers aangezocht hadden? Toch wel wat naïef!

De heeren zijn over 't geheel genomen, bar conservatief, ontoegankelijk voor logische rechtsbegrippen, (de goeden natuurlijk — als steeds — uitgezonderd), we kunnen dus verwachten, dat ze en-bloc voorloopig niet met de zgn. „onbevoegden” zullen ingenomen zijn, maar 't is toch verre van eerlijk om te durven schrijven: als die of die 'n artikel schrijft, dan gaan we er niet op in! dan veroordeelen we dáárom het blad, waarin zulk een artikel is opgenomen!

Strijden de heeren artsen dan tegen personen, of tegen eene zaak? Het eerste blijkt helaas 't geval te zijn.

Hierin ligt o.i. ook een waarschuwing voor de rechterlijke macht, om, terwille der rechtvaardigheid niet meer op verzoek van wie dan ook, overtreding van de wet op de geneeskunst uit te lokken. Wanneer, zooals uit het bovenstaande, duidelijk blijkt, dat de artsen-monopolisten, die zich blijkbaar te zwak tegenover de actie voor vermeerdering der vrijheid tot uitoefening der geneeskunst gevoelen, hun haat concentreeren op bepaalde personen, dan wordt het hoogst noodig, dat deze door de rechterlijke macht tegen de gevolgen van insinuatie en intrigues in bescherming worden genomen.”

De talrijke liefvallige uitdrukkingen waaronder „ontoegankelijk voor logische rechtsbegrippen” „verre van eerlijk” (Is dit soms niet persoonlijk?) met stilzwijgen voorbijgaande, willen wij gaarne toegeven, dat wij, de zaak bestrijdende, de personen niet altijd ongemoeid kunnen laten.

Schelden op de kaarten en de valsche spelers onbesproken laten, dat gaat niet. Wij hebben de motieven van de voorstanders van de zoogenaamde vrije uitoefening der geneeskunst (waaronder wij sommige geheel te goeder trouw achten) geregeld ter kennis van onze lezers gebracht, onze bezwaren daartegen aangevoerd en zoo de zaak als zaak behandeld.

Nu echter het orgaan van de wettelijk niet toegelatenen op ons den indruk maakt van een reclame-geschrift voor kwakzalvers, nu een groot gedeelte van den inhoud geschreven is door een persoon, dien wij, steunende op de ervaringen herhaaldelijk in ons blad medegedeeld, alle gezag in ernstige zaken ontzeggen, (men zie ook het Ingezonden Stuk in dit no.) nu willen wij niet medewerken om aan de mededeelingen van dien persoon bekendheid te geven. Wij bekennen het gaarne:

*) Die bespreking is ons niet ontgaan, maar zij interesseerde ons niet. Het betrof een verslag van een lezing van den heer ABRAHAMS (geen redactielid van ons blad, met een kritiek, zooals wij die verwacht hadden. RED.

Juist omdat hij het schrijft beschouwen wij die mededeelingen als gevaarlijk.

Zoo „bar conservatief” zijn wij.

RED.

Nederlandsche Maatschappij ter bevordering
der Pharmacie.

Op de Algem. Vergadering der Maatschappij, 28 en 29 Juni gehouden, is o.a. het volgende punt ter tafel gebracht:

Voorstel van het Departement Noord-Brabant.

De Algem. Vergadering draagt het Hoofdbestuur op, om in samenwerking met de Ned. Maatschappij t. b.d. Geneeskunst, de Vereeniging tot Bestrijding der Kwakzalverij en de Vereeniging „Het Groene Kruis”, bij de Regeering aan te dringen, het daaraan te willen leiden, dat er een Commissie worde ingesteld, wier taak het zal zijn, te beslissen, welke specialités zullen mogen worden verkocht, en die ook ten aanzien van de reclame er voor bepalingen in het leven kan roepen.

Toelichting.

In ons land worden ontzaglijke sommen gelds door het groote publiek geofferd aan den koop van middelen, aanbevolen als geneesmiddel ter bestrijding van kwalen en ziekten, welke middelen voor het aangegeven doel niet dienstig zijn, of, zoo zij in sommige gevallen wel als geneesmiddel zouden kunnen dienen, tegen buitensporig hooge prijzen worden aangeboden. Het te dier zake geheel onkundige publiek wordt bedrogen en besteedt groote bedragen geld voor nietswaardige stoffen. In het buitenland zijn reeds lang stemmen opgegaan, die een wettelijke regeling wenschen van den verkoop dezer middelen, met name in Frankrijk, waar de kwakzalverij op groote schaal wordt uitgeoefend. Daarom moet de wetgever het tot zijn taak rekenen, het publiek te beschermen, zoowel uit een geneeskundig als uit een financieel oogpunt, tegen bovengenoemde practijken.

Prae-advies van het Hoofdbestuur.

Met het bovenstaande voorstel kan het Hoofdbestuur zich vereenigen. Alleen is het Hoofdbestuur van meening, dat het aandringen op de instelling eener bijzondere Commissie de uitvoering van het voor de volkswelvaart zoo belangrijke voorstel onnoodig zou belemmeren. Eene dergelijke permanente Commissie kan worden samengesteld door den Centralen Gezondheidsraad, hetzij uit hare gewone en buitengewone leden, hetzij uit de medische en pharmaceutische inspecteurs.

Het Hoofdbestuur stelt derhalve voor, bij aanneming van dit voorstel en na bekomen instemming der genoemde lichamen, bij de inkleeding van het adres aan de Regeering, eenige vingerwijzing te geven omtrent de samenstelling der bedoelde Commissie.

Het lot van dit voorstel was ons, bij het ter perse gaan van het blad, nog niet bekend.

Bakelaars Asthmamiddel.

„Onfeilbaar voor Asthma, Bröncchitis en Luchtpijpaandoeningen. Per flacon f 1.65. Alom verkrijgbaar. Bakelaars Fabriek Ooltgensplaat.”

Zoo luidt een advertentie, tegelijkertijd geplaatst met een aanbeveling voor *Bakelaar's haarwater*, verkrijgbaar bij *Bakelaar's Haarwaterfabriek*. Een vreemde combinatie inderdaad: Een middel tegen kaalhoofdigheid en tegen Asthma, door denzelfden fabrikant in den handel gebracht. Maar laat ons aannemen dat ze man zoo veelzijdig ontwikkeld is en zijn onfeilbaar asthmamiddel eens wat nader nagaan. En dan verklaren wij terstond dat, wanneer de haarwaterfabrikant niet tevens de asthmaliijders tot zijn prooi gekozen had, de zieken er niets bij verloren zouden hebben. Een heel oud middel, somwijlen door geneesheeren bij asthma aangewend en waarvan talrijke kwakzalvers zich tevens hebben meester gemaakt, wordt ook nu weer door BAKELAAR geëxploiteerd.

En op welke wijze? Men leze slechts de volgende circulaire:

„Bakelaar's Asthmamiddel.”

Vreeselijk is het leven van hen, die lijden aan Asthma, Bronchitis of luchtpijpaandoeningen. Reeds vele middelen zijn in den handel gebracht, doch bereiken niet die resultaten waarna men zoo verlangend had uitgezien. Alvorens we ons beroemd Asthmamiddel in den handel brachten, is het door zeer veel lijders van bovengenoemde kwalen gebruikt en de resultaten hiervan, waren zoo schitterend, dat wij geen oogenblik gearzeld hebben het in den handel te brengen.

Wij hebben de prijs zoo gesteld, dat dit voor niemand een beletsel kan zijn hiermede proef te nemen, teneinde van deze vreeselijke ziekte verlost te worden. Daarom dringen wij er bij de(n) lezer(es)

van deze circulaire op aan, ook aan vrienden of kennissen welke aan een dezer kwalen mochten lijden, dit schrijven te overhandigen, teneinde ook hen opmerkzaam te maken op ons, voor hen zoo onmisbaar Asthmamiddel."

Misschien is het ook gewenscht aan de(n) lezer(es) dan tevens dit Maandblad te overhandigen, opdat zij daaruit kunnen zien, dat het beroemde asthmamiddel, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, uit niets anders bestaat dan uit 16,5 gram *joodkalium*, opgelost in 100 gram *water* en dat zij dwaas zouden doen, dit middel als iets bijzonders te beschouwen.

Joodkalium mag door onbevoegden niet worden verkocht beneden de hoeveelheid van 100 gram. Dit ter inlichting van de autoriteiten, die de macht — en de lust — hebben om te zorgen, dat de bestaande rijkswetten worden toegepast.

Maatschappij „Zenobia.”

Dr. Ruding's middel tegen bedwateren.

Of er een Dr. Ruding bestaat weten wij niet, wel echter dat de Maatschappij „Zenobia” te 's-Gravenhage, Willemstraat 7, gevestigd is.

Iemand, die naar de maatschappij om inlichtingen schreef, ontving het onderstaand antwoord in een brief, die aan het hoofd prijkte met een vrouwenportret, waaromheen de woorden stonden: „Zenobia redt U!”

„M.,

In antwoord op Uw schrijven deel ik U mede, dat het middel tegen bedwateren van den arts Ruding een geheel onschadelijk middel is en voor iederen leeftijd gebruikt mag worden boven de 4 jaren. Bedwateren ontstaat in de meeste gevallen door lichamelijke zwakte en verslapping der blaaspijeren, waarvoor het middel gebruikt moet worden. Na gebruik van ± twee flacons zal genezing volgen.

De prijs per flacon is f 3.— en wordt U na bestelling onder *rembours* toegezonden.

Hoogachtend,

p.p. Dr. RUDING.
de Mij. „ZENOBIA”.
J. v. D. MEER,
Willemstraat 7.”

Keizers Rheumatiek Olie.

De Rozen-apotheek te Amsterdam beveelt deze olie aan als: *Afdoend middel tegen Rheumatiek, Jicht, Verstuijkingen enz.* Wat onder dat „enz.” verstaan moet worden is aan den welwillenden lezer overgelaten.

Het middel, onderzocht door den heer KEULEMANS bestaat uit *terpentijnolie* en een *vette olie*, eenigszins groen gekleurd. Misschien is een olieachtig aftreksel van bilzenkruid aanwezig (vandaar de groene kleur), maar met zekerheid was dit niet aan te toonen. Maar zelfs indien deze olie in de samenstelling voorkomt, zou men hier toch niets anders hebben dan een als huismiddel meer-malen gebruikt smeerseltje, dat geen enkele deskundige als *afdoend middel* tegen de opgenoemde kwalen zou beschouwen.

Een *kwakzalversmiddel*, dat is wat anders, gezien de wijze van aanbeveling.

Wie die KEIJZER is, wiens naam het middel draagt en of hij soms in de verbeelding van den Rozen-apotheker bestaat, is voor ons een raadsel.

De drie *gulden* werden geofferd en daarvoor werd een fleschje ontvangen waarvan de inhoud met drie *centen* yrijwel betaald was. Want het onderzoek van den heer KEULEMANS te Amsterdam wees aan, dat de vloeistof bestond uit 30 % *ijzerchloride*, *water* en een beetje *bittere amandelolie*. Een dusdanige ijzeroplossing kan worden verkregen door de *Solutio chloroti ferrici* van de pharmacoepie te vermengen met $1\frac{1}{2}$ deel water.

Doch de hooge prijs is niet het grootste bezwaar. Het is te verwachten, dat het gebruik van het middel in de meeste gevallen geen resultaat zal opleveren, gevallen, die bij deskundige behandeling (nu meestal verzuimd) zeker genezen konden worden.

Aan de belofte: „Na gebruik van ± twee flacons zal genezing volgen” hechten wij niet veel.

De z.g. DR. RUDING of liever zijn vertegenwoordigers zijn trouwens niet oorspronkelijk. In het Maandblad van April 1914 hebben wij ook een middel tegen bedwatersen beschreven, afkomstig van

C. OVERSLUIS, dat bestaat uit... *ijzerchloride*, *water* en *bittere amandelolie*.

Zou DR. RUDING een leerling van OVERSLUIS zijn?

De verkoop van het middel per flacon door onbevoegden is, volgens art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, strafbaar.

Antinervin van Dr. Lesage.

Alweer zoo'n onbekende weldoener (wij hebben in dit no. al eenige vermeld) die, geholpen door een apotheker, n.l. door den apotheker van de Volks-apotheek, 72a Jonkerfransstraat te Rotterdam, de arme zieken van hun lijden belooft te verlossen.

Het loont wel de moeite met dit Antinervin kennis te maken, ziethier hoe het wordt aanbevolen:

„Dit bekende en beste van alle zenuwmiddelen, werkt zenuwversterkend, omdat het staal bevat en bestrijdt met zekerheid alle zenuwkwalen, zooals: Hoofdpijn, Kiespijn, Slapeloosheid, Lichaamspijn, Zenuwtoevallen, enz. enz.”

En verder:

„Allen, die lijden aan één der bovengenoemde kwalen, wordt het „Antinervin” van Dokter Lesage met vertrouwen aanbevolen, zullende door het gebruik van hetzelfde allerlei zenuwstoornissen worden genezen en langzamerhand algeheele herstelling plaats vinden.”

Geheel onjuist is deze mededeeling niet. Het onderzoek van den heer KEULEMANS heeft aange- toond, dat de poedervormige inhoud van het ten verkoop aangeboden fleschje bestond uit gelijke deelen *broomkalium* en *broommatrium* vermengd met een geringe hoeveelheid *ijzerchloride*. Dus een bekend zenuwmiddel is aanwezig en ook een *weinig* staal, maar daarmee houdt de juistheid van de bewering ook op. Onjuist is het, dat het zoo genoemde Antinervin met „zekerheid alle zenuwkwalen” bestrijdt, onjuist dat „allerlei zenuwstoornissen worden genezen” en vooral onjuist, dat men hier te doen heeft met het „beste van alle zenuwmiddelen.”

Iedereen, in onzen zenuwachtigen tijd, heeft wel gehoord van het gebruik van *broomzouten*, veel, ja te veel wordt er op eigen hand of op anderer raad van gebruikt, maar weinigen weten, dat het onoordeelkundig gebruik van deze middelen op den duur hoogst ernstige gevolgen na zich kan slepen.

Waar het Antinervin van Dokter Lesage (?) met vertrouwen door den verkoper wordt aanbevolen, stellen wij daartegenover: Weest voorzichtig met het gebruik van dit middel, dat bovendien op geen enkele bijzondere eigenschap aanspraak kan maken.

Een vreemde Geschiedenis.

In No. 2 van „Voor Recht en Vrijheid,” Officieel Orgaan, gewijd aan de belangen van de niet wettelijk toegelaten beoefenaars der geneeskunst”, komt een ingezonden stuk voor, van de hand van onzen bekenden H. J. EILERS te Oegstgeest, getiteld „Een nieuwe ontdekking in een ernstigen toestand”, uit welk stuk zeer veel te leeren valt. Wij hebben waarlijk genoten toen wij het lezen en danken den vriendelijken vriend zeer, die ons het blad toezond.

Om ook onze lezers te laten genieten, niet van een pretje, maar van den diepen blik die Eilers heeft in maatschappelijke toestanden en het helder inzicht in huisverpleging van zieken, zijn bouwkundige kennis, enfin, wij zullen een paar brokstukken overnemen, want het is de moeite van lezen overwaard.

„Een nieuwe ontdekking in een ernstigen toestand.

In het laatst van het vorig jaar, kreeg ik in Noord-Holland een meisje onder behandeling, lijdende in hooge mate aan tuberculose, en dus, zooals naar gewoonte, wanneer een zieke zich onder behandeling van een z.g. onbevoegde stelt, een verloren leven.

Dat meisje lag in een kamer van den koestal, daar het huis door den watervloed van 1915-1916, was weggeslagen.”

Eilers zag dus al dadelijk dat het een verloren leven gold. Maar dat kan haast niet anders. De overstroming vond plaats begin Januari 1916 en in 't laatst van 1917 roept men Eilers pas te hulp, en dan in hooge mate tuberculose! 't Is onverantwoordelijk! Maar toch:

„Alle zorgen werden aan haar besteed, de me-

dicijnen sloegen best aan, en zij naderde met snelle schreden hare genezing.”

Dat gaf weer moed en deed het beste hopen. Helaas!

„Eenigen tijd nadat ik haar bezocht had, kreeg ik bericht dat zij aan 't sukkelen was geraakt, en de vooruitgang in achteruitgang was overgegaan; aangezien ik daar toch in de buurt moest wezen, besloot ik haar te bezoeken en toen ik daar kwam, was het nieuwe huis klaar en zat zij in de huiskamer; zij was zoo in haar voordeel veranderd, dat ik haar voor haar zuster aanzag.”

Nu moet mijnheer Eilers het mij niet ten kwade duiden als ik zeg dat ik het spoor van zijn redeneering bijster ben, ik snap er geen jota van. Daarom nog eens verkort, dat is duidelijker:

Het meisje naderde met snelle schreden haar genezing; raakt aan 't sukkelen, de vooruitgang gaat over in achteruitgang; maar de zieke was zoo in haar voordeel veranderd dat Eilers haar voor haar zuster aanzag!

Ik snap het nog niet, maar ik geef 't op.

Verder schrijft de heer Eilers:

„Bij het binnentreden der woning, trof het mij, dat er een onaangename, eenigszins scherpe lucht mij tegemoet kwam, doch waarop ik verder geen acht sloeg, maar desniettemin zeide, dat ik geloofde dat de lucht voor de patiënte minder goed was, ik gaf andere middelen, doch desniet-tegenstaande, ging de patiënte achteruit, en herhaalde ik mijn bewering, dat ik veronderstelde dat de lucht van het nieuwe huis voor de patiënte nadeelig moest zijn.”

Ik ben misschien wat erg onbegrijpelijk, of kan den stijl van Eilers niet vatten, doch eerlijk gezegd: ik snap er alweer niets van. Een onaangename, scherpe lucht komt hem bij 't binnentreden tegen en dat trof hem, let wel dat trof hem maar... hij slaat er verder geen acht op. De samenhang is niet erg duidelijk, maar dat voor een deskundige als Eilers, zó'n lucht en er geen acht op slaan! Daar begrijp ik heelemaal niets van.

Toch, hoewel hij geen acht sloeg op de onaangename, scherpe lucht, zei hij „desniettemin” dat hij geloofde, dat die lucht voor de patiënte minder goed was en gaf andere middelen.

Doch, „desniet-tegenstaande” ging de patiënte achteruit en herhaalde Eilers nog eens zijn geloof over de mindere goedheid van de lucht.

Of de patiënte gestorven is of nog leeft, dat vertelt Eilers niet, maar gezien het sukkelen, achteruitgang in haar voordeel en onaangename lucht die treft, en toch zoo weinig indruk maakt dat er geen acht op geslagen wordt, dat alles maakt zoo'n vreemden indruk en doet vermoeden dat de patiënte, nu direct geen phantasie is, maar wellicht nog geboren kan worden. In alle geval geen bedrog, want er komt nog meer:

„Ondertusschen had ik op een andere plaats in Noord-Holland een jonge vrouw onder behandeling, die ook, bij hare ouders thuis zijnde, omreden voor hen door den woningnood een huis nog gebouwd werd, prachtig vooruit ging, doch ziet, kort nadat zij hare nieuwe woning betrokken had, begon ook zij te sukkelen en ging zienderoogen achteruit;”

Ja, dat is wel toevallig zoo'n zelfde patiënte ook in N.-Holland, bijna precies denzelfden toestand in alles. Geen wonder dan ook dat Eilers nu wel acht sloeg op de onaangename lucht die hem trof, want gaat hij verder:

„Toen stelde ik een onderzoek in, wat tot resultaat had, dat in een nieuw gebouwd huis, elke kamer, pl. m. 36 emmers water bevat, in de steen, de kalk en het hout, en dat dat water, verdampende, giftige salpeterachtige gassen ontwikkelt, welke, gemengd met de lucht van de nieuwe verf voor zieken en zwakken, hoogst schadelijke bestanddeelen bevatten, welke voor tuberculose-lidders wel in de allereerste plaats den dood tengevolge kunnen hebben, doch waarvoor tevens alle zieken en zwakken zich moeten wachten.”

Zie dat zijn nu geen lucht- maar waterkasteelen!

Aangezien de heer Eilers geen plaats noemt, durven we wel te veronderstellen dat een en ander is voorgevallen in de buurt van Broek in Waterland, daar alleen is het mogelijk zoo waterig te bouwen.

En dat zoo maar 36 emmers water in één kamer men huivert er van. Neen dat kan niet gezond zijn, zó in 't water te leven, is alleen aan visschen gegeven.

„Oude boeken en geschriften waarschuwen in vroeger jaren er voor, nooit direkt een nieuw huis te betrekken, maar dat eerst een jaar te laten uitwasemen, en met open ramen daarin dag en nacht hard te stoken.”

Die oude boeken en geschriften in vroeger jaren hadden het bij het rechte eind, en nog!

Maar begin er tegenwoordig eens aan een jaar lang, dag en nacht hard te stoken, zelfs Rothschild zou geruïneerd zijn. Denk er om Eilers, brandstoffennood!

Nu zou ik het geheele ingezonden stuk van den heer Eilers wel willen overnemen, want het is de moeite waard. Maar hij gaat nu zoo leelijk uitpakken tegen de „bevoegde” geneeskunde (niet tegen de geneeskundigen hoor) dat ik hem niet durf volgen. Ik ben er verlegen mee.

Ik vond het echter noodig om deze paar staaltjes uit de practijk van Eilers eens te bespreken en toe te lichten.

U ziet het is de moeite wel waard, al is een en ander van zijn stuk niet erg helder.

Toen ik het stuk voor 't eerst las dacht ik dadelijk aan den substituut-officier van justitie bij de Alkmaarsche Rechtbank Mr. Cnopius.

Deze autoriteit vroeg eens (September 1908) een onderzoek te doen instellen naar de geestvermogens van Eilers.

Het was natuurlijk weer een rechtzaak: Eilers was weer het slachtoffer van zijn menschlievendheid en dan zoo'n vraag! Een onderzoek naar de geestvermogens!

Het heeft gelukkig niet mogen zijn!

Als er geestvermogens onderzocht moeten worden, dan bieden de cliënten van Eilers wellicht een uitgebreid arbeidsveld en zullen er wel zijn die afwijkingen vertoonen.

Maar Eilers zelf! Hij, de uitvinder, of de ontdekker van het geneesmiddel tegen tuberculose, hij ontoerekenbaar? Lees nog eens het mooie stuk uit zijn practijk en ge weet in eens wat ge er van moet denken, even als

MEMENTO.

RECHTSZAKEN.

Eilers opnieuw veroordeeld.

De Kantonrechter te Leeuwarden heeft EILERS veroordeeld tot f 200 boete, subs. 100 dagen hechtenis. Omtrent de behandeling van deze zaak ontleenen wij het volgende aan het *Leeuwarder Nieuwsblad*:

„Kwakzalver of weldoener der menschheid?

De naam van den heer H. J. EILERS te Oegstgeest is geen onbekende meer in ons land. Velen hebben bij hem hulp gezocht — volgens sommigen tevergeefs, volgens anderen tot heil hunner gezondheid. Hij noemt zich specialist in de behandeling der tuberculose, borst- en maagkanker en bacteriologische mondziekte. In de advertentiekolommen van menig blad is zijn naam en beroep te vinden, menigeen beschouwt hem als een redder in den nood, velen beschouwen hem als een kwakzalver pur sang. Door verschillende rechters werd hij reeds, dikwijls zwaar, gevonnist. En heden stond hij voor het kantongerecht te Leeuwarden terecht beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Bekl., een 59-jarig man, noemde zich chemiker van beroep.

Het was in den morgen van 26 Maart j.l. Bekl. hield zitting in het Oranje-hotel. Zekere E. J. Kingma 'n boerenarbeider, kwam met zijn dochttertje, bij hem. Ze was niet goed. De vader vreesde voor tuberculose, de vreeselijke ziekte, die ook hare moeder ten grave had gevoerd.

De kantonrechter vraagt bekl., of hij ook met andere zieken in het Oranje-hotel heeft gesproken, dier dag?

Bekl. Dat weet ik niet meer zoo precies. Het is al wat geleden. Er komen dan wel eens gewezen patiënten bij mij, die met mij willen spreken.

Bekl. wordt een courant voorgehouden, waarin een advertentie betreffende hem. Of die door hem geplaatst werd? Bekl. antwoordt toestemmend.

Verhoor van den vader.

De vader verklaart, dat zijn dochttertje voortdurend hoestte. Beklaagde heeft het meisje het bovenlichaam gedeeltelijk doen ontblooten, waarna hij met een toesteltje aan de borst ging luisteren. Hij vroeg of het meisje wel koorts had, of hoofdpijn; op welken kant ze lag, als ze sliep. Daarna constateerde hij tuberculose. Doch, zoo zeide hij, „de zweren waren nog gesloten.” Als die open waren ja, dan was het heel wat erger. Hij vroeg en kreeg f 1.50. Geneesmid-

delen zou hij sturen, wat later ook geschiedde. O.m. ook zelf om daarmee huidzweren te bestrijden. Het meisje klaagde ook wel over pijn in rug en schouder. Over 4 weken moest de patiënt teugkeeren.

Kantonrechter tot get.: Heeft u dat ook gedaan? Get. Neen. Wel heb ik de geneesmiddelen gekregen. Ik heb er f 3.75 voor betaald.

Kantonrechter: Er was geen reden tot onmiddellijk ingrijpen. U had net zoo goed naar een dokter kunnen gaan.

Get. erkent dit. Doch doktershulp had met zijne vrouw niet gebaat, vandaar, dat hij dit eens wilde beproeven.

Kantonrechter: Heeft bekl. uitdrukkelijk den raad gegeven, dat uw dochttertje de medicijnen moest hebben?

Get.: Ja. Maar we hebben die niet gebruikt.

Kantonrechter: Waarom niet?

Get. De agent zei: We mochten het middel niet toepassen. Daarom hebben we het maar gelaten.

Getuigen á décharge.

Bekl. heeft een tweetal getuigen te zijnen voordeele. De eerste is de 51-jarige christelijke onderwijzer H. V. te Leeuwarden.

Bekl. Deze is onder mijne behandeling geweest, wegens tuberculose. De resultaten ziet u.

Get. vertelt het volgende: „Ik werd in Maart 1909 ziek, en kon mijn werk in de school niet meer doen. In April of Mei d.a.v. verklaarden twee doktoren dat ik niet meer in de school werkzaam kon zijn. Ze dachten dat ik er ook nooit weer zou komen. Ik zou mijn betrekking op den duur verliezen als ik niet beter werd en peinsde op middelen. Doktoren bleken me niet te kunnen helpen. Ik acht ze overigens hoog en wil niets te hunnen nadeele zeggen, 11 Jan. 1910 kreeg ik de eerste geneesmiddelen van Eilers. In Maart werd ik door de doktoren weer beter verklaard. 1 April ben ik weer met mijn werk begonnen en ben er nog geen seconde weer uit geweest. Ik doe al het werk, heb nog een zangvereniging bovendien voor eenigen tijd zelfs twee.”

Kantonrechter: Heeft u ook andere geneesmiddelen gebruikt, behalve die van bekl.?

Get. ontkent. Het gebruiken van de geneesmiddelen is echter buiten de geneesheeren omgegaan. Get.'s huisdokter verklaarde maar: Het gaat opperbest, opperbest. En zoo is get. nu hier voor den kantonrechter gekomen, om van zijn genezing te getuigen. Men wilde hem, toen hij zoo ziek was, boekhouder maken. Dan had hij een meer zittend leven. Doch daaraan had get. geen zin. Hij heeft liefde voor zijn vak en wilde onderwijzer blijven. En dat is hij gelukkig gebleven.

De Ambt. van het O.M.: Uw geval betrof alleen het werkzaam blijven in de school? Van medische zijde werd toch niet verklaard, dat het om leven of dood ging?

Get. zegt, dat hem verklaard werd: „Beide toppen van uw longen zijn aangedaan.”

Tweede getuige á décharge.

Het is de 19-jarige Joh. O., volontair der zuivelfabriek te Sint-Nicolaasga, die als volgt verklaart:

Ik had in Febr. 1916 eenig bloed opgegeven. Slijmen werden opgestuurd en geconstateerd werd, dat ik leed aan tuberculose. Ik moest een rustkuur van 3 maanden ongeveer ondergaan. Dit gebeurde. De kuur werd later verlengd tot Dec. 1916. Get. hoorde van genezingen door den heer Eilers. Ten eind raad begon hij buiten weten van den dokter met Eilers' geneesmiddelen.

Op 21 Dec. '16 is hij er mee begonnen. In Mei 1917 was hij weer zoover genezen, dat hij weer licht kantoorwerk kon doen. Tot heden is get. heelemaal gezond. De dokter verklaarde dit ook.

Requisitoir.

De Ambt. van het O.M. wijst er op, dat bekl. eigenlijk al het te laste gelegde erkent. Hij is niet toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst. Toch beoefent hij haar als bedrijf door geneeskundigen bijstand te verleenen. Dit volgt uit de feiten.

Het is mogelijk, dat bekl. zal aanvoeren, dat hij niet „buiten noodzaak” optreedt.

Doch voor spr. staat het vast, dat hij buiten noodzaak optreedt. Aan het publiek heeft bekl. van te voren in de krant zijn diensten al aangeboden. Bij dit geval bleek ook van noodzaak niets. Get. Kingma ging naar beklagde, hoewel diens directe hulp volstrekt niet noodig was. Spr. geeft aan, dat dus moet worden opgevat, dat de hulp absoluut terstond en dringend noodig moet zijn. En dit was hier niet het geval. Spr. acht het ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen. Nu de strafmate.

Vermoed mag worden, dat bekl. de getuigen á décharge heeft voorgebracht, om den rechter tot clementie te stemmen. Doch de waarde dezer getuige-verklaringen is zeer gering. Het is niet uit te maken, of de beterschap alleen aan het optreden van bekl. is te danken. Hoe willen we hier plotseling die gevallen kunnen beoordeelen, als de mannen hier zoo voor ons komen te staan.

Spr. acht termen aanwezig, om geen clementie te gebruiken. Bekl. heeft herhaaldelijk de wet overtreden. Veroordeelingen heeft hij te zijnen laste, waarvan sommige niet malsch zijn. Verscheiden keeren is bekl. tot f 300 boete veroordeeld. Ook wel tot principale hechtenis. Des ondanks gaat bekl. voort met zijne strafbare praktijken. Wordt een straf opgelegd, dan moet het een flinke en strenge zijn. Spr. heeft geen gronden voor recidive kunnen vinden en eischt daarom geen principiale hechtenis, wat hij ander wel had gedaan. Doch hij eischt de hoogste boete, n.l. f 300. of 150 d. hecht.

Beklaagdes verdediging.

Beklaagde reikt eenige brieven van dankbetuiging over van patiënten, die door hem genezen zijn. Een 1300-tal heeft hij op deze wijze naar hij zegt, geholpen.

De kwestie, waar het om gaat, is schijnbaar eenvoudig. Doch voor den denkende heeft zij een hoogst ernstige, diepe beteekenis. Het gaat hier om noodzaak of geen noodzaak. Om weldaad of misdaad.

Spr. wijst er op, dat eene staatscommissie is benoemd, die naar de resultaten enz. van onbevoegden een onderzoek instelt, zoodat ook van staatswege het belang dezer kwestie wordt ingezien.

Spr. zegt geen winstbejag te beoogen, doch het helpen der menschheid. Zijne kosten zijn dikwijls groot. Om b.v. te Leeuwarden te komen, moet hij zich officers getroosten, die niet door dadelijken toeloop worden vergoed.

Spr. wijst heen naar den bijbel, waarin de 10 geboden, die de oorsprong zijn van alle wetten der wereld. Ook het Nieuwe Testament spreekt van die wetgeving. „Heb God lief boven alles en uw naaste als u zelve.” heet het daar. En: „Al wat gij niet wilt, dat een ander u doet, doet dat ook aan een ander niet. De Goddelijke wetgeving is niet uit de dagelijkse wetten te schakelen.

De wet wil geneeskundig bedrog weren. Doch bestaat in de toepassing van die wet geen misverstand? Ja; niet met allen ernst wordt onderzocht, of wat spr. doet, buiten noodzaak gebeurt. Den diepen en heiligen oorsprong van de menschelijke wetten wordt te kort gedaan.

Heel ten onrechte onderscheidt men deze groepen: officieele medici en kwakzalvers. Er zijn echter drie groepen: officieele medici, niet officieele eerlijke mannen met gaven op gebied van de geneeskunst, en kwakzalvers.

Spr. heeft het over een gave Gods, een „singuliere gave.” die sommigen hebben. Dit is niet van menschelijken doch van Goddelijken oorsprong. Verhindert men dit werk dan gaat men zich tegen God verzetten. Men moet onderzoeken, of de betrokkenen met bekwaamheid zijn toegerust. Blijken ze deugdelijke genezers, dan moet prijspraak volgen, wil men niet op de heilige bedoeling van de wet treden.

Zijn niet, vraagt spr. in het vervolg van zijn speech, vervolgingen in dergelijke gevallen een misdaad voor God, voor het algemeen belang en een belediging van het recht?

Ik ben chemiker. Waar staat het in de wet, dat ik geen nieuwe uitvinding mag doen? Geestesgaven zijn een gave Gods. Waar staat het, dat ik met een middel geen proef op groote schaal mag doen? Spr. volgt een bepaalde roeping. Mag hij de van God geschonken talenten in een zweetdoek begraven?

De regeering is zich ook bewust, dat de toepassing van de wet niet overeenkomstig de Goddelijke wetgeving is.

Er was re- en dupliek.

In zijn repliek zegt de Abt. van het O. M. dat bekl. mogelijk „in het belang der menschheid werkt.” Doch dan moet men onder menschheid hemzelf verstaan. Spr. acht geen reden voor clementie aanwezig.

CORRESPONDENTIE.

W. H. B. te R. Zeker zijn wij nieuwsgierig naar het resultaat. Uw bezoek zal ons zeer aangenaam zijn.

A. J. v. H. Jr. te 's-G. Gij hebt ons opnieuw verplicht deze toezending van *De Nederlander*.

Wij hebben echter het artikel van den heer BLOEMENDAL niet overgenomen, omdat, wat daarin beweerd wordt vrijwel overeenkomt met de verdediging van EILERS, op een andere plaats in dit blad voorkomende.

Wij ontvingen een afschrift van het *Request aan de Tweede Kamer* van den Bond van Ziekenfondsen te Rotterdam, Amsterdam en 's-Gravenhage waarvoor wij onzen dank betuigen. Voor een bespreking in ons blad leent zich dit request niet.

— Commissie voor den Nederl.-Franschen Handel te 's-Gravenhage. Geen onderwerp voor ons blad.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Substituut Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEB, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

BID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.2

INHOUD:

Hoofdartikel; Akker's Abdijtabletten.
Berichten: Spaansche ziekte en kwakzalverij. — Commissie in zake verkoop van specialités.
Mededeelingen van verschillende aard: Apothekers en kwakzalversmiddelen. — Maatschappij „Zenobia”, middel tegen bedwateren.
Uit de pers: De Spaansche ziekte.
Rechtszaken: Boonstra, een gevaarlijk mensch.
Correspondentie.
Herhaalde Waarschuwingen; Sloan's liniment. — Oprechte Wortelboerskruiden. — Van Tuyll's midde tegen voetzweet. — Salvator. — Sanguinosc. — Haarlemmerolie.
Feuilleton: Turksche gezondheidsbidders en helderzienden.

Abdijtabletten.

Een nieuw middel van Akker.

Gaat de Abdij-siroop niet meer naar wensch? Of is het succes van dit kwakzalversmiddel bij de goedgelovige menigte zó groot, dat het de lust aanwakkert om het ook eens met wat anders te probeeren?

Wij weten het niet. Maar hoe het zij, blijkbaar wordt er een poging aangewend om het zaakje volgens het oude, misschien beproefde recept met iets nieuws op touw te zetten en wel met tabletten, tegen allerlei maagkwalen.

Het niet bestaande klooster Sancta Paulo wordt weer te hulp geroepen en het z.g. Centraal Depôt is weer gevestigd bij L. J. AKKER te Rotterdam. Verklaringen, gesteld in gelijksoortige bewoordingen als gebruikt tot het aanprijzen van de Abdij-siroop, moeten dienst doen om de Abdijtabletten ingang te doen vinden; men oordeele zelf over de volgende aanhalingen uit de gebruiksaanwijzing:

„Er zijn inderdaad niet vele menschen, die een volkomen gezonde maag hebben en zelfs zij, die meenen, dat de maag geheel in orde is, ondervinden nog vaak een gevoel van zwaarte of opgeblazenheid, dat wijst op een gebrek in de spijsvertering. Elk gebrek in de spijsvertering, hoe gering ook, kan noodlottig worden, want het is bekend, hoe geringe storingen zich vaak tot erge kwalen hebben ontwikkeld. Meer dan de helft der ziekten onder de menschen vindt de oorzaak in een slechten toestand der maag en dit kan ook niet anders. De maag is de voortbrengster van alles wat tot het leven noodig is. Brengt zij in voldoende mate voort, dan krijgt het geheele lichaam genoeg, maar hapert er iets aan het vermogen der maag, dan zal ten slotte het geheele lichaam in een lijden toestand geraken, zooals wij U zullen aantoonen.

De geheele lichaamsbouw hangt af van de voeding, de krachtaanbrengende stof, die uitsluitend verkregen kan worden door voedsel. Die voeding is niet te verkrijgen als het voedsel niet voldoende kan worden verteerd en omgezet in bloed. Slechts een gezonde maag is in staat het werk te doen waartoe zij geroepen is.

De Abdijtabletten zullen de verstoorde maag weer in orde brengen. Zij verrijken en vermeerderen de sappen in Uw maag en dat niet door op kunstmatige wijze het voedsel met geweld tot vertering te brengen en af te drijven door de ingewanden. Volstrekt niet. Zij lossen het voedsel niet op, maar versterken de maag zoodanig, dat zij zelve in staat gesteld wordt haar eigen natuurlijk spijsverteringswerk te verrichten.

Hierin is niets wonderlijks. Het is alleen het bewijs, dat de Abdijtabletten een middel zijn, dat volkomen berust op een juiste geneeskundige ervaring en dus zonder eenige vrees voor schadelijke gevolgen kan worden ingenomen zelfs door de zwaksten.

Is het niet opmerkelijk waar te nemen, dat de maag al naardat zij goed of slecht is, een oorzaak van genoeg of een bron van kwellingen wordt? In dit laatste geval verkeerden duizenden, die meenen, dat hun maaglijden ongeneeslijk is, omdat zij wellicht reeds enkele middele vruchteloos aanwendden. Het is altijd verkeerd daaruit het uiterste af te lijden. Men moet eerst hebben het zuivere, op wetenschap gegronde geneesmiddel, dat in staat is de maag datgene te schenken, waaraan zij het meest behoefte heeft. Dat moet men eerst beproeven en nadat men dit gedaan heeft, zal men mede behooren tot degenen, die zeggen, dat er geen beter middel bestaat dan: de

ABDIJTABLETTEN (KLOOSTER SANCTA PAULO) die de maag juist zooveel versterken, dat zij kracht heeft om de noodzakelijke bewegingen te maken tot het verwerken der spijs en tegelijk zoodanig op de maagsap en maaglijmklieeren werken, dat de een niet te veel en de andere niet te weinig verteringsstoffen afscheiden.

Het onderzoek naar de juiste verhouding der daartoe benodigde hulpmiddelen is een langdurige en ernstige studie geweest, maar het resultaat daarvan is dan ook een weldaad voor de menschheid, die verlost kan worden en blijven van alle maaglijden door het gebruik der beroemde, heilzame

ABDIJTABLETTEN.

De invloed der maag op het lichaam is buitengewoon veel groter dan de meeste menschen wel denken en als gevolg van een ziekelijken toestand der maag nemen wij slechts: hoofdpijn, kiespijn, maagpijn, zenuwpijnen, nierziekte, oorsuizingen, slechte adem, aanslag in den mond, loomheid, duizeligheid, braken, diarree, verstoppingen, galziekte, bloedarmcede, buikkrampen, hartkloppingen, binnenkoorts, bleekzucht, algemeene zwakte, neurathenie, waterzucht, oververmoeidheid, vreegtijdig verval.”

Zie zoo! Daar kan men 't mee doen.

Maar in het bovenstaande zijn nog lang niet alle deugden van de tabletten opgenoemd. Bij maagkrampen, maagontsteking ('t is brutaal en schandelijk) worden de Abdij-tabletten als het best geschikte middel aangeprezen, terwijl zelfs huidziekten en verzueringen door het gebruik van de tabletten worden tegengehouden.

Bah! wat echt kwakzalverachtig!

*) Letterlijk overgenomen. RED.

Doch het ergste komt nog. Zooals van het niets-beteekenende mengsel, onder den naam van Abdij-siroop verkocht, wordt gezegd: „Voorkomt de tering”, ontziet de kwakzalver zich niet ook hier de lijders aan de meest ernstige kwalen in zijne netten te vangen. Wij lezen n.l. in de gebruiksaanwijzing het volgende:

„MAAGONTSTEKING

is een ongemak, dat den lijders veel last veroorzaakt. De maag vraagt voedsel en kan het niet verdragen, zoodat zij al wat er in komt spoedig weer terug drijft, waarbij de lijder erge benauwdheden heeft. Nu is het of de maag sterk opzwelt, dan weer of zij met geweld wordt tezamen gedrukt en indien men er niet spoedig bij is, kan zeer gemakkelijk.

MAAGZWEER

ontstaan, een ziekte-toestand, die den lijder ellendige tijden doet beleven door de storingen, die veroorzaakt worden in het geheele gestel, dat niet meer gevoerd wordt zoodanig het behoort en dus van dag tot dag verarmt. De lijder wordt vaalbleek en is na een poosje zelfs niet meer in staat enkele passen te doen terwijl voortdurende pijnen in de maag hem kwellen. Worden de Abdijtabletten tijdig aangewend dan zal het zoover niet komen, maar doet men dit niet, dan loopt men veel kans, dat

MAAGKANKER

ontstaat, wel een der vreeslijkste kwalen, die den lijder niet altijd pijn veroorzaakt, doch hem daartegenover onvoorwaardelijk veroordeelt tot den hongerdood.

Wacht dus niet tot het ook voor U wellicht te laat is, maar neemt bij elke waargenomen maagongesteldheid de

ABDIJTABLETTEN (KLOOSTER SANCTA PAULO)

het middel, dat reeds zooveel duizenden ten zegen geweest is en steeds meer wordt, doordat de genezen personen het zich natuurlijk tot een plicht rekenen, om allen, die aan de maag lijden, te wijzen op de waarlijk genezende eigenschappen der Abdijtabletten, waardoor hun eigen bestaan weer vroolijk en opgewekt werd.”

Wij hebben geen woorden tot onze beschikking om onze verontwaardiging over een dergelijke brutale leugen uit te drukken. Misdadig noemen wij de voorspiegeling, waarbij de arme lijders aan enkele der zwaarste ziekten erop gewezen worden, dat het slechts aan hen ligt om van die ziekten bevrijd te blijven, wanneer zij maar gebruik maken van het aanbevolen voorbehoedmiddel.

Hoevele slachtoffers zullen op deze manier gemaakt worden? Hoevele dezer die bij het tijdig inroepen van doelmatige hulp baat zouden hebben kunnen vinden, zullen, door hun geloofslaan aan de woorden van den kwakzalver, jammerlijk te gronde gaan?

Maar dit schijnt AKKER niet te deren. Spoedig, wij zouden ons al zeer vergissen wanneer het niet zoo was, zullen de geïllustreerde advertenties de

journalisten vullen, de dankbetuigingen — met portret — tot walgings toe de aandacht van de lezers vragen en hetzelfde spelletje met de *Abdijs tabletten* gespeeld worden, dat al sedert jaren gediend heeft om de *Abdijsiroop* ingang te doen vinden.

Want AKKER kent zijn Pappenheimers.

Maar vóór het zoover is, willen wij — *ter ernstige waarschuwing* — aan onze lezers bekend maken waaruit die wonderdage tabletten, waarvan gezegd wordt: dat „het onderzoek naar de juiste verhouding der daartoe benodigde hulpmiddelen een langdurige en ernstige studie is geweest” dan wel bestaan.

Het scheikundig en microscopisch onderzoek, ingesteld door Mej. KNIPSCHER en den Heer N. KEULEMANS, Apothekers te Amsterdam, heeft als hoofbestanddeel aangetoond de aanwezigheid van rhabarber en dubbelkoolzure soda, terwijl tevens nog werden aangetroffen geringe hoeveelheden zoethout, pepermuntolie en sporen peper. Oude, bekende middelstjes; een sinds eeuwen gebruikt laxeer-middel en het z.g. zuiveringszout, een veel gebruikt huismiddel tegen maagbezwaren, waarvan echter niemand de wonderen zal verwachten, die AKKER ervan voorspelt.

Men zij nu toch eens verstandig en bejegene den kwakzalver en zijn klooster *Sancta Paulo* met het *wantrouwen*, dat zij zoo klaarkijk waard zijn.

BERICHTEN.

DE SPAANSCH E ZIEKTE.

Op een andere plaats in dit blad — onder de rubriek: **UIT DE PERS** — vinden onze lezers, overgenomen uit het **ALG. HANDELS-BLAD**, een waarschuwing van een geneesheer tegen de gewetenloozen, die de volksvrees exploiteeren, om de angstigen geld uit de zak te kloppen.

Ongetwijfeld zal van de gelegenheid worden gebruik gemaakt om te trachten allerlei middelen van geheime samenstelling aan den man te brengen; men zij echter daarmee **ZEER VOORZICHTIG**. Eenige dagen geleden trof ons

FEUILLETON.

Turksche gezondheids-bidders en Helderzienden.

Het bedrog der gezondheids-bidders en helderzienden is in Turkije in zeer ruime mate verbreid en wordt, zoo lang het in 't geheim geschiedt, en er dus niet te veel van naar buiten uitlekt, door de ambtenaren geduld. Slechts dan, als de slachtoffers der oplichters ernstig gaan protesteeren en het den profeten en wonderdokters op handtastelijke wijze aan het verstand brengen, dat zij ontvreeden zijn over het weinig succes dat hun praktijken hebben opgeleverd, dan treedt de overheid tusschenbeide en slapen allen in elkanders gezelschap een nachtje op het politiebureau, om den volgenden morgen als goede vrienden (?) van elkander te gaan. Het is geen gemakkelijk baantje dat van wonderdokter, want als hij niet van tijd tot tijd van „lokaal” verwisselt, loopt hij herhaaldelijk kans een pak slaag te krijgen.

Deze lieden, meest zwarten, die bij de uitoefening van hun „praktijk” lange messen, zwaarden, stokken, dolken enz. gebruiken, ziet men den eenen dag hun consultaties ergens aan een bron in de boverstad van Stamboul houden, hun zieken met messen bestrijken, met zwaarden woeste kringen boven hun hoofden beschrijvend, daarbij onverstaanbare taal prevelend en zelf allerlei dwaze bewegingen makend; terwijl zij eenige dagen later, uit vrees een hunner zieken opnieuw te ontmoeten, ergens op het trottoir in de nabijheid der Galata-brug hun beroep uitoefenen.

Er zijn evenwel ook veel zachtzinnige zieken, die, al zijn ze ook niet van hun kwalen genezen, toch verklaren dat zonder de hulp van den wonderdokter hun toestand waarschijnlijk nog verergerd zou zijn, en deze schenken den „dokters”, ieder maal dat zij hem ergens ontmoeten opnieuw een aalmoes.

De gezondheids-bidders vatten hun taak buitengewoon zwaar op en niemand waagt het dan ook praatjes tegen hen te maken, zelfs de politie niet, daar zij gerugsteund worden door den Koran en hun gebeden aan dit heilige boek ontleenen.

Als de arlequinade niet helpt, de bidder heeft „Seine Schuldigkeit gethan” en zijn honorarium met een „Allah bin bereket versin!” (moge God het U duizendmaal vergelden!) opgestreken. Hij neemt afscheid van zijn klanten — vermelding verdient dat hij zijn clientele voornamelijk onder de Turksche vrouwen-wereld telt — met de zeer hoffelijke woor-

den advertentie, waarin de bekende N. V. **M.I.J. SANITAS** in vier verschillende talen het middel **RADICAL ESPAGNOL** aanbeval als: „Het beste middel ter bestrijding der **SPAANSCH E ZIEKTE**” Tijd om het middel vóór het verschijnen van dit blad te onderzoeken ontbreek ons. In het volgend no. hopen wij het resultaat van het onderzoek mede te deelen. Men zal, vermoeden wij, verstandig doen met het middel vooralsnog niet te gebruiken. De antecedenten van **SANITAS** geven aanleiding tot dit vermoeden.

Commissie in zake den verkoop van spécialité's. Het in ons vorig no. opgenomen voorstel van het Dep. *Noord-Brabant*, ter tafel gebracht in de Algem. Vergadering der Mij. t. bv. d. Pharmacie, luidde de:

„De Algem. Vergadering draagt het Hoofdbestuur op, om in samenwerking met de Ned. Maatschappij t.b.d. Geneeskunst, de Vereeniging tot Bestrijding der Kwakzalverij en de Vereeniging „Het Groene Kruis”, bij de Regeering aan te dringen, het daaraan te willen leiden, dat er een Commissie worde ingesteld, wier taak het zal zijn, te beslissen, welke specialités zullen mogen worden verkocht, en die ook ten aanzien van de reclame ervoor bepalingen in het leven kan roepen”, is, na een wijziging omtrent de samenstelling der commissie, voorgesteld door het Hoofdbestuur, aangenomen.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Apothekers- en Kwakzalversmiddelen.

In ons vorig nummer konden wij nog in het kort melding maken van hetgeen de Voorzitter van de *Maatschappij tot bevordering der Pharmacie*, Dr. H. L. VISSER, in zijn rede tot opening van de Algem. Vergadering der Maatschappij, over dit onderwerp heeft gezegd.

Nu wij het officieele verslag voor ons hebben, is het ons een genoegzaam daaruit het volgende over te nemen, voorzover het betrekking heeft op den verkoop van kwakzalversmiddelen door

den: „Sefa geldinis” (ge waart me welkom) of „yeni büürssenis” (kom weer eens gauw terug).

De nachtwacht in de door mij bewoonde wijk, was een beroemde gezondheids-bidder. Hij droeg dan ook naast zijn nachtwachters-knuppel met welke hij de straatsteenen beramelde het kenteeken der geestelijken, den witten tulband.

Bij dezen ouden knaap kwamen in zijn bidkamertje van ongeveer drie meter lang en even zoo breed, dagelijks Turken en Turksche vrouwen om zich allerlei verdriet en onaangenaamheden des levens, benevens ziekten te laten wegbidden.

Menigmaal sloot hij dan, om bij het bidden niet te worden afgeleid zijn deur, en als hij dan met de door het gebed gelouterde ziel weer te voorschijn kwam, want hij liet alle bezoekers persoonlijk uit, dan lachte zijn geheele gezicht.

Riep men hem dan dreigend met den vinger, spottend toe: „Na, na, Baba” (vadertje) „je maakt vandaag weer zaken. Je ziet er erg vermoeid uit, oppassen hoor!” dan verzekerde vadertje hoog-ernstig: „Het is wegens het bidden,” en lachte dan geheimzinnig. Vroeg men hem echter: „Wel Baba, vandaag allen weer genezen?” dan antwoordde hij heel diplomatiek: „Och heer dokter,” (hij noemde mij altijd dokter) „dat kan ik zoo niet zeggen, dat hangt van God af.”

Deze oude nachtwacht was overigens een heel amusante kerel. Gedurende den tijd der groote aardbevingen en der Armenische troebelen, wanneer men in huis toch niet veel rust vond, heb ik vaak urenlang met hem pratend, voor de deur gezeten, waarbij mijn oude vriend wel trachtte — natuurlijk vergeefs — mij tot aanhanger der gezondheids-bidderij te bekeeren, doch hierbij een toegeeflijkheid jegens ons, ander-gelooovigen, aan den dag legde, die men zich als een eer kon aanrekenen. Mijn nachtwacht kende ons Oud Testament volkomen, en eveneens de levensgeschiedenis van Christus, van wien hij beweerde dat iedere Mohammedaan, Christus als een groot man vereerde; alleen... was Mohammed toch nog grooter man geweest.

Zoo onder het praten heb ik wel eens getracht te weten te komen of hij met zijn bidderij veel en hoeveel geld verdiende; maar daarover liet hij zich nooit uit.

Toen ik hem eens vroeg waarom hij nachtwacht bleef, terwijl zijn gezond-bidderij zoo druk ging, zei hij, terwijl hij meesmuilend door zijn langen profetenbaard streek: „Eenvoud is het kenmerk van 't ware. Ik kan het best samen blijven waarnemen; het loopt immers van zelf mijn deur binnen.”

„Bij ons verdienen de gezondheidsbidders ook niet veel Baba, maar de wonderdokters en helderzienden worden allen rijk,” zei ik eens.

den apotheker. De rede draagt tot titel: „Het zedelijk karakter der Pharmacie” en behandelt o. m. de houding die de apotheker heeft aan te nemen wanneer — wat zoo herhaaldelijk geschiedt — het publiek zich op *medisch advies* tot hem wendt, om aldus voort te gaan:

„Geleidelijk zijn wij van de beschouwing der beperking, die de apotheker zich in medisch opzicht moet stellen, gekomen tot zijne beperking in de commercieele leiding van zijn bedrijf, ik bedoel het standpunt, dat hij moet innemen tegenover de kwakzalversmiddelen. Nu is die vraag op verschillende wijzen voor beantwoording vatbaar. Men kan den feitelijken toestand nagaan en zich dan afvragen, welke opvatting de meest juiste is. Zoo zal men naast enkele puristen, die alles afwijzen, wat naar kwakzalverij zweemt, er velen vinden, die hiertegenover een houding innemen van lijdelijk verzet, door de verlangde kwakzalversmiddelen af te geven op duidelijk misprijzende wijze. En aan den anderen kant vindt men nog wel kwakzalversmiddelen in de apotheek aangeprezen en met wil-ligheid verkocht.

Van een practisch standpunt beschouwd. is de puristische opvatting niet wel door te voeren en de onbeteugelde verkoop onvoorwaardelijk te veroordeelen. Het meeste resultaat wordt ook hier bereikt, door voorlichting te geven en het publiek te overreden, dat het zijn geld beter besteden kan en zijne gezondheid meer kan bevorderen, door van de kwakzalverij verre te blijven.

Kwakzalverij, in welken vorm ook, is hazardspel met het onbekende, met het leven als inzet en de begeerde gezondheid als hoogsten prijs. En daar onbekendheid niet gaarne erkend wordt, omhangt men deze met allerlei schoone bekleedsels, haalt er vergeten gewaande voorstellingen bij op chemisch en physisch gebied uit vervlogen eeuwen, of ter meerdere aantrekkelijkheid, nog niet geheel doorzochte vondsten van allernieuwste wetenschap, laat men persoonlijke ijdelheid een rol spelen, of, wat nog het meest weerszinwekkend is, speculeert men op godsdienstige overtuigingen. Tusschen het ongekende en onkenbare door, weet de kwakzalverij

„Ja, helderzienden,” zei Baba, „maar dat is ook heel wat anders. Zij doen het om het geld en ik uit menschevriendheid!”

„O-o-o-o-o-o!”

Het is waar, de helderzienden hebben de zwaarste taak, daar zij niet slechts een kwestie moeten doorzien en de oorzaken kennen van alles wat in het leven gebeurt, maar ook steeds de geneesmiddelen voor al het slechte en onaangename aanstonds moeten weten te noemen. Deze veel geplaagde lieden, die hun „Cabinets de consultations” geheel naar den eisch des tijds en officieel in Stamboul hebben, in de buurt van den ingang der groote bazar, bij de moskee Nuri Osmanië, moeten alles weten en in ieder geval uitredding brengen; en zij nemen werkelijk iederen dag de moeilijkste kwesties ter tot-klaarheid-brenging op zich. Evenwel komen in deze wijk dikwijls moordaanslagen voor, want zij „de wijzen”, bemoeien zich soms met de intiemste, familie-aangelegenheden, en dan verstaat een Turk, hetzij man of vrouw geen scherts.

Een paar gevallen, kenteekend voor het optreden dezer „wijzen” wil ik hier verhalen.

Bij den, den tulband der geestelijken dragenden, helderzienden Mohammed-Effendi kwam een „Hodja” eveneens geestelijke en vertelde dat hij om raad kwam vragen voor een hoogst ernstige ziekte.

Na eenige complimenten over de groote eer die hem te beurt viel door dat de „Hodja” bij hem om raad kwam en om geneezing te zoeken, volgde een ondervraging. De „Hodja” verklaarde veel last van hartkloppingen te hebben en erg benauwende droomen.

Daar moest verandering in komen, wát het ook zou kosten.

De geleerde Mohammed-Effendi verklaarde wel, met ernstig opgetrokken wenkbrauwen, dat het een moeilijk, een zeer moeilijk geval was, want de „Hodja” zou ook wel pijn in de lendenen hebben?

„Ja”, zei de „Hodja”, „soms zóó hevig dat ik me haast niet kan bewegen.”

Mohammed-Effendi hoopte toch door de aanwending van een eenigszins kostbaar hulpmiddel den ongelukkigen „Hodja” de gezondheid weer te geven. Nu nam hij een groot, oud Turksch zwaard, keek eenigen tijd heel diepzinnig op de punt er van, terwijl het gevest op den grond stond. Dan sloeg hij zijn oogen ten hemel en prevelde binnensmonds enkele onverstaanbare woorden.

Nu moest de zieke de armen op de borst kruisen, zóó dat de linkerhand op den rechter — en de rechterhand op den linkerschouder kwam te liggen. De „Hodja” moest de oogen naar boven richten.

Dan nam Mohammed-Effendi de sabel in de hand

haar weg te vinden naar de beurs van den goed- en bijgeloofige.

Stellen wij dus den zedelijken eisch, dan is het duidelijk, dat slechts voor ééne opvatting plaats is, dat kwakzalversmiddelen *niet* in de apotheek thuis behooren.

Wat moet dan het criterium zijn, waaraan het verpakte geneesmiddel is te toetsen, om het als kwakzalversmiddel te bestempelen?

Voor een deel ligt de beantwoording dezer vraag op medisch terrein. Als apothekers bezitten wij geen therapeutisch oordeel. Wanneer dus door den arts eenig verpakt geneesmiddel wordt voorgeschreven, kan er voor ons geen redelijke grond bestaan, de aflevering hiervan te weigeren. Wel kunnen wij het geneeskundig inzicht in dezen helpen bevorderen door onderzoek naar de samenstelling van wat door de vindingrijkheid van nijveren van verdacht allooi wordt aangeboden, al zal dan tevens blijken, dat deze wijze van bestrijding niet altijd even afdoende is. En zeker mogen de bij deze onderzoekingen opgedane ervaringen er ons niet toenopen, met bereidingen ipse paratum eene mededinging aan te gaan.

Behalve samenstelling en bereiding, helpen de wanverhouding tusschen innerlijke waarde en prijs, aanbeveling en aanprijzing mede, om ons oordeel te vormen. Tot eene succesvolle bestrijding der kwakzalverij is de apotheker alleen niet bij machte, zoo hij van overheidswege, door inperking van de reclame en aanprijzing, zoo noodig door het verkoopverbod, geen steun ondervindt.

Laten wij hopen, dat eene herziening van de wet op de uitoefening der artsnijbereidkunst hierin aan onze wenschen tegemoet komt."

Maatschappij „Zenobia.” *)

Dr. Ruding's middel tegen bedwateren.

Of er een Dr. Ruding bestaat weten wij niet, wel echter dat de Maatschappij „Zenobia” te 's-Gravenhage, Willemstraat 7, gevestigd is.

Iemand, die naar de maatschappij om inlichtingen schreef, ontving het onderstaand antwoord in een

en stak, onder het prevelen van woorden, driemaal boven het hoofd van den „Hodja” in de lucht.

Eenigszins plechtig bracht hij toen het zwaard weder weg en zei dat hij nu eerst geld moest hebben.

Op geld kwam het niet aan, vond de klant, en de „wijze” nogal bescheiden, liet hem voorloopig honderd piasters betalen en verzocht hem over acht dagen terug te komen, als nog geen verbetering was ingetreden.

De acht dagen verliepen en alles was nog hetzelfde bij den zieke.

Mohammed ontving den „Hodja” lachend — hij had immers het geval voor zeer moeilijk verklaard! — en zei: „Ik weet het al, er is nog geen gunstige verandering gekomen, zonder het offeren van een vet schaap zal het niet lukken. Ik zou U graag deze uitgave besparen, maar helaas, het gaat niet anders.”

De „Hodja” haalde opnieuw zijn geldbuidel te voorschijn en telde een pond Turksch uit voor den koop van een vetschaap, nadat Mohammed hem nogmaals nadrukkelijk had verzekerd, dat er dan niet meer de minste twijfel zou bestaan of hij zou genezen.

Na nogmaals acht dagen te hebben gewacht verscheen de „Hodja” voor de derde maal en de listige Mohammed zag reeds van verre dat hem een onaangenaam kwartiertje wachtte. Hij meende echter een nieuwe uitvlucht te vinden, verklaarde dat het een zéér, zéér abnormaal geval was en dat hij een extra middel moest aanwenden, dat erg duur was.... Maar ditmaal liep onze oude er niet in, want in de plaats van geld voor het extra middel, ontving de wijze Mohammed-Effendi een flinke dracht stokslagen, waarvan het gevolg was, dat de beide Effendi's dien nacht op het politiebureau doorbrachten, om den volgende morgen, geheel verzoend naar huis te gaan.

Een paar weken geleden verscheen bij den eveneens „wijzen” Soeleiman-Effendi, in zijn kabinet naast de moskee Nuri-Osmanie, een jonge, zwaar gesluierde Turksche vrouw en vertelde, nadat zij zuchtend twee medsjidié (ongeveer een rijksdaalder) op de tafel voor Soeleiman had neergelegd, onder veel omhaal van woorden, dat zij lijdende was aan een ziekte waardoor zij lusteloos en erg pijnlijk was. Geen eetlust enz. De arme vrouw wilde alles afstaan als zij maar weer spoedig gezond werd. Daarvoor kwam zij bij Soeleiman om hulp.

Als Turksche wijze, verklaarde Soeleiman het geval voor hoogst ingewikkeld. Wel kon hij helpen, maar zij moest tot aankoop der noodige middelen meerdere goudstukken meebrengen, geen zilver. Zij deed dit eenige dagen later. Soeleiman-Effendi bestudeerde de kwestie en zou bidden opdat de gezondheid

brief, die aan het hoofd prijkte met een vrouwenportret, waaromheen de woorden stonden: „Zenobia redt U!”

„M.

In antwoord op Uw schrijven deel ik U mede, dat het middel tegen bedwateren van den arts Ruding een geheel onschadelijk middel is en voor iederen leeftijd gebruikt mag worden boven de 4 jaren. Bedwateren ontstaat in de meeste gevallen door lichamelijke zwakte en verslapping der blaaspiers, waarvoor het middel gebruikt moet worden. Na gebruik van ± twee flacons zal genezing volgen.

De prijs per flacon is f 3.— en wordt U na bestelling onder rembours toegezonden.

Hoogachtend,

p.p. Dr. RUDING,
de Mij. „ZENOBIA”.
J. v. D. MEER,
Willemstraat 7.”

De drie gulden werden geofferd en daarvoor werd een fleschje ontvangen waarvan de inhoud met drie centen vrijwel betaald was. Want het onderzoek van den heer KEULEMANS te Amsterdam wees aan, dat de vloeistof bestond uit 30 % ijzerchloride, water en een beetje bittere amandelolie. Een dusdanige ijzeroplossing kan worden verkregen door de *Solutio chloreti ferrici* van de pharmacopee te vermengen met 1½ deel water.

Doch de hooge prijs is niet het grootste bezwaar. Het is te verwachten, dat het gebruik van het middel in de meeste gevallen geen resultaat zal opleveren, gevallen, die bij deskundige behandeling (nu meestal verzuimd) zeker genezen konden worden.

Aan de belofte: „Na gebruik van ± twee flacons zal genezing volgen” hechten wij niet veel.

De z.g. DR. RUDING of liever zijn vertegenwoordigster zijn trouwens niet oorspronkelijk. In het Maandblad van April 1914 hebben wij ook een middel tegen bedwateren beschreven, afkomstig van C. OVERSLUIS, dat bestaat uit... ijzerchloride, water en bittere amandelolie.

Zou DR. RUDING een leerling van OVERSLUIS zijn?

zou terugkeeren en daardoor ook de andere onaangenaamheden zouden wijken.

Na ongeveer een week verklaarde Soeleiman, dat hij in zijn droom drie Engelsche goudstukken had gezien, deze moest de jonge vrouw hem brengen om te offeren, dan zou ze weer even gelukkig worden als vroeger. De arme vrouw verkocht haar sieraden en bracht aan Soeleiman-Effendi drie Engelsche gouden ponden. Zooals vanzelf spreekt bleef de toestand hetzelfde en van verbetering dus geen sprake.

Eindelijk verklaarde Soeleiman-Effendi, dat hij, om beslist zeker te zijn, van succes, nog een kleine proef wilde nemen, de zaak zou slechts één piaster kosten, maar de vrouw moest zich daarbij — ontsluiëren. Dat klonk wel vreemd. Doch de jonge vrouw ten einde raad, stemde toe, ze zou over een paar dagen terugkomen.

Zij liep echter even bij haar, eveneens getrouwde zuster aan en vertelde deze en haar zwager de geheele geschiedenis. Beiden sloegen de handen ineen en wisten al gauw de jonge vrouw te overtuigen, dat zij in handen van een bedrager was gevallen. Met hun drieën gingen zij op weg naar den „wijzen” Soeleiman-Effendi waar het slachtoffer den oplichter verklaarde dat zij gekomen was om zich te ontsluiëren. En zij deed dit werkelijk, zij liet haar „férédjé” (mantel) vallen, doch slechts om de armen vrij te kunnen bewegen — want onder den mantel had de schoone Turksche, thans een duivelin gelijk, een dikken stok verborgen met welken zij den profet onbarmhartig bewerkte.

De zuster en haar echtgenoot volgden dit voorbeeld, en Soeleiman-Effendi werd zoolang gebeukt tot hij al het geld dat hij der argelooze vrouw had afgezet, had terug gegeven.

Intusschen — gelukkig nadat de s m al was terug gestort — kwam de politie en alle vier trokken vrolijk en welgemoed, alleen Soeleiman met een ietwat pijnlijk lichaam, naar de wacht, vanwaar zij den volgende morgen, als „vrienden” scheidden.

Eergisteren zat Soeleiman-Effendi reeds weer in zijn kabinet en stelde zich voor consultaties beschikbaar.....

Zóó gaat het in Turkije met dat soort weldoeners der zieke en domme menschheid. Ondank is 's werelds loon!

Dat het verder in alle landen om de lieve centen te doen is spreekt, niemand doet graag iets voor niets, zelfs niet een ander-gezond-bidden, maar overal gaat men niet met zulke gevoelige middelen den oplichters aan 't verstand brengen dat men wakker is geworden en hun heeft doen gesnapt.

Eenige jaren geleden deed een gerucht de ronde,

De verkoop van het middel per flacon door onbevoegden is, volgens art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artsnijbereidkunst, strafbaar.

*) Dit artikel, reeds in ons vorig no. opgenomen, is, door gedeeltelijk foutieve plaatsing ter drukkerij, geheel onduidelijk geworden. Daarom laten wij het nogmaals volgen.

UIT DE PERS.

De Spaansche ziekte.

Met genoegen nemen wij het volgend *Ingezonden Stuk* over, opgenomen in het *Alg. Handelsblad* van 23 Juli j.l.:

„In uw Avondblad van 20 Juli en Ochtendblad van 21 Juli staat de volgend advertentie:

Spaansche Ziekte, Griep.

Voorbehoed- en geneesmiddelen vindt men in de Electro-Höomathie van Graaf Mattei, Italië, enz.

Het is m. i. al erg genoeg, dat het publiek de laatste weken beangstigd wordt door krantenberichten aangaande de komst der „gevreese” ziekte. Naar wat in medische kringen aangaande deze ziekte bekend is, schijnt zij vrij onschuldig te zijn; in ieder geval niet van dien aard om de algemeen verspreide vrees ervoor te rechtvaardigen. In 't deze week verschenen „Tijdschrift voor Geneeskunde” komt de eerste beschrijving voor van een zestal gevallen, waargenomen aan onze oostelijke grens. Zonder uitzondering verliepen deze gunstig. Dat zegt wel natuurlijk niets in verband met een eventueel op komst zijnde epidemie, maar verwacht mag worden, dat de Centrale Gezondheidsraad, welke de medewerking van alle geneesheeren inriep, binnenkort een geruststellend „communiqué” zal doen verschijnen.

Een ernstiger verschijnsel is — zooals blijkt uit bovenstaande advertentie — dat gewetenloozen de volksvrees exploiteeren om geld uit de zakken te kloppen.

Welke zijn n.l. de aanbevolen „voorbehoed- en

dat Mevrouw Baker Eddy de stichtster van de „gezondbidderij” op sterven lag, (ik geloof dat ze nu dood is.)

Zoo 'n mensch moest eigenlijk het eeuwige leven hebben! Enfin, de kranten schreven dat Mevr. Baker Eddy op het uiterste lag en gaven zooals dat bij zulke gevallen meestal geschied, allerlei bijzonderheden uit die dame haar leven.

Zij lag dan op het uiterste, en was dat voor haar zelf een leelijk nummer, het leelijkste was wel dat de heerlijke faculteit der „gezondbidderij” er zoo 'n mep door kreeg; want er was uitgelekt, dat het vrouwen op het gebed er bij de lijderes niet zoo diep in zat als wel had behooren te zijn.

Dat zij nu, aan het einde van haar heerlijke loopbaan zoo'n slecht voorbeeld aan hare volgelingen moest geven, is al bijzonder verdrietig; want verbeel-je: in 't geheim liet zij zich voor hare kwaal behandelen door specialiteiten — niet in 't *bidden*, maar door echte aesculapen — wier wetenschap natuurlijk „uit den booze” is....

Daarom werd zij dan ook misschien niet beter, zij had zich aan 't *bidden* moeten houden.

Het baantje van de „gezondbidderij” schijnt overigens heelemaal niet te verwerpen, wat de financiële resultaten betreft; want het lieve Mevrouwje had daarmede een vermogen van twaalf millioenen dollar verworven, welke som in de zakken harer trouwste en naaste volgelingen schijnt terecht gekomen te zijn, er was althans geen cent meer van te vinden.

Afgescheiden hiervan, vinden we het nu toch al zoo vreemd niet meer van onze Hollandsche „gezondbidders” om zich aan dit ambt te wijden, daar dat soort menschlievendheid aardig lucratief schijnt te zijn.

Tevens is het ook duidelijk waarom dokters en apothekers er zoo op afgeven — allemaal jaloerschheid, meneer!

Maar nu de stichtster van die „wetenschap” zelf haar vaandel verliet, toen zij dacht dat haar taak hier op dit „aardsche tranendal” volbracht was — nu heeft ze het zaakje een onherstelbaren knauw gegeven.

Het moeten nu a heel erg geloovigen zijn, die zich nog door een gezondbidder laten behandelen en lieden die nog niets begrijpen, of gehoord hebben van de spreuk: „mundus vult decipi”, de wereld wil bedrogen zijn!

Men moet er medelijden mee hebben!

MEMENTO.

geneesmiddelen" van den niet-bestaanden Italiaanschen „Graaf" Mattei? (Wat schoone gelegenheid om voor een ziekte uit 't Zuiden afkomstig, een kwakzalversmiddel van zuidelijke benaming aan te bevelen!)

In 't boekje, uitgegeven door de „Vereeniging tegen de Kwakzalverij", staat op blz. 79 het resultaat van het scheikundig onderzoek dezer „middelen":

Electro Homoeopatische Middelen (van Graaf Mattei):

1. Rode Electriciteit: schoon water in een rood fleschje. Prijs f 1.50 (met een oorlogsbijslag?)

2. Blauwe Electriciteit: schoon water in een blauw fleschje. Prijs f 1.50.

3. Scrophuloso: suiker en meel. Prijs f 1.20. (Dit is tegenwoordig nog niet zoo kwaad, buiten distributie!)

4. Boekje voor gebruiksaanwijzing. Prijs f 1.50. Commentaar overbodig!!

U dankend voor de plaatsruimte,
BERN. PREMSELA,
Arts.

Assendelft.

[Onze Administratie zal geen verdere plaatsing van deze advertentie toelaten.

Red. „Hbdl.]"

Deze beslissing verheugt ons zeer; zij is een stap in de goede richting.

Red. Mbl.

RECHTSZAKEN.

Een gevaarlijk mensch.

Voor oplichting veroordeelde de rechtbank te Winschoten den 42-jarigen J. BOONSTRA, handelsreiziger en teringgenezer te Groningen, tot 1 jaar en 6 maanden gevangenisstraf. (Zie Mbl. van Juni j.l.).

Bij appèl van den veroordeelde — ook de officiering in beroep — heeft het Gerechtshof te Leeuwarden het vonnis bevestigd.

B. heeft cassatie aangeeteekend.

CORRESPONDENTIE

F. J. V. te D. De gezonden Poeders tegen vallende ziekte bestaan vermoedelijk uit *Zedoariawortel* en *Dictamnuswortel*. Dergelijke poeders worden gratis verstrekt. Wij zullen nog eens een onderzoek laten instellen, maar gij moet wat geduld oefenen. Het is nu een slechte tijd om de onderzoekers lastig te vallen.

Dr. E. H. B. v. L. te U. Uw brief is ons door den Secretaris ter hand gesteld. Het is een lastig geval en eischt een grondig onderzoek, ofschoon die *gebruiksaanwijzing* ons niet veel vertrouwen geeft. De samenstelling van het middel en de wijze waarop het aan het publiek wordt aangeboden (geschiedt dit soms door middel van de pers?) zal ons misschien op de hoogte brengen in hoever die apotheker zijn boekje te buiten gaat.

Dr. P. v. N. te H. Tegen *Maxima Doctrina* en den z.g. uitvinder J. VAN OOSTRUM hebben wij al meermalen gewaarschuwd. O. i. hebben wij hier met echte kwakzalverij te doen. v. O. heeft reeds eenige malen, wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst, met het gerecht kennis gemaakt.

Het geschriftje kennen wij niet. Kunt gij het ons zenden?

A. H. te N. Het pakje in dank ontvangen. De inhoud zal, zoop spoedig er gelegenheid is, worden onderzocht; van het resultaat zullen wij u zeker in kennis stellen.

N. L. K. te U. *Asthmalene* bevat *Salmiak*, *Joodkalium* en *Wijn*.

H. H. M. te 's-G. De bestanddeelen van *Abdijsiroop* zijn *aardappelsiroop*, een weinig *kaneelzuur* en een spoor *Salicyl*. De hoeveelheden van de beide laatste stoffen waren moeilijk te bepalen.

In een van de vroegere jaargangen van ons blad schreven wij het volgende:

Zelf „Abdijsiroop" maken. Neem 5 ons blanke siroop, 2½ ons donkerbruine kandijsklontjes, 1 L. water, 25 kruidnagelen, 2 à 3 pijpen kaneel. Laat dit alles tezamen 1½ uur niet te hard koken, verwijder kruidnagelen en kaneelpijpen. Doe het kooksel, als het niet te heet meer is, in een of meer flesschen, en ge hebt voor 47 à 50 ct. circa 1000 gram „Abdijsiroop" die u anders f 3,50 kosten zou. Van het harder of zachter koken hangt de dikte van het mengsel af. Koud zijnde moet het even stijf zijn als de „Abdijsiroop", die in den handel is.

Wij vonden dit voorschrift in de *Nieuwe Baarnsche Courant* van 6 Januari j.l. ons welwillend toegezonden. Het heeft boven het mengsel van AKKER zeker dit voor, dat het op den duur schadelijk werkende *Salicylzuur* er niet in voorkomt.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De zomerdagen, nu onze onderzoekers ook vacantie nemen, geven ons de gelegenheid, vroegere waarschuwingen in 't kort te herhalen. Er zijn oude waarschuwingen bij van zeer bekende kwakzalversmiddelen doch de eerste vier slaan op middelen, die in den vorigen jaargang (den zeven en dertigsten) uitvoerig behandeld zijn.

Sloans Liniment wordt aldus — voorzien van het portret van een z.g. genezen patiënt-aanbevelen: „Bepreest Sloan's Liniment voor Uwe Rheumatiek. U behoeft het niet in de huid in te wrijven, doch smeert het er zachtjes op. Het werkt direct op het aangedane deel, versnelt den bloedsomloop, maakt de spieren en de gewrichten lenig en stilt de pijn."

„Sloan's Liniment" doet elke pijn ophouden zonder eenige inwrijving, welke ook, tegen Rheumatiek jicht, zenuwpijn, heupjicht, verstuingen. Er is beslist geen ander middel, dat het evenaard."

Zocals te verwachten was onderscheidt Sloan's smeersel zich in hoofdzaak niet van al die smeerseltjes, die sinds jaar en dag met zooveel ophef als uitstekend worden aangekondigd. *Cajuputiolie* en *terpentijnolie* maken het hoofbestanddeel uit, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheugelijke tijden als smeermiddel bij rheumatiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een afdoend middel worden beschouwd.

De als bereider gecemede Amerikaan Dr. EARL S. SLOAN wil nu zijn middel als iets zeer bijzonders laten doorgaan en dat is het niet, zooals wij zagen Best mogelijk, dat bij aanwending, vooral in hen begin, eenige verzachting en vermindering van pijn wordt waargenomen maar daarvoor behoeft men blijkbaar geen hulp bij SLOAN te zoeken.

Dr. MOGGENDORFF te Amsterdam heeft in ons blad een geval meegedeeld waarbij de aanwending van *Sloan's liniment* tegen tandpijn een hevig, over het geheele lichaam verspreid, jeukend uitslag, gepaard met benauwdheid en bewusteloosheid, ten gevolge had.

OPRECHTE WORTELBOER'S KRUIDEN. Deze kruiden, die n.b. met jenever moeten worden ingenomen, ook door vrouwen en kinderen, worden aangeboden als het beste huismiddel tegen *vele ongesteldheden* en zij mogen (volgens de aanbeveling) in geen huisgezin ontbreken. Zij bevatten: *galanga*, *gentiaan* en *kalmoeswortel*, verder *kinabast*, *sennabladen* en.... raadt ge 't niet?.... het brood der kwakzalvers.... aloë.

Nu, er gaat bijna geen jaar voorbij, waarin wij niet wijzen op het gevaarlijke van het voortgezet gebruik van aloë, en wanneer wij nu nagaan dat van een aftreksel van deze kruiden dagelijks 3 lepels moeten worden gedronken, dan behoeven wij niet nader uiteen te zetten, dat het gebruik van de kruiden op den duur schadelijk moet werken.

Behalve de sterk laxeerend werkende sennabladen zullen de andere stoffen geen kwaad doen; zullen ze echter goed doen?

Als het te doen is om — met de jenever — een *bittertje* te bereiden, dan zal men zijn doel wel bereiken, maar als men daarvan genezing verwacht in tal van ziektegevallen, zooals Mej. WORTELBOER belooft, dan zou men zich zeer teleurgesteld zien.

Zelfs van een beetje kina, in de kruiden aanwezig, heeft men niets te verwachten.

Blijven dus over de laxeermiddelen *aloë* en *sennabladen*. Nu zullen wij geenszins ontkenen dat, somwijlen een huismiddel, als laxeermiddel genomen, ook zonder raad van den geneesheer, goede diensten bij lichte ongesteldheden, kan bewijzen maar men behoeft, wil men daarvan gebruik maken, niet bij de fabrikante uit Oude Pekela te markt te gaan.

H. VAN TUYLL'S SPECIAAL MIDDEL TEGEN VOETZWEET EN VOCHTIGE HANDEN.

„Het is den ondergeteekende gelukt een middel te vinden dat bij een zeer eenvoudige toepassing deze hinderlijke, onaangename en ongezonde toestand aan voeten en handen geeeest zonder eenige schade aan de huid of goederen te veroorzaken. De toepassing is zeer eenvoudig en kan op ieder uur van den dag geschieden."

Het is op deze wijze dat de bekende verkooper van talrijke kwakzalversmiddelen den koopers van zijn product bekend maakt, dat het hem *gelukt*, is een middel te vinden, tegen de bovengemede kwalen, waarbij *schade aan de huid of goederen* buitengesloten is. Wij zouden hem met dat geluk feliciteeren wanneer wij aan zijne woorden volkomen geloof konden hechten maar dit is nu in geen deele het geval.

Het scheikundig onderzoek van het middel heeft aangetoond dat het bestaat uit een geparfumeerde

oplossing van 25% *zwavelzuur zink* (Sulfas zincicus) een oplossing die, in dergelijke concentratie, alles behalve als *onschadelijk* voor de huid — en ook voor het lichaam — is te beschouwen, al geschiedt de aanwending ook uitwendig. Er dringt genoeg door de huid naar binnen, om nadeelige gevolgen na zich te slepen.

De lijders aan voetzweet zullen derhalve niet veel aan het geluk van VAN TUYLL hebben.

SALVATOR. Weer een van de vele kwakzalversmiddelen tegen *tuberculose*, werd ons, na overzending van 5 gulden, ter beschikking gesteld met de bijvoeging dat de *gebruiksaanwijzing* spoedig zou volgen, die was in de maak. Dat kost zeker veel tijd, want tot op 't oogenblik laat zij nog steeds op zich wachten. En toch hebben wij een aanwijzing omtrent het gebruik zeer van noede om eenigszins een oordeel over het middel te vellen.

Wat wij kregen was een potje, 100 c.c. inhoud, zonder eenig opschrift, en gevuld met een roodbruine zalfachtige massa, die bestond uit *terpentijnzalf* (de z.g. *Spijkerbalsem*) en *kruidnagelolie*. Wat moest daarmee gedaan worden? Gewreven of ingenomen? Men zou zoo zeggen gewreven, 't is zalf maar 't is niet overbodig hier op te merken, dat *spijkerbalsem* (een wondermiddel in den volksmond, maar ten onrechte) ook somwijlen voor inwendig gebruik wordt aangeraden.

De beste raad, dien wij kunnen geven is het spreekwoord toe te passen: „Bij twijfel onthoud u" een raad, die zeker hier van pas is omdat het gebruik van het zalfje, zoowel in- als uitwendig, niets zal bijdragen tot genezing van tuberculose. Integendeel gevaar voor den lijder is lang niet buitengesloten.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM en Co. te 's-Gravenhage wordt dit middel met veel ophef aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt". Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rachitis), de voorbeelden daarvan zijn talrijk."

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunre onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in in het luchtledige te bereiden dat de *voedingszouten* uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn."

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te Amsterdam, gebleken, dat er van dat groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke *voedingszouten*.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o.a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden), trek die met wijn, water en spiritus, fittreer het mengsel na eenige dagen... en *klaar is Sanguinose*. Wij zien, na deze verklaring, al een storm orde de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een geregeld gebruik van wat wijn (en vermogd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voorde 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd, wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM en Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn... en zeker hebt ge f 2.75 verdierd en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geeft het uwe kinderen niet bij herstel van *engelsche ziekte*; voor kinderen bevat het wondermiddel *veel te veel alcohol*.

HAARLEMMEROLIE. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament" — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard." In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheek onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

EID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.2

INHOUD:

Hoofdartikel: Een opwekking.

Berichten: Staatscommissie vrije uitoefening geneeskunde. — Goed voorbeeld van Haarlem's Dagblad. — Middel tegen bevruchting. — Wormdrijvende middelen. — Belasting op spécialités in Frankrijk.

Mededeelingen van verschillenden aard: Radical Espagnol. — Nog eens Lax. — Leugens, kwakzalvers en Pers. — Akker en de Spaansche griep. — De toestellen van d' Alimonda.

Uit de pers: Kwakzalverij. — Nogmaals de Granuline enquête.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen; Pinkpillen.

Een opwekking.

Nogmaals doen wij een verzoek aan den welwillenden in den lande om als lid onzer Vereeniging toe te treden, vooral thans, nu ook wij onder de tijdsomstandigheden, door verlies van leden, geleden hebben. Iedereen, die het wel meent met de Volksgezondheid en Volksveiligheid, laten wij er bijvoegen: de Volkswelvaart, moest onze vereeniging steunen en waarom?

Het staat onomstootelijk vast, dat door de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes de Volksgezondheid en veiligheid ernstig bedreigd wordt. Wie zich in de armen van een kwakzalver werpt, heil zoekt bij iemand, die de verschillende ziekten van het menschedom aangrijpt, niet om te genezen, maar alleen om zich zelf te verrijken, geloof slaat aan de leugens, door een bedrieger telkens herhaald alléén met het doel om slachtoffers te lokken, verkeert in het grootste gevaar.

Bij een ongesteldheid van eenige beteekenis zal de beloofde hulp uitblijven (wat den kwakzalver volkomen onverschillig is) en, wat nog erger is, de juiste tijd voor doelmatigen, deskundigen bijstand voorbijgaan. Honderden zijn door hun geloof aan — en vertrouwen in kwakzalvers zoo niet gestorven, dan toch ernstig in hun gezondheid benadeeld. De Volksgezondheid en -veiligheid hebben daaronder belangrijk geleden.

Maar ook de Volkswelvaart. Geneesheeren en apothekers zijn niet goedkoop en dat kan niet anders, willen zij zich een bestaan verwerven. Wie het ongeluk heeft ziek te worden en niet tegen de gevolgen daarvan verzekerd is, heeft bij het inroepen van bevoegde hulp financiële lasten te dragen, maar dan ook de zekerheid, dat er 't noodige gedaan wordt om zijn lijden te heelen of te verzachten. Die zekerheid geeft hem de kwakzalver in geen enkel opzicht; in tegendeel zijn „beroep” brengt mee zich volstrekt niet om den lijder te bekommeren, behalve dat hij tracht hen zoo lang mogelijk aan 't lijntje te houden. En dat hier van „duur” sprake is behoeft geen betoog; wie eens in de handen van kwakzalvers gevallen is weet daarvan mee te praten. En hoe kan 't ook anders?

Zij doen het om hun broodje en zeer velen leiden een bestaan, waarop menig fatsoenlijk, eerlijk mensch jaloersch zou kunnen worden. Rekent men nog daarbij de enorme kosten gemaakt voor reclame, kosten, die de kwakzalvers waarlijk niet uit eigen zak betalen, en men kan nagaan welke ontzaglijke sommen, geheel nutteloos, aan schandelijke bedriegers toevloeien. Geheel nutteloos, zeiden wij, maar dat is niet sterk genoeg, wanneer men bedenkt, dat men daarbij ook nog zijn gezondheid kan verliezen.

En wie betalen dat geld? Niet alleen zij, niet in hoofdzaak zij, die het ruimschoots missen kunnen, maar een groot gedeelte komt uit de zakken van personen, die elke uitgaaf wikken en wegen moeten, die zich met moeite het noodige kunnen verschaffen en alle extra-kosten moeten bezuinigen op de meest noodzakelijke levensbehoeften.

Is het dus te veel gezegd, dat de kwakzalverij ook de Volkswelvaart ernstig bedreigt?

Wat nu daartegen te doen?

„Ach, waren alle menschen wijs”, dan zou de zaak gemakkelijker zijn, maar domheid en bijgeloof zijn de voornaamste bondgenooten van de kwakzalvers.

Het volk, in 't algemeen — zonder onderscheid van stand — is nog vrijwel onkundig wat het behoud en herstel van zijn gezondheid aanbelangt; het zondigt dikwijls uit onwetendheid. Het moet, in dit opzicht, beschermd worden, evenals het beschermd wordt tegen bedriegers, kwartjesvinders en andere personen, waarbij ook de wetgever beschermend optreedt om het tegen de lagen van misdadige individuen te behoeden.

Er moet een wet zijn tegen de kwakzalverij. Dat dit algemeen gevoelt wordt, blijkt wel uit de omstandigheid, dat in bijna alle geciviliseerde staten wettelijke bepalingen zijn opgenomen met het doel de kwakzalverij tegen te gaan.

Ook in Nederland bestaan dergelijke bepalingen.

Maar, nog daargelaten, dat de kwakzalvers zóó geslepen zijn, dat zij zelfs door de nauwste mazen der wet meermalen weten heen te glippen, de bepalingen, bij ons te lande dienende om de kwakzalvers in hun heilloos streven te beperken zijn, wij hebben het al dikwijls, zonder tegenspraak, bevoerd, omslachtig en ondoelmatig in de toepassing.

Warme hulde brengen wij aan die Ambtenaren van Justitie, die getracht hebben met de thans geldende maatregelen de kwakzalverij zoo goed mogelijk tegen te gaan, maar zijzelf zullen gevoeld hebben, dat de door hen te nemen maatregelen geenszins voldoende zijn om de macht van de kwakzalverij belangrijk te breken.

Nederland heeft andere wetsartikelen tegen de kwakzalverij noodig: *Eene wet tegen de kwakzalverij speciaal*, geen wetsartikelen die, zooals thans, onder andere wetten zijn opgenomen. Reeds 37 jaar heeft onze Vereeniging op zoo'n wet aangedrongen...

maar nog altijd te vergeefs en voorloopig zien wij haar nog niet tot stand komen.

Moet dan het volk in deze maar onbeschermd blijven?

Als antwoord op deze vraag is 38 jaar geleden onze Vereeniging opgericht en is haar bestaan nog steeds noodzakelijk.

Het doel met de oprichting beoogd is nog hetzelfde gebleven, n.l. om daar, waar de wetgever niet voldoende beschermend optreedt, door middel van het particuliere initiatief te trachten verbetering in den bestaanden treurigen toestand te brengen.

Veel kan de Vereeniging niet doen. Op betere wetten aandringen staat in haar programma, wetten maken kan zij niet. Zij moest zich bepalen tot voorlichten en waarschuwen. Hoe dit geschiedt, somwijlen door strooibiljetten, dikwijls door particuliere brieven en hoofdzakelijk door het „Maandblad” mogen wij als bekend veronderstellen. Minder bekend zullen, voor het groote publiek, de resultaten van dit optreden zijn. Wij kunnen de verzekering geven, dat die resultaten reden geven tot tevredenheid en aansporen om op den ingeslagen weg voort te gaan.

Wij putten die wetenschap uit de talrijke brieven van dankbetuiging, die telkens bij ons inkomen. Maar, met dit al, voldaan zijn wij niet. Alhoewel elke maand meer dan 6000 exemplaren van het Maandblad gratis worden verspreid, is dit getal bij lange niet groot genoeg om allen te bereiken, tot wie wij ons zouden willen wenden. Daarentegen zouden wij zoo gaarne nog van andere bestrijdingsmiddelen willen gebruik maken, tegen de groote reclame van de kwakzalvers een even groote reclame voor onze waarschuwingen willen stellen.... maar, men begrijpt het, daarvoor is een veel grooter getal leden, die hunne medewerking en geldelijke bijdrage ter onzer beschikking stellen, een eerste vereischte.

Daarom doen wij een dringend beroep op de velen in den lande, die overtuigd zijn, dat het de plicht is van ieder, die het met de Volksgezondheid en Volksveiligheid wel meent, onze zaak te steunen, daarvan blijkt te geven door zich als lid bij onze vereeniging aan te sluiten. Door vereende krachten kan alsdan veel nuttigs tot stand worden gebracht.

BERICHTEN.

Staatscommissie vrije uitoefening geneeskunde. Het comité tot verkrijging van wijziging der wet op de geneeskunst heeft zich tot de medische staatscommissie inzake vrije uitoefening der geneeskunde (de zogenaamde „kwakzalverscommissie”) gericht met het verzoek ook „verklaringen” betrekking hebbende op genezingen die voort het inwerking treden der commissie in stand kwamen, te willen onderzoeken en bovendien de behandeling thuis toe te staan en zich daarbij te bepalen tot

onderzoek van den patiënt vóór en na de behandeling maar den genezer vrij te laten op zijne wijze en zonder toezicht der commissie den patiënt te behandelen.

De genoemde staatscommissie heeft geantwoord dat zij zich bij het vestigen van haar oordeel over een bepaalde geneeswijze alleen kan laten leiden door de resultaten van gevallen die onder haar toezicht zijn behandeld en dus geen rekening met vroeger genezen gevallen kan houden.

Tegen thuisbehandeling heeft de staatscommissie nooit bezwaar gehad. Zij behoudt zich evenwel het recht voor ook den patiënt tijdens de behandeling te onderzoeken.

In verband hiermede is het getal der niet wettelijk toegelaten beoefening der geneeskunst dat zich ter beschikking der staatscommissie gesteld heeft, betrekkelijk zeer gering.

Een goed voorbeeld van Haarlem's Dagblad. Dit blad bevatte in zijn no. van 5 Augustus j.l. de volgende waarschuwing:

GEHEIMMIDDELEN TEGEN SPAANSCH GRIEP

Wij brengen bij deze over een waarschuwing van de redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, om zeer voorzichtig te zijn met het gebruiken van middelen van geheime samenstelling tegen de Spaansche griep of Spaansche ziekte.

Onzerzijds wij daar nog den raad aan toevoegen: raadpleegt uw dokter, houdt u aan zijn voorschriften en luistert niet naar de praatjes van onwetende buurvrouwen of familieleden."

Allen, dien dezen raad van *Haarlem's Dagblad* opvolgen, zullen er wel bij varen.

Een middel tegen bevruchting. Prof KOUWER bericht aan het *Tijdschrift v. Geneeskunde*, dat hij een in ons land gekocht doosje in handen kreeg dat, blijkens het opschrift, „Soluble Quinine Pessaries” met „directions for use”, bevat, en de uitlokkende spreuk vertoont: „Bien faire et laiser dire”. Die „pessaries” zijn doelmatig gevormde stukjes cacao-boter en bevatten, volgens het onderzoek, dat Prof. SCHOORL zoo vriendelijk was te verrichten, geen kinine, maar..... ongeveer 0,5 pCt. Sulfas Strychnini!

In de gebruiksaanwijzing, die o.a. den kwakzalver op de gewone wijze verbaadt, leest men ook nog: „Elke man, die voor hygiëne is, is verplicht, de vrouw BF & LD pastilles aan te bevelen”. Het is zaak, het publiek tegen deze pastilles te waarschuwen, als men daartoe in de gelegenheid is.

(Pharm. Weekbl.)

Wormdrijvende middelen. Fermotan en Enfan-bonbons. In het Maandblad van Augustus waarschuwt de Centrale Gezondheidsraad tegen beide wormmiddelen anders dan op geneeskundig voorschrift.

Beide middelen, het eerste in poedervorm, het tweede in den vorm van bonbons, in den handel gebruikt, bevatten santonine en phenolphthaleïne, waarvan het gebruik tot vergiftiging aanleiding kan geven, terwijl betwijfeld moet worden, of in het algemeen het doel, waartoe zij worden aangeprezen, er mede kan worden bereikt.

De aandacht zij er voortop gevestigd, dat niet-apothekers of niet-geneeskundigen, die deze poeders of bonbons afleveren, zich schuldig maken aan overtreding van de wet, regelende de uitoefening der artsensijbereidkunst. (Pharm. Weekbl.)

Belasting op spécialités in Frankrijk. De Fransche minister van landbouw heeft in een rondschriften de aandacht gevestigd op het wetsartikel, dat belasting oplegt aan „specialités”; dit zijn „producten, door den bereider of verkooper van een bijzondere benaming voorzien en waarvan hij hetzij de prioriteit der uitvinding, hetzij het uitsluitend eigendom voor zich opeischt, of waarvan hij in advertenties vlugschriften of etiketten de bijzondere deugdelijkheid aanprijst, zonder de samenstelling mede te deelen.”

Deze samenstelling moet volledig op de flesch of de verpakking zijn aangebracht. Onjuiste aangifte wordt als betrog gestraft.

Iedere spécialité in den zin der wet moet voorzien zijn van het belastingzegel (*Paris Médical*, 20 Juli, d. T. van Gen.) Dit zegel op zich zelf is reeds — voor wie leeren wil — een middel, om te weten te komen, dat men met bluff te doen heeft.

(Pharm. Weekbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Radical Espagnol.

In ons vorig no. konden wij nog een bericht opnemen dat de *N. V. Mij. Sanitas* van den bestaanden toestand had gebruik gemaakt om op hare wijze mede te werken tot beteugeling

van de z.g. Spaansche griep. Wij maanden daarbij voorloopig tot voorzichtigheid aan, steunende op de ondervinding, die wij van genoemde Maatschappij hadden opgedaan. Die aanmaning blijkt niet overbodig te zijn geweest.

In de advertentie — in 4 talen — waarin Radical Espagnol wordt aanbevolen, wordt het genoemd: „Het beste middel ter bestrijding der Spaansche Ziekte” en — zooals gebruikelijk is bij zekere geneesmiddelenverkoopers — om het mes van meer dan één kant te doen snijden, wordt het op het doosje, waarin het middel wordt afgeleverd, nog aanbevolen tegen: *Griep, Influenza, Bronchitis, algem. Zwakte en Ziekte der ademhalingsorganen.*” Werkelijk, als 't waar was, zou men de *Mij. Sanitas* dankbaar moeten zijn, dat zij een dusdanig bestrijdingsmiddel had uitgevonden, en zou haar ontdekking met de som van f 3.—, die zij voor een kleine hoeveelheid pillen vraagt, niet te duur betaald zijn.

Want niet alleen bestrijding van de ziekte wordt beloofd maar in de fransche annonce wordt gesproken van *guérison (genezing)* van al die soort van ziekten.

Om ons nu tot de Spaansche ziekte te bepalen, is 't voldoende bekend, dat de geneeskundigen nog te vergeefs naar een *geneesmiddel* tegen die ziekte zoeken dewijl zij nog in twijfel zijn omtrent de ware oorzaak. *Verschijselen*, die zich bij die ziekte voordoen, niet de ziekte zelf, worden door bekenden middelen als *aspirine, kinine*, enz. verlicht al naar gelang die verschijnselen zich in meerdere of mindere mate voordoen.

Zou er dan wat nieuws zitten in het middel van *Sanitas*? Volstrekt niet. Het onderzoek van den heer N. KEULEMANS heeft aangetoond, dat in de pillen, onder zoo'n vreemden naam verkocht, zit: *kinine*, waarschijnlijk als zoutzure kinine en *rhabarber* vermoedelijk in den vorm van extract. Niets nieuws brengt aus de Maatschappij ter wereld en de leuze *het beste middel* kan zij onmogelijk waar maken.

In ons vorig no. namen wij de woorden over van den arts BERN PREMSELA, die o.a. schreef: „Een ernstiger verschijnsel (dan het heerschen van de Spaansche ziekte) is, dat geweteloozen de volksvreese exploiteeren om geld uit de zakken te kloppen.” Wij zijn het daarmee ten volle eens.

Nog eens: Lax.

(Het middel van AKKER ter verzorging van het haar.)

Ons werd de volgende advertentie, voorkomende in *Dordrechtsh Nieuwsblad*, gezonden met verzoek om onze meening over AKKER's middel weer te geven:

„Ja, kindje, je haar zal er af moeten!”

„Maar, moeder, waarom probeert U het niet eerst met Lax?”

Het afknippen van het haar is een paardemiddel dat geheel onnoodig is, als U het hoofd reinigt met „Lax”, een aangename hoofdwassching, welke onrein doodt, stof en roos verwijderd en het haar glanzend zacht en golvend maakt.

Voorkomen is echter beter dan genezen. Wasch daarom het hoofd van Uw schoolgaande kinderen eens per week met „Lax”.

Wij meenen niet beter te kunnen doen, dan hier een gedeelte over te nemen van wat wij in het Maandblad van September 1917 over „Lax” schreven.

„Lax”, aanbevolen als „Hygiënisch Haarpoeder”, wordt voorgesteld als de volgende eigenschappen te bezitten:

„Een uitstekend en beproefd middel ter verzorging van het haar.”

„Aangenaam van geur, zuivert haar en schedel-huid gemakkelijk en vlug van alle onreinheden” enz.

„Is tevens onmisbaar voor schoolgaande kinderen ter vernietiging van levend onrein.”

Dit laatste nemen wij nog niet zoo grif aan; in de verzekeringen van de firma AKKER, ons al te goed bekend, stellen wij geen onbegrensd vertrouwen. En het onderzoek van „Lax” heeft ons niet de overtuiging geschonken, dat onze twijfel geen grond heeft.

Volgens het onderzoek, welwillend verricht door Mevrouw BLOMBERG—SWART, apotheker te Amsterdam, kan „Lax” worden verkregen, door uit 60.4 gram boorzuur, 45 gram borax en 19 gram ammonia

liquida (geest van salmiak), volgens de regelen der kunst, 100 gram poeder te bereiden en hieraan wat cumarine (een reukstof) toe te voegen. Nu geven wij gaarne toe, dat het geregeld wasschen van het hoofd met water, met zeepwater en zelfs met een oplossing van „Lax”, dat inderdaad tegen lagen prijs wordt afgeleverd, gevolgd door goed uitkammen, uitstekend is om het hoofd zooveel mogelijk zuiver te houden, maar dat door de behandeling met een „Lax”-oplossing de hoofdluizen en neten met vrucht bestreden kunnen worden, wil er bij ons, na kennismaking met de samenstelling, niet zoo direct in. De ondervinding zal hier nader moeten uitmaken of wij soms te pessimistisch zijn. Het zal ons derhalve zeer aangenaam zijn de resultaten te vernemen, verkregeen door onpartijdige personen, die het middel hebben aangewend.”

Deze laatste zinsnede schreven wij naar aanleiding van de omstandigheid, dat AKKER aan de hoofden van scholen een monster „Lax” ter kennismaking en een aanbevelende circulaire had toegezonden. Tot heden, bijna een jaar geleden, hebben wij nog geen enkele mededeeling ontvangen.

Leugens, Kwakzalvers en Pers.

Als men de advertentie-kolommen der bladen zo eens inkijkt, staat men gewoonweg verbluft over den brutalen opdringerigen toon, welke wordt aangeslagen door de lui, die van kwakzalverij een broodwinning maken.

't Is helaas tot nog toe in Nederland niet strafbaar om iemand voor goed geld waardelooze prullen in de hand te stoppen, als die prullen maar den naam van een of ander geneesmiddel dragen.

Ik zeg brutalen toon en gerust kan men er bijvoegen, leugenachtige manier van reclame-maken met den naam van anderen, zonder daartoe gerechtigd te zijn.

Soms loopen die brutale gasten wel eens vast, maar dat zijn slechts uitzonderingen, immers de brutaalsten hebben de halve wereld.

Zoo herinner ik me een geval met de annonce van de Foster's Pillen. Al is het enkele jaren geleden, toch de moeite waard.

In 't „Rotterd. Nieuwsbl.” en waarschijnlijk in tal van andere bladen van omstreeks denzelfden datum, kwam een annonce voor onder „Ingezonden Mededeelingen, à 50 cent per regel”, welke annonce 56 regels groot was en dus f 28.— heeft gekost. De vertegenwoordiger van Foster's Rugpijn Nieren-Pillen gaf in die annonce een getuigschrift weer van zekeren C. v. D. MADE, gepens. veldwachter, wonende destijds te Monster.

Mag men die annonce gelooven, dan moet v. D. MADE zoowat een wandelend ziekenhuis geweest zijn. Als slechts de helft waar was, zou men nog liever dood zijn, dan met zó'n ellendig lichaam gepens. veldwachter.

Echter, een paar dagen later staat er in 't „Rott. Nieuwsbl.” een annonce van C. v. D. MADE, gepens. veldwachter te Monster, en verklaart deze persoon openlijk, dat de annonce van Foster's pilletjes „van 't begin tot einde leugentaal is.”

Dat is toch waarlijk niet mis en wel de moeite waard om er nog eens op te wijzen, met welke unfaire middelen men tracht het publiek iets op de mouw te spelden.

En we kunnen gerust zeggen „een van de velen”, want wie waarborgt ons nu de echtheid van de andere getuigschriften, die men dagelijks, ook van andere kwakzalvers, afgedrukt vindt? We willen volstrekt niet beweren, dat ze allen gelogen zijn, want nietwaar, den een helpt 't fleschje en den ander helpt 't drankje nog niet eens, maar de centen zijn ze kwijt, ook dan, als er in 't geheel geen baat bij gevonden wordt, zooals bij de meesten het geval zal zijn.

In dit geval was er nu eens iemand, die de leugens tegensprak, maar gaat het ook weer niet aan, te verlangen, dat zoo iemand die tegenspraak in alle bladen laat plaatsen. Daarbij komt dat velen niet meer weten, wat er in die pilletjes-annonce stond te lezen, anderen de tegenspraak niet lezen of niet van belang achten, wat beiden alweer in 't belang van den kwakzalver is.

Men zij dus voorzichtig in het gelooven van getuigschriften, door kwakzalvers gepubliceerd. Immers, het is te begrijpen dat iemand, die het publiek waardelooze prullen voor goede waar durft verkoopen, die iemand er ook geen been in zal

zien om zijn afzetgebied door leugens te vergroten. Men doe er zijn voordeel mee!

* * *

Wij zouden ter bestrijding der kwakzalverij al heel ver op weg zijn, als de dagbladpers wat meer wilde medewerken om dezen zwendel te beteugelen, maar helaas!

Het geld, dat zoo zoet vloeit uit de kwakzalvers-annonces, vult evengoed het laadje als dat van andere publicatiën, en aan geen rijksdaalder is te zien op welke wijze hij binnenkwam.

Dat is moraliteit, mijnheer. Dagbladen-moraliteit

Zoo in ons archiefje snuffelende, vinden wij onder meer nog het volgende snuffje van „De Courant”, (ook enkele jaren geleden).

„Men meldt ons uit Alkmaar:

Het 16-jarig meisje te Alkmaar, GRIETJE MODDER, aan wie door den kwakzalver EILERS te Oegstgeest indertijd geneesmiddelen waren geleverd, is heden overleden.

Zooals men zich zal herinneren, is deze zaak juist in de vorige week alhier voor het Kantongerecht behandeld en is tegen EILERS terzake van deze levering en de geneeskundige behandeling van bedoeld meisje een boete geëischt van f 100 of 30 dagen hechtenis.”

In hetzelfde nummer van „De Courant” kon men de volgende advertentie lezen:

Belangrijk bericht.

Sinds 1 Maart zijn weer zes patiënten door Heeren Doktoren genezen verklaard, zoodat in anderhalf jaar het getal genezingen tot over de 100 is gestegen, waarvan 2 in 't eerste, en de overige alle in het tweede en laatste stadium waren.

Eerste Ned. Inrichting ter bereiding van Geneesmiddelen ter bestrijding van Tuberculose. Oegstgeest bij Leiden.

Wat moet men daar nu van zeggen? Eerlijk of gemeen? 't Is wel éerlijk van „De Courant”, dat zij de kwakzalvers-advertentie opneemt, maar daarom toch niet verzwijgt wat er op 's mans geneesmethode valt aan te merken. Maar omgekeerd is 't weer verre van eerlijk, dat zij in het eene deel van haar blad een bericht plaatst, waarin men kan lezen, hoe dwaas het is om zich aan de geneeswijze van den Oegstgeester-Specialiteit te onderwerpen, terwijl zij in een ander deel, in de advertentie-kolommen, dus tegen betaling, van denzelfden „Specialiteit” een annonce opneemt, waarin de heerlijke resultaten van de Oegstgeester-genezwijze hemelhoog worden geprezen. Wat daarvan te zeggen?

Met de eene hand de centen van den adverteerklant opstrijken en met de andere zijn affaire afbreken. Dagbladen-moraliteit, mijnheer!

De bovenaangehaalde feiten dagteekenen zooals gezegd, van enkele jaren terug, doch ook in den tegenwoordigen tijd kan men dagelijks hetzelfde zien, als men maar wil.

Het ingezonden stuk, van Dr. PREMSELA opgenomen in het „Alg. Handelsblad” van 23 Juli j.l. (zie ook het Aug.-nummer van ons maandblad), werd door eenige bladen overgenomen, en achter de vermelding van de administratie van het „Alg. Handelsblad”, dat de verdere plaatsing der bedoelde annonce niet meer zal worden toegelaten, schreven de overnemende bladen soms een bemerking als: „goed zoo!”, „flink aangepakt,” en meer blijken van instemming.

Maar ga nu de advertentie-kolommen van die bladen eens na! Het wemelt in de meeste van advertentiën van kwakzalvers, die met een stroom van mooie woorden hun waardelooze, soms gevaarlijke rommel aanprijzen, als de verdrijver van alle ziekten en leed.

Maar de „Pers”, de z.g. Koningin der aarde, is in dit opzicht nog lang niet wat zij wezen kan en wezen moet. Het koninklijke ontbreekt nog teveel aan die koningin. Het aardsche slijk speelt ook bij deze koningin een hoofdrol zoo niet de hoofdrol, en het deert haar niet, uit welke bron, of uit welke obscure zaakjes het geld binnen komt, als het maar binnen is.

Dan, en dat is bij de meeste bladen de achterdeur: de Redactie weet niet, wat de Administratie doet, zij weten niets van elkanders „doen en laten”, en zijn niet voor elkanders handelingen verantwoordelijk. Dat is het gewone smoesje.

Een ieder kan echter wel begrijpen, dat deze redeneering niet zuiver is. In dat geval zou immers de administratie zooveel kunnen afbreken, met de opname van allerlei viezigheden in de advertentie-kolommen, als de redactie tracht op te bouwen met goede, leerrijke lectuur.

Neen, zij weten heel goed elkanders doen en laten, maar O, dat GELD!

Wat ook de annonce mag inhouden, als de uitgever van het blad maar niet met de wet in aanraking komt, dan kan alles er mee door, als het maar geld opbrengt.

Of daar honderden of duizenden worden beetgenomen door een of andere oplichter, kwakzalver, kaartlegster, somnambule, helderziende, huwelijksmakelaar of wat ook, de annonce bracht geld op en verder wascht de koningin der aarde haar handen in onschuld. Moraliteit, mijnheer!

Over huwelijksmakelaars gesproken. „Het Leven” houdt er zich in den laatsten tijd nog al mee bezig. Nu, zulke oplichterijen moeten ook maar aan den kaak gesteld worden, een goed werk. Maar de zaak nu van onzen kant bekeken.

Wij vinden in één nummer van „Het Leven” de volgende annonce's, die misschien niet allen op kwakzalverij berustende, dan toch er zeer na aan verwant, in alle geval van verdacht allooi zijn:

Zes firma's in Hygiënische Artikelen. Dagelijks te spreken, ook per brief.

De bekende Mij. „Sanitas” met haar patent-geneesmiddelen.

Gummi artikelen voor heeren.

Een Helderziende Somnabule. Ook per brief.

Een dame, die met een arts geheime ziekten geneest.

Een aantal masseurs.

Natuurlijk: Mij. „De Noorderpost”.

Een: „Helderzien in tijd en ruimte”.

Ontharings-inrichtingen,” legio.

Zouden er ook bij zijn waar een luchtje aan is?

Wij hebben maar zoo'n greep gedaan, want het lust ons niet al het vuil eens om te harken, en een voor een onder handen te nemen.

Wij willen er alleen maar even op wijzen, dat er naast ontmaskering van huwelijksmakelaars nog wel wat meer te doen is, en kan gedaan worden, om de Pers aan haar koninklijke roeping te laten beantwoorden. Het is wel heel aardig om eens een oplichterszaakje uit te pluizen, maar men dient dan consequent te zijn en ook op ander gebied volksbedriegerij te bestrijden, anders lijkt het te veel op balk en splinter. Zeker, de Pers heeft een roeping te vervullen, voorlichting, ontwikkeling. De koningin der aarde wil wel het goede, doch haar dienaren zoeken te veel het slijk der aarde, waardoor deze koningin wordt besmeurd door haar eigen dienaren de „persridders.”

Dat men toch eens dezen augiasstal redderde. Daarbij kan 'n Pers en Volk slechts winnen en een aantal parasieten onschadelijk worden gemaakt.

MEMENTO.

Akker en de Spaansche griep.

Dat AKKER van de omstandigheden gebruik zou maken om reclame te maken voor zijne nietswaardige produkten, was te verwachten door ieder die zijn wijze van optreden kent. Dat hij echter zóó bar voor den dag zou komen als thans bijna dagelijks in zijne advertenties en reclames geschiedt, hadden wij niet gedacht. Eén van de vele advertenties laten wij hier volgen, als bewijs, hoe de kwakzalver niet schroomt van de tegenwoordige, treurige toestanden misbruik te maken.

„De Spaansche Griep heerscht. Hoesters past op.

Nog pas kort geleden heeft de Spaansche griep haar intrede in ons land gedaan en reeds heeft zij met reusachtige snelheid om zich heen gegrepen en talloze slachtoffers gemaakt.

De Spaansche griep schijnt een bijzonder kwaadaardig soort van influenza te zijn, welke in de eerste plaats hen aantast die hoesten, verkouden zijn of keelpijn hebben.

Niet zelden ontstaan dan ontstekingen der luchtwegen, met de daaraan verbonden gevaren voor longontsteking. Hoeveel jonge levens werden hierdoor niet reeds afgesneden.

Geneest Uw hoest; zorg niet verkouden te worden! Koop vandaag nog een flesch

Abdijsiroop

en neem er iederen dag een paar lepels van in.”

't Is misselijk!

De toestellen van de Gebroeders d'Alimonda.

De *Niederlander* bevatte onlangs het volgende ingezonden stuk:

Een ernstige waarschuwing.

Geachte Redactie!

Een tijd geleden kwam in *de Ned.* een bericht voor van een gezondheidscommissie in Friesland, die opgemerkt had, dat de predikant van zekere gemeente gemeentelieden behandelde met het „beruchte” toestel van ALIMONDA en daartegen waarschuwde. Had ondergeteekende die waarschuwing maar vroeger ontvangen en daarnaar gehandeld! Tweemaal met een lange tusschenperiode had dit toestel hem baat gegeven, door algemeene rug- en halsbehandelingen en hij meende daarom wel te doen ingevolge den raad in het bij genoemd electricisch toestel behoorend handboek gegeven, om na herstel af en toe zich weer eens een poos te behandelen, in het gepasseerde voorjaar het toestel met een nieuwe salmiac-oplossing te vullen en te gaan gebruiken; 's avonds 10 min. alg. en 10 min. rug, maar helaas! al dadelijk met het vreeselijk gevolg, dat hij ernstige zenuwshokken in borst, keel en neus kreeg, en den anderen dag bijna totale reuk- en smaakzwakte en een hoogst onaangenaam gevoel in het achterhoofd opmerkte. Meenende, mij overprikkeld te hebben, wendde ik mij tot mej. F., die mij het toestel leverde, als alleenverkooptster ervan voor Nederland en Koloniën. Het antwoord was: voortgaan tot de „onaangename” verschijnselen verdwenen zijn en af en toe eens staken, zooals het bewuste handboek van ALIMONDA ook zegt. Dien raad volgende, werd mijn toestand echter van dien aard, dat ik mij geneeskundig moest laten onderzoeken. Resultaat: alles goed, maar 't zenuwgestel verzwakt en ontsteking van keel en neusholte. Na vier maanden behandeling is mijn toestand zoodanig geworden, dat ieder, die het hoort, medelijden met mij heeft: ledig en branderig gevoel in de keel van smaak en reuk al het aangename verdwenen, van lectuur en rooken een afkeer gekregen, welk minnaar hij vroeger steeds daarvan was, nacht noch dag rust; het schoone rustige pensionsleven totaal vergald, zonder uitzicht op herstel. En tot vóór vier maanden nog zoo'n flinke man, krachtig, goed slapende, goed etende, met genoeg lezen, schrijvende en rookende, en nu niets meer met het minste genoeg kunnende doen, zoodat het leven hem een zware last is en hij wel eens denkt: „Zou God ook kennis dragen van mijn droevig lot?” Zie, dat deed de zelfbehandeling in den tegenwoordigen tijd met het galv. electr. toestel ALIMONDA! Hoe moet hij dus het epliheton „Berucht” niet met groote letters onderschrijven? Hoe smartelijk is het hem door te goed geloof in dat z.g. universal-apparaat verloren gezondheid te moeten betreuren? Met dank voor de plaatsing mijner klacht.

Uw d.w.

X.

UIT DE PERS.

Kwakzalverij.

Het Dagblad *De Nederlander* heeft een rubriek, *Medisch Hoekje*. Onder den titel *Kwakzalverij* komt daarin, in het no. van 17 Augustus, een artikel voor, dat wij zoo vrij zijn, met toestemming der Redactie, hier over te nemen:

„Een groote clinicus heeft eens gezegd: „Er zou veel minder kwakzalverij zijn, wanneer wij medici beter voor onze taak berekend waren.”

En in dat gezegde ligt veel waarheid. Want met „beter voor den taak berekend zijn” bedoelde hij niet alleen, dat de huidige geneesheer niets liever wenschen zou als een toename van het medisch weten en kunnen, maar ook, dat hij in de eerste plaats meer takt en bekwaamheid noodig heeft om met patiënten om te gaan.

Het doel toch der geneeskunde is niet ziekten te genezen, maar ziekten, en dat is heel wat anders. Er zijn gelukkig nog ziekten en ziektever-

schijnselen genoeg die we door onze middelen en messen zoo gunstig kunnen beïnvloeden, dat we van „genezing” mogen spreken, maar ook dan nog is de waarde van den persoonlijken invloed van den geneesheer op zijn patiënt allesbehalve te onderschatten. Waar het vertrouwen ontbreekt tusschen dokter en patient is vaak de uitwerking van de meest krachtige geneesmiddelen beneden het middelmatige. Want bij elk lichamelijke ongesteldheid lijdt de geest mee soms zoo weinig, dat het niet waarneembaar is, meest zooveel, dat een fijn gevoelig mensch daaraan een onbedriegelijk teeken heeft, dat er iets met het lichaam niet in orde is.

Daartegenover staan de vele ziekten en ziekteverschijnselen, wier oorzaak nog altijd in het duister ligt, wier wezen daarom ook verborgen moet blijven, waarvoor misschien wel kruiden gewassen zijn, maar kruiden en middelen die we nog niet kennen. Dan staat de zuiver materialistische medicus machteloos en slechts de fijnbesnaarde psychologisch ontwikkelde mensch, hij zij een goed medicus of een leek, is in staat de geest van den zieke dusdanig te beïnvloeden, dat deze z'n ziekte met opgewektheid dragen kan of zelfs zijn ziekte niet meer voelt en zich dus gezond wanen kan.

Zoo bezien wordt het duidelijk, dat naast den geneesheer, die „het kleine beetje” macht hem door God gegeven om te heerschen (in klein-menschelijke zin; natuurlijk zuiver en alleen voor zooverre „bij de gratie Gods”) over leven en dood, over ziekte en gezondheid van geest en lichaam beide wel weet te gebruiken en aan te wenden tot heil der lijdende menschheid, geen plaats is voor een kwakzalver! Over kwakzalverij, in welke gedaante die zich ook voordoen moge — van waterkijkers tot gebedsgenezers, van Christian Science-bijgeloof tot magnetiseurs-ongeloof — is heel wat te schrijven, heel wat leelijks voor zoover er van zwendel mag worden gesproken, heel wat begrijpelijks voor zoover er bovenal bijgelooft in het spel is, wel wat goeds voor zoover het mogelijk zou zijn, dat waarlijk eerlijke kwakzalvers een middel zouden kunnen zijn in Gods hand; zooveel is evenwel zeker, dat het voor de leek nog steeds een onverantwoordelijke stap blijft op eigen houtje zich te richten tot iemand, die „meent”, dat hij „het” — hetzij door ervaring, bij intuïtie of door helderziendheid — weet en dat maar al te vaak zonder de meest elementaire kennis omtrent wezen en waarde, functie en bouw van het menschelijk lichaam. Natuurlijk blijft er altijd een onnoemelijk klein kansje over, dat de kwakzalver „het” inderdaad weet en waarlijk in staat zou zijn het lijden van de wereld te verzachten door de aanwending van een nieuwe geneeswijze of nieuw geneesmiddel. Maar in dat uiterste geval is de zoo zeer gesmade „officieele” geneeskunde ook nog wijs genoeg om zoiets te kunnen waardeeren en ook zelf de toepassing er van ter hand te nemen; misdadig toch zou het mogen genoemd worden als een degelijke kwakzalver zijn waardevol middel geheim hield. Voorloopig is er dan ook geen enkele reden om het kultuurverschijnsel, dat wij kwakzalverij noemen, aan te moedigen, integendeel!

Utrecht, 14 Aug.

W.”

Nogmaals de Granuline-enquête.

Vox Medicorum bevat, onder bovenstaand opschrift, het volgende:

Van Collega VAN GRAFHORST ontvingen wij het volgend schrijven:

„Het is nu alweer bijna twee jaar geleden, dat de Redactie van *Vox Medicorum* getracht heeft de artsen op te wekken tot het vormen eener commissie, die zich tot taak zou stellen een zoo groot mogelijk aantal lijders aan tuberculose, scrofulose en lupus met Granuline te behandelen en te trachten op deze wijze tot eene afdoende beslissing te geraken in hoeverre Granuline al of niet gunstig werkt bij deze door den tuberkelbacil veroorzaakte ziekten. Intusschen blijken uwe bemoeiingen in het belang van de tuberculosebestrijding niet geheel vruchteloos te zijn geweest, want daarna hebben veel meer artsen mijn middel bij hunne patiënten toegepast, hetgeen mij gebleken is uit de door hen met Granuline verkregen en mij medegedeelde resultaten.

De laatste paar jaar is mijne tuberculose-praktijk zoodanig toegenomen, dat ik Granuline op grooter schaal heb kunnen toepassen dan te voren en derhalve de werking van dit middel bij tuberculose

en scrofulose nog beter heb kunnen nagaan. En ik moet U zeggen daardoor nog meer overtuigd te zijn, dat mijn praeparaat bij meer algemeene toepassing een goed hulpmiddel kan worden in den strijd tegen de tuberculose; niet alleen bij long-tuberculose en bij kliertuberculose (scrofulose), doch ook, mits lang genoeg toegepast, bij tuberculose van beenderen en gewrichten. Door verschillende artsen is mij deze uitspraak bevestigd.

Met gunstig gevolg zijn met Granuline behandeld o.a. gevallen van tuberculose van de voetbeenderen, van het sleutelbeen, spina ventosa, tuberculosis mammae (waar de vóór mij behandelende geneesheer reeds tot amputatie van de borst had geadviseerd), enz.; ook bij tuberculose van het heupgewricht (coxitis tuberculosa) en van het kniegewricht mocht ik bevredigende resultaten zien met de toepassing van Granuline.

Het is naar aanleiding hiervan dat ik tot Uwe Redactie het volgend verzoek meen te moeten richten: Wilt gij mij, in het belang van de tuberculose-bestrijding, nogmaals uw gewaardeerden steun verleenen om te trachten eene commissie tot stand te brengen, die mijn middel zal onderzoeken? Niet aangaande samenstelling of uitwerking op bacteriecultures, want dat is voorloopig een theoretisch belang, doch practisch, door de nitwerking van Granuline na te gaan bij patiënten. Tot dit doel verklaar ik mij bereid gratis de benodigde hoeveelheid van mijn middel, waarvan ik thans weer voldoende voorraad bezit, voor deze commissie beschikbaar te stellen en haar bovendien een groot aantal door Granuline genezen lijders aan tuberculose en scrofulose voor te stellen. En evenals in 1916 verklaar ik mij ook nu weer in principe bereid deze commissie, wanneer door haar met de toepassing van Granuline bij patiënten een aanvang zal worden gemaakt, inlichtingen te verschaffen betreffende de samenstelling van mijn praeparaat.

Tevens neem ik de vrijheid Uwe Redactie hierbij een aantal brieven van doctoren en patiënten ter inzage aan te bieden, waarin ik, om het overzicht voor U gemakkelijker te maken, het belangrijkste heb onderstreept, en verzoek ik U beleefd, om, evenals in Mei 1916, weder enkele van deze brieven in *Vox Medicorum* te willen overnemen.”

Onze twee jaren geleden, op verzoek van Collega VAN GRAFHORST in 't werk gestelde pogingen, om een commissie tot stand te brengen, die slechts omtrent de waarde van het Granuline als geneesmiddel uitspraak zou doen, — immers, zijne zienswijze betreffende het geheim houden der samenstelling blijve hier buiten beschouwing — moesten door de tijdsomstandigheden worden gestaakt, daar destijds geen voldoende hoeveelheid van dit middel kon worden afgestaan, hetgeen thans wel het geval is.

Wij zijn, evenals toen, gaarne bereid te helpen licht in deze zaak te verspreiden, mede te werken haar tot hare juiste waarde terug te brengen en de collega's te verzoeken, ons te berichten, indien zij genegen zijn op het voorstel van Collega VAN GRAFHORST (dat ons zeer aannemelijk voorkomt) in te gaan en deel te nemen aan de bedoelde Granuline enquête.

CORRESPONDENTIE

D. K. te A. Het door u bedoelde middel is van onzentwege nog niet onderzocht. Kunt gij het ons bezorgen, dan zullen wij een onderzoek laten instellen.

H. L. E. te D. Onze meening omtrent LAX vindt gij in dit no. Wij zijn het niet eens, dat de andere middelen, gebruikt tegen hoofd-onrein, tegenwoordig erg kostbaar zijn voor de klasse van personen, die gij op het oog hebt, maar de meeste hunner zullen wel bij een of ander ziekenfonds zijn ingeschreven, waardoor zij in het bezit van het verlangde kunnen komen. Onnoodig te zeggen, dat al die middelen niets geven wanneer niet een nauwlettend waschen en kammen van het hoofdhaar wordt toegepast.

O. te A. Dat is juist het groote kwaad dat door MIJNHARDT c.s. wordt gesticht. Dagelijks wordt in de advertenties door die lieden geneeskundigen raad gegeven aan personen, die zelve maar moeten oordeelen aan welke kwalen zij lijden, terwijl onfeilbare genezing door hunne middelen, die zeer bekende, soms sterk werkzame stoffen bevatten, in 't vooruitzicht wordt gesteld. Zij, geheel onbevoegd, spelen dokters en apotheker tegelijk en het groote publiek, tuk om op een koopje geholpen te worden, volgt hun raad, koopt en slikt. Zelfs personen, die er niet tegen opzien voor andere zaken groote sommen te besteden, schamen zich niet, voor herstel van hun gezondheid naar een goedkoop adres te zoeken.... tordat de nood aan den man komt en men bemerkt, dat

men door den kwakzalver verkeerd is behandeld. Dan mag de dokter het zaakje verder opknappen als 't niet te laat is.

Wat te doen tegen het optreden van personen als MIJNHARDT, BOOM en dergelijke? vraagt gij. Met de tegenwoordige wet in de handen valt het zeer moeilijk tegen bedoelde personen te ageeren. Zoolang men het opnemen van kwalen, waartegen de middelen moeten helpen, in de advertenties vrij laat — en die opsomming niet beschouwt als het geven van geneeskundigen raad kan de verkooper (en nog wel de verkooper in het klein) slechts getroffen worden door toepassing van art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artsensijbereidkunst, zoals wij reeds moermalen gezegd hebben. En wordt dat artikel een enkele maal toegepast, och, dan worden de geringe boeten bij de bedrijfskosten gerekend.

Rest dus niets anders dan te waarschuwen en dat doen wij onophoudelijk.

J. O. te 's G. Dank voor uwe mededeeling, zij kan later te pas komen. Voorloopig zullen wij de zaak maar later rusten; het is toch meer om het middel dan om den persoon te doen.

R. Z. te Z. Wij kennen het middel niet. Kunt gij het ons bezorgen, dan zullen wij een onderzoek instellen.

Van verschillende middelen is het onderzoek nog niet geëindigd.

Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, de heer E. J. ABRAHAMS, Keizersgracht 239 en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Amstel 102, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen tot de administratie en de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alléén in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

PINKPILLEN. Deze, nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen en in brochures met veel ophef aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en Prof. P. VAN DER WIELEN onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram koolzuur ijzer (ferro-carbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuur ijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbonaat) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin en Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, dubbel zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blaudsche pillen hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75 die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, nooit datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er o.m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heuppijnt, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties genoemd.

Maandblad u gegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOEZITTEB; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dr. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.2

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Voorstellen voor de Algem. Vergadering.
Hoofdartikel: De breukengenezer, W. S. Rice.
Berichten: Hulp van het Pharm. Weekblad.
Mededeelingen van verschillenden aard:
De kruiden van De Haas. — Vallende ziekte en kwakzalverij.
Rechtszaken: Eilers in hooger beroep veroordeeld. — Een masseur veroordeeld.
Correspondentie.
Feuilleton: Bij een Haagsche Helderziende.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Ondergeteekende heeft de eer te berichten, dat de Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging vermoedelijk zal plaats hebben in de maand November a.s.

Leden, die voorstellen voor deze vergadering wenschen in te dienen, worden verzocht deze, liefst spoedig, aan hem toe te zenden.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

De Breukengenezer W. S. Rice.

Het spijt ons, dat wij onze plaatsruimte, die wij zoo hoog noodig hebben voor het behandelen van kwakzalversmiddelen, die wij nog niet besproken hebben, telkens moeten gebruiken om daarin waarschuwingen op te nemen, die reeds vroeger in ons blad hebben gestaan. Maar het moet somwijlen. Menigmaal treden kwakzalvers, waarvan wij een poosje niets of weinig gehoord hebben, opnieuw met hun gewone reclame zóódanig op, dat een herhaalde waarschuwing bestlist noodig is.

In dit geval verkeerden wij in betrekking tot de geneesmethode (?) van den man, wiens naam boven dit artikel geplaatst is. Reeds in het Maandblad van Juni 1905 hebben wij daartegen gewaarschuwd. Later in het Maandblad van Februari 1908, December 1908 en December 1911, en thans, zien wij ons genoodzaakt onze waarschuwende stem opnieuw te doen hooren. Door ons toegezonden brochures en (gedrukte) brieven, vergezeld van een z.g. geneesmiddel, blijkt het ons, dat RICE thans weder tracht zijn methode hier te lande ingang te doen vinden en daar R. een handig man is, die schijnbaar overtuigend tot de menschen spreekt moeten wij eenigszins uitvoerig zijn. Veel nieuws kunnen wij

niet mededeelen: RICE werkt thans nog op dezelfde wijze als waarop hij 13 jaar geleden met zijn propaganda in Nederland begonnen is. In hoofdzaak volgt hier dus een bloemlezing van 't geen wij vroeger schreven:

In het jaar 1905 kon men in onze bladen meermalen een advertentie lezen met den aanhef: „Een middel om thans eene breuk te genezen”, waarin men werd attent gemaakt op een methode: „waaraan honderden genezingen te danken zijn”. De advertentie eindigde aldus: „Een boek waarin eene volledige beschrijving van de methode voorkomt is verkrijgbaar geschild, en wordt gratis en franco toegezonden te zamen met een monster van de aan te wenden methode, op aanvraag gericht aan W. S. RICE (Specialiteit voor breuken) (Afdeling H.R.) 8 & 9, Stonecutter Street, Londen, E.C. Knip dit uit en vraag om het boek. Indien gij geen last van een breuk hebt, geef het dan aan een van Uw vrienden die wel eene breuk heeft. Eene breuk eischt onmiddellijke aandacht en dit nuttige boek behoort zoo spoedig mogelijk verkregen te worden. Schrijf er nog heden om.”

Een onzer leden, terecht vermoedende dat hier kwakzalverij in 't spel was, schreef om 't boek en ontving als antwoord een bezending geschriften, die hij ons toezond. Deze bezending bestond uit:

a. Een Deutsche brochure 28 bl. groot (dit was zeker het boek), waarin alles en nog wat over breuken, breukbanden en hunne aanwending, met veel quasi-geleerdheid wordt verteld; waarin verder wordt aangedrongen — volgens de aanwijzing in de brochure — een band te bestellen en de noodzakelijkheid wordt betoogd van het gebruik van een vloeistof om de spieren te versterken, door RICE *Lymphol* genaamd.

b. Een tweede kleiner hoekje, ook Duitsch, in beknopten vorm een herhaling van het bovenstaande.

c. Een monsterfleschje *Lymphol*.

d. Een vragenlijst, zooals te doen gebruikelijk is, tevens voorzien van een aanwijzing voor het aan R. verschuldigd bedrag (zonder welke niets wordt afgezonden) en waarin ons nog bijzonder het volgende trof:

„Wenn Sie hier nachfolgend die Namen und Adressen aller Bruchleidenden, die Ihnen bekannt sind, verzeichnen, werden Sie allen Beteiligten einen grossen Dienst erweisen.”

e. En ten slotte een hartroerende Deutsche brief — blijkbaar weer volgens vast model — waarin de overtuiging wordt uitgesproken, dat de aanwending van de methode-Rice een verrassende uitwerking zal hebben. De brief eindigt

(vertaald) aldus: „Heb vertrouwen in mij; schrijf mij over uwen toestand; ik voorspel u zekere genezing, talm niet tot het te laat is en gij zult den dag, waarmee gij de kuur begint, als de gelukkigste van uw leven vieren”.

Dat de noodige attesten waren bijgevoegd behoeft niet vermeld te worden.

In 1908 waren de zaken veranderd. RICE heeft zich te Amsterdam gevestigd (of ten minste een filiaal opgericht) en voert zijn correspondentie in het Nederlandsch. Blijkbaar is hij er dus op uit de Nederlandsche breuklijders met kracht te exploiteeren.

Talrijke advertenties, met en zonder prentjes onder titels als: „Gratis aan breuklijders” enz. noodigen den lezer uit een proef — gratis — te nemen met de aanbevolen methode.

Wanneer men nu op deze advertentie schrijft ontvangt men:

a. Een brochure, 32 bl. groot, gelijk aan de Deutsche; waarin ook wordt aangedrongen — een band te bestellen en de noodzakelijkheid wordt betoogd van het gebruik van RICE's *Lymphol*.

b. Een monsterfleschje *Lymphol*.

c. Een vragenlijst voorzien van een aanwijzing voor het aan R. verschuldigd bedrag en ook weer de clauseule:

„Wanneer gij onderaan den naam en het adres schrijft van iemand, die gij weet dat een breuk heeft, dan doet gij hiermede een weldaad.”

Aan wien?

d. En ten slotte een hartroerende brief, dien wij hier laten volgen:

„Uw geëerde regelen zijn in mijn bezit en ik neem de vrijheid u heden als gratis-monster een proeffleschje van mijn *Lymphol* te zenden, dat, naar ik hoop, u in orde zal geworden. Door het zenden van zulke kleine monsterfleschjes wil ik u alleen den aard en het gebruik van mijn *Lymphol* leeren kennen. Door de grondige aanwending van mijn breukband en van mijn *Lymphol* zult u volkomen en voor goed van uw lijden genezen worden, zonder dat deze kuur u pijn of onaangename gevolgen veroorzaakt. U kunt ook uwe beroepsbezigheden onafgebroken blijven waarnemen. Mijn samengestelde kuur heeft reeds voorbeeldelooze gevolgen gehad, gelijk u uit ingesloten attesten uit de geheele wereld blijken zal.

Inliggend zult u een formulier vinden, dat u nauwkeurig gelieve in te vullen. Bij het maanemen moet u dit onder de heupen doen en niet er boven, zooals voor andere breukbanden. Mijn breukband is elastiek, en wordt onder de heupen op ééne lijn met de breuk gedragen.

Hij past volkomen, zit gemakkelijk en laat het lichaam volkomen vrij in zijne bewegingen. Dat mijn breukband in alle werelddelen met succes gebruikt wordt, is zeker wel het beste bewijs, dat ik een perfect-zittenden breukband lever, en dit is voor elken breuklijder hoofzaak. Alhoewel elke breukband volgens de opgegeven maat expres vervaardigd wordt, voeg ik bij iedere zending reserve-banden en afbeeldingen en aanwijzingen, hoe men die aanleggen moet. Daardoor is ieder, die mij een breukband bestelt, er zeker van, dat hij een perfect en gemakkelijken band ontvangt, waardoor hij zeker is van een volkomen genezing, mits hij ook mijn *Lymphol* volgens voorschrift gebruikt. Geen andere behandeling kan op zulke uitmuntende gevolgen wijzen, als mijn gecombineerd systeem.

In nevensgaand geschrift vindt u de verklaring van mijn *Lymphol*. Dat is het middel, zonder hetwelk geen genezing mogelijk is, daardoor worden de verharde plaatsen der breuk zachter, en gebracht tot de ontwikkeling van een gezonde lymph, waardoor nieuwe cellen en spieren gevormd worden. Mijn lymphol heeft wonderbare genezingen ten gevolge gehad, en u zult ook spoedig de gunstige werking er van gewaar worden. Gebruikt gerust dit monster-fleschje, men voelt noch branden noch pijn; het werkt verkoelend en verzachtend.

Mijne behandeling heeft een record van genezingen geslagen, eenig in de wereldgeschiedenis, en ik aarzel niet te beweren, dat een grondige aanwending er van, de genezing van elken breuklijder ten gevolge moet hebben.

Op pag. 31 van mijn boekje zult u de prijslijst vinden.

Ik verzeker u, dat mocht u er toe besluiten de proef met mijn systeem te nemen, ik mijn uiterste best voor u doen zal.

Hoogachtend, Uw. Dw. Dr.,
W. S. RICE."

FEUILLETON.

BIJ EEN HAAGSCHE HELDERZIENDE.

„Dat moet ik zien”, zei Pieter Spa.....

Het was op een mooien dag in Juni, dat ik er op uit ging om eens een „helderziende” te raadplegen.

Ik gevoelde me zoo frisch en gezond als ik maar wenschen kon, maar toch, niet waar, 't geheimzinnige trekt altijd meer dan dat gewone alledaagsche; men kan toch maar nooit weten of men niet 't een of ander „onder de leden” heeft, of niet een of andere ziekte je behoort, bedreigt, misschien je reeds te pakken heeft, zonder dat je 't nog weet of vermoedt. Bovendien ik mag wel eens graag iets buitengewoons meemaken.

Herbaalde malen had ik reeds de groote annonce gelezen:

Mevrouw..... Helderziende.
Dagelijks te spreken. Consult 15.—
Adres.

Nu is het voor een proef eigenlijk wel wat duur, vijf gulden, doch zoo'n helderziende kan ook niet van den wind leven, en al kan men nog zoo helder zien, de bakker geeft er geen broodje van twee centen voor. Geld en een broodje zijn vereischten tegenwoordig, vooral geld.

Zoo in gedachten loopende stond ik voor de woning van de „helderziende” vóór ik er nog aan dacht. Een druk op den knop van het elektrische schelletje en na eenige minuten werd opengedaan.

Ik werd heel netjes ontvangen, wat de burgerlijke beleefdheid aangaat, en na het doel van mijn komst, aan den persoon die mij open deed, te hebben bekend gemaakt, „moest ik maar even wachten. „Wil U maar in deze kamer gaan?”

„Dank U”.

Zooals dat bij voornamen lui behoort, men liet mij geruimen tijd wachten, alvorens mij te „behelderzien”.

Geurende den wachtijd had ik gelegenheid het vertrek eens te bekijken. Het zag er waarlijk artistiek uit. Allerlei rommel op de tafel; eenige vieze, maar fraai bewerkte doeken aan den wand; een paar gebroken, maar meer aaneen gelijnde porceleine poppetjes lagen, alsof zij dronken waren op een pronktafeltje, waaraan een poot ontbrak. Het tafeltje leunde tegen den muur.

Ja, hier woont een artist of artiste, besloot ik.

Eerst was ik een beetje huiverig om te gaan zitten, want de properiteit liet nog al wat te wenschen, maar kom, bij een artiste moet men zoo nauw niet kijken.

Wanneer men, niettegenstaanden dezen hartroerenden brief, niet spoedig overgaat tot bestellen van een band met toebehooren, ontvangt men na eenigen tijd het volgend schrijven of liever gedrukt stuk:

„Mijnheer,

Het spijt mij ten zeerste, dat gij aarzelt met het bestellen van mijne methode. Waarschijnlijk hebt gij tot dusverre geene ernstige onaangenaamheden ondervonden en zijt daardoor niet in staat het gevaar van Uw tegenwoordigen toestand te beseffen.

Indien U eene nauwkeurige behandeling van uwe breuk nalaat, zult gij U aan een ernstig gevaar bloot stellen. U behoeft maar even uit te glijden of plotseling te vallen en zulks zal eene beknelling der breuk veroorzaken of de opening van de breuk zal zoo groot worden, dat het nog moeilijker wordt haar terug te brengen en er natuurlijk nog meer tijd noodig zal zijn om te genezen.

Het is beslist noodzakelijk, dat men een band draagt, welke de breuk volkomen inhoudt en dat is juist datgene wat mijn band doet en indien dat soms niet direct kan geschieden, dan vindt U mij altijd bereid zonder eenige kosten, veranderingen aan te brengen totdat de breuk beslist ingehouden wordt.

Het terugbrengen van de breuk is de eerste stap voor eene genezing. De band alleen echter kan U niet genezen. Er wordt iets vereischt zocals *Lymphol* wat de weefsels opbouwt, de spieren doet herstellen en de deelen aansterkt, zoodat wanneer de genezing eenmaal daar is, ze ook van blijvenden aard zal zijn.

Ik heb Uw grootste belang op het oog, en daarom dring ik er bij U op aan met de behandeling te beginnen.

Het is Uw eigen gezondheid, dat mij er toe aanspoort alles in het werk te stellen om U voor

Het stof kon men overal wel afsteken, wat het artistieke nog iets meer deed uitkomen, terwijl het halfduister in het kamertje mooi paste bij het geheimzinnige.

Zindelijkheid en frischheid schijnt bij artisten, als kaartlegsters, sonnambulen, helderzienden en anderen tot dit genie behoorenden, uit den boeze te zijn.

Eindelijk komt Mevrouw binnen en neemt tegen over mij plaats.

„Mag ik het doel van uw bezoek weten? vroeg Mevrouw.

„Zeker. Ik ben al een poosje niet in orde en gevoel me.....

„Neen, U moet niets zeggen, dat zal ik wel doen. Ik wil alleen maar weten voor welk een geval of komt.”

„Welnu, laten we dan zeggen voor een ziektegeval”.

„Leg uw rechterhand zóó, met den rug op de tafel”, gebod Mevr.

Nu lag Mevr. haar rechterhand op de mijne, zoodat onze duimen elkander aanraakten.

Na eenige oogenblikken zoo gezeten te hebben, begon Mevr. te vertellen: 't hart is goed; het bloed is gezond; de longen ook in orde, mankeert niets aan. Alleen moet ik U zeggen, U moet zich in acht nemen, U is erg zenuwachtig. De longen zijn nu nog geheel in goeden staat, maar toch moet U voorzichtig zijn, want U is niet sterk. U is van jongsaf niet sterk geweest, waarschijnlijk van moederszijde. Uw moeder was zeker niet sterk?

„Of mijn moeder sterk was weet ik niet, maar ze heeft zestien kinderen gehad en allen kerngezond”.

„Ja, dat zegt niets, vindt Mevr., want zwakke vrouwen kunnen ook wel zestien kinderen krijgen en nog meer. Maar U is niet sterk. Ja, U denkt dat U sterk is en U heeft dikwijls veel kracht, lichamelijke kracht, gepresteerd, maar U is niet sterk genoeg om dat vol te houden”.

„Dat kan wel. Een locomotief ben ik niet, dat is waar”.

„U gevoelt zich in den laatsten tijd ook achteruitgaande, U is moe en dat voelt U 't eerst in de knieën”.

„Wat zal ik U daarvan zeggen, mevrouw. Wie zal er nu in dezen tijd vóóruitgaan in krachten; of men staat stil of men gaat achteruit”.

Heeft U wel eens last van hartkloppingen?

„Neen Mevr. nooit gehad en nog niet. Ik weet niet wat dat zijn”.

„Wel vreemd”, zei Mevr. „Ik voel het toch”.

Zij bedoelde „ik zie het toch”.

„Geen sprake van Mevrouw. Wat U ziet of voelt dat is mijn hartje, dat gaat van rrik-tik-tik. Is dat een hartklopping?”

eene plotselinge ramp te vrijwaren. Daar ik te goed met de gevaren en ongelukken der breuken bekend ben, is het mijn plicht U vooral toch op hare ontzettende gevolgen te wijzen en U daarvoor te behoeden nu het nog tijd is.

Gij moogt denken, dat U nog niet het geld er voor kan uitgeven, maar veronderstel nu eens, dat U binnen een week of eenige dagen plotseling mocht vallen en Uwe breuk raakt bekneld, dan zijn de uitgaven wellicht veel grooter, misschien kost het wel Uw leven.

Ik kan U voor dit alles behoeden en wat misschien nog van grooter belang is, ik ben er van overtuigd Uwe breuk te kunnen genezen, zoodat zij geen band meer behoeft te dragen en zoo sterk en gezond zult zijn als elkeen die nooit eene breuk had.

Eerlijk gezegd, voel ik, dat wanneer ik er zoo bij U op aandring om nu te beginnen, nu het nog tijd is, ik U een grooten dienst bewijs, wat ge U Uw leven lang nog zult blijven herinneren. Waarom bestelt gij toch niet heden? Ik blijf er bij, dat U in zeer korten tijd voor altijd kunt genezen zijn.

Met beleefde groeten teekent

Uw. Dw. Dr.

W. S. RICE."

Wat een edel man toch, die Rice! Alleen in 't belang van de arme lijders is hij werkzaam.... of vergissen wij ons?

Wij zijn nu 10 jaar verder. De kort geleden ontvangen brochure (advertenties hebben wij nog niet gezien maar wij vreezen, dat zij wel zullen komen) en andere geschriften zijn zeker nog van ouderen datum en toonen geen verschil met de vroeger genoemde paparassen. Inmiddels heeft RICE *Amsterdam* verlaten, 't geen door het volgend losse blaadje aan den lezer wordt verkondigd:

„Beleefd verzoek aan Patientien geen brieven,

Mevrouw ging onverstoobar verder, en vroeg mij telkens wat, hoewel zij vooraf zei dat ik niets moest zeggen, zij zou dat wel doen.

„U eet in den laatsten tijd ook minder”.

„Distributie mevrouw, distributie”.

„U heeft een zeer drukke werkkring, want niet alleen op uw kantoor, maar ook thuis heeft U veel te doen. Ik bedoel U heeft verschillende nogal uiteenlopende bezigheden, die veel inspanning vorderen en U zenuwachtig maken”.

De helderziende zag niet dat er op kantoor niets te doen is, dat de zaken erg, heel erg stil zijn en wij den tijd doorbrengen met lezen en kaartspelen, met ter opluistering zoo nu en dan een pathefoon-concert.

„U moet eens een poosje vacantie nemen”.

„Ik neem elk jaar vier of acht dagen vacantie, zocals dat al uitkomt en geregeld kan worden”, zei ik. „Maar mijnheer, wat is nu vier of acht dagen om op te knappen?”

„Opknappen, opknappen? Waarvan? U zei zoodat ik goed gezond ben en nu moet ik toch opknappen?”

„Ja, op 't oogenblik is U nog goed gezond; maar U staat aan den vooravond van een ernstige ziekte en daarom waarschuw ik U. Die ziekte kunt U vóór zijn door een paar maanden rust te nemen. Dan moet U naar Gelderland gaan of naar het Gooi. Maar geen boeken meenemen en gaan lezen; alleen maar iederen dag op uw rug liggen in de heide, dan komt alles weer in orde. En geen vleesch eten, wel veel vruchten.”

„Vleesch? Ik krijg al in geen maanden vleesch, U wel? Er is geen vleesch!”

„Ik bedoel rundvleesch, een stukje kalfsvleesch mag wel, maar niet te veel. En dan een kalm leven lijden.”

„Als U eens wist hoe kalm ik leef Mevrouw!”

„U moet zich eens door een vertrouwd persoon laten magnetiseeren. Niet door een beroepsmagnetiseur, want dezulken is het dikwijls maar alleen om het geld te doen, zij maken er een geluwining van. Neen, U moet iemand zoeken, die het magnetiseeren uit liefheerij uit menscheivendheid doet. Kom, zoo iemand is wel te vinden, U zult zien dat U dan vooruit gaat. Heeft U nog iets te vragen?”

„Wat betreft mijn toestand niet, neen, heelemaal niet. Alleen over dat magnetiseeren wil ik wel wat meer hooren, daar zou ik graag meer van weten. Gelooft U aan magnetisme? vroeg ik.

„Maar mijnheer, daar geloof ik zeer zeker aan, U dan niet?”

„Mevrouw, ik geloof er geen snars van.”

„Dat is vreemd, zei Mevr, dat is vreemd. Het is nog vreemder, daar U zelf zoo 'n sterke magnetiseur is, weet U dat wel. Ja, U kunt magnetiseeren.....

Mijn gelaat drukte waarschijnlijk de grootste

orders of geldzendingen te richten tot het Amsterdamsch adres, daar het kantoor aldaar is opgeheven.

U gelieve dus direct U tot het Londen 's kantoor te wenden en geen acht te slaan op het oude adres, dat nog op onze bescheiden mocht voorkomen.

WM. S. RICE, r.s., Ltd.,
8/9, Stonecutter Street,
LONDON, E.C."

Behalve de papieren is ook een monster *Lymphol* toegezonden en wanneer, niettegenstaande dit alles, niet aan het aas wordt gebeten, komt weer de volgende brief — gedrukt — een broerje van den hierboven geplaatsten:

„Mijnheer,

Ik had niet de eer een order van U te ontvangen, in antwoord op mijn laatsten brief, waarin ik U de onderscheiden vlugschriftjes enz. toezond. Natuurlijk zou het U niet baten te schrijven, aler ik U overtuigd heb van de waarheid, dat mijn Breukband en *Lymphol* Uw breuk zal genezen. Maar ik kan het ook niet rustig aanzien, dat U lijdt, zonder alles in het werk te stellen, om U op te wekken met de kuur te beginnen, en U te overtuigen van het feit, dat in dat geval eene radicale genezing U wacht.

Zoo sprekende ben ik mij ten volle bewust van het gewicht van eene dergelijke bewering maar ik doe niets anders dan eenvoudig herhalen wat honderden dankbare mannen en vrouwen dagelijks schrijven. Het is geen genezing door geloof, hoewel het geloof soms verrassende resultaten heeft te weeg gebracht. Ik bied U den besten breukband aan, die er bestaat — niet alleen omdat die gemakkelijk zit en netjes gemaakt is, maar omdat het een Band is, die de breuk volkomen inhoudt, zonder pijn of ongemak te veroorzaken, zoodat gij Uwe dagelijksche

bezigheden kunt verrichten en het nauwelijks bespeurt, dat gij een breuk hebt. En wat van niet minder belang is, mijn Developperende *Lymphol* heelt de plaats, die gescheurd is en wel voor goed.

Wat kan ik nog meer zeggen om U te doen gelooven dat U door mijne behandeling genezing zult vinden. Ik heb U den Breukband volledig verklaard, heb U honderde getuigschriften getoond van mannen van zaken, pachters, mijnwerkers, uitgevers, ministers en anderen, die de waarheid ondervonden, van hetgeen ik U zeide, en ik voel dat dit Uwe belangstelling moet hebben gewekt. Er moet dus de een of andere reden zijn, waarom gij mij niets besteldt: daarom herhaal ik nogmaals dat gij volkomen vrij blijft een Breukband te koopen of niet, maar schrijf mij ten minste, zeg mij hoe gij gebroken zijt, welk soort van Band gij thans draagt en geloof mij, wanneer ik U verzeker, dat ik in Uw geval belang stel, afgezien nog van de quaestie, dat ik U gaarne een Breukband wil leveren.

Ik sluit hierbij een ander vlugschrift in, bevattende de getuigschriften van verschillende genezingen, die U naar ik hoop zullen overtuigen, dat gij genezen kunt worden. Schrijf mij per omgaande.

Met de meeste hoogachting,
Uw. Dw. Dr.
W. S. RICE."

Wat hebben wij omtrent dit alles te zeggen?

Wij kunnen volstaan met twee aanhalingen uit vroegere maandbladen: In het no. van Juli 1903, namen wij een waarschuwing op van den *Gezondheidsraad te Karlsruhe* (het betrof ditmaal de breukbanden van Reimanns) waarin het volgende voorkwam:

„Wij hebben er reeds vroeger dikwijls op gewezen, dat een behandeling per brief bij breuklijders geheel en al te verwerpen is, daar slechts door een nauwkeurig onderzoek van den lijdende, de genees-

„O, dat is erg gemakkelijk, dat doet U zóó. U houdt de vingers op de plaats waar de kiespijn zit en strijkt weer naar achteren, totdat de kiespijn weg is.”

„Waarom niet naar voren strijken? De pijn is toch veel gauwer door den mond in de buitenlucht dan langs den rug!”

„Ja mijnheer, dat behoort nu eenmaal zoo.”

„Maar kiespijn kan door allerlei oorzaken ontstaan evenals hoofdpijn. Als nu die oorzaak niet wordt weggenomen kan de pijn ook niet verdwijnen, volgens mijne meening. De oorzaken zijn zoo menigvuldig, dat het onmogelijk is van genezing te spreken, of van de pijn wegnemen, als men de oorzaken niet nauwkeurig nagaat.

Congestie, rotte kiezen, stulle maag, gevatte koude en nog veel meer kan oorzaak zijn van hoofd- of kiespijn, hoe klopt dat nu met het magnetisme?”

„Geeft niets. U is zoo sterk. U magnetiseert alle pijn weg, welke oorzaak er ook aan ten grondslag ligt.”

„All right, all right!”

Mevrouw begreep dat ik er niet veel van geloofde en gaf dat ook te kennen.

„U gelooft het niet mijnheer, en toch is het waar.”

„???”

„U gelooft mij ook niet,” zei Mevr. U gelooft al bitter weinig.”

„U kunt wel gelijk hebben Mevr., want al die buitenmodel zaakjes berusten meestal op zwendel, zoo niet altijd. Sommambulisme, magnetisme, enz., ik zal ze niet allen opnoemen want dan zou ik U misschien beleedigen, doch „helderzien” behoort tot deze groep spiritisme: gooi ze allen in een mand, schud ze dooreen er zal niet een boven komen, want het is alles lood om oud ijzer.” Wij spraken nog over enkele van die geheimzinnige krachten en kwamen zelfs op het gebied der geesten (spiritisme) maar het was voor Mevr. onmogelijk mij te overtuigen.

Zij hield echter vol dat mijn magnetisme non plus ultra was maar ik moest er niet te veel gebruik van maken, want aangezien ik toch al erg zenuwachtig ben, zou het te veel magnetiseeren mijn gestel aandoen, en dat mag ik niet doen ten bate van anderen, geheel gratis, voor niets, voor niemandal!

Na mijn belofte dat ik alles trouw zou doen, zooals Mevr. mij had gezegd betaalde ik mijn vijf pop en vertrok.

Hoewel dit meermalen bij somnambulen, helderzienden enz. wél geschied, schreef mijn helderziende geen geneesmiddelen voor, behalve dan dat magnetiseeren. Maar van dranken, getrokken op door haar voorgeschreven kruiden werd niet gesproken.

„Misschien een lichtzijde van haar karakter, of durfde zij dat niet aan. In alle geval zij schreef niets voor.

heer een zeker oordeel kan vellen of een breuk bestaat, van welken aard deze is en wat ter genezing of tot inhouden is aangewezen.

„Wij waarschuwen daarom nogmaals er tegen, breukbanden te bestellen zonder voorafgaand geneeskundig onderzoek”.

En in het no. van Januari 1897 schreven wij naar aanleiding van de *breukzalf*, z.g. van *Pastoor Beck*:

„Nooit heeft eenige zalf een breuk genezen of heeft enig geneeskundige, die zelf geen bedrieger is, de mogelijkheid van zulk eene genezing kunnen beweren.

„Evenmin als het gat in een plank zal dicht groeien door een smeerseltje, evenmin kan de abnormale opening in den spierwand van den buik weder gesloten worden door zalf te smeren op de huid, die haar bedekt. Er kan verschil bestaan omtrent de werking van het een of ander geneesmiddel, de geneeskundigen mogen het somwijlen niet eens zijn aangaande de behandelingswijze, die zij bij sommige kwalen of gebreken het meest doelmatig achten, — hier echter is alle twijfel buitengesloten: — allen zijn het volmaakt eens; — wie zegt een breuk door zalf te kunnen genezen, liegt en bedriegt”.

Wat wij hier van zalf verklaarden, geldt ook voor andere smeersels, al heeten ze ook *Lymphol*, dat, volgens het onderzoek van den heer J. P. V. D. MAREL te Amsterdam, in hoofdzaak bestaat uit een mengsel van *pepermuntolie*, *kajoepeitolie* en *spiritus*, een mengsel dat niet anders zal doen dan de huid — dikwijls ongewenscht — prikkelen.

Men begrijpt dus dat wij de methode van RICE ten sterkste afkeuren en ieder aanraden geen hulp bij hem te zoeken, waar hij die meestal zeer gemakkelijk en zeker bij zijn eigen geneesheer kan vinden.

Niet alleen dat hij in zijn beurs wordt benadeeld (op zijn minst is hij f 25 kwijt) maar hij

verbazing uit, want halflachende bevestigde Mevr. nogmaals dat ik zoo'n sterke magnetiseur ben en zóósterk zelfs, dat ik b.v. bij anderen kiespijn, hoofdpijn en andere pijnen (behalve pijn in de portemonnaie) kan wegnemen.

Nu was het mijn beurt om te lachen. Niet waar? als men je daar zoo maar even komt vertellen dat je anderen gelukkig kunt maken door van hun alle pijnen weg te nemen!

Dat er krachten in je corpus sluimeren, waarvoor slecht de reveille behoeft geblazen te worden, om een wereld vol pijnen te doen verdwijnen als sneeuw voor de zon! En dat zóó maar, zonder dat het je een cent kost! Noch aan studie, noch aan medicamenten, noch aan gereedschap, inkoop totaal NIHI!

Wie zou er niet in de wolken zijn als hij zoiets verneemt?

Ik vroeg dan ook direct of mevrouw zoo goed wilde zijn, mij te vertellen hoe ik dat kunstje moest verrichten, hoe ik het moet aanleggen, om b.v. hoofdpijn van een ander weg te nemen.

„Dat zal ik U straks vertellen, zei Mevr., laten we eerst uw eigen zaak afhandelen. U moet me dus beloven dat U zal doen wat ik U zei, vooral rust nemen en U laten magnetiseren, dan kunt U zeer oud worden en anders heeft U kans op een ziekte.” Tot troost zei Mevr. nog dat ik van die ziekte wel weer zou opkomen, maar het is beter ziekte voorkomen dan genezen. Is 't niet zoo?

„Ja zeker Mevr., U heeit groot gelijk.”

Nu nam Mevr. haar hand van de mijne en zij zag dus weer gewoon, niet helder: ik bedoel de helderziendheid was afgelopen. Wij gingen echter nog even zitten keuzelen, want ik moest dat magnetiseeren nog leeren.

„En hoe moet ik nu magnetiseeren, b.v. bij iemand hoofdpijn wegnemen?”

„Kijk dat doet U zóó.”

Mevrouw zette haar vingertoppen van beide handen op het midden van haar voorhoofd bij elkander, als twee harkjes met gesloten tanden, en harkte de hoofdpijn naar den kant der slapen tot bij de ooren, en gooide de hoofdpijn (denkbeeldig natuurlijk) op den grond.

Dat deed zij een keer of wat en zei toen: „en dan nog eens flink zóó, boven over het hoofd naar de ruggegraat en langs den rug. U moet telkens uw handen afdoen.”

„Waarom is dat noodig?”

„Omdat uw vingertoppen bedekt zijn met de pijn die U wegneemt, en door dat U nu die pijn er telkens afslaat, krijgt U evenzoo vele malen nieuw magnetisme, nieuwe fluiden, begrijpt U wel?”

„Ja, dat begrijp ik, moest ik wel zeggen. Maar vertel U me nu eens iets van de kiespijn-wegnemerij.”

Het was eerst mijn plan om mijn helderziende met naam en adres bekend te maken. Bij nader inzien bleek het mij beter zulks niet te doen, want men maakt een mooie reclame voor een vuil zaakje. Er zijn immers altijd lui die het ook eens willen probeeren, ook eens willen hooren wat de toekomst voor hen omsluiert.

Dat Jan en alleman er heen zou loopen, daar ben ik niet bang voor, daarvoor is de prijs te hoog; maar dat neemt niet weg dat de meer gegoeden, zeer ontwikkelde zich niet ontzien om raad en voorlichting te zoeken bij helderzienden, kaartlegsters en somnambulen.

Ook daarom noem ik geen naam, omdat al dit soort parasieten met één sop is overgoten: zwendel! boerenbedrog!

Als toch mijn helderziende een beetje helderziend was geweest, als zij slechts een weinig meer kon zien dan een ander, dan had zij immers 't allereerst gezien dat ik kwam om haar op de proef te stellen. Maar daar zag zij niets van.

Wat zij mij van mijn ziekte of a.s. ziekte vertelde en alle andere bijzonderheden, zal zij ook wel aan anderen vertellen, zij het dan met een kleine wijziging der volgorde.

Immers van iedereen kan men zeggen dat hij of zij zenuwachtig is, een drukke werkkring een moe gevoel heeft en verdere kletspraatjes, want allicht is er toch iets van geraden.

Dan, het meerendeel, van het menscheim gelooft zoo gaarne allerlei buitenisigheden, allerlei onzin, en als er slechts één punt in het relaas van kaartlegster of helderziende geraden is, dan worden de overige tien of twintig andere gezegden die er naast waren, over het hoofd gezien, want ziet U, dat ééne dat was toch wel waar.

„Hoe is 't gsmogelijk mensch, dat zoo iemand dat zien kan!”

En zoo zeggen wij: hoe is 't mogelijk dat er nog personen zijn die er van overtuigd zijn dat zoo iets als helderzien bestaat, dat helderziendheid geen bedrog is.

Ik kreeg een brief van een paar wetenschappelijk en maatschappelijk hoog staande personen, die mij in het volste vertrouwen een bezoek bij mijn helderziende aanraden.

Natuurlijk wisten zij niet dat ik er al geweest was, en zij bevestigde daardoor mijn meening dus, dat zelfs in hoogere standen de meest absurde zaken nog aanhangers, nog geloovigen vinden.

Helaas, de wereld wil bedrogen zijn!

[MEMENTO.

loopt tevens groot gevaar zijn kwaal te zien verergeren.

Ten bewijze van dit laatste willen wij, tegenover de vele attesten, die RICE aan zijne lezers aanbiedt er een enkele plaatsen, dat begrijpelijkerwijze in zijn boekje niet te vinden is.

In de *Gesundheitslehrer* schrijft Dr. KLIMPEL het volgende :

„Onlangs werd ik bij een hotelhouder (de naam en woonplaats wordt in het stuk opgegeven, maar zal zeker aan onze lezers geen belang inboezemen) geroepen, die reeds sedert 4 dagen lijdende was aan neiging tot braken en diarrhee. Ik vond hem te bed, steunende van pijn en brakende na het gebruik van de geringste hoeveelheid spijs of water. Op de vraag of hij een breuk had, antwoordde hij toestemmend, maar dat betekende niets omdat hij een goede breukband en een nog betere breukzalf had, welke hij, op een advertentie, voor 24 gulden uit Engeland betrokken had. Als leverancier werd RICE aangewezen. De breukband (een dubbele, ofschoon de man aan een linkerbreuk leed) was zeer slecht, de breuk, ongeveer ter grootte van een kippenei, was onder de band uitgetreden en ontstoken. Ik waagde het niet de breuk naar binnen te brengen maar liet den patiënt terstond naar het ziekenhuis vervoeren, waar hij den volgenden dag aan buikvliesontsteking stierf.”

BERICHTEN.

Hulp van het Pharmaceutisch Weekblad. Met groote dankbaarheid maken wij melding van de volgende aansporing, die de Hoofdredacteur van het *Pharm. Weekbl.*, Prof. v. D. WIELEN, in het no. van 14 September j.l. tot zijne lezers richt :

De Vereeniging tegen de Kwakzalverij. In het September-No. van het Maandblad der Vereeniging staat een opwekking, om lid te worden en de Vereeniging in haar werk te steunen. De beteekenis van het goede, dat de vereeniging nu al 38 jaar voorstaat, hier in den breede uit te meten, achten we overbodig; maar met een platonische sympathie is de Vereeniging niet geholpen. Wanneer we de ledenlijst doorzien, dan missen we menigen naam uit onze kringen, die er op hoorden voor te komen. Moeten zij allen stuk voor stuk worden aangeschreven of is deze mededeeling voldoende, om degenen onder onze lezers, die nog geen lid der Vereeniging zijn, er toe te brengen, om hun 3 gulden voor het goede doel te offeren?

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De kruiden van De Haas.

Deden de kruiden het of was het de bekwaamheid van den z.g. Prof. DE HAAS, die hem den naam van wonderdokter gaven?

Men zou zoo zeggen — en als zoodanig zullen de voorstanders van de vrije uitoefening der geneeskunst het ook willen beschouwen — dat de persoonlijkheid van DE HAAS, zijn kennis van ziekte-toestanden hem in de gelegenheid hadden gesteld de juiste middelen te vinden ter genezing van de verschillende ziekten en dat tot die middelen o.a. ook behoorden de kruiden, die hij zijne patiënten tegen velerlei kwalen meegaf. Het liet zich dan ook, desnoods, voor de personen, die in hem geloofden, verklaren, dat die kruiden niet altijd van dezelfde samenstelling waren, de Meester wilde het zoo. Ofschoon wij die gevoelens niet deelen, zouden wij toch zeggen dat met den dood van den „dokter” het menschedom niet meer zou kunnen profiteren van zijn groote kennis en wetenschap; dit is logisch dunkt ons.

Maar wij hebben ons blijkbaar vergist. In het blad : „*Voor Recht en Vrijheid*”, Maandblad gewijd a.d. belangen v.d. niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst”, vinden wij de volgende advertentie :

„DE KRUIDEN

van wijlen den heer A. J. DE HAAS blijven alleen verkrijgbaar aan het oude adres : Noordwijk aan Zee, Schoolstr. 81 C. M. RIEM-VIS. Geen filialen.”

Daar wij met recht mogen veronderstellen dat de opvolgster van DE HAAS de gave mist, die aan den overledene door sommigen werd toegeschreven, dat zij dus niet in staat is te onderscheiden welke soort kruiden voor genezing van verschillende kwalen noodzakelijk zijn, moeten wij wel aannemen (wat wij wel dachten) dat DE HAAS bij zijn behandeling steeds één bepaald soort kruiden gebruikte en dat het hem onverschillig was of deze juist altijd gelijk van samenstelling waren — wat trouwens een vreemd denkbeeld van de methode van genezing gaf en waarop het woord kwakzalverij zeker niet van onpas zou zijn.

Er dat de samenstelling lang niet altijd gelijk was, moge uit de volgende opgaven blijken, ontleend aan ons Maandblad en, na nauwkeurig onderzoek door wetenschappelijke mannen, gepubliceerd.

Samenstelling van de kruiden van DE HAAS : *Waterdriëblad, kruisemunt, gezegende distel, rosmarijnbladen* en *duizendguldenkruid* (*Folia trifolii fibrini, herb. menth. crisp., herb. cardui benedict., fol. rosmarini* en *herb. centaurii min.*) benevens afval van andere kruiden.

(A. J. WIJNNE.)

Sennabladen, kalmoeswortel, steranijs, rosmarijnbladen, kamillen, oranjeschillen, lijnzaad, vierbloemen, enkele bloemen van de *welriekende viool* en van *duizendguldenkruid, poeder van zoethout* en stelen van de *gezegende distel*.

(V. VAN ITALLIE.)

Tamarindemoes, sennabladen, rosmarijnbladen, bladen en stelen van de gezegende distel, eikenbast, gentiaanwortel, waterdriëblad, kruisemuntbladen, anijsvruchten, violenkruid en *wortel van bittere kruisbloem*.

(L. H. BOGTSTRA.)

Aan deze opgaven kunnen wij er thans nog een toevoegen.

Door een onzer leden werd ons dezer dagen opnieuw gevraagd naar de samenstelling van de kruiden, onder opmerking, dat bijzonderen nadruk werd gelegd op de daarin voorkomende *harde massa*, waarvan de meste geneeskracht zou uitgaan.

Wij vonden den heer JOHS. JELGENHUIS SWILDENS te Amsterdam bereid, dit onderzoek voor ons te verrichten en hij deelde ons de volgende samenstelling mede :

<i>Gezegende distelkruid</i> , verhouding ongeveer	40
<i>Sennabladen</i> , ...	22
<i>Rosmarijnbladen</i> , ...	20
<i>Saliebladen</i> , ...	3
<i>Gentiaanwortel</i>	5
<i>Pepermuntbladen</i>	weinig.

Tamarindemoes van de zaden ontdaan. De *harde massa* was gevormd uit tamarinde, moes vermengd met poeder en deeltjes van de andere kruiden.

Deze opgaven spreken voor zich zelve; zij dragen het hare er niet toe bij om de nagedachtenis van DE HAAS in aanzien te verheffen en bevatten tevens een waarschuwing om de aanbidding van de opvolgster met wantrouwen te begroeten.

Vallende ziekte en de kwakzalverij.

De Nederlandsche afdeling van den Int. Bond tegen vallende ziekte heeft haar algemeene vergadering gehouden. De voorzitter dr. L. J. M. MUSKENS uit Amsterdam hield een rede over : „vallende ziekte en kwakzalverij, waaruit wij het volgende aan het N. v. d. Dag ontleenen.

Hij wees erop, dat naast de internationale taak bij de Nederlandsche Afdeling de bestrijding der kwakzalverij een voornaam plaats inneemt. Van oudsher toch hebben de kwakzalvers deze groep ziekten als een vruchtbaar terrein voor hun werkzaamheden erkend. Waarop berust deze voorliefde der kwakzalvers? In de eerste plaats hebben wij hier te doen met een hardecykkigen, chronischen ziekte-toestand, waarvan het mechanisme in het algemeen weinig begrepen wordt en in hooge mate uitlokt tot mystieke beschouwingen. In de tweede plaats verleidt de lange duur der ziekte, niet minder dan de vaak schijnbaar en tijdelijk verkregen successen zijn toekomst in handen van een kwakzalver te geven.

De vraag dient ten slotte gesteld te worden, of er iets kan gedaan worden om althans onze zieken te vrijwaren van deze noodlooze plaag der kwakzalverij! Wij stuiten op schier onoverkomelijke moeilijkheden; alleen maatregelen op breedten grondslag, als daar zijn: betere, compleetere inlichting van het publiek, en betere, grondiger kennis dezer ziekte-toestanden onder geneeskundigen. o.a. door de reeds sedert jaren onzerzijds geurde scheiding als onderwijs-vakken van psychiatrie en neurologie en daarmee in verband een behoorlijke regeling van het specialisten-wezen, vermogen iets.

Wat het eerste betreft, zoo staat te bezien, of het tot stand komen der Ziekteverzekeringwet in breeden kring evenzeer opvoedend zal kunnen werken, gelijk het tot stand komen en werken der Ongevalverzekeringwet reeds in kleinen kring een leer-school gebleken is.

Wat het tweede — een betere regeling van het specialisten-wezen — betreft, zoo schijnt daar wel eenige kans op over eenigen tijd.

Zoo vereischt o.a. de geneeskundige verzorging der algemeene ziekenhuizen dringend herziening.

Het eenige wat tot ons doel — het behoorlijk behandelen en verplegen der on- en minvermogene zenuwzieken — nader kan brengen, is: de oprichting van een Neurologisch instituut voor Vallende ziekte en andere organische zenuwzieken, waar ieder bevoegd specialist op eigen medische verantwoording zijn eigen patiënten kan behandelen, allereerst in de hoofdstad.

RECHTSZAKEN.

Eilers in hooger beroep veroordeeld.

De rechtbank te Leeuwarden heeft het vonnis bevestigd van den kantonrechter (Mblad van Juni en Juli 1918) aldaar, waarbij Hendrik J. E., 59-jarig „Chemiker” te Oegstgeest, is veroordeeld tot f 300 boete of 20 dagen hechtenis, voor het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde te Leeuwarden, bestaande in het behandelen van een kind dat aan tuberculose leed, voor welken dienst hij zich met f 1.50 liet betalen.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Voor het kantongerecht te Hoorn stond onlangs terecht een masseur te Amsterdam, beschuldigd, dat hij te Enkhuizen de geneeskunde heeft uitgeoefend, zonder te zijn toegelaten tot het beroep van geneeskundige.

In opdracht van den inspecteur van politie aldaar, is een agent van politie naar beklagde gegaan, toen deze zitting had in een koffiehuis. Deze getuige wandde maag- en lendenpijn voor. Hem werd de pols gevoeld, gevraagd naar ontlasting en eetlust en aangeraden rustig te leven, veel melk en versterkende middelen te gebruiken. Dit was op 7 Aug. en op 10 Aug. moest de patiënt terug komen om geneesmiddelen in ontvangst te nemen. Hij deed dit en kreeg toen geneesmiddelen. De getuige betaalde echter niet, maakte zich bekend en nam een en ander in beslag.

De ambtenaar van het O.M., mr. Servatius, beschouwt bekl. als een gewonen kwakzalver. Deze kan zooveel kwaad doen, dat hij enorm nadeel aan de volksgezondheid kan toebrengen. Hij acht het de taak der rechtelijke macht zulke straffen op te leggen, dat de beoefenaars der kwakzalverij worden afschrikt hun bedrijf verder uit te oefenen. Geesicht werden vier geldboeten elk van f 100, subsidiair 60 dagen hechtenis.

De kantonrechter heeft hem veroordeeld tot drie boeten van f 50, subs. 50 dagen hechtenis.

(Handelsblad).

CORRESPONDENTIE.

D. B. te L. De beide boekjes in hartelijken dank ontvangen, zij komen zeker te pas. Tevens dank voor uwe bemoeiingen.

Openbare leeszaal te Deventer en Gorinchem. Aan uw verzoek zal worden voldaan.

J. J. V. te L. Het gezonden poeder is bijna geheel vervlooid, zoodat het onderzoek tot geen zuivere resultaten heeft geleid. Zijt gij in de gelegenheid ons nog een poeder te doen toekomen, dan zal het onderzoek terstond ter hand genomen.

Meer. V. te 's-H. Melianthe is door ons niet onderzocht.

— Enkele middelen zijn nog in onderzoek.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEB, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgesondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

BID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Berichten: Geen opschorten van vervolging van onbevoegden. — Een eervolle betrekking.

Mededeelingen van verschillenden aard: Stomin. — Anti-diabetie van J. W. de Jong. — Uit het Centraal Laboratorium voor de Volksgesondheid. — Een oude verzuchting.

Ingezonden: Orviëtanose. — Een kwakzalver op de markt.

Uit de Pers: Jan Kwak. — Bestrijding van de nadeelen der patiëntmiddelen in Amerika. — De specialité als vijand van dokter en ziekte. — Eilers als redder van Nederland.

Rechtszaken: Eilers in hooger beroep, Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Akker's abdi-tabletten.

BERICHTEN.

Geen opschorten van vervolgingen van onbevoegden. De Bond van niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst heeft onlangs in een request aan den minister van justitie verzocht om — althans gedurende het bestaan der Staatscommissie, ingesteld bij Kon. besluit van 31 Juli 1917. tot onderzoek naar de doeltreffendheid van de door niet wettelijk toegelaten beoefenaren van de geneeskunst toegepaste geneeswijzen en naar de door dezen verkregen resultaten — te voorkomen, dat vervolgingen tegen niet wettelijk toegelaten genezers worden ingesteld en zoo zulks niet met de bestaande wet op de uitoefening van de geneeskunde mocht vereenigbaar zijn, dan te willen gelasten, dat door de genoemde Staatscommissie als officieel lichaam, bij elk geval van vervolging een onderzoek worde ingesteld naar de al of niet noodzakelijkheid van de handeling, die beklagde in dergelijke gevallen wordt ten laste gelegd, nameijk het uitoefenen van de geneeskunst.

Op dit adres heeft thans de minister afwijzend beschikt. (N. Rott. Ct.)

Een eervolle betrekking aangeboden. In de N. R. Ct. vonden wij de volgende advertentie: Direct gevraagd: een Geneeskundige, om met een Kruidkundige, met uitgebreide praktijk, de Geneeskunde uit te oefenen. Fink salaris. Brieven onder D. K., Adv.-Bur. J. D. van der Kaag, Zwartjanstr. 125, R'dam.

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Stomin.

„MAAGLIJDERS
gebruikt Stomin

het beste Maag- en zenuwsterkend middel.

Fabrikant J. M. Spoel

N. Binnenweg 370 Rotterdam.”

Wat zijn de maaglijders toch gelukkig in den laatsten tijd! Hoe is het mogelijk dat er nog maaglijders bestaan!

Bijna tegelijkertijd komen Akker met zijn *Abdi-Tabletten* en Spoel, blijkens bovenstaande advertentie, met zijn *Stomin*. En dit laatste is al heel wat bijzonders, tenminste wanneer men geloof slaat aan de verklaring, die de fabrikant plaatst op het doosje, waarin het fleschje *Stomin* verpakt is. Zij luidt:

„Deze tinctuur is een uitstekend middel tegen aandoeningen der Spijsverteringsorganen als: slechte spijsvertering, zwakte der maag, gebrek aan eetlust, onaangenaam gevoel, zure oprispingen, diarrhee, maagkramp, zenuw-hoofdpijn, zenuw-ziekte, misselijkheid met hoofdpijn, duizelingen, flauwte, walging van voedsel, neiging tot braking. Zij is beroemd wegens het opwekken der eetlust en als een opwekkend en versterkend middel bij zenuw-zwakte („neurasthenie”).

Oef! Wat een kwalen! Akker kan er nog een lesje bij nemen. Maar die opsomming van al die ziekte toestanden is voor ons voldoende (en dit zal ieder met ons eens zijn) om te gelooven dat er aan 't heele zaakje een luchtje is, met andere woorden dat *Stomin* tot de kwakzalversmiddelen behoort. En dat geloof is bevestigd door het onderzoek, welwillend verricht door Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS.

De tinctuur bleek te zijn een alcoholisch kruiden-aftreksel, van welke kruiden Valeriaan en Absinth werden aangetoond. (Enkele haren van het *Vingerhoedskruid* werden ook aangetroffen maar die kunnen wij, bij de geringe hoeveelheid, buiten beschouwing laten.)

Wij geven toe dat Valeriaan bij sommige zenuwaandoeningen heilzaam werkt en dat ook Absinth, vooral vroeger, bij maagkwalen een enkele maal werd aangewend maar wij noemen het schandelijk en gevaarlijk een aftreksel van die stoffen aan te bevelen als een „uitstekend middel tegen aandoeningen der spijsverteringsorganen” en tegen tal van andere ziekten door den fabrikant opgenoemd.

Nog een enkele opmerking. De fabrikant zet op zijn doosje „Wettig gedeponeed” (zooals Sanitas o.a. ook met vele middelen doet.) De man wil daardoor het domme publiek doen gelooven, dat er aan zijn middel iets wettigs is, iets door de overheid goedgekeurd. Niets minder waar; zoo'n controle vanwege de autoriteiten bestaat hier te lande niet.

Anti-diabetic van J. W. de Jong.

Hoe meer algemeen een ziekte is en hoe moeilijker het bestrijdingsmiddel, des te grooter is het aantal kwakzalvers, dat zich als genezers doet kennen. Wij zien dit bij toring, rheumatiek en in geen geringe mate bij suikerziekte.

Hoe het mogelijk is, dat bij de telkens opnieuw aangeboden geneesmiddelen de ziekte toch niet tot staan komt, is alleen te verklaren uit het feit, dat al die als onfeilbaar aanbevolen stoffen iets missen, n.l. de onfeilbaarheid.

Wij hebben daarvan weer een recent voorbeeld. Naar aanleiding van een advertentie werd om nadere inlichtingen geschreven, waarop de volgende studie over suikerziekte werd ontvangen:

„L. S.

Een van de treurigste ziekten is zeker wel Diabetes (Suikerziekte). Meestal is men er reeds jaren door ondermijnd, vóór ontdekt wordt, dat men er lijdende aan is. De verschijnselen die zich openbaren zijn zeer verschillend en komen soms met die van andere ziekten overeen. Enkele symptomen treft men echter bij iederen lijder aan. In de eerste plaats vermindert het weerstandsvermogen; wat men vroeger zonder moeite deed, kost thans inspanning; men voelt zich moe en afgemat. In de tweede plaats treedt bij schier allen een vermeerdering van den eetlust in, gepaard met een vermindering van 't lichaamsgewicht. Een ander verschijnsel is een voortdurende dorst, dat weer als gevolg heeft een vermeerderde afscheiding van urine. Bij een groot deel der lijders wordt 't zenuwgestel ondermijnd en zijn slapeloze nachten geen zeldzaamheid. In zeer ernstige gevallen merkt men kleine wonden over 't geheele lichaam op, die door geen zalven zijn te genezen, uitvallen der haren en tanden en vermindering van het gezichtsvermogen.

Hoe ontstaan nu al deze verschijnselen. Deze vinden hun oorzaak hierin, dat al de spijsverteringsorganen zijn verzwakt. Deze zwakte kan het gevolg zijn van overdadig eten, van groote zorgen of verdriet, van zenuwzwakte of van schrik. Bij den diabeticus nu zet alles wat de geleerden koolhydraten noemen zich om in suiker en verlaat zonder gevoed te hebben door de nieren het lichaam. Bij een gezonde wordt die gevormde suiker verbrand en dan in 't bloed opgenomen. Koolhydraten bevinden zich in suiker, brood, aardappelen, rijst, meelspijzen, vele groenten enz. Vandaar dat de Doctoren terstond een streng dieet voorschrijven, bestaande uit: vleesch, eieren, visch, glutenbrood, enkele vruchten als amandelen, hazelnoten, eenige groene groenten, als sla, spinazie, postelijn enz. 't Is waar, hierdoor wordt de suikerafscheiding minder, maar de ziekte zelf geneest niet. Wat toch is 't geval. De geregelde afscheiding van suiker heeft in 't bloed allerlei vergiften doen ontstaan, o. a. aceton. Deze giften kunnen door 't strengste dieet niet meer uit 't bloed verwijderd worden. Daarbij komt nog, dat een streng dieet lang doorgevoerd nog vreeslijker is dan de suikerziekte zelf, omdat 't lichaam niet zonder koolhydraten bestaan kan. Ieder Doctor zal dan ook volmondig moeten erkennen, dat hij diabetes niet genezen kan.

Bestaat er dan in 't geheel geen middel tot genezing? Op deze vraag mag ondergeteekende, die zelf jaren lang diabeticus geweest is, volmondig ja zeggen. Ik heb een middel in mijn bezit, dat niet alleen mij, maar reeds tientallen van lijders volkomen heeft genezen, zodat velen niet alleen alle voedsel gebruiken, maar zelfs weer suiker tot zich nemen zonder nadeelige gevolgen er van te hebben. Zoodra men dit geneesmiddel gebruikt, moet men van alles eten, behalve suiker. Wil men zijn genezingsproces volgen, dan kan men eerst bij een apothe-

ker de urine scheikandig la'en onderzoeken en na een gebruik van drie of vier weken opnieuw. Zou men 't na een week laten doen, dan komt het soms voor bij patienten, die zeer streng diët volgden, dat het procent iets hooger is dan bij 't begin. Dat komt door 't overvloedig gebruik van spijzen met koolhydraten, doch daar behoef men zich niet bezorgd over te maken, want spoedig verdwijnen suiker en vergiften geheel uit de urine. Na verloop van enkele weken gevoelt men de weldadige werking der medicijnen. De smaak is niet aangenaam maar wat beteekent dit kleine onaangename bij 't groote succes dat bereikt wordt: „de radicale genezing”

Gebruiksaanwijzing:

De 1e en 2e dag neme men driemaal daags 2 druppels na 't eten. De 3e en 4e dag driemaal daags 3 druppels; de 5e en 6e dag driemaal daags 4 druppels enz., tot men eindelijk twee dagen bereikt van 3 maal 20 druppels. Daarna gaat men op dezelfde wijze geleidelijk terug tot men weer bij driemaal 2 druppels is aangekomen. Prijs per fl. f 2.45 franco per post.

J. W. DE JONG.

Nieuw-Lekkerland, datum postmerk.

Radicale genezing, dat was om te waterlanden en geen oogenblik werd gearzeld om het wondermiddel aan te koop. Een rijksdaalder werd gaarne geofferd en daarvoor werd een fleschje, bevattende ongeveer 30 gram vloeistof, gekregen, dat — wij zijn nu eenmaal een beetje wantrouwend — ter onderzoek in handen werd gesteld van Mej. KNIPSCHER en den heer N. KEULEMANS. En wat vonden zij? *Petroleum* met ongeveer 10 % *aether*.

Daar gaat de *radicale genezing*! Niet omdat petroleum tegenwoordig bijna niet meer te krijgen is maar omdat van de aanwending van die stof tegen diabetes geen *genezing* te verwachten is. Integendeel, het gebruik is geenszins onschuldig.

Men make zich dus geen illusies omtrent het middel van J. W. de Jong.

Een opmerking moet ons nog van het hart: Petroleum schijnt tegenwoordig een geliefkoosd middel van onbevoegden te zijn. *Eilers* werkt er druk mee en in *Den Haag* wordt door een mijnheer (*wij erkennen het, gratis*) een middel tegen suikerziekte, bereid door een apotheker, afgeleverd, dat sterk naar petroleum reikt.

Uit het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid.

Aan het verslag van de verrichtingen over het jaar 1917, ontleenen wij het volgende, dat voor onze lezers van belang mag zijn.

Op verzoek van den Burgemeester van Boskoop werd met machtiging van den Inspecteur COEBERGH een doosje met bonbons onderzocht.

Op het doosje stond afgedrukt: „Enfan bonbons. Zeker werkend middel tegen wormen. Zacht purgerende en aangenaam smakende bonbon. Iedere bonbon bevat 0,025 g. santonine. Gebruiksaanwijzing: kinderen beneden 8 jaar 1 bonbon, oudere kinderen en volwassen personen 2 stuks, bij voorkeur op de nuchtere maag te nemen. A. MIJNHARDT, Pharmaceutische fabriek, Zeist.”

Elk doosje bevatte 8 bonbons. Het santoninegehalte bedroeg per bonbon 26,6 mg. Behalve meel en suiker, bevatte elke bonbon 23,7 mg. phenolphthaleïne.

Kwakzalversmiddelen. (Waartoe wij trouwens ook de bovengenoemde bonbons rekenen.)

1. Door den Inspecteur COEBERGH werden ten onderzoek 3 kwakzalversmiddelen ingezonden, verkocht door de Maatschappij Sanitas.

A. Een doos met zalf. De zalf bestond uit vaseline en boorzuur.

B. een tube met tabletjes. Deze tabletten bevatten aspirine met meel van maranta, rijst en aardappelen.

C. Een flesch met een groene vloeistof. De oplossing bleek, 3,4 g. aluin per 100 cm³. te bevatten en door een teerkleurstof gekleurd te zijn.

2. Een poeder, ingezonden door een arts te Lunteren, bestond uit suiker en gutti.

3. Een poeder tegen migraine werd onderzocht op verzoek van den Voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad. De bestanddeelen van dit poeder (cachet du Dr. FAIVRE) waren coffeïne en anti-febrine.

4. Een poeder, ingezonden door een arts te Vlissingen en als asthmamiddel verkrijgbaar bij den arts F. HOOFMAN te Alblasserdam, bestond uit aspirine.

5. Een fleschje met een vloeistof, op verzoek van den militairen geneeskundigen dienst onderzocht, bleek te bestaan uit een planten- of bastextract. Aan de weinige plantenresten, die in de vloeistof aanwezig waren, konden de planten, die voor de bereiding hadden gediend, niet worden herkend. Zware metaalverbindingen, alkaloiden of saponineachtige verbindingen waren niet aanwezig. Op het etiket van het fleschje stond: „Stichting 's Heeren Loo”. De vloeistof wordt in Z.-Afrika tegen syphilis gebruikt.

Een oude verzuchting.

In een Handboek uitgegeven in het jaar 1800 vinden wij in het voorbericht de volgende opmerking:

„Bijzonder heeft men zich in dit Handboek toegelegd, om ten dienste der Landbewoners, die niet altoos gelegenheid hebben om spoedig een Doktor te bekomen, of wier geldmiddelen niet toelaaten om die veeltijds met zwaare kosten te doen halen, den aart, de oorzaken en merktekenen der verschillende Ziekten en Ongemakken te doen kennen, velen daarvan door een gepaste leefregel en eenvoudige, doch beproefde Geneesmiddelen te voorkomen, of die, reeds ontlooken en aan 't gisten zijnde, te geneezen. Zullende deze zieken zich daar oneindig beter bij bevinden, dan zich aan 't bestier van onkundige zogenoemde Meesters, die ten platten Lande meestal geen examen hebben gedaan, en niettegenstaande hunne diepe onwetendheid alles onderneemen te behandelen; of wat nog erger is, zich aan Kwakzalvers toevertrouwen, doch zich meestal door derzelver behandeling op het einde bedrogen vinden, en de ongelukkige slagtoffers van deze verwatene Weetnieten worden.

Het ware tot nut van het menschdom te wenschen, dat deeze zoo veel rampen verwekkende Bedriegers, die inzonderheid ook in geen gering getal in ons Land worden gevonden, eens paal en perk gesteld wierde, waartoe zich ook hoop opdoet, doordien men thans in het Regeeringsbestier van ons Gemeenebest, een Agent van Opvoeding bekomen heeft, aan wien de Gezondheidsregeling en al wat daartoe betrekking heeft, mede is aanbevolen.”

Men ziet, het oordeel is niet erg vriendelijk voor de kwakzalvers en wel een bewijs dat dit vunze bedrijf ook toen welig tierde.

Of er ooit veel invloed van den Agent van Opvoeding is uitgegaan, is mij niet bekend en het ambt is waarschijnlijk met de verwisseling van regeering weer afgeschafte. althans wij vinden er nergens iets van vermeld.

De verzuchting is wel oud maar toch heden nog geldig: wanneer zal de Regeering eens scherpe maatregelen nemen tegen de voortwoekerende kwakzalverij, deze, de volksgezondheid ondermijnende zwendel?

Het wordt toch waarlijk wel tijd aan deze bedriegerij, aan deze volksvergiftiging paal en perk te stellen. MEMENTO.

INGEZONDEN.

Den Haag, 21 October 1918.

Den Heer Redacteur van het Maandblad tegen de kwakzalverij.

Weledelgeboren Heer.

Gaarne wensch ik het volgende onder Uwe welwillende aandacht te brengen.

Indertijd is er nog al wat te doen geweest betreffende het geneesmiddel tegen de Suikerziekte genaamd: „Orviëtanose.” (Zie o.m. Maandblad No. 2 van 1913). De uitvinder daarvan, de heer J. L. VELTMAN, overleed in December 1916.

Eenige dagen geleden vorscheen in het Panorama en ook in de Prins van 19 Oct. j.l. No. 16 eene advertentie waaruit blijkt dat de „Orviëtanose” wederom verkrijgbaar is. De heer J. K. HAPPÉ, wonende van Speykstraat 180 alhier, doet zich voor als „Directeur der Orviëtanose Cy. en stuurt ook reclameboekjes de wereld in, waarvan ik de eer heb U hierbij een exempl. aan te bieden. Volgens ingewonnen informaties heeft de bereiding plaats te Rotterdam.

De heer HAPPÉ heeft slechts een kamer gehuurd op bovengenoemd No. 180.

De *wettige* erfgenamen, waartoe ondergeteekende ook behoort, stellen er prijs op te verklaren dat zij met deze affaire niets te maken willen hebben. Wel zijn er aanwijzingen dat Mej. GERDINGH huishoudster bij J. L. VELTMAN en zooals later bleek bij testament aangewezen als zijn eenige erfgename samen werkt met genoemde heer HAPPÉ. De heer HAPPÉ is ons geheel onbekend en Mej. GERDINGH is geen familie van ons.

„Zwichtende voor den drang der talrijke half herstelde patiënten en van „nieuwe lijdens aan suikerziekte” zijn dus de oorzaken waarom genoemden Heer HAPPÉ wel zoo goed wil zijn de medicijnen veekrijgbaar te stellen (zie echter blz. 14 van bijgaande boekje.)

In het Maandblad no. 10 dezer maand kan men lezen de samenstelling der kruiden van DE HAAS. In het belang der talrijke lijdens aan suikerziekte wil ik ook hier mededeelen waaruit het middel „Orviëtanose” bestaat. Reeds eerder gaf ik meermalen het recept aan hen die er prijs op stelden.

Ingrediënten:

Varkensgras-het mannekes — ;

Kruipende tarwe;

(Beide planten met de wortels en wel na sluiting der plant, bijv. 4 uur des nam.) Hydrogenium Peroxydatum, of wat volgens mijn apotheker hetzelfde is als: Peroxydum Hydrogenii.

Tinctuur van Valerian.

De kruiden met de wortels langzaam trekken in circa 8 uur en 2 × filtreeren.

Van de aftreksels nemen:

400 gr. Varkensgras.

400 „ Kruipende tarwe.

32 „ Peroxydum Hydrogenii.

Valerian naar gelang gestel patient tot 45 dr. en aanvullen met ged. water tot 1000 gram. De mogelijkheid bestaat dat hieraan later werd toegevoegd eenig zoutzuur — zie ook in verband hiermede blz. 11, het cursief gedrukte. Bij het gebruik lette men er wel op enz.

Ook was J. L. VELTMAN het extract van Boldoa fragaus bekend.

Zou het vorenstaande ook kunnen worden overgenomen in een of ander geneeskundig blad. De guisdokters kunnen hunne patienten dan inlichtingen verstrekken, want het onderzoek gehouden door den heer Insp. v.d. Volksgezondheid M. L. Q. van LEDDEN HULSEBOSCH spreekt enkel van Varkensgras. (Zie Pharmaceutisch Weekblad van 20 December 1913 No. 51.)

Bij voorbaat dankend,

Hoogachtend,

Uw dw.

J. S. VELTMAN.

Aan de Red. van het „Maandblad tegen de Kwakzalverij.”

Geachte Redactie.

Op de markt in Den Haag staat gedurende maanden reeds iederen Vrijdag en Maandag een venter die schatten moet verdienen met den verkoop van een zeker goedje, waarvan ik U hier een monster zend. Hij verkoopt dit goed tegen 15 cent per stukje van circa 3 c.M. Volgens zijn hardig speechje is het, met een kaaspasp gemalen, bij gewoon opsnutven geschikt om oogenblikkelijk genezen te worden van

1e. Zware vastgezette verkoudenheid. Even ruiken en in vijf minuten genezen.

2e. De zwaarste kiespijn. Even ruiken en in 5 minuten genezen.

3e. De zwaarste hoofdpijn, dito dito.

Hij noemt zich kruidkundige en zegt in Leiden te wonen. Zijn naam verzwijgt hij, maar hij heeft een sterk Groningschen tongval.

Het is ongelooflijk hoe enorm veel hij van dit goedje verkoopt. Elken maal als ik langs zijn stallage kwam — en dat is nu al maanden — waren er zeker wel 100 personen in het kwartier die hem dit goedje afkochten, nadat hij eerst wat gespeecht had. Ik heb het ditmaal eens gekocht met het doel het U op te zenden. U kunt dan over de waarde ervan het publiek inlichten. Is het een waardeloos monster dan is het toch een schande dat in dezen tijd zoo'n bedrieger maar vrijheid geniet den goedgeloovige luiden geld uit den zak te kloppen.

Hoogachtend,

Uw dw.

Den Haag, 12 Oct. '18.

H. VISSER.

Het ons gezonden monstertje was *Galanga-wortel*, een middel vroeger in de geneeskunde wel gebruikt maar dat later geheel in onbruik is geraakt omdat het geen geneeskrachtige eigenschappen bezit. RED.

UIT DE PERS.

JAN KWAK. *)

(Van den Ambulanten Medewerker v. d. *Haagsche Post*.)

Amsterdam, 15 Oct. 1918.

In Nederlandsche bladen wordt per jaar voor ongeveer een miljoen aan kwakzalvers-advertenties geplaatst. Deze kleinigheid bewijst, dat het beroep van Jan Kwak een voordeelig beroep is, niet alleen voor hemzelf, maar ook voor de pers, en ook — doch dat zegt Jan Kwak alleen maar — voor zijn klanten. Want de weldaden, die hij de lijdende menscheid bewijst, zijn zóóvele en zóó groot, dat de „genezenen” in hun overvloeijende dankbaarheid zelfs bereid zijn, hun heeltenis aan de openbaarheid prijs te geven en daarbij een woord van openlijke erkentelijkheid te stamelen. Dat er ook nog dokters zijn, ja een wettelijke Pharmacopea; dat er apothekers zijn en medische faculteiten, dat zijn van die maatschappelijke dingsigheden, waarmede Jan Kwak zich niet inlaat — gelukkig zij wel met hem! Bovendien, erkent die officieele wetenschap niet haar machteloosheid tegenover ziekten als tering en kanker? Wat nood, Jan Kwak krijgt ook die wel klein, en hij is is heelemaal niet karig in zijn middelen: tegen tering alleen heeft hij er 22, tegen rheumatiek 38, tegen epilepsie 21, tegen maagziekten 23 en ingeval deze en de 471 andere (in Nederland onderzochte) middelen tegen alle mogelijke andere kwalen niet baten, heeft hij nog een prachtige passepartout in de elektrische toestellen, die eenvoudig... voor alles helpen. De bediening is coulant; de dokter kan gemist worden, men betaalt alleen een paar zielige gulden en men is gered.

* * *

Toen ik het voornemen had, om met overtuiging tegen de kwakzalverij, en dus voor de Ver. tegen de Kwakzalverij te schrijven, wist ik — ik moet het tot mijn schande bekennen — nog niet, dat de „Haagsche Post” elke advertentie „waar een luchtje aan zit” weigert, en dus ook die betreffende pillen en pastilles en siroop en korrels en kruiden en gordels, welke het, gelet op den spotprijs, een raadsel maken, dat er in ons goede land nog één menschenkind ziek blijft. Maar de „H.P.” behoort in dit opzicht tot de uitzonderingen en het blijft, ondanks haar langdurig en krachtig vechten tegen vele dienaars van de „Koningin der Aarde”, voor de Ver. tegen de kwakzalverij een ontzaglijke zware tegenstroom, dat die dienaars volharden in het ruim baan maken voor de propaganda van wat — en dat weten zij — toch eigenlijk bedrog, zoo niet erger is. Want dat „het middel erger dan de kwaal is”, moet wel een spreekwoord zijn, dat in het gemoed van teleurgestelde kwakkianen is ontstaan. Dat die prullig saamgestelde kwakkerij den zieke niet helpt, of na een poover schijntje van beterschap in den steek laat, is het ergste niet. Erg, en gevaarlijk, en misdadig is, dat, met volkomen negatie van het individueel karakter der diagnose, voor elken lijder dezelfde rommel wordt aanbevolen. Gevolg: verkeerde, soms doodelijke werking, en dat niet alleen door onverstandig gebruik, maar vooral ook door de aanwezigheid van zeer gevaarlijke stoffen in die middelen, dubbel gevaarlijk in lichamen, die niet tevoren daartoe ontvankelijk zijn geacht. Eén voorbeeld van een „beroemd” merk: de Haarlemmerolie (bevat alleen raapolie, terpentijn en zwavel) veroorzaakte meermalen nierziekte met doodelijke afloop bij kinderen, juist door de groote hoeveelheid terpentijn, want de fabrikant raadt aan: dagelijks innemen.

* * *

De samenstelling van al dat kwakzalversbocht is, ook door de Ver. tegen de Kwakzalverij, die sedert 1880 een ongelooflijk moeilijken en ondankbaren strijd voert in het waarachtig belang van duizenden goedgeeloovigen, in een beschrijving van bijna 600 middelen aangetoond. En men staat verstomd, als

*) Waar wij, met welwillende toestemming van Redactie en Administratie, het bovenstaande uit de *Haagsche Post* van 19 October j.l. overnemen, vinden wij daarin tevens op nieuw de gelegenheid er op te wijzen, hoe dit Weekblad ons in onzen strijd voortdurend behulpzaam is. Herhaalde malen werd daarin tegen de kwakzalverij te veld getrokken, kwakzalvers-advertenties worden niet opgeroepen maar tegenovergesteld, het negatieve beginsel met een positieve daad aanvullende, heeft de Directeur de heer VAN OS zich, uit eigen beweging bereid verklaard, elke week een advertentie van onze Vereeniging gratis op te nemen. Met groote dankbaarheid maken wij melding van deze aanbieding.

Red. Maandblad.

men daar ziet ontmaskerd, wat er zit in die onzalige pillen-bende. Ik zal u een heel klein, nogal geurig bouquetje overreiken. De capsules die Eilers gaf tegen de tering, bestonden uit... vette olie, ijzerpoeder, teer en petroleum. Men zal zich herinneren, dat de Officier van Justitie te Alkmaar, door een onophoudelijke toepassing van principieele hechtenis, erin slaagde, dit gevaarlijk heerschap over de grens te werken. Ik hoor, dat hij nu weer ons land met zijn tegenwoordigheid vereert. Gelukkig ontbreekt de petroleum om de capsules te maken... Destijds is de Insp. der Volksgezondheid, de heer Oosterbaan, veroordeeld wegens belediging van dit mensch *) De bekende Orviëtanose (tegen suikerziekte) heette afkomstig uit Orviëto in Italië; „bij nader inzien” bleek het... afkooksel van varkensgras. Alle degenen die vetzucht bestrijden, kunnen daarin een schoone overwinning behalen met „Zeep Amiral”, en dan krijgen ze: zeep, bittere amandelolie, krijt en een chroomverbinding; de zeep kost maar zes gulden een stukje! Het beste middel tegen de rheumatiek is dat van de firma K. & D. V. W.: een weinig vet, petroleum en levertraan doorengemengd, en de lijder is voor zijn leven gered. Heel het zenuwlijden is ook maar malligheid; men neemt eenvoudig „Nerves tabak en poudre”, d.i. ... snuiftabak, geparfumeerd met bergamotolie, en ook deze kwelling komt nooit terug.

* * *

Zoo zou ik kunnen voortgaan; maar het ellendig geknoei om de beurs van zwendelaars te speken en tegelijk het lichaam van zieken te vernielen — op zijn hoogst zoo ziek te laten als het is — wekt weerzin. Evenzoo het bedrog met de „electrische” apparaten. Wat is de menscheid niet opgeknappt, sedert we Sanden's electrische gordels droegen; het vod kostte eerst f 5.—, later f 25.—, en het was... een katoenen ceintuur, waarop 4 plaatjes koper en zink, door geleidraad verbonden, zijn bevestigd. Het toppunt vormen de electrische middelen van Graaf Mattei. Deze zijn gansch niet beperkt in hun genezende kracht: helpen tegen ongeveer alle kwalen. En dan krijgt u naar keuze: roode of blauwe electriciteit en dat is... schoon water in een rood, of in een blauw fleschje. De kosten zijn slechts f 1.50 per fleschje.

* * *

Jan Kwak heeft niet alleen ziekten, ook gebreken in zijn macht. Doofheid „geneest” hij op 115 manieren. Als een doove dit leest, laat hij zich dan tot een enkele beperken, overlading zou schaden. Bijzonder goed is „Nicholson's geconcentreerd product”, dat is... lichtbruine suiker. Beter nog is „Simpson's catarrh-poeder, dat is... onzuiver rijstmeel met droppoeder. Jammer, dat Beethoven dat allemaal niet geweten heeft! Ik besluit met een woord van verlossing tot alle degenen, wier haar, door het lezen van het voorafgaande niet te berge kon rijzen, omdat het er niet meer was. Ook voor u is uitkomst bij Jan Kwak. Mag ik u (entre nous) vooral eens aanraden „De Ruyter's beroemd haarextract”? Dan krijgt u kaneelaftreksel, alcohol en water. Geen week na een serieus gebruik hoort u het haar groeien en na een maand strandt des kappers kam in uw haardos....

Tegen deze wereld van bedrog, gesteund door de pers, door lichtgeloovigheid van onwetenden en door de reclame der „genezenen”, kampt nu al 38 jaar lang de Ver. tegen de Kwakzalverij. Zij doet dit, gelijk dit bij een Vereeniging te doen gebruikelijk is, met de uitgave van een orgaan (dat thans in 8000 ex. wordt verspreid, moest natuurlijk 800.000 zijn), van populaire vlugschriften en pakkende platen, door lezingen met lichtbeelden, en in de tweede plaats met de daad door het onmiddellijk onderzoeken van opduikende „geneesmiddelen”, het publiceeren van de resultaten, het ageeren tegen kwakzalvers, het aan den dag brengen van bedrog met verklaringen en portretten van „genezenen” (veelal bestaan de genoemde lieden niet of zijn de portretten van een ander) enz. enz. Die strijd kost veel geld en nog veel meer geduld, vooral omdat de medewerking van justitie en openbare macht, ofschoon reeds aanmerkelijk verbeterend, zoo gering is. De actie tegen Sequah bezorgde de Vereeniging in 1892 f 1000 boete zoodat de kas bijna bezweek. Toen Macaura later in het Paleis voor Volksvlijt verscheen, bleek de goëgemeente nog weinig geleerd

*) Hierin vergist zich de geachte Schrijver. De beledigde was de arts VAN GRAFHORST, de man van de *granuline*. Red. Maandblad.

te hebben, maar gelukkig heeft het posten der Vereeniging en ook de houding van eenige groote dagbladen diens rijk spoedig doen ineenstorten. Toen in 1909 Steinwitz verscheen met zijn „genezing van dooven” voor f 15 per doove (hij werkte met een oorspiegel en gaf ze een drankje) heeft de Vereeniging een mannetje voor zijn hotel gezet, dat elken binnentredende een circulaire met waarschuwing gaf. Maar de post moest ingetrokken worden, want... de politie zag er verstoring van de openbare orde in! Zam-Buck is bekampt met groote borden in de Kalverstraat en dat had succes, maar in Scala zag men in de Revue een heertje wiens corpulentie bestond in een telkens openknippend buikplaatje, waarachter een Zam-Buck-reclame verscheen!....

* * *

De vruchten van dezen strijd! Eenige te juister tijd gewaarschuwde patiënten, eenige ontmaskerde Jan Kwaks en twee, zegge twee bladen, die de witte lijst der Vereeniging raadplegen. De secretaris-penningmeester n.l., de bekende Amsterdamsche arts E. J. Abrahams, wiens huis het centrum der beweging en wiens onvermoeide actie haar stuwkracht is, adviseert op verzoek gaarne aan elk blad, aan welke advertenties „een luchtje zit”, aan welke niet. En dan ook nog dit succes: dat tal van Gezondheidscommissies en ook het Groene en Witte Kruis in geregeld contact zijn met de Ver. tegen de Kwakzalverij. De Vereeniging voert haar actie zonder eenige subsidie tegen een leger, dat per jaar een miljoen aan reclame — en dat is van dit leger de zenuw — alleen in ons land uitgeeft. Daarbij komt nog, dat de kwakzalverij den schijn mee heeft. Er was destijds een bekend Staatsman, die in het buitenland door longontsteking werd overvallen. Op den Sen dag, den dag vóór de crisis, is de ziekte meestal het hevigst. Ten einde raad, haalde men op advies van het kamermeisje, een schoenmaker, die de menschen met handoplegging genas. De leestkoning kwam, legde den ganschen nacht zijn hand op den arm van den patiënt en den volgenden morgen was de koorts geweken, de crisis voorbij! Nietwaar, in 's dokters meening een zeer begrijpelijke zaak, in het oog der familie een wonder. En „zegt het voort” zorgt wel voor de rest.

Met de z.g. onschadelijke huismiddeltjes is het al net zoo; iedereen weet nu, dat het a.b.c. van wondbehandeling is: zuiver en rein houden. Maar Jan legt er spinrag, en Piet tabakspapier, en Klaas ongewassen koolblaren op en wat Gerrit doet is het comble: tegen geelzucht geeft hij!... een boterham met hoofdluizen. Prosit! Gewaarschuwde moet ook worden tegen de kwakzalvers die u per brief genezen; een „patiënt”, die alleen zijn kaartje had gestuurd, kreeg ten antwoord, dat men zijn geval nauwkeurig had bestudeerd en dat hij slechts f 75 had te zenden om volkomen te worden genezen. Ten derde dient gelet op de middelen, die niet zoozeer geneesmiddelen als wel meer permanent gebruikte gezondheidsdranken schijnen. Zóó b.v. de abdijsiroop uit het klooster „Santa Paulo Carthage”. Het klooster bestaat niet en de siroop is suikerwater met kaneel. En dat jaagt „mir nichts dir nichts”: tering, pleuris en diphtheritis op de vlucht. In de vierde plaats vergete men ook niet de grootste vriendin van Jan Kwak: de suggestie; ik behoef maar te herinneren aan het Staphorster boertje. De Haas, Bijsterveld en dergelijke beroemdheden. Er zijn gevallen bekend, waarin de arme patienten, een langzame, maar doeltreffende behandeling van den dokter afbrekende, tengevolge van „betere” behandeling den dood vonden. Men heeft zoo'n uroscoop uit Amsterdam een fleschje water met een kleurstof er in gestuurd, en de diagnose was: de patient lijdt aan verslapping van het ruggemerg. De patient was dus de Amsterdamsche waterleiding...

* * *

De Ver. tegen de Kwakzalverij handhaaft het onomstootelijk beginsel, dat alleen de natuur geneest, en dat de geneesheer helpend, maar dan ook menschelijk helpend, dus met mogelijkheid van vergissing optreedt. Dat is haar eerlijk devies. De kwakzalver gaat veel verder: hij belooft genezing, kent zijn patienten niet eens individueel. En als er dan eens een, ondanks zijn pillen, geneest, dan is de wereld te klein om zijn roem te verbreiden. Des dokters succes daarentegen wordt alleen op de dankbaarheids-rekening van den zieke geboekt, en bovendien, het is immers zijn vak! Ja net, maar waarom is dit vak dan het vrij domein van Jan

Kwak en zijn maat? Och, mundus vult decipi. Ergo: zij wordt bedrogen. Maar zij betaalt nog te hoogen prijs met de slachtoffers, die er vallen. Daarvan geen portretten, geen advertenties. En de Nationale Vereeniging, die deze rotte plek uit onze samenleving wil snijden, telt 800 leden!

Bestrijding van de nadeelen der patentmiddelen in Amerika.

Reeds vroeger hebben wij melding gemaakt van de wijze, waarop de American Medical Association de geneeskundigen en het publiek tracht te vrijwaren voor de nadeelen van de reclame voor geheimmiddelen, door jaarlijks in een boek, samengesteld door den Council on Pharmacy and Chemistry dier Association, die „new and non official remedies” bekend te maken, waartegen geen bedenkingen bestaan. *Paris Médical* van 7 September (d. *Tijdschrift v. Gen.*) bevat over dit jaarboek een aantal belangrijke bijzonderheden. In het jaar 1917 bevatte het toch nog bij de 600 stoffen, waarvan ruim de helft Duitsche en slechts 10 Fransche. Als spécialités worden daarbij beschouwd die geneesmiddelen, welke „tegen de vrije concurrentie worden beschermd, met betrekking tot den naam, de samenstelling of de wijze van bereiding, door geheimhouding, patent, eigendomsrecht of op andere wijze.”

In het boek wordt geen middel opgenomen, waarvan de samenstelling niet aan den council wordt medegedeeld *ter publicatie*. Van enkelvoudige stoffen moet de wetenschappelijke benaming of de empirische of structuurformule worden medegedeeld. Van mengsels moeten alle bestanddeelen worden opgegeven, en van de werkzame bestanddeelen, den alcohol en de bederfwerende middelen ook de hoeveelheid. Bovendien moeten worden medegedeeld de scheikundige reacties en overige methoden, die kunnen dienen, om na te gaan, of de opgave der samenstelling met de werkelijkheid overeenkomt, alsmede de werking der opgegeven werkzame bestanddeelen. *Geen middel, dat in 't openbaar wordt aangekondigd, wordt in het boek opgenomen*, met uitzondering van kiemdoodende of antiseptische middelen, indien de aankondiging zich bepaalt tot de beschrijving van de wijze van bewaring, of tot aanbeveling van hun gebruik als voorbehoedmiddel bij oppervlakkige verwondingen en voor het slijmvlies van mond, keel en neus, doch niet voor de oogen, de spijsverteringsorganen en de urogenitaalorganen, noch als geneesmiddel. Voedingspraeparaten, die niet als geneesmiddel dienen, mogen op *behoorlijke wijze* in het openbaar worden aangekondigd.

Ook het etiket, de verpakking of de bijgevoegde vlugblaadjes mogen geen melding maken van de ziekten, waarvoor de middelen moeten dienen; wél van de algemeene therapeutische aanwijzing en van de toe te dienen giften. Een uitzondering wordt gemaakt voor middelen, die niet door den leek op eigen gezag zullen worden gebruikt, zooals vaccins en antitoxinen.

Niet opgenomen worden middelen, waarvan de bereider of zijn agenten onjuiste opgaven hebben gedaan, wat betreft de samenstelling, de bereiding, den oorsprong, de werking of de waarde der middelen. De naam van den bereider moet worden opgegeven. (*Ph. Weekbl.*)

De specialité als vijand van dokter en zieke.

„Is het niet hinderlijk, als een patiënt u iets over uw eigen vak weet te vertellen, wat u had moeten weten? Zorg er voor, dat gij hun weet te vertellen over Pepsodent. Laten zij het niet aan u vertellen”. Deze volzinnen kan men aantreffen in een folioadvertentie in een Amerikaansch geneeskundig blad. Het zijn wel degelijk psychologen, de heel-, half- en kwartkwakzalvers. De psyche van de dokters kennen zij misschien nog beter dan die van de zieken. De vrees, niet waar? van voor niet modern aangezien te worden door de geachte cliëntèle, beheerscht — laten wij zeggen ten Westen van den Atlantischen Oceaan — velen in die mate, dat zij liever onwetend zijn, dan in de oogen van onwetenden onwetend schijnen. En daarom dan maar pepsodent voorgeschreven, en al dergelijk goedje, liever dan den schijn op zich te laden, dat men niet op de hoogte is. De verdoelden! De fabrikant vindt over een uur weer nieuwe namen uit; gij kunt hem onmogelijk bijhouden, en vroeg of laat, meestal vroeg, staat gij toch als een onwetende

tegenover den leek, die al weet, dat er schobbejakkol bestaat, de uitvinding van Dr. Schobbejak, terwijl gij nog geen vermoeden er van hadt. En dan heeft de fabrikant het gewonnen, en zijt gij uitgeschakeld. Slechts één houding is tegenover de spécialité's doeltreffend en ook logisch; niets ervan te weten, niets ervan te willen weten en daarvoor ook uit te komen tegenover iedereen. Wij mogen ons op het gebied van geneesmiddelen slechts laten onderrichten door lieden, die daartoe bevoegd zijn, en bij wier onderricht geen eigenbelang in het spel is. (*T. v. Gen. door Ph. Weekblad.*)

Eilers als redder van Nederland.

Het *Friesch Dagblad* heeft een rubriek „*Dingen van den Dag*”. Daarin kwam onlangs het onderstaande voor:

„Toch eindelijk jammer, dat 't Kabinet er is... Immers, aezer dagen heeft zich een genie ontpopt in ons Vaderlandsch huishouden, die ons zoo schrikkelijk door de crisis en de mobilisatie en de misère geraakt nationale saamleven er in weinige jaren weer geheel bovenop helpen kon. Het is de heer Eilers van Oestgeest. De man van de tuberculose-genezing, waarover ik echter gansch geen oordeel uitspreek, allerminst ten kwade: integendeel ik hoop van harte, dat het resultaat zijner thans meen ik officieel gecontroleerde praktijk, een zegen blijkt voor de menschheid: ik zal de laatste zijn, om te zeggen dat iemand een geneesmiddel niet vinden kan, omdat hij niet een gestudeerd arts is. Doch dat blijft thans buiten spel. De heer Eilers heeft dezer dagen in 't Z.-H. Kofiehuis te 's-Gravenhage een vergadering gehouden, waarvan 't verslag o.m. zegt: „Ook besprak hij in 't kort de mogelijkheid om door grootsche economische verbeteringen den weg te banen om in 10 jaar tijds de belastingen tot de helft te verminderen, het Rijk een veel beter en constanter inkomen te bezorgen en de volksophooping in groote steden tegen te gaan, waarbij de drooglegging der Zuiderzee en meer andere belangrijke maatregelen groote rol zouden spelen. De oorlog en het militarisme noemde spreker verouderd, heidensch, onbegrepen toestand, waarbij elk gevoel van eer, beneden elk peil der beschaving was gedaald. Verder wees spreker op een nieuwe vinding, door hem gedaan, waardoor op het gebied van het stoomwezen eene groote reactie zou ontstaan en Nederland totaal vrij zou gemaakt worden ten opzichte van het Buitenland. Spreker vestigde den indruk dat hij van alles een grondige studie had gemaakt, dat hij weet wat hij wil en dat, wanneer hij niet stuit op een gewone, zooals hij het noemt, misdadige Hollandsche laksheid, ons land een schitterende toekomst kan tegemoet gaan.” Men ziet; 't is van beteekenis. De vergadering zal dan ook in 't laatst der volgende maand wederom bijeenkomen, om te beslissen welke houding men moet aannemen. En 't verslag eindigt aldus:

Zeker is 't, dat wanneer de plannen van den heer Eilers tot uitvoering kunnen komen, Nederland in de naaste toekomst op het gebied van beschaving en economie een eerste plaats zal innemen, terwijl 't volk in 't geheel een gelukkige toekomst zal te gemoet gaan.

't Is eindelijk al te mooi... Ik wacht met spanning op een komende brochure van den heer Eilers. Want dat mag hij niet in 'n klein kringetje in 't Z.-H. Kofiehuis begraven: heel het volk moet hierover oordeelen kunnen. Een „schitterende gelukkige toekomst”... Nederland aan de spits der beschaving... vóóraan in de rij der natiën....

Oestgeest werd dan wereldberoemd. U i t k i j k.”

RECHTSZAKEN.

Rechtbank te Leeuwarden.

Zitting van Woensdag 2 October.

Onbevoegd Geneesheer.

Geen gediplomeerd geneesheer, fabrikant van chemische preparaten, dat is H. . . , 60 jaar, wonende te Oegstgeest bij Leiden. De kantonrechter te Leeuwarden heeft hem bij vonnis van 10 Juni tot f 300.— boete of 100 dagen hechtenis veroordeeld, omdat hij den 26 Maart 1918, zitting houdende in het Oranjehotel, daar als onbevoegde buiten noodzaak geneeskundigen raad en bijstand verleende aan een dochtertje van Kingma te Leeuwarden, dat volgens hem, aan tuberculose leed. De zaak kwam in hooger beroep bij den rechtbank in behandeling en deze heeft, bij vonnis van 18 September, bij verstek gewezen, de uitspraak van den kantonrechter bevestigd.

De appellant en geappelleerde is tegen de beslissing der rechtzaak in verzet gekomen en heden wordt nu de zaak in zijne tegenwoordigheid behandeld. Hij erkent, iets te hebben gedaan, wat de tegenwoordige wet niet toelaat, doch meent door

den kantonrechter te zwaar gestraft te zijn. Eisch: bekrachtiging van het vonnis.

De beklagde leest daarna zijne verdediging voor. Hij beroept zich daarin op godsdienstige gronden (woorden van Christus) en zegt zijne gave van God te hebben ontvangen, door God bevoegd te zijn verklaard. Hij staat niet tegenover, maar naast de geneeskundigen en is bereid zijne vinding aan hen over te doen, op geen andere voorwaarden, dan dat hij ze zelf zijn leven lang mag bereiden. Ongelukkige lijdens, die door de officieele wetenschap verloren zijn verklaard, te genezen, is uit godsdienstig oogpunt zijn recht, uit medisch oogpunt zijn plicht en uit beschavingsoogpunt zijne dubbele plicht.

Hij heeft reeds 1400 verloren levens gered en hun de volle gezondheid terug kunnen geven. Als hij niet vrijgesproken kan worden dan vraagt hij de lichtst mogelijke straf. De subst. officier zegt in zijn repliek, dat beklagde al heel weinig respect voor 's lands wetten toont te hebben. Hij is de dupe geworden van de strooming, in den laatsten tijd in ons land ontstaan, om aan het artsdiploma te tornen. Tegenover de woorden van Christus, door beklagde aangehaald, stelt de ambtenaar een ander woord uit denzelfden mond n.l.: „geeft den Keizer, wat des Keizers is.” Ergo Christus heeft niet gewild, dat zijne volgelingen zich met de wereldlijke macht zouden inlaten. De ambtenaar, ook sommige andere punten uit beklagdes verdediging bestrijdende, is er tegen, dat een lagere straf zal worden opgelegd, ook omdat beklagde daarvan bij zijn propaganda gebruik zou maken.

Na dupliek wordt de uitspraak op heden over 14 dagen bepaald.

Toen werd besloten nog eenige personen als getuigen te hooren. (*Leeuw. Courant.*)

CORRESPONDENTIE

J. N. R. te L. Zoals gij te echt opmerkt, behoort de zaak in ons blad niet thuis; wij rekenen ons ook niet bevoegd een oordeel over het gebruik van die erwt te vellen, ofschoon wij niet gelooven dat het gevaar zoo groot is. Wend u met uw vraag tot een der geneeskundige bladen, b.v. het Nederl. Tijdschrift v. Geneeskunde te Amsterdam.

W. H. B. te R. Moest, wegens plaatsgebrek, tot het volgende no. blijven liggen

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Akker's abdijschijnt.

Voor de abdijschijnt, zoo het heet ook afkomstig van het Klooster Sancta Paulo, wordt tegenwoordig uitgebreide reclame gemaakt op de bekende wijze van de *abdijschijnt*. Tegen allerlei maagkwalen wordt het middel aanbevolen en zelfs ontziet de fabrikant zich niet de tabletten voor te stellen als voorbehoedmiddel tegen maagontsteking, *maagzweer* en *maagkanker*!

Wij schreven in het Maandblad van Augustus j.l.: Wij hebben geen woorden tot onze beschikking om onze verontwaardiging over een dergelijke *brutale leugen* uit te drukken. *Misdadig* noemen wij de voorspiegeling, waarbij de arme lijdens aan enkele der *zwaarste ziekten* erop gewezen worden, dat het slechts aan hen ligt om van die ziekten bevrijd te blijven, wanneer zij maar gebruik maken van het aanbevolen voorbehoedmiddel.

Hoevele slachtoffers zullen op deze manier gemaakt worden? Hoevele dezer die bij het *tijdig* inroepen van *doelmatige* hulp baat zouden hebben kunnen vinden, zullen, door hun geloofslaan aan de woorden van den kwakzalver, jammerlijk te gronde gaan?

Maar dit schijnt AKKER niet te deren.

Hij gaat voort met zijn reclame maar daartegenover zullen wij ter *ernstige waarschuwing* aan onze lezers bekend maken waaruit die wonderdadige tabletten waarvan gezegd wordt: dat „het onderzoek naar de juiste verhouding der daartoe benodigde hulpmiddelen een langdurige en ernstige studie is geweest” dan wel bestaan.

Het scheikundig en microscopisch onderzoek, ingesteld door Mej. KNIPSCHER en den Heer N. KEULEMANS, Apothekers te Amsterdam, heeft als hoofbestanddeel aangetoond de aanwezigheid van *rhabarber* en *dubbelkoolzure soda*, terwijl tevens nog werden aangetroffen geringe hoeveelheden *zoethout*, *pepermuntolie* en sporen *peper*. Oude, bekende middeltjes; een sinds eeuwen gebruikt laxerend middel en het z.g. *zuiveringszout*, een veel gebruikt huismiddel tegen maagbezwaren, waarvan echter niemand de wonderen zal verwachten, die AKKER ervan voorspelt.

Men zij nu toch eens verstandig en bejegene den kwakzalver en zijn klooster *Sancta Paulo* met het *wantrouwen*, dat zij zoo klaarlijklijk waard zijn.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Almelo; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te 's Hertogenbosch; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; O. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIED, Dlr. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijk's Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

BID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van / 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 339, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD:

Vereeniging tegen de kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikels: Wij gaan vooruit. — Samenstelling der middelen in 1918 onderzocht.

Berichten: Verblijdende medewerking. — Strijd tegen geslachtsziekten.

Mededeelingen van verschillenden aard: Verkeerde zeden. — Reclame en ethica. — Gilead tegen griep. — Non plus ultra. — Middel tegen beentuberculose. — Termitan van Wortelboer. — Ervaringen van kwakzalvers.

Correspondentie.

Register op d'n 38en Jaargang van het Maandblad.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willea abonneren, gelieven zich reeds thans bij den Secretaris-Penningmeester aan te melden. Hun zal dit nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Wij gaan vooruit!

Niet zoozeer in ledental want daarvoor is het nu niet de tijd en eerlijk gezegd daarvoor zijn onze leden wel eens een klein beetje laks; niet dat het zoo moeilijk is om eens een lid te winnen maar och je denkt daar zoo niet aan.

Echter ons werk is niet vergeefs, de belangstelling in onze zaak is groeiende. Bij de bladen die geen kwakzalversadvertenties opnemen, kunnen we ook de Haagsche Post vermelden. Maar dit blad heeft het bij negatieve sympathiebetuiging niet gelaten. Een flink artikel, Jan Kwak genaamd, (grootendeels overgenomen in ons Maandblad) getuigt van liefde voor onze zaak en bovendien kunnen we iedere week gratis een advertentie plaatsen waarin we een of ander kwakzalversmiddel bespreken. Welk blad volgt eens dit goede voorbeeld?

Verscheidene bladen vragen onze adviezen over te plaatsen advertenties, tentoonstellingsbesturen vragen raad bij het weigeren van kwakzalversartikelen die ingezonden worden en onlangs vroeg ons een Rijk'sbureau advies omtrent aangevraagde toewijzing voor het bereiden van een kwakzalversmiddel.

Wij gaan vooruit en het vele werk dat daarmee gepaard gaat doet ondergeteekende met genoegen.

Doen onze leden nu ook eens een kleinigheidje?

E. J. A.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1918 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

AKKER'S ABDIJTABLETTEN bevatten *rhabarber* en *dubbelkoolzure soda*, benevens geringe hoeveelheden *zoethout*, *pepermuntolie* en sporen *peper*. (No. 8).

ANTI-DIABETIC van J. W. DE JONG is *petroleum* met ongeveer 10% *aether* (No. 11).

ANTI-NERVIN van Dr. LESAGE bevat *broomkalium*, *broomnatrium* en een weinig *ijzerchloride* (No. 7).

ARCANUM van J. VELDKAMP bestaat uit *suiker*, *drop* en *pepermuntolie* of *menthol*. (No. 3).

ASTHMA-MIDDEL van HOOFTMAN is *aspirine* en *melksuiker*. (No. 2).

BAKELAAR'S ASTHMAMIDDEL is een oplossing van 16.5 gram *joodkalium* in 300 gram *water*. (No. 7).

BEENTUBERCULOSE. Middel tegen- is *kalkwater* met een weinig *Chloorcalcium* (No. 12).

CACHETS van Dr. FAIVRE bevatten o.a. veel *pyramidon*, weinig *phenacetine* en *magnesia* (No. 3).

FERMITAN, wormpoeders van JACOBA WORTELBOER, zijn zeer ongelijk verdeelde poeders, die *santonine* en *phenolphtaleine* en *melksuiker* bevatten. (No. 12).

KEIZER'S RHEUMATIEK OLIE bestaat uit *terpentijnolie* en een *vette olie*. (No. 7).

KRUIDEN VAN DE HAAS. Bij een nieuw onderzoek werden gevonden:

Gezegende distelkruid, verhouding ongeveer	40
Sennabladen	22
Rosmarijnbladen	20
Schiebladen	3
Gentiaanwortel	5
Pepermuntbladen	weinig
Tamarindemoes van de zaden ontdaan. (No. 10).	

KWAKZALVERS-MIDDEL OP DE MARKT VERKOCHT was *galangawortel*. (No. 11).

NON PLUS ULTRA van EILERS bestaat uit *petroleum*, *kamfer* en een *vluchtige olie*. (No. 12).

OBAT SATOE een middel z.g. samengesteld uit Indische kruiden, bevat *Venetiaansche talk* en ongeveer 10% *was*. (No. 6).

RADICAL ESPAGNOL bestaat uit *kinine* en *rhabarber*; dit laatste vermoedelijk als extract. (No. 9).

DR. RUDINGS MIDDEL TEGEN BEDWATEREN (Maatschappij „Zenobia”) is een waterige oplossing van 30% *ijzerchloride* en een beetje *bittere amandelolie*. (No. 8).

SANA (van het Centraal Depot „Escalaap” is de naam van z.g. versterkings-pastilles, die *lecithine* bevatten. (No. 5).

STOMIN is een *alcoholisch kruidenaftreksel*, van welke kruiden *valeriaan* en *absinth* werden aangetoond. (No. 11).

URIE-PILLEN van Sanitas bevatten als hoofdbestanddeel *urotropine*. (No. 2).

WATTEN TEGEN ISCHIAS zijn *gewone watten*. (No. 3).

ZENUWKRUIDEN VAN GEERTJE W. HOOGLAND bestaan uit *Duizendblad* en *Gezegende Distelkruid* (No. 5).

ORVIÉTANOSE. De samenstelling van dit middel is in het November-no. door een inzender medegedeeld. Wij laten zijn opgaaf hier volgen:

Ingrediënten:

Varkensgras-het mannekes —;

Kruipende tarwe;

(Beide planten met de wortels en wel na sluiting der plant bijv. 4 uur des nam.) Hydrogenium Hyperoxydatum of wat volgens mijn apotheker hetzelfde is als: Peroxydum Hydrogenii.

Tinctuur van Valerian.

De kruiden met de wortels langzaam trekken in circa 8 uur in 2 x filtereren.

Van de aftreksels nemen:

400 gr. Varkensgras.

400 gr. Kruipende tarwe.

32 gr. Peroxydum Hydrogenii.

Valerian naar gelang gestel patient tot 45 dr. en aanvullen met ged. water tot 1000 gram. De mogelijkheid bestaat dat hieraan later werd toegevoegd eenig zoutzuur.

BERICHTEN.

Verblijdende medewerking. In het Weekblad *Thorbeck's*, Staatkundig Weekblad voor den Kierkring Dordrecht, kwam in het n.º. van 1 November, aan het hoofd van het blad, de volgende mededeeling voor:

„L. S

Toen wij in Mei 1905 de redactie van ons blad hebben aanvaard, toen hebben wij d.º gedaan onder

de voorwaarde, dat in de advertentie-rubriek (waarover wij voor het overige geen zeggingschap kregen) geen kwakzalvers-advertentiën zouden worden opgenomen.

Ondanks onze zwakke financiën is dan ook onze administratie nooit overgegaan tot toelating van de aanprijzing van kwakzalversmiddelen in ons blad, waar wij dit in strijd achten met elke voorlichting van het publiek in vrijzinnige en democratische richting.

Tot onze schrik zagen wij in het vorig nummer van ons blad twee advertentiën, die geheel het karakter van kwakzalvers-advertentiën dragen.

Wij stellen er prijs op mede te deelen, dat die advertentie door een ongelukkig toeval in ons blad zijn verdwaald; de administratie heeft tot opening daarvan geen opdracht gegeven.

Men zal ook voortaan dergelijke advertentiën in ons blad niet aantreffen.

De redactie."

Wij zijn der Redactie zeer dankbaar voor haar medewerking. Uit haar optreden blijkt tevens, wat dikwijls ontkend wordt, dat het voor een Redactie best mogelijk is, somwijlen invloed op de advertentie-kolommen uit te oefenen.

Begrooting van Justitie. In het voorloopig verslag omtrent deze begrooting komt de volgende opmerking voor:

"Gewezen werd op de ontoelaatbaarheid van advertentiën in de dagbladen, waarbij tot strafbare handelingen wordt aangespoord."

Waarij, 't wordt tijd, dat tegen dergelijke advertentiën wordt opgekomen; reeds dikwijls hebben wij daarop gewezen.

De strijd tegen de geslachtsziekte. De Tel. geeft een adres, samengesteld door het dagelijksch bestuur van den Ned. Vereeniging tot Bestrijding van Geslachtsziekten, gericht aan de ministers van binnenlandsche zaken, van onderwijs, en van arbeid. Adr. geeft daarin haar overtuiging te kennen, dat de bestrijding der geslachtsziekten krachtig ter hand moet worden genomen. Een wettelijke regeling van de bestrijding der geslachtsziekten is gewenscht, doch volstrekt noodzakelijk, een aantal maatregelen zoo spoedig mogelijk te nemen, reeds vóór het vaststellen van een wettelijke regeling van meer uitgebreiden aard uitvoerbaar:

Onder die maatregelen wordt o.a. genoemd: Wettelijke bepalingen worden ingesteld, om het openlijk aanprijzen van geneeskundige behandeling van geslachtsziekten of geheime ziekten anders dan door daartoe bevoegde geneeskundigen strafbaar te stellen, en om het openlijk aanprijzen van geneesmiddelen ter genezing van geslachtsziekten anders dan in vakbladen strafbaar te stellen.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Verkeerde Zeden.

Telkens hebben we te wijzen op de reclame waarmede allerlei kwakzalversartikelen worden aangekondigd. Helaas zijn er ook vaak deskundigen die dusdanige reclame niet versmaden. Granuline, Giliad en dergelijken zijn er de voorbeelden van. Thans is er een nieuw middel in den handel gebracht: het heet Anor en is een gewoon staal-praeparaat. Daartegen is natuurlijk geen bezwaar, maar dat van dit middel wordt verklaard dat het „vooral tegenwoordig in geen huisgezin mag ontbreken”, dat het wordt aanbevolen in advertenties met eigenaardige teekeningen is heel jammer en komt de reclame voor de kwakzalversmiddelen zeer nabij.

Een apotheker is de vervaardiger van het praeparaat, een arts geneeskundig adviseur van de maatschappij. Zelfs het feit dat deze arts lid van den gemeenteraad is wordt in de advertentie niet verzwegen, dat maakt natuurlijk ook het praeparaat veel waardevoller.

De bedoelde arts heeft inmiddels per advertentie meegedeeld dat hij met de Anor-maatschappij de betrekking heeft verbroken, wat ons niet verwondert, daar later, in een advertentie, Anor is aanbevolen ter voorkoming van „Spaansche Griep en Influenza”.

Wat doet de apotheker?

Reclame en Ethica.

In verband met het bovenstaande geven wij hier plaats aan het volgende, in het Pharm. Weekbl. van 9 November opgenomen:

„Er is een tijd geweest waarin elke reclame,

door een arts of een apotheker gemaakt, als onwaardig werd veroordeeld. Van dit standpunt is men afgestapt. Gepaste reclame voor een sanatorium, een geneeskundige inrichting, een geneesmiddel acht men geoorloofd. Alles wat aanleiding zou kunnen geven tot het opwekken van niet te vervullen verwachtingen, moet echter uit deze aanbevelingen worden geweerd.

Diepe verontwaardiging is vooral bij deskundigen opgewekt door een onrijpe mededeeling over door sublimaatspuitingen met gunstig gevolg behandelde influenza-patiënten. De angst voor de Spaansche griep, die zeker gerechtigd is, doet velen naar alles grijpen wat als middel wordt aanbevolen.

Speculeeren op deze angst is niet alleen minderwaardig maar zelfs misdadig. In hoeverre degenen onder onze collega's, wier namen verbonden zijn aan thans met veel reclame, en dit in verband met de Spaansche griep naar voren gebrachte geneesmiddelen, mede schuldig zijn aan deze reclame, wil ik in het midden laten, maar ook het laten gebruiken van hun naam en titel voor deze reclame is in hooge mate afkeurenswaard te achten. Een openlijk beroep op hun beter inzicht zal hopen we een einde maken aan het gebruik van hun naam en titel in annonces, die sterk naar kwakzalversreclame rieken.

P. VAN DER WIELEN."

Krachtversterkend water „Giliad”.

„Spaansche griep. Het Succesmiddel bij Spaansche Griep is: van der Meulen's „Giliad”, onder controle van Chr. R. S. Meijer, Apotheker te Hilversum.

Afkomstig van de Chemisch-Medische Mij. „Aurora”, te Watergraafsmeer. Prijs per ½ Literflesch f 1.25."

Wij keken vreemd op, toen wij de bovenstaande advertentie onder de oogen kregen. In ons blad van Maart 1917 hebben wij het *Krachtversterkend water* aan een bespreking onderworpen en als resultaat van een ingesteld onderzoek medegedeeld, dat in dat water geen bijzondere bestanddeelen konden worden aangetoond en dat het alle overeenkomst vertoonde met *leidingswater*. Zooals te verwachten was, kwam Mej. MEIJER, onder wier contrôle, tot onze verbazing, het water staat, tegen deze bewering op. Het onderzoek werd onjuist en de conclusie „voorbarig” geacht. Waarin die *voorbarigheid* bestond werd niet gezegd zoodat de samenstelling van het veelgeprezen middel voor ons in het duister bleef.

En nog steeds tasten wij in 't duister. Voor ons blijft *Giliad* een vloeistof *zonder eenige geneeskrachtige eigenschappen*.

Aan de verklaring dat het „het succesmiddel bij Spaansche griep is” hechten wij dan ook niet de minste waarde en — tenzij wij nader worden ingelicht omtrent de juiste samenstelling — rangschikken wij *Giliad* onder die talrijke middelen, die tegenwoordig in den handel worden gebracht met het doel om te speculeeren op de vrees voor de heerschende ziekte. Dusdanig speculeeren — zegt Prof. v. D. WIELEN in zijn bovenaangehaald schrijven „is niet alleen minderwaardig maar zelfs misdadig”; wat dus te zeggen van de handelingen van de Chemisch-Medische Mij. „Aurora” en haar controleuse?

Non plus ultra.

van EILERS.

„Voor Recht en Vrijheid”, het Maandblad gewijd aan de belangen van de niet wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst, blijkt ook de belangen van de verkoopers van kwakzalversmiddelen niet te vergeten. Reeds menigmaal hebben wij daarin advertenties aangetroffen ter aanbeveling van middelen, die én door de wijze van aankondiging én door de samenstelling, alle kenmerken van kwakzalverij dragen zoodat wij thans en later zullen aantoonen.

Voor ditmaal moeten wij ons bezighouden met een advertentie van EILERS, die aldus luidt:

„Geen gevaar voor besmettelijke ziekten wanneer men den mond rein houdt met de reeds zoo gunstig bekende Mondspoeling „Non plus Ultra”, uitvinding en fabriekaat van het Intern. Chem. Laboratorium te Oegstgeest, Dir. Eilers. Dit praeparaat neemt de scherpste tand-, kies-,

mond en aangezichtspijn, in een minimum van tijd weg, en voorkomt het verder weggroten van tanden en kiezen.

Franco toez. na ontv. v. postw. à f 1.70."

Wie durft in deze dagen de menschen paaien met de belofte „Geen gevaar voor besmettelijke ziekten? Dat kan *alleen een kwakzalver* doen, die 't niet kan schelen als het publiek, vertrouwende op zijn belofte, zich aan 't gevaar van besmetting blootstelt. Inderdaad, wij konden van EILERS veel verwachten maar zoo iets ergerlijks niet.

En waaruit bestaat nu die uitvinding en dat fabriekaat van den „Directeur”? Als 't niet zoo treurig was, zou men er om moeten lachen; want 't is in hoofdzaak weer... *petroleum*, men zou zeggen een universaal-middel van EILERS. Een onderzoek ingesteld door Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS heeft in *Non plus ultra* aangetoond de aanwezigheid van *petroleum*, *kamfer* en een vluchtige olie.

Men leze nu de bovenafgedrukte advertentie nog eens na en dan vragen wij of of wij het recht, ja zelfs *recht en vrijheid* hebben om van een kwakzalvers-advertentie te spreken?

Een middel tegen beentuberculose.

„BEENTUBERCULOSE.”

Te Rotterdam,

Goudsche weg 105B,

is tegen deze ziekte een geneesmiddel verkrijgbaar, dat in de praktijk prachtige resultaten gaf."

Bovenstaande advertentie gaf ons aanleiding nader dit middel te bestellen en, o schrik! daar krijgen wij een mand met 6 literkruiken, gevuld met vloeistof.

„Met minder zult U geen resultaat hebben”, zoo stond er in den brief, die bij de zending gevoegd was terwijl die brief nog het volgend merkwaardigs bevatte:

„Hierbij zend ik U de 6 kruiken van ons geneesmiddel.

Het is noodig U er op te wijzen, dat deze medicijn langzaam, doch tegen een ziekte als beentuberculose vrij positief werkt. In Z. Holland is het zeer bekend en wordt het met heel veel succes gebruikt.

De enige reclame, die er ooit voor werd gemaakt, zijn de resultaten geweest. De bedoeling van enkele advertenties in de bladen voor de N. Provinciën stelden ten doel om er daar ook eenige bekendheid aan te geven.

Volwassenen gebruiken 4 x daags 2 eetlepels, onthouden zich van alcohol, spek, varkensvleesch, peper, mosterd en andere prikkelende spijzen.

Hoogachtend,

Uw dw.

H. JONGEBREUR

Rotterdam."

Goudscheweg 105B

De kruiken kosten 3 gulden — dus slechts 50 cts. per liter — terwijl wij het bedrag van f 1,65, berekend voor emballage enz. buiten beschouwing kunnen laten.

Dus een zeer goedkoop middel... maar toch nog veel te duur. Uit het onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS bleek dat de inhoud der kruiken bestond uit *kalkwater* met een geringe hoeveelheid (ongeveer een halve gram) *chloorcalcium*. En dat wil men noemen een medicijn dat „langzaam, doch tegen een ziekte als beentuberculose vrij positief werkt."

Schandelijk! Lijders aan deze ziekte zullen door het gebruik van dit middel hun kwaal *niet* genezen maar den juisten tijd laten voorbij gaan waarin, door aanwending van *doelmatige* hulp, nog genezing verwacht kon worden.

Zeiden wij te veel dat het middel nog te duur is?

Wormpoeders genaamd „Fermitan”.

Deze poeders werken, volgen de gebruiksaanwijzing, „absoluut wormdoodend en voeren de wormen, zoodat spoel-, maag- en alle andere „ingewandswormen, langs den natuurlijke weg „uit het lichaam."

De bereidster dezer poeders is JACOBA MARIA WORTELBOER te Oude Pekela, dezelfde, die met haar kruiken de wereld tracht gelukkig te maken. Heel oorspronkelijk is haar uitvinding niet en de menschheid zou er geen schade aan geleden

hebben wanneer zij die uitvinding voor zich had gehouden. Ja, toch in één opzicht; men zou het portret van de vervaardigster gemist hebben, dat met de bijvoeging: „Wettig Gedeponneerd” geplakt is op het zakje, waarin de poeders worden afgeleverd.

Die poeders, 10 in getal, bevatten, volgens het onderzoek van Mej. KNIPSCHER en den heer KEULEMANS, *Santonine, phenolphthaleïne* en *melksuiker*.

In ons vorig nummer maakten wij melding van een onderzoek, verricht in het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid.

Het verslag daaromtrent luidde aldus:

Op het verzoek van den Burgemeester van Boskoop werd met machtiging van den Inspecteur COEBERGH een doosje met bonbons onderzocht.

Op het doosje stond afgedrukt: „Enfan bonbons. Zeker werkend middel tegen wormen. Zacht purgeerende en aangenaam smakende bonbon. Iedere bonbon bevat 0,025 g. santonine. Gebruiksaanwijzing: kinderen beneden 8 jaar 1 bonbon, oudere kinderen en volwassen personen 2 stuks, bij voorkeur op de nuchtere maag te nemen. A. MIJNHARDT, Pharmaceutische fabriek, Zeist.

Elk doosje bevatte 8 bonbons. Het santoninegehalte bedroeg per bonbon 26,6 mg. Behalve meel en suiker, bevatte elke bonbon 23,7 mg. phenolphthaleïne”

Merkwaardige overeenkomst tusschen Zeist en Oude Pekela. Maar nog meer overeenkomst; beide preparaten zijn volkomen onnoodig en voor het gebruik beslist af te raden. Onnoodig omdat in elke apotheek *wormkoekjes* te krijgen zijn alléén *santonine* bevattende, in een hoeveelheid nauwkeurig in de pharmacopee op gegeven, (want ook dit middel is *niet onschadelijk*) en voor het gebruik af te raden omdat *phenolphthaleïne*, zooals wij reeds meermalen hebben opgemerkt, een purgermiddel is, waarvan het gebruik reeds herhaaldelijk *schadelijke gevolgen* heeft gehad.

En dan durft Mej. WORTELBOER, bij de gebruiksaanwijzing nog te schrijven: „Bij hardnekkige gevallen, doch alleen sterke volwassenen, drie keer daags drie poeders!

Komt er maar op aan welke poeders men juist treft. Want van 7 van de 10 poeders (drie waren voor het onderzoek gebruikt) bleek het gewicht resp. te zijn 1.300, 1.050, 0.830, 1.050, 0.820, 0.760 en 1.030 gram, zeker wel een bewijs, hoe onverstandig men doet poeders met het sterk werkend middel *santonine* (wij laten nu zelfs het andere vergif nog buiten beschouwing) bij den eersten den besten aan te koop.

Ervaringen van kwakzalvers.

In het Juli-nummer van ons blad, heb ik de aandacht onzer lezers gevestigd op een artikel van H. J. EILERS, voorkomende in „Voor Recht en Vrijheid” van April 1918.

Het betrof een mooie ervaring door den heer EILERS in zijn drukke praktijk opgedaan. Een ieder die dat stuk las, zal dunkt me, wel even als ik, perplex gestaan hebben. Wat kan een mensch al niet beleven!

Geen wonder dan ook, dat de Redactie „Voor Recht en Vrijheid” onder het stuk schreef:

„Voor mededeelingen omtrent ervaringen die wettelijk-onbevoegde genezers opdoen, hetzij ten opzichte van de Staatscommissie of anderszins, doch in elk geval zulke, die belangrijk genoeg zijn, om onder de aandacht van collega-genezers te worden gebracht, houdt de redactie zich dringend aanbevolen.”

Nu had ik verwacht, dat er een stroom van stukken zou loskomen, allen vermeldende „ervaringen uit de praktijk”, die voor een ieder leerzaam, nuttig en aangenaam om te lezen zouden zijn, zooals het stuk van EILERS dat was. Helaas, dat is mij tegengevallen! Wel komen zoo nu en dan stukken met klaagliederen over de Staatscommissie en de monopolisten (de geneeskundigen), ook een paar opstellen over ervaringen van magnetiseurs, maar iets leerzaams geeft geen van allen.

Ik noem dat pèch, want ik leer graag wat en zie iedere maand verlangend uit naar „Voor Recht en Vrijheid,” dat mij geregeld door een vriend wordt toegezonden.

Zelfs EILERS, die toch nog heel wat meer zal weten te vertellen, zwijgt de laatste maanden:

Niet dat ik me daar ongerust over maak, want ik begrijp maar al te goed, dat de drukke praktijk van EILERS niet toelaat, om in elk nummer van dat blad zoo'n mooi stuk ervaring te beschrijven. De lijdende menschheid gaat vóór! Maar ik hoop toch, dat EILERS weer eens de pen ter hand zal nemen, om zijn ervaringen, die ik liever lees dan wat ook, wereldkundig te maken.

Toch heb ik nog genoten van een ander stukje, door EILERS in hetzelfde nummer van „Voor Recht en Vrijheid” geschreven, en wil ik er de aandacht van onze lezers voor vragen.

Hij heeft het dan over het „artsen-monopolie.” Na eerst, als inleiding, geducht te keer te gaan over vooruitgang en beschaving, recht en vrijheid, berekend hij den studietijd van een dokter in de geneeskunde.

We laten den Heer EILERS zelf even aan 't woord:

„De tweede vraag is deze: het recht voor hun monopolie, hun alleenheerschappij steunt ook op de bewering, dat ze tot het verkrijgen hinner bekwaamheid zes jaar, zegge zes lange jaren gestudeerd hebben; is deze bewering wel juist? Kom laat ons die zaak ook eens nader belichtenen.

„Van de beweerde 6 studiejaren, dit is 72 „den gaan af:
„1e. 3 maanden zomer-, 1 maand kerst-, en „1 maand paasch-vacantie; dat is per jaar 5 „maanden, of over de zes studiejaren 30.
„Ergo resteeren al dadelijk slechts 42 maan- „den studie.

„2e. kan gevoeglijk worden aangenomen, dat „zelfs de meest fatsoenlijke student, tenminste „1 maand verboemelt.

„Van de overgebleven 42 studie-maanden trek- „ken we dus weer 6 maanden af, blijft 36.

„3e. voor anatomische studie, kennis van „bouw en verrichtingen van het menselijk „lichaam, de studie van alle onderdeelen, de „namen van alle beentjes en beenderen, spieren, „aderen gaan 18 maanden af.

„Van de 36 blijven dus nog 18 maanden over.

„4e. trek daar nog af den studietijd, noodig „voor operatiën, bevallingen, enz. waarvoor 9 „maanden ook in zekeren zin veel te kort is, „dan blijven nog slechts *negen* maanden over „voor de studie van *alle inwendige ziekten* met „hare duizenden complicaties.

„Verder zal ik niet in details treden, geen „critiek oefenen op de studie-uren per dag, „niet de Zaterdag en Zondag in minde- „ring brengen, want dan wordt de toestand nóg „critieker en hij is nu toch al ernstig genoeg.

„Ik meen, hiermede vrij duidelijk aangetoond „te hebben, dat het artsenmonopolie geen reden „of recht van bestaan mag hebben, daar de be- „kwaamheid van de heeren wanneer zij de aca- „demie verlaten, slechts zeer twijfelachtig kan „zijn.”

Dat zou ik ook denken!

't Is waarlijk niet slecht en niet onaardig uit- gerekend.

Goed gezien moeten het dan toch wel erge bolleboozen zijn die in die *negen* overschietende maanden, nog *alle inwendige ziekten* met hun *duizenden complicaties* in hun hersenen opnemen, ook al zouden ze Zaterdag en Zondag door studeeren, wat ze natuurlijk *niet* doen.

Neen, dan het beroep van wettelijk-onbevoegde genezer, of kwakzalver, dat is eerst het ware. Die heeren zijn eerst grondig geleerd en bekwaam, en die bekwaamheid is lang niet twijfelachtig, zij promoveeren immers zich zelf!

EILERS kan anders wel leuk uit den hoek komen, wat? Wij kennen ook zoo'n rekensommetje, maar niet van EILERS afgekeken, hoor!

Weet ge hoeveel dagen in 't jaar een onderwijzer los geeft?

Niet? Welnu, niet één dag per jaar.

Een jaar gerekend op 365 dagen, is voor den onderwijzer als volgt ingedeeld, dagen waarop hij geen les geeft.

52 Zondagen, extra 1 dag Paasch, Pinkster, Kerstmis, Nieuwjaar en Hemelsvaartsdag, geeft aan Zondagen 57 d.

Woensdagmiddag en Zaterdagmiddag vrij, is 1 dag per week 52 „

Blijft over 265 dagen. De onderw. werkt „maar halve dagen, want 's nachts werkt hij niet, dus gaan er af 128 „

6 weken zomer- en 6 weken wintervacantie „geeft 84 „

Paasch- en Pinkstervacantie, ieder 14 „dagen is 28 „

15 dagen per jaar wordt het schoollokaal in beslag genomen voor distributie of verkiezingsdrukte 15 „

Tezamen 364 d.

Er zou dus 1 dag over blijven, maar dat is Koninginnedag, dus geen school! Die dag kan de onderwijzer dan gebruiken om bij EILERS een middel te halen voor zijn overwerkt gestel, althans indien hij dat noodig acht.

Dat is toch ook een mooi rekensommetje geloof ik, geheel à la EILERS' studieberekening. 't Legt maar aan 't rekenen mijnheer!

Maar nu weer in ernst!

EILERS gaat nu vertellen, welk een zware studie een wettelijk-onbevoegde genezer achter den rug heeft, en met welke moeilijkheden zoo iemand te kampen heeft, voor hij goed en wel praktijk heeft als kwakzalver.

Dat is waarlijk nog lang niet voor de poes!

Hoor, of liever lees maar, wat EILERS daarvan zegt:

„In het bovenstaande meen ik duidelijk in het licht te hebben gesteld waarom de studie in de interne ziekten in hooge mate gebrekkig en onbetrouwbaar is. Het noodzakelijke gevolg daarvan is geweest, dat de lijdende mensch, waar de wettelijk toegelaten theoretische medicus voor zijne chronische ziekte geen raad wist, zelf naar een middel is gaan zoeken om van zijn kwaal verlost te worden. Onder dezulken telt men velen die, dank zij het moderne onderwijs, uitstekend met de geneeskragtige eigenschappen van kruiden op de hoogte zijn, die oude en daarnaast ook moderne ziekteleer bestudeerd hebben. Daar zulken niet aan eenige school, aan eenig theoretisch studieprogram gebonden zijn, gelukt het velen, zelf een middel te vinden wat hun de zoozeer gewenschte genezing brengt. Hunne praktische studie gaat natuurlijk met moeite en kosten gepaard. Dientengevolge is het verklaarbaar en alleszins verdedigbaar, dat zij, wanneer ze, na verloop van tijd eerst een vriend, daarna een bekende en voorts nog anderen, lijders aan dezelfde kwaal, waarvoor zij met succes het door hen gevonden middel aanwendden, op verzoek hulp en raad verschaften, daarvoor eenige belooning voor moeite en kosten verlangen, dat is een goddelijk recht.

Deze niet-wettelijk toegelaten beoefenaren der geneeskunst zijn het, die zich van lieverlede met ernst en energie op studie toelagen; zij merken alles op, zoeken naar verbeteringen in de geneeswijze die zij toepassen, trachten die, door den drang der omstandigheden, steeds verder te volmaken, hebben daardoor toenemend succes, hetgeen juist wederkeerig zijn oorsprong vindt in het nauwkeurig acht geven op allerhande kleinigheden, waardoor zij schier alles plegen op te merken, hetgeen uit den aard der zaak in 't algemeen de theoretische arts niet doet.

En, ziedaar, na verloop van tijd treden zij in 't openbaar op als de zoogenaamde „kwakzalver”, als de wettelijk-onbevoegde, maar in waarheid als bekwaam, praktisch medicus en hebben steeds succes, juist in die gevallen waarin de arts-monopolist onmachtig is. Ziehier de wijze van het ontstaan der niet-wettelijk bevoegde geneeskunst geschetst”.

Ik moet zeggen: ik mag wel eens graag hooren doorslaan, maar hier vergaloppeert EILERS zich toch wel wat erg. In zijn toorn tegen de artsen monopolisten, die alle inwendige ziekten met hun *duizenden complicaties* moeten leeren kennen, heeft hij niet in de gaten gehad dat hij de lijdende mensch naar één middel laat zoeken, om van zijn kwaal verlost te worden.

Die lijdende mensch heeft één kwaal, zoekt en vindt één middel tegen die kwaal en wordt..... kwakzalver!

Ja, dat gaat heel wat gemakkelijker dan voor arts leeren en heel wat vlugger.

Dat zoo iemand eerst een vriend, daarna een bekende en voorts nog andere lijders aan dezelfde kwaal, helpt, *stempelt hem juist als kwakzalver*, waarde EILERS, volgens Uw eigen woorden. Want in hetzelfde hier aangehaalde, door EILERS geschreven artikel, zegt hij:

„Neen, het geneeskunde-monopolie, gebaseerd op het uitsluitend recht van diagnostiek is, in het juiste licht bezien, onrechtmatig; het zou een schijn van recht kunnen bezitten wanneer de beoefenaren

